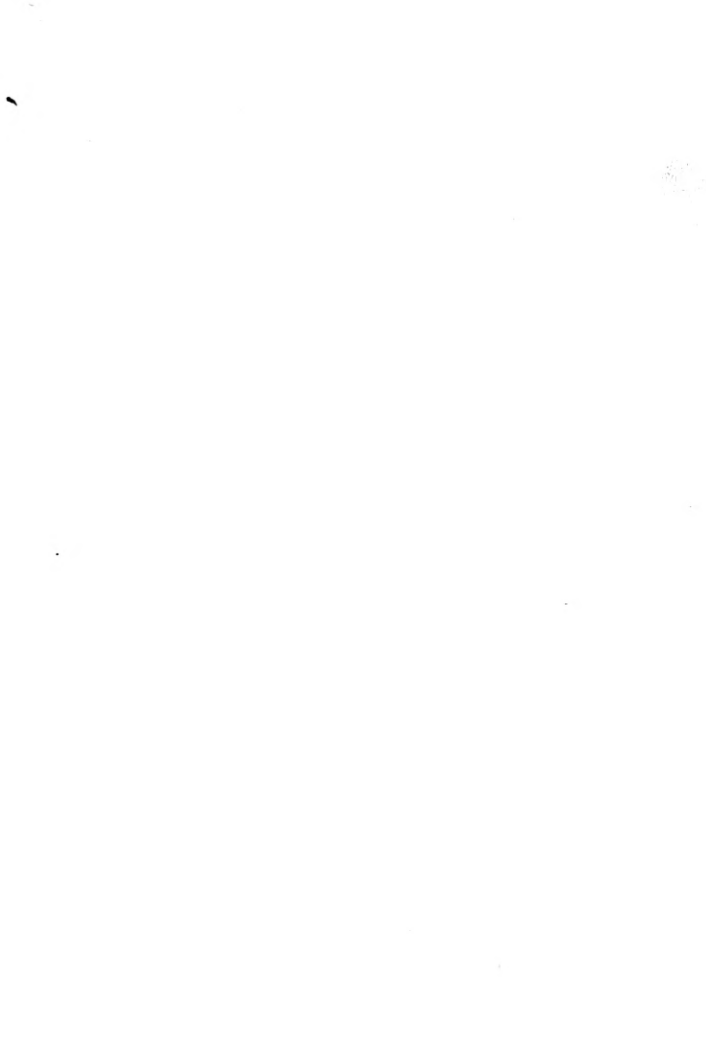

Jungmanns
SPIS V.
III.

Purchased for the
LIBRARY of the
UNIVERSITY OF TORONTO
from the
KATHLEEN MADILL BEQUEST

NÁRODNÍ BIBLIOTÉKA.

VÝBOR PRACÍ

ČELNĚJŠÍCH SPISOVATELŮ ČESKOSLOVANSKÝCH.

DÍL DVACÁTÝ ČTVRTÝ.

SPISY JOSEFA JUNGMANNA.

SVAZEK TŘETÍ.

V PRAZE.

NAKLADATEL KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1873.

JOSEFA JUNGMANNA

SEBRANÉ SPISY

VERŠEM I PROSOU.

SVAZEK III.

MILTONŮV ZTRACENÝ RÁJ.

V PRAZE.

NAKLADATEL KNĚHKUPECTVÍ: I. I. KOREB.

1873.

15
5028
J-5 A11
1869
sv. 2

Všechna práva vyhražuje si nakladatelstvo.

Národní knihovna: I. L. Kober v Praze.

P ř e d m l u v a

k druhému vydání.

Překlad tento „Ztraceného ráje“ mezi roky 1800 a 1804 vyhotovený, v roce pak 1811 poprvé a to jen v 450 výtiscích na světlo vydaný, dávno již ze skladů kupeckých a téměř z pameti milovníků literatury české vymizel. V poslední tu dobu, kdež literatura naše přičiněním některých vlastencův prostrannější sobě pole zjednala, stalo se opět doptávání na něj, z té nepochybně příčiny nějakou do sebe cenu míti se zdající, že mezi prvními spisy nynější epochy literatury vlastenské se vyjevil. Odhodlav se vydavatel k žádosti některých přátel své drobnější spisy v jednom svazku sebrané váženému obecenstvu podati, ja-

kožto první částku Novočeské bibliothéky, vydávané sborem pro vzdělání literatury a jazyka českého, nemohl jinak než připojiti tuto částku druhou téže bibliothéky, naděje se milostivého i jí od milých vlastencův přijetí. Aby on překlad tento, jakž toho snad žádati bylo, na skrze znovu předělal, k tomu času a síly dostatečné nemaje, menší omyly, pokud mohl, snažně napravil.

V Praze, dne 29. března 1843.

Překladatel.

Životopis Jana Miltona.

(Vyňato ze „Slovníka naučného“.)

John Milton, slavný epický básník angl., narodil se 9. pros. 1608 v Londýně, kdež † 8. list. 1674, Otec jeho byl vyděděn, protože odstoupil od víry katolické, a stal se notářem, v kterémž povolání značného jmění získal. Byl nevšedního vzdělání a obíral se i básnictvím a hudbou. Dostalo se tudíž Miltonovi dobrého vychování, i vzdělával se záhy v obojím tom umění. V studiích byl Milton velmi pilný a již 16letý dostal se na universitu Cambridgeskou, kdež strávil 7 let (1628—32), určen byv ku stavu kněžskému, k němuž však neměl náklonnosti, zamýšleje státi se spisovatelem. Opustiv universitu vrátil se k otci svému a po 5 let pokračoval soukromě v studiích, čítaje se zálibou jmenovitě klasiky staré i italské. V tom

časе složil nejkrásnější ze svých drobnějších básní, jako: „Sonnet to the nightingale“ (znělka na slavíka), popisné básně „L'allegro“ (Veselý) a „Il penseroso“ (Smutný), pak dva divadelní kusy „Arcades a Comus“, kteréž byly provozovány ve vznešených kruzích aristokratických; konečně elegii „Lycidas“, v níž želí smrti svého přítele. V těchto plodech jeví se vždy poklid i něha lahodná, krásné líčení žití venkovského i obrazy uchvacující; ale nikde nepozorujeme ani stopy milosti a jen málo humoru, neboť Milton nelihoval sobě v citech vášnivých, líče božstější a vznešenější stránky lidské přirozenosti raději než její křehkosti. Roku 1637 vydal se Milton na cesty po Francii a Itálii; ve Florencii přijat byl do akademie literární, v Římě hájil veřejné náboženství reformované. Nastávající rozbroje v jeho vlasti přiměly Mil-
tona k tomu, že již v srpnu 1639 z cest svých domů se vrátil. Ze zaměstnání poetického, jakému se dosavad byl oddával, vytržen jest ruchem politickým a náboženským, kterým literatura anglická po 20 let učiněna jest výhradně polemickou. I Milton oddal se tomuto směru a pustil se na zbouřené moře lžmotu a ochraptělých disputací, a po celou tu slavnou i trapnou dobu nadvlády puritánů v Anglii psal mimo několik znělek samé spisy polemické a horlivě se zastá-

val revoluce. Roku 1640 sešel se Dlouhý Parlament: Laud a Strafford, udržovatelé despotismu v církvi a státu, byli svrženi, a svoboda řeči zbavena všeho nebezpečí. První cíl byla nyní reforma náboženská, a Milton napsal k tomu konci r. 1641 „Of reformation touching church discipline in England, and the causes that hitherto have hindered it“ (O opravě kázně církevní v Anglii a o příčinách, které jí posud byly na překážku), prudký to útok na episkopální způsob správy církevní. Téhož roku jal se Norwichský biskup Hall z ponuknutí Laudova hájiti správu biskupskou, a jemu odpovědělo společně pět kněží puritánských pod názvem „Smectymnus“ (podle začátečních písmen jejich jmen), jimž zas ihned odpověděl arcibiskup Usher. Milton vida, že Usher předčí nad puritánské protivníky své učeností a Hall důvtipem i literárním nadáním, napsal proti onomu „Of prelatical episcopacy“ a „Reason of church government urged against prelaty“, proti tomuto pak „Animadversions“. I vydal Hall anonymně utrhačnou odpověď, proti níž napsal Milton „Apology for Smectymnus.“ Roku 1643 ustal od hádek, zanášej se velikým dílem básnickým, v něž chtěl vlíti veškerou svou sílu duševní a na něž chtěl naložiti všecku svoji píli. Mezi tím se oženil, ale manželství jeho nebylo zdárné, a již za měsíc odesla

žena, která, jsouc z rodiny royalistické a zvyklá zábavám, nemohla přivyknouti Miltonovu skromnému způsobu života a politickým jeho zásadám. Tyto neblahé poměry rodinné zavdaly mu příčinu k sepsání několika pojednání o rozvedení manželském, jako: „Doctrines and discipline of divorce restored to the good of both sexes from the bondage of common law“ (2. vydání 1644); „Judgment of Martin Bucer touching divorce“ (1644); „Tetrachordon, or exposition upon the four chief places in Scripture which treat of marriage or nullities in marriage“ (1645) a „Colasterion“ etc. (1645). Mimo to napsal mezi tím pojednání o vychování („On education“), a proti straně presbyteriánů, kteří dosáhše moci obmezovali svobodu tisku, vydal spis „Areopagitica, a speech for the liberty of unlicensed printing“ (1644), v němž poprvé silou přesvědčující staví se svoboda tisku za základ svobody politické i náboženské. Roku 1645 vydal Milton veškeré své básně v jednom svazku. Téhož roku smířil se s manželkou, kteráž se k němu vrátila. Odpravení krále Karla (30. ledna 1649) způsobilo po celé Evropě hrůzu i nevoli, a Milton k ospravedlnění jeho napsal „Tenure of kings and magistrates“, kdež dokazoval, že lid má právo usmrtiti krále nezdárného. V témž čase vydal „Observations“ (pozorování) o člancích míru,

jež byl uzavřel hrabě Ormond ve jménu králově s katolíky irskými. Po zařazení republiky stal se Milton státním sekretářem pro cizí jazyky. Když royalisté vydali knížku „Eikon basilike“ (obraz královský), v níž se žití i konání Karla I. ospravedlňovalo, a lid počal míti soustrast s „královským mučenníkem“, vydal Milton proti ní spis „Iconoclastes“ (obrazohorce, 1649). Vrcholku však dráhy publicistické dostoupil Milton proslulým spisem „Defensio pro populo Anglicano“ (1650), jímž vystoupil proti franc. filologu a rhetoru Claude de Saumaise (Salmasius), který byv podplacen od Karla II., tehdy v Holandsku se zdržujícího, napsal „Defensio regia pro Carolo Primo“; ve spise tom jeví se rozhořčení ryzího republikána proti bídné servilní sofistice. Ale přílišným namáháním a studováním připravil se Milton o zrak, jehož r. 1653 úplně pozbyl, ač oči jeho zůstaly docela jasné. Od práce však proto neustál. R. 1652 vyšla kniha „Regii sanguinis clamor ad coelum“ od Dumoulina, Francouze v Anglii usedlého, v níž bylo mnoho osobních narážek proti Miltonovi; to mu dalo podnět, aby napsal obranu druhou („Defensio secunda“, 1654), kdež hájí své chování. Když pak protivník jeho ještě neumkl, vydal Milton obranu třetí. Tak bojoval neunaveně pro svobodu, nedada se ani tenkrát odstra-

šiti, když už seděli Stuartové opět na trůně, neboť ještě tehdy vydal brožurku „Ready and easy way to establish a free commonwealth“ (Hotová i snadná cesta k zařízení svobodné obce pospolité), v níž pojednával o otázce: republiku nebo monarchii? V ten čas musil Milton žít v úkrytu, neboť hned po restauraci byl zatykačem stíhán a dvě jeho knihy byly veřejně spáleny: teprv později vymohla mu nižší sněmovna svobodu. Později pokoušel se dvůr o to, aby jej dostal na svou stranu, nabízejí mu úřad předsedy, jehož však Milton odmítl. Tím skončil dráhu svou co státník a publicista: nyní oddal se celou duší vznešenému božskému básnění, v němž nalézal úlevy ve strastech života, v něž vléval city i smýšlení své a jímž sobě postavil pomník nehynoucí. Slepý básník stvořil v sobě a diktoval v době této nejslavnější plod svůj *Ztracený ráj* („Paradise lost“), jež prodal 27. dub. 1667 kněhkupci Samueli Simonsovi pouze za 5 liber šter. (50 zl.)! a tatáž suma byla mu slíbena při prodeji 1300 výtisků každého vydání, jež nesmělo obsahovati více než 1500 výtisků. (Druhé vydání vyšlo 1674, třetí 1678, a r. 1681 vzdala se vdova Miltonova, třetí jeho manželka, všech nároků na toto dílo za 8 lib. št.) Roku 1671 vydal Milton druhé veliké dílo epické „Paradise regained“ (ráj opět dobytý), které však

už se nevyrovná předešlému. jsouc vyšňořeno suchopárnou rhetorikou. a 1673 druhé vydání menších básní, mezi nimiž vynikají zvláště „znělky“, v nichž podává Milton jako Shakespeare reminiscence ze života. Z pozdějších prosaických spisů jeho jmenujeme „History of Britain“ (1670), pojednání „Of true religion, heresy, schism etc.“ (1673), stručnou „gramatiku lat.“ (1661) a „kompéndium k logice“ (1672). Za posledních let trápila jej dna, kteráž urychlila jeho smrt; umřel klidně a pochován jest v kostele St. Gileském. — Co básník epický (běřeme především v úvahu *Ztracený ráj*) vyniká Milton vznešeností předmětu i mohutným slohem, v čemž se mu nevyrovná nikdo. Pověst o pádu člověka, líčení nebes, pekla, chaosu i nové země, spupná a kleslá ta postava odbojného archanděla, svrženého s nebe, triumfujícího nad Adamem i Evou v ráji a měnícího zemi od té doby v bojště, na němž se potýká s božstvem — to jsou místa velkolepá, svědčící o mohutném duchu básníkůvé. Největšími však útvory jeho jsou charaktery Satana i Evy, kdež onen se jeví co vtělená drzost rozumová i bezdůvodná ctižádost, tato pak co žena abstraktní, ale rozkošná i čarovná. Sloh Miltonův jest jako bohatá mosaika. Stopy rozsáhlé jeho pročtenosti pozorujeme nejen v porovnáních a metaforách, ale i v sa-

mém výrazu i uspořádání myšlének; ale vše to nese na sobě ráz vlastního jeho ducha. Jakási rázná i slavná hudba zaznívá celým dílem, a každá řádka svědčí o mohutné síle duševní. Více než kterýkoliv jiný básník spojuje Milton v sobě známky literatury dávné i moderní. U něho nalézáme klasičkou jednoduchost myšlenky a hrubou sílu názoru i romantické zauzlení a rozmanitost v líčení. Základních myšlének jest málo; okras však i ozdob hojné. Hlavní jeho charaktery náležejí k nejjednodušším v celé literatuře. *Ztracený ráj* jest epický velikostí jednání a episodami války v nebesích. Ale jednání samo jest dramatické i co do rozvrhu i co do provedení, a hlavní interest spočívá od počátku až do konce na jediném charakteru tragickém, padlém archandělu. I lyrická jest báseň tato nejen na jednotlivých místech, ale i vůbec, celým svým tónem i výrazem. Tak jest *Ztracený ráj* zvláštním druhem pro sebe, beze vzoru a posud i bez nápodobení: ale kdo by ji proto chtěl zavrhnouti, ten by kladl právům genia meze školské. Macaulay vychvaluje v Miltonově *Ztraceném ráji* nevyrovnanou harmonii rozměru veršového, krásu slohu, kterýž mluvnické síly jazyka anglického v největší dokonalosti rozvíjí, jemuž každá ze starých i moderních řečí udělila něco ze svých vdoků, své síly a hudby, jehož ne-

dostihne žádný sok a jehož neponíží žádný parodista. Stojíť zajisté básen tato důstojně po boku Danteově „Božské komedii“ a Homérově „Iliadě“. pročez náleží i Miltonovi spravedlivé místo vedle těchto básnických velikánů. *Ztracený ráj* byl do všech vzdělaných jazyků evropských přeložen: literatura česká honosí se obzvláště zdařilým překladem J. Jungmanna. —

Životopis Miltonův napsali Toland, Todd, Symmons, Dr. Johnson, Mitford, Keightly (Lond. 1859) a Masson (2 sv., tamž 1859—60). Nejlepší vydání jeho spisů jest od Pickeringa (8 sv., Lond. 1851) s životopisem od J. Mitforda: první kritické vydání od Todda (6 sv. 1801): menší básně vyd. T. Warton (1785). Spisy prosaické sebral Toland (3 sv., fol. 1697) a úplně vydal Bohn ve „Standard Library“ (5 sv., 1852).

SVAZEK TŘETÍ.

Z p ě v p r v n í.

Satan se svými Anjely zatracený v pekle vysed ze mdloby obrátí se k druhu svému Belzebubovi, a drží s ním radu o povstání z úpadku. Oba zdvihnou se z ohnivého jezera na sirnou zemi. Satan, jako kuříže čertů, budí a volá své pluky. Těch nečíslná množství vynesou se a sšikují do bitvy. Vyčítají se jich vůdcové pode jmény modl, potom známých v zemi Kanaan a v krajinách pomezních. Kuříže mluví k nim, a těší je nadějí vydobytí nebe, připomínaje dávne proroctví nebeské, že po jich úpadku měl býti stvořen svět nový s novými obyvateli. Povážení věci té a obráti prostředkův hodných obecně všech zůstává radě. Čerti svolivše staví Pandemonium, palác Satanův. Stavové pekla snemují.

Neposlušnost první člověka i plod
stromu zakázaný, jehož požití
zhoubné vneslo smrt a bídu všelikou
na svět, s ztrátou ráje, až nás Bůh člověk
vykoupil, a získal opět blažené
ono sídlo: — zpívej Muso nebeská!
Ty, jenžs na Orebé, vrchu tajemném.

.. neb tam na Sinai nadehla pastéře. ¹⁾
 aby o nebe a země počátku
 z směsice lid učil zvolený; či té
 hora těší Sionská. a Siloe ²⁾
 potok, u svatyně boží tekoucí?
 Vžívám odtamtud tvou pomoc k písni své.
 . kteráž nad Aonské hory ³⁾ vzlétnouti
 směle míní po věcech. až dosavad
 prosou ani veršem nevypravených.

Zvláště pak ty Duše. ⁴⁾ jenžto spanilé.
 klamu prázdné srdce slavným předkládáš
 chrámům. vnuč mne: jeť všecko vědomo
 tobě. an. jsa od počátku přítomen.
 vzpjatými. co holubice líhnoucí.
 křídly. mocněs nad bezednou snášel se
 propasti ⁵⁾ ji čině plodnou: osvětiž
 myslí temnotu. a zotav mdlobu mou.
 by lze bylo. předmětu tak velkého
 hodnou písni opatrnost a spravedlnost
 stezek Páně osvědčiti před lidem.

¹⁾ Mojžíše. nejstaršího spisovatele židovského. an ovce
 svata svého Jeitra pásł.

²⁾ Siloe, Siloah, studnice a potok. o němž Izai. VIII. 6.
 Viz Putování sv. str. 47.

³⁾ t. j. Helikon, Parnas. kteříž vrchové jsou v Aonii, neboli
 hornatém dílu Beotské krajiny; jindy sídlo Mus.

⁴⁾ Ducha svatého vžívá. jakožto básník křesťanský; dle
 Jak. 1. 17.

⁵⁾ Dle 1. knihy Mojž. 2. znamenati jest že Milton bedlivě
 písma sv. následoval. a ničeho nepřidal. coby jemu na odpor
 býti mohlo. My pro ušetření místa jen sem tam toho. odvo-
 lájíce se na knihu a kapitolu písem svatých. podotkneme.

Pověz nejprvé — nic není na nebi
tajno tebe, ani v hloubi pekelné, —
pověz, proč v tak blahém stavu milosti
roditelé naši. Boha nedbavše,
zlehčili si jeho příkaz jediný,
jsouce jednak páni světa celého?
Kdo je zavedl k odboji tak mrzkému?
Kdož? Had pekelný! Ten závistí a mstou
plana, zklamal matku lidské rodiny.

V dobu tu jej pýcha z nebe vyhnala
se vší rotou pozdvižených anjelů,
jichžto pomocí se nad svá knížata
prahna vznésti. mněl, že s Boha samého,
by se opřel, jest, a zpupné hrdosti
proti stoličce a vládě nejvyšší
vojnu, drží vojnu ztropil na nebi;
marným usilováním! Jej všemocná
ruka Páně svrhla dolů po hlavě
planoucího, s nadpovětrné oblohy,
s strokotáním přehrozným a zničením,
do bezedné záhuby, by meškal tam
v pontech diamantových, a v horoucím
ohni, jenžto směl se s Bohem potkati.

Devatero časů, jací den a noc
smrtnému vyměřují člověku,
s šeredným svým plukem ležel zmožený,
váleje se u propasti ohnivě
nesmrtelník, bez dechu. Soud jeho jej
k hněvu schoval většímu; teď blahosti
ztráta trápi jej a muky pověčné.
Kolem obrací své oči tesklivé,
jeví zděšení a tonbu, smíšené

s pýchou zavřlou a záštím hlubokým.
 Náhle, jak jen stačí oko anjelské,
 zhlédne strastnou tu a divou pustinu.
 žalář přehrozný, a kolem jako pec
 velká, planoucí: ač žádné z plápolu
 toho světlo nevzniká, brž hmotná tma,
 ukazující jen bídy divadla.
 stíny bolestné a smutku končiny,
 kde ni útěcha, ni poklid nebydlí.
 sladké, ač jest všudy, není naděje:
 kdež jest muka neskonalá, potopa
 síry vždy horoucí, neztrávitelné.
 Taký obyť věčná odbojníkům těm
 připravila spravedlnost: tu vězení
 jejich stanovila, ve tmách náramných,
 vykávavši podíl jim tak daleko
 od Boha i světla nebe, jako jest
 třikrát z středu světa k nebes výsosti.
 Ach, což jiný obyť, odkudž spadli, byl!
 Tuto druhý svého pádu, zehvácené
 vlnami a vichrem ohně lítého,
 pozná hned, a uzří, an se u boku
 jeho válí jeden, jemu nejbližší
 ve zlobě a moci, dlouho napotom
 známý v zemi svaté pod Belzebuba ⁶⁾
 jmenem: k němuž Arcivrah, jenž Satanem
 v nebi slove, přetrh strašné mlčení,
 takto jal se říci slovy smělými:
 Ty-lis to — než ach! jak spadlý, ó jak jsi

⁶⁾ Vlastně se dle původního textu Belzebul jmenuje. Viz Bibli Halskou na str. 11.

nepodobný tomu, jenž se v blažené
 světla říší, hojným bleskem odín byv.
 svítil nad tisíce duchů přejasných!
 Ty-lis to, ježž pospolitá úmluva,
 rady jednota i myslí, zároveň
 naděje a smělost k chvalné výpravě.
 druhdy se mnou spojila, teď béd a psot
 rovnost spojuje! ai, jak jsme hluboko
 spadli, s jaké výsosti! tak hrubě byl
 silnější s svým hromem ten! i kdožtě znal
 posavad té lité braně moc? Než mne
 ani to, ni coby koli horšího
 vítěz mocný v hněvě na nás uvalil,
 nepřivede k pokání; i nezměním,
 ač se proměnil ten blesk můj zevnitřní,
 stálé myslí své, a vroucné nevole,
 že mi zkřivdil na potupu zásluh mých.
 To mne k válce s Svrchovaným pohnulo,
 to i k tuhé půtce shluklo nesmírná
 zbrojných vojska duchů, kteří zhrdnouti
 smějí vládou jeho, vládu obrali
 sobě mou, a zepřeli se ohromné
 síle jeho, silou mužnou, v pochybné
 bitvě nebes na pláni, a zatřásl
 jeho trůnem. Cof, že pole ztraceno?
 po všem veta není: nedobytečná
 vůle, pomsty žádost, věčná nenávist
 zbývá nám, a neznající pokory
 odvaha; i můž-li podpor nezlomných
 býti více? Toho na mně moc a hněv
 jeho nevymučí, bych svá před ním snad
 křival kolena, a šel mu k milosti.

neb ho uznal za Boha, an nedávno.
 lekaje se síly toho ramene
 trnul o své panství! toby nehodno
 v pravdě. toby hanba, toby potupa
 byla, horší toho spádu. Nemůž-li
 božská naše moc a bytost nadvětrná
 pojíti, a my tou valnou příhodou
 v opatrnosti jsme i zbrani prospěli.
 povedemeť, naději se, šťastněji
 válku, chytrostí neb mocí, po věky
 neukojitelní. s velkým vrahem svým.
 jenžto nyní u vítězném plesání.
 samodržec. vládne nebes královstvím.
 Takto chlubně hlásal anjel odstupce.
 ač jej přehluboké hnětlo zoufání.
 Jemuž rychle takto vece smělý druh:

Kníže! hlavo tronovládnych mocnářů.
 kteříž vedše v půtku zbrojné Serafy
 pod tvou správou, sami neustrašení
 v skutech strašných. v nesnazenství uvrhli
 krále nebes dávného. a zkusili.
 mocí-li či losem syrehován on jest.
 Vímf a želim na tu strastnou příhodu.
 překonání smutné, mrzkou porážku.
 jež nás nebe zbavila, a mohutná
 tato vojska hroznou všecka záhubou
 přikvačila hluboko, tak hluboko.
 jakž pojíti bylo božským podstatám:
 duch a mysl. ti překonání neznají,
 brzy se i život vrátí, ačkoli
 sláva naše uhasla. ač blažený
 stav náš v neskonale tápá mizině.

Ale co, ať vítěz náš (jest, tuším, moc
 jeho všemocná; i mohl jen všemocný,
 taká vojska, jako naše přemoci),
 co, ať proto dehu a síly nechal nám.
 bychom, snášejíce muky statečné,
 nabažili mstivou jeho prehlivost,
 nebo, jako otrokové vojenští,
 byli jemu na službu, a konali.
 co by velel, buď tu v ohni pekelném
 práce robotné, neb tamto v mrakotné
 hloubi omrzalá jeho poselství?
 Mnedle, co jest platná síly čítedlnost
 neumeščené, co platná podstata
 věčná trpícímu muky na věky?
 Načež Arcivrah dí slovy křepkými:

Spadlý Cherube, jest bídný, čím neb trp.
 slabým býti! Toho však buď jist, že se
 v dobrém více nebudeme kochati,
 ale v zlém, v té naší jedné potěse,
 jelikož to zpupné vůli odpůrce
 čelí na odpor. Ať hledí opatrnost
 jeho sobě ze zla dobro vyvésti,
 naše snaha buď, mu překážeti v tom,
 nacházet i v dobrém cestu ke zlému;
 někdy se to podaří, a zjitří jej,
 tuším, náramně. a jeho nejlepší
 rady zvrátí od cíle. Ai! povolal
 prehlý vítěz poslův hněvu a msty své
 k branám nebeským, a sirný přehnal se,
 jenžto střílel po nás v bouři. ledovec,
 ulehly ty vlny ohnivé, co nás
 padající s srazu nebes chytily:

sám ten rudokřídlý hrom, jenž bouřlivým
 třískal vztekem, vychrlev snad všechny své
 střely, ustal buče ve propasti té
 hloubi bezedné. Nuž tedy užijme
 doby nám, buď z nedby, nebo z sytosti
 hněvu přané od vraha. Zříš onyno
 plané, vyprahlé a pusté roviny,
 sídlo zkázy, bezsvětlé, krom sinalých
 mihot toho bledého a strašného
 plamene? Tam pojďme z jeku ohnivých
 těchto vln, a jestliže tam oddechu,
 oddechneme sobě: tam svá ubitá
 shromáždívše vojska porokujeme,
 kterak bychom vrahu svému napotom
 ublížili nejvíce, jak ztráty své
 nabyli, a znikli této ukrutné
 psoty: jaké pookřání v naději,
 a kdy nic, co zbývá rady v zoufání?

Takto mluvil Satan k druhu blízkému,
 vzdvihla hlavu nad vlny a očima
 plaje jiskřícíma: těla ostatkem
 plyna ležel, rozprostřený v šíř a dél,
 s mnohá jitra: velikostí tak náramné,
 jako, o nichž líčí bájka, potvorní
 Titanové ¹⁾ zemorodei válčivší
 s Jovem, Briarej a Tyfon, bydlitel
 sluje Tarsu starého, neb jako ta

¹⁾ *Titanoré*, synové nebe i země. Jeden z nich, Gyges, měl sto ruk a padesát hlav. *Tyfon* (Typhoeus) maluje se od básníků jako soptící ohněm potvora. Před ním bohové do Egypta utekli, v zvířata se proměňivše; posléz ho Jupiter hromem odklidil. *Tarsus*, město v malé Asii, v krajině Cilicii.

mořská, Leviatan. *) potvora, ten tvor
nejhrubší všech mořských děl, co v moři jich
proudném plove koli: jej kdy náhodou,
na půlnočních pěnách najde spícího
plavec, v přepadeném od tmy korábu,
má, prý, za ostrov, a vmetav do kůry
kotvu lupinaté, mešká za větrem
jeho u boku, dokavad vody noc
okrývá, a jitro váhá žádoucí.
Takto, zdělí brozný, ležel Arcivrah,
spjatý v moři horoucím; i nebylby
nikdy otnď vstal, ni zdvihl hlavu svou,
leč že Boha vševládného byla v tom
vůle, kteráž tmavým jeho úmyslům
uzdu pustila, by opětovanou
zlostí, jiným chtěje zlého, na sebe
zatracení uvalil, a nviděl
vzteklec, kterak z jeho zloby vyplývá
láska nesmírná a milosrdenství
na zavedený jím lid, než na něho
trojnásobný padá stud a hněv a msta.
Nyní z hloubi náramnou svou postavu
zpřímí vzhůru: šlehne plamen z obou stran
ostrým pyrámem, a uprostřed valův
rozšklebí se otvor dolu strašného.
Potom rozpjav křídla, letmo vynikne,
nalehna pak na mráкотné povětří,
letí, břímé nezvyklé, až na suché

*) Milton zdá se pod Leviatanem, jenž vlastně Krokodil
jest, rozuměti náramného Kraka, který v Norvegii co ostrov
nějaký dle pověsti se jevívá. —

stane zemí, zem-li jest, co ohněm žže
 tuhým, jako moře pálá tekutým;
 v barvě rovná pahoru, jež podzemních
 větrů od Peloru ⁹⁾ urve násilí,
 neb kdy hřmící Etny pukne hrozný bok,
 an se znavše střeva její pálčivá
 vzhůru vztekle vyrazí a zsilíce
 bouři. ztráví zážehem a zůstavi
 v popele a kouří všecku krajinu.
 Také povstání se jeho dostalo
 nohoum proklatým. S ním přistal jeho druh.
 Obadva se honosí. že z horoucích
 vyrvali se vln co mocní bohové,
 vlastní svou silou, ne z vůle Věčného.

To-li jest ta země, to ta krajina,
 pravil strastný Archanjel. to jest ten byt,
 kterýž nyní vzíti máme za nebe?
 za nebeské světlo. tento smutný mrak?
 Budiž tak. když on, vládnoucí nyní sám.
 kázat' smí, co právem býti má: čím dál
 od něho, tím líp: jež rozum vyrovnal
 druhým, nad rovné jen síla vypjala.
 Žehnám vás. vy pole věčně blažená!
 vítej hrůzo! vítej světe pekelný!
 A ty, peklo nejhlubší, ai, nový tvůj
 bydlitel. jenž tobě mysl přináší,
 ani časem ani místem nezměnnou.
 Jeho mysl jest mu příbytkem, a v ní
 nebe z pekla, peklo z nebe stvořit' můž
 sobě. Což mi na tom. kde jsem, vždycky jsa.

⁹⁾ Předhoří v Sicilii Capo di Faro.

kdo jsem byl, a kdo mám býti. jeho jen
 menší! ježto hrom byl zvýšil nade mne?
 tu nám aspoň volno; nic tu nestvořil,
 čeho nám by závidět mohl všemocný:
 odtud nevypudí nás: tu bezpečně
 panovati budeme; a mním, že jest
 panovat, i v pekle hodno žádosti:
 lépe v pekle pán, než sluha v nebesích.
 Však, proč necháváme věrných přátel svých,
 spolníků a druhů toho osudu,
 ležet užaslých v tom kalu bezsmyslném,
 proč jich nevoláme k vzetí podílu
 svého v tomto přenešťastném obytu,
 nebo k zkoušce poslední, zdaž možno co
 v nebi získati, či v pekle potratit?

Řekl jest Satan; odpověděl Belzebub:
 Vůdce stkvoucích těch pluků, jichž přemoci
 nemohl nížadný krom Všemohoucího!
 Jak jen uslyší tvůj hlas, to svědectví
 živé sladké jejich druhdy naděje
 v úzkostech, to heslo, které v nejtuzší
 nesnázi, a v davu bitvy vražedlné
 slychali, to jisté v každém útoku
 znamení, hned oživou, hned odvahy
 nové pocítí, ať povalení teď
 leží na tvářích v tom moři horoucím,
 kdež i nás ten úžas prvé zachvátil,
 není divu! spadlé s také výsosti.

Ledva dokonál, i pílí úhlavní
 k břehu jíti vrah, svou těžkou pavězu
 z větrných částek, valnou kola šir i tíž.
 uvrh za se: okruh její prostranný

visí jemá na plecích, co v náplítku
 měsíc, jehož kouli mudřec Toskanský ¹⁶⁾
 ve Fésolách z hlídky prohledacím sklem
 noční zpytá dobou, nových hledaje
 hor a řek a krajů v jeho perestém
 kruhu. Kópím, proti němuž nejhrubší
 sosna, v horách uroubená Norvegských
 k stezni lodi válečné, by útlou se
 zdála třtinou, podpíraje trudné své
 kroky, po horoucí kráčí celině;
 ne tak po lazurném nebi kráčival!
 Vřelé povětří naň vtírá odevšad,
 obklopen jest plápolem. I vytrvá
 vždy a u jezera u plamenného
 stana, volá na své pluky, způsobý
 anjelské, jichž bez sebe tu leželo
 jako listu kryjícího na podzim
 Vallumbroské ¹¹⁾ potoky, jež vysoci
 Tuských lesů zastěnují skleповé;
 nebo jako třtiny, stlané po březích
 moře rudého, an větry lítými
 ozbrojený kormoutí je Orion; ¹²⁾
 kdežto Buzirisa ¹³⁾ s jízdou Memfiiskou
 vlny zhltily, že pojma v nenávisť

¹⁶⁾ Galilei, v umění hvězdářském a věcí přirozených dospělý a na slovo vzatý, jehož Milton osobně znal.

¹¹⁾ Slovnítné údolí s opatstvím v Toskaně, jakoby řekl: vallis umbrosa, stinné údolí.

¹²⁾ Zhvězdění, o němž domnění jest, že bouře přináší.

¹³⁾ Faraona; Memfis, město v Egyptě.

zrádné stíhal pohostinné Gosenké,¹⁴⁾
 jižto z bezpečného břehu na těla
 vrahů tonoucích, a kola ztríštěná
 vozů jejich, plésající patřili;
 tak jich husto leželo, a ohnivě
 krylo moře v záhubě a zděšení
 psotném nad svou hroznou proménou. On je
 volá hlasem hromovým, až všecka se
 ozve dutá hloub: Vy moci, knížatstva,
 bojovníci, slíení nebes květové,
 nebes druhdy vašich, ach, teď ztracených!
 Ten-li úžas duchy věčné uchvátil?
 či jste toto místo sobě obrali
 k pookrání ode trudu válečných;
 zdaž v tom plápolu tak spíte povlovně,
 jako jindy v květných nebe dolínách?
 Či jste přísáhli v tak mrzké postavě
 skláněti se vítězi, jenž nyní zří
 cherubíny povalené u vlnách,
 s ztríštěnými zbraněmi a praporcei,
 ažby, prohlédavše k svému prospěchu,
 sběhli jeho pomsty od bran nebeských
 roucí poslové, a zašlapali nás
 v tomto umdlení, neb hromy spjatými
 přibodali ke dnu toho jezera?
 Vzhůru, procíťte neb spěte na věky!
 Slyší jej, i hanbí se, a na hbitá
 vzskočí křídla; jak kdy bdíti navyklí.

¹⁴⁾ Gosen, krajina v zemi Egyptské, kdež sv. Patriarcha
 Jakub a synové Israelští bydleli, prvé nežli je Mojžíš přes
 moře rudé převedl.

an je spáti našel vůdce na stráži,
 válečníci protrhnou a vzechopí se,
 pomateni za chvíli, než cele je
 mine dřímotá. I pocítují hned
 bídy své a lýtých muk, však poslechnou
 tudíž vévodova hlasu: nezčíslní
 počtem, jako kdy Amramovce ¹⁵⁾ mocná hůl
 za dnů strastných Egypta, jsouc vztažena
 břehem, zbudila mrak smolný kobylek,
 jenž se přilnav větrem východním, co noc
 černá zavěšen byl nad bezbožného
 Faraona královstvím, a veškeré
 Nilu zatměl končiny. Tak nezčíslné
 duchů zlých se pod pekelným vznášelo
 klenutím, an ječel kolem vůkol nich
 plápol jízlivý. Až kopím vztyčeným
 na znamení velký Sultán pokyne
 letícím, tu v rovné váze na sirnou
 spadnou celinu, a zastrou všecku plaň.
 Množství, jaké ledná lidné půlnoci
 bedra jedva vylila, by přes Dunaj
 jdouc a Rýn to plémě její barbarské
 valilo se k polední co potopa,
 tam až za Gibraltar k pískům Libyjským. ¹⁶⁾
 Tudíž od roty a pluku každého
 vůdcové a hlavy kvapí tam, kde stál
 velký vévoda; i byliť veškerí
 bohorovné způsoby a postavy,

¹⁵⁾ Mojžiše, an byl syn Amramův.

¹⁶⁾ Gothové, Hunové, Vandalové v davích náramných se po Evropě vysypali.

důstojenstva knížecí a moci
 sedávalé prvé v nebi na trůnách;
 o nichž ale nyní ve dskách nebeských
 není památky, an pro své buřictví
 mrzké smazáni jsou z knihy života.
 Aniž měli posud jména, od synův
 Evy potom nabytá, když po zemi
 tékající, z dopuštění božího,
 k pokušení člověka, skrz lest a klam
 svedli valnou lidstva část, by strhše se
 Boha, tvorce svého, nevidědlnou
 Páně slávu obrátili do šelmy,
 etěné řády stkvostnými, a plnými
 nádhernosti, zlata, by se skláněli
 dáblům, jako bohům živoucím. V ten čas
 mnoho modl a jmen jim dáno v pohanství.

Vyprav Muso jména ta: kdo dřív, kdo záz
 probudiv se povstal z tůně horoucí
 na hlas krále velkého; kdo k němu
 na břeh tihne po jednom, dle hodnosti,
 ano zástup stojí vzdáli po různu?
 Vůdcové to, kteří z hloubi pekelné
 vysuvše se po loupeži na ten svět,
 směli stavěti svá sídla napotom
 vedlé sídla Páně, obětnice své
 k obětnici jeho, božsky slaveni
 mezi národy, a směli ostati
 blízko Hospodina hrímajícího
 s Sionu, a sedícího u prostřed
 Cherubů: ba často v jeho svatyni
 stavěli své modly, mrzké ohavy!
 zpřisluhujíce svými bludy kletými

slavný svaté služby řád, a božskému
světlu svou se rouhajíce temnotou.
První Moloch ¹⁷⁾ byl, král strašný, zbrocený
krví lidských obětí a slzami
rodičů. ač jim pro trub a bubnů chřest
slyšet nebylo svých vřesku nemluvnát.
daných v zápal modle jeho zuřivé.
Ctil ho Amonita v Rabbě, na vodných
rovinách, a v Argobě a Basanu,
až tam k proudu nejzažšího Arnona.
Nejsa spokojen tím smělým sousedstvím
zmámil srdce krále moudrého, a hle!
proti chrámu Páně staví jemu chrám
Šalomoun; a obracuje v modloháj
sličnou Hinnou dolinu, jež Tofetem
slove odtavad. a černou Gehennou, ¹⁸⁾
strašným pekel obrazem. Nyní přitáhl
Chamos ¹⁹⁾ synů Moab chlipné strašidlo.
od Aroer ku polední. Abarim,

¹⁷⁾ Modla z mědi slitá v podobenství osoby královské; ta stála s roztaženými rukama, a pod ní udělán byl oheň, tak že všecka byla rozpálena. Byl také před ní mezi dvěma stěnami udělán jiný oheň, kterýž jí ku poctivosti hořel, a skrze ten oheň kněží modlářští podávali živých dítek do loktů té rozpálené modle, kteráž je v svých ohnivých rukou až do smrti upalovala. Tím způsobem židé obětovali své vlastní dítky té modle, a zatím kdy se to dalo, dělali veliký křik a bili na buben, aby neboží rodičové svých dětí plakati a kvileti neslyšeli, kteréž tak obětovány a mučeny byly. Za příčinou takového bubnování to údolí Tofetem sloulo, nebo *Tofet* slove huben. Viz Putov. sv. str. 76.

¹⁸⁾ Gehenna, peklo. Matouš V.

¹⁹⁾ Bůh chlipnosti, jedno s Priapem.

poušti: v Hesbon, Horonaim a ve Seon
 království, blíž Sibna vlnorodného
 květné doliny, až k Asfar jezeru.
 Peor druhé jeho jmě, kdy ponuknul
 Israele v Sitim, na své od Nilu
 cestě, vzdáti jemu smilné oběti;
 vyhlita jest na ně Páně horlivost!
 Odtud rozšířil svou mrzkost oplzlou
 téměř k háji lidozhoubce Molocha,
 k hoře pohoršení; vražda s chlipností
 sousedila, až je zbožný Josiáš
 obě odtud zahnal v peklo horoucí.
 S nimi přišli ti, co tam, kde plyne Frát
 staromezný, až kde Egypt od Šyrska
 dělí řeka, slouli Astoret a Bál.²⁰⁾
 ona žena, tento muž; (i volnoté
 duchům jedno z dvou, neb obě přijíti
 pohlaví; tak nelmotná a jemná jest
 jejich podstata, již žádný sval ni svaz
 netíží, ni slabých křehká podpora
 kostí, jako tělo břemenné; i brž
 v světlé, tmavé, zveličené, zmenšené,
 v jakékoli způsobě, svá konají
 díla příkoří, i skutky milosti.
 Pro ty Israel své síly živoucí
 znedbav často, spravedlivých oltářův
 nenavštěvoval, a nízko kořil se
 ukydaným bohům: protož nízko jej

²⁰⁾ Jména bohu v Syrii a Palestině etóných; zdá se, že
 pod nimi slunce a měsíc se rozumějí. Tu divnou digressí o
 duších Milton z rozmluv jistého Michala Psella vzal.

v bitvách potírával dosti chatrný vrah.
 K těm se připojivši, přišla Astarot. ²¹⁾
 u Feniků jméno její Astarte.
 paní nebe, s rostoucíma rohami.
 Její stkvoucí modle panny Sidonské
 při měsíci konávali slib a zpěv.
 Zazněl jí i Sion písní, kdežto chrám
 její strměl na výsostech urážky.
 Vystavěl ho král, jenž, srdce ač že byl
 spanilého, přilnul vlně milostí
 k sličným modlárkám, a od Hospodina
 uchýlil se k ohavnosti pohanské.
 Thamuz ²²⁾ přitekł : ran jeho výročních
 na Libanu Syrské dívky kvílily
 zpěvy milostnými s letní den, I žeť
 rudým tokem k moři tichý Adonis ²³⁾
 ze skal plyne mateřských, jim z rány se
 obnovené Thamuzova lila krev.
 Zažehla tím zápalem i Sionské
 dcery báseň frejovná, a spatřil jich
 vlně vášně v síni chrámu svatého
 Ezechiel, vida duchem prorockým
 temnou modlářského Judy ohavnost.
 Nyní přibíval ten, jenž v pravdě zatruchlel.

²¹⁾ Syrové Venuši tak nazývali. Putov. sv. str. 111 a 347.
 Dle Luciana byla ta bohyně tolik co Selene (měsíc) u Řekův;
 vlastně však plodivou moc přírody představuje. Viz Runkes
 Real-Lexicon.

²²⁾ U Řekův *Adonis*. Bájeno, že na hoře Libanon od divo-
 kého kanoe usmrčen byl. Venuše ho do kvítku anemone
 obrátila.

²³⁾ Řeky nyní Ibrahima zvaná

když mu archa jatá obraz zvířecí
 jeho stroskotala; tuť ve vlastním svem
 chrámu ležel, bezhlavý a bezruký,
 špalek zdělí povalený na zemi,
 u podnože své, svým k hanbě ctitelům,
 Dagon ²⁴⁾ jméno jeho; mořská potvora,
 jsoucí člověkem a rybou odpolu.
 Jednak vysoký mu strměl v Azotě
 chrám, i obáván byl na Palestinském
 pomorí, v Gat, Askalon a v Akaron,
 tam až k Gaze pomezí. Teď přibral se
 Rymon, ²⁵⁾ v libém Damašku měl milý svůj
 byt, kde čistý. Abany a Fariaru,
 potok břehy smáčí úrodné. I ten
 proti domu Páně drze počínal
 sobě; ztrativ sluhu malomocného,
 získal krále, bláznového vítěze
 svého. Achaza, jenž slepou zbožností
 zrušiv oltář boží, nový po Sýrsku
 vystavil, a mrzké páčil oběti,
 skláněje se bohům, jež byl přemohl.
 Za témi jmen druhdy známých přistali
 Osis, Hor a Osiris. ²⁶⁾ s svou družinou.
 jižto potvorami, kouzly mámili
 Egyptčany povérné i kněze jich,
 aby v zvířecí, než v lidské podobě,

²⁴⁾ Viz 1 Samuel k. 5.

²⁵⁾ II. kniha Král. kap. 5. a 16.

²⁶⁾ *Osiris* a *Isis*, Egyptčánům slunce a měsíc; muž a žena, bratr a sestra: Osiris pod obrazem býka strakatého (*Apis*) ctěn byl: *Isis*, obraz přírody. *Horus*, obou jich syn, pro lékařství a věštby slovutný.

hledali svých bludných bohů raději.
 Zapáchal tím jedem také Israel,
 z snešeného zlata tele udělav
 sobě na Orebu; odbojný pak král
 zdvojnásobil mrzkost tu, jak v Betel, tak i v Dan
 připodobniv Boha k pasoucímu se
 volu, Hospodina! který za jednu
 půlnoc všecko pobil prvorozené
 v zemi Egyptské, i lid i hovada,
 bohy jeho bečící. Z všech poslední
 přišel Belial;²⁷⁾ i neměl nad sebe,
 co jich spadlo s nebe, ducha v chlipnosti:
 z hruba vilný, hřích jen v hříchu miloval.
 Jemu žádný nestál chrám, ni jaký se
 kouřil oltář; leč, kdo více nad něho
 chrámův měl a oltářů, kdy sami i
 kněži boha zapřeli, jak od synů
 Eli pácháno, že smilstv a násilí
 ohavnostmi naplnili boží dům!
 Panuje též u dvorů a v zhýřilých
 městech, kdežto rozpustý a krivd a zlob
 hluk se vzpíná nade věže nejvyšší.
 Tu, kdy noční mrak jich stíní ulice,
 Belialovi těkají synové.
 zpití vilnostmi a vínem: svědčí to
 Sodoma i Gibeá, kde hostinské
 dvěře zůstavily smilstvu ženinu,
 aby znikla krutějšího násilí.

Ti jsou v hodnosti a moci přednější:
 druhých nelze líčiti. ač daleko

²⁷⁾ 1. kn. Sam. 2. 12.

slavných. Jonští byli jsou to bohové,
 rodu Javanovu ²⁸⁾ jmíni za bohy.
 ač jest vyznáno je býti pozdnější
 nebes, země, chlubných rodičů jich.
 Titan, první nebe syn, s svým ohromným
 plodem, jemuž právo prvorozenství
 mladší Saturn nechtěl, jenž však i sám
 od mocného Jova, svého vlastního
 z Rhey syna, rovnou odměřeno vzal
 měrou; tak se Joviš dotřel království.
 Tito z prvu v Kretě ²⁹⁾ známí toliko,
 potom s sněžné studeného Olympu ³⁰⁾
 vrchole. svou vládu v středovětrném
 rozprostřeli prostranství, a neměli
 nebe vyššího: pak ti, jenž bydleli
 v Delfách skalnatých ³¹⁾ a Dodoně, i všech
 Dorisského kraje končinách; šli též
 onino, jenž s starým přehše Saturnem
 přes Adrii ve Hesperské ³²⁾ planiny.
 Celtsko zběhali i výspy nejzazší.

Tolik jich, i více stádné přitáhlo,
 s kalným a sklopeným očima,
 v nichžto nějaká se záře radosti
 leskla, ano viděli, že vévoda

²⁸⁾ Řekům, od Javana praotce svého tak zvaným.

²⁹⁾ Ostrovu na středozemním moři: nyní Kandia.

³⁰⁾ Vrchu v Thessalii.

³¹⁾ Město, kde bylo Apolína boha orakulum: Dodona, město s lesíkem Jovišovi posvěcené.

³²⁾ Vlaská země: Celtsko či zemi Francouzskou: výspy (ostrovy) nejzadnější či zemi Anglickou, Irskou a ostrovy Orkadské (ultima Thule).

nezoufá, a že i v samé záhubě
 nejsou zhubeni; to vida, v tváři on
 polévá se barvou pochybnou, a však
 brzy zvyklou sebrav pýchu, hrdými
 slovy, která stín, ne pak i podstatu
 nesla důstojenství, krotí lahodné
 bázeň jich, a zdvíhá kleslou odvahu.
 Potom káže. při zvuku by vojenském
 hlučných trub a ciůků velkou zpříběli
 korouhev: té zpupné cti si osvoji
 právo lepší Cherub Azazel; i hned
 k žerdi stkvoucí rozvine to vévodské
 znamení, jenž, byvši vzhůru zdviženo,
 svítí se jak červánky, a u větru
 plyne proudem; na něm slavných Serafi
 mnohá perlami a zlatem úpravně
 krumplovaná lskne se braň a vítězná
 památka: vždy zatím dutí kovové
 vydávají divý hřmot, a veškeré
 k tomu vojsko pokřikuje vesele,
 až se pekel třese klenutí, a vně
 strachem trne směsice a dávná Noe.
 Náhle vznikne deset tisíc praporů
 v temném povětří, a pstrže se barvami
 východními: s nimi vstane dřevců les
 hrozný: lebka na lebce, a pavéza
 na pavéze stojí davem v šíř a dél
 nesmírnou: i postupují falanxem ³³⁾

³³⁾ Jistým šikem starých vojáků, k outoku schopným; nej-
 slovuťnější byl Macedonský.

dokonalým, k zpěvu hudby Dorisské, ³⁴⁾
 fagotů a fleten libých : jaková
 druhdy zbrojící se v bitvu hrdiny
 naplňovala šlechetnou odvahou,
 by ne vztekem, nébrž mužstvím uvážným
 oddychající, co skála trvali
 v hrůze smrti, k outěku neb ústupu
 nepohnuti mrzkému : jíž v moci to
 bývá utěšit a upokojiti
 slavným zvukem trudnou mysl, a zahnati
 péči roj a zámutků, běd a psot,
 rovně z smrtných i nesmrtných
 duší. Takto doufajíce v spojenou
 sílu, stálou myslí, mlékem krácejí
 libé při hudbě, jenž lehčí téžké jich
 kroky po horoucích drahách. Přitáhše
 nyní vůči, stanou, strašné průčelí,
 v hrozné délce, s blýskavými braněmi,
 oštípy a štíty, na vzor předvěkých
 drábů, čekajíce, co by veliký
 kázal vévoda ; on šíky zbrojené
 zbíhá okem zkušeným, pak veškeré
 vida vojsko v slušném řádu, prohlíží
 všecky, bohy v postavě a tvářnosti,
 po jednom, a posléz sčítá ouhrnkem.
 A tu srdce jeho chlubnou pýchou se
 nadýmá, a tvrdne v zteklém úporu.
 Nikdy v světě od stvoření člověka
 neshlukla se taká síla, ježby

³⁴⁾ Dorisská hudba byla nejvážnější ; Lydská nejsmutnější :
 Frygská nejveselejší.

proti té se mohla zdáti valnější
 nežli ona drobná pídimužiků
 pěchota, vydavši bitvu s jeřáby; ³⁵⁾
 byť i vešken k ní se z Flegry přirazil
 obrů rod, neb reků plémě, válčících
 u Theb a u Troje, s bohy oběma
 stranám pomocnými; neb, jenž v báchkách jest
 slavný, Uterovec se svým rytířů
 Armorských a Britských oborem, a co
 jich se koli, věřících i nekřtěnců,
 ztéci viděl Aspramont a Montalban,
 Damašek neb Maroko a Trebizond, ³⁶⁾
 neb co Byzerta jich s břehů Afriekých
 vyslala. kdy Karel Velký se všemi
 panošemi padl u Fontarabie. ³⁷⁾
 Takto sílu lidskou drahně předčíce
 duchové, však svého vůdce strašného
 byli poslušni; on mezi jinými,
 povahou i zrůstem zpupně vznešený.
 stál co věže; způsob jeho neztratil

³⁵⁾ Naráží na bájku starořeckou, dle které Pygmaea, matka zástupu lidí na píd dlouhých, od Junony, že nad ní pro krásu se vypínala, do jeřába obrácena jest. A tudý že národ ten s jeřáby neustavně válčí, praví básniři. *Flegra*, město v Macedonii, kde Gigantové s Jovem válčili. *Theby*, město v Beotii, kde Eteokles a Polynikes, Oedipovi synové, válčili. *Troja*, z Iliady Homerovy město vědomé. *Uterovec*, syn Utera, Artur král, jehož často provázeli rytíři Britští a Armorští: nebo stál v svazku s králem Armorským čili Bretaňským.

³⁶⁾ Všecko jména z Římanů známá, jichž tu čtením Milton nevěs se chlubit: chyba jeho neřídka.

³⁷⁾ Takto podle Španělských historiků. Jiní praví, že Karel týž, získav nad nepřátely, v pokoji umřel.

ještě původní své jasnosti; i byl
 na pohled ne menší, nežli Archanjel
 strastný; zbyt jen slávy jeho zatmín jest:
 jak kdy slunce novovzešlé prohlédá
 mhlou pohorní, ze svých zuté paprsků;
 neb kdy, zkruté od měsíce zatměním
 pošmourným, mrak hrozný na půl národův
 rozsypá, a leká krále změnami.
 Tak, jsa zatmín. stkvěl se nad ně Archanjel;
 čelo však mu hlubokými zoral hrom
 jizvami, a svadlé líce osedl trud;
 jednak pod obočím jeho bezstrašná
 tkvěla odvaha, a pýcha zúmayslná,
 pomsty žádoucí. Vztek okem vyrazí,
 ač v něm útrpnost a vnitřní hryzotu
 znamenati, ano vidí druhy své.
 čili následníky svého zločinstva.
 jindy blažené, ach, nyní na věky
 k hrozným odsouzené mukám: tisíce
 duchů, vinou jeho nebe zbavených,
 světla věčného, pro jeho buřictví,
 vždy mu věrných, ač jich sláva usvadla,
 jako vadnou s nebe bleskem potření
 dubové a sosny hrdé na horách;
 s ožženými vrchy výtečné jich pně
 stojí o nahotě na pohořelé
 poustě. Teď se k mluvě chystá, protož hned
 v dvojitych se řadách křídlo ku křídlu
 chýlí do půl kola, obkličuje ho
 s velmožemi. Všecko ticho pozorem.
 On se třikrát pokusí, a třikráte,
 pýše na úkor ho slzy polijí,

jakými jen plačí anjelé, až pak
se lkáním ta slova průchod nalezla:

Ó, vy myriady nesmrtedlníků!
mocnářstva! jimž roven byl jen Všemocný!
s ním i chvalně sveden boj, ač krutý vzal
konec. jak to místo, jak ta změna to
svědčí, hrozná k vyřknutí. I kteráž mysl
všeho vědomí, co bylo i co jest,
znajíc hloubi, předvědoncím tušením
nadíti se mohla, aby tolika
bohů síla spojená, tak statečné
bojující nesla porážku? I kdo
mní, ač po ztrátě, že by se plukům tím
valným, jichžto výhost nebe vyprázdnil,
neudálo povstati, a mocí svou
vydobyti vlasti své? Co mne se tkne,
budte svědky nebeští vy plukové,
má-li bojácnost či rada nehodná
v naději vás sklamala? Než ten, jenž teď
řídí nebe sám, až posud bezpečné
seděl na trůnu, skrz dávnou ztvrzením
pověst, zhodu nebo zvyk, a stkvěje se
stálým královského blesku úplňkem,
tajil vždycky sílu svou, i toté nás
v pokušení nvrhlo i v pád; již však
známe jeho moc, a známe vlastní svou;
netřeba ho vyzývat, ni vyzvaným
nové bát se vojny; to nám za lepší
stránku zbývá, konti tajné obmysly,
zjednat klamem, čeho nelze násilím;
aťby na nás sbledal posléze, že kdo
přemohl mocí, přemohl vraha od polu.

Snad že nové světy zplodí prostranství:
 bylať pověst v nebi, ano zaměřil
 z dávná nový stvořit svět, a uměstit
 na něm rodinu, své zvláštní miláčky,
 jimžto příti chce, co synům nebeským:
 tam jen třeba na zvědy, buď první nás
 útok, tam, neb jinam kamkoli: i již
 déle nebude ta jáma pekelná
 duchů vžíť nebeských, ni mrakem jich
 kryti propast ta. Než věc ta nejprvé
 v plném sněmu zraj. Však k míru naděje
 není: kdož se pokorí? Boj tedy, boj
 zjevný nebo skrytý ustanoven buď.

Řekl, a k ztvrzení slov jeho vynikly
 tudíž miliony mečů plamenných,
 vydobytých z pošev mocných Cherubů:
 peklo náhlým zaraženo pobleskem.
 Lítě zuří proti Svrhovanému:
 vedouce pak povyk vojny strašlivy,
 štítů zvučících a mečů břinkotem,
 zpupné proti nebi mečí rouhání.

Stála hora v blíže, jejíž hrozný vrch
 soptal ohně proud, a valící se kour:
 zpod se blystěl korun stkvoucí, na duvod,
 že jest kovů žily skrýval u vnitřku,
 z síry zplozených: sem letí na ručesi
 valný pluk, jak kdy se zástup miněří,
 zbrojný kracemi a rýči před vojskem
 říti královským, chtě stany obelhat
 příkopy a náspy. Mamon ³⁵⁾ vůdce jich:

³⁵⁾ Po Syrska bohatství znamená.

Mamon z duchů s nebe padlých nejnižší.
 Již i v nebi nízko nosil zrak a mysl.
 víc se obdivovav nebe bohatství,
 drahé podlaze a zlatu ryzímu,
 než cokoli božského a svatého
 bylo zříti v stanu blahoslaveném.
 Jeho nabádáním jsouce nejprvé
 vynučení, lidé zemi loupili,
 matku svou, a zryli její vnitřnosti
 bezbožnými rukama pro poklady,
 lépe ukryté. Tu hluk ten, otevřev
 v hoře ránu, spousty zlata vytasí.
 Nebuď divno žádnému, že bohatství
 v pekle roste, peklo toho vzácného
 jedu nejhodnější. Ale tuto se
 učte lidské chvalitelé bystrosti,
 divy o Babelu vypravující,
 aneb o Memfisských králů nádherných
 dílech, ³⁹⁾ kterak lidské slávy památky.
 co jich zděla koli moc a umělost.
 v nívec mizí před tím, co tu duchové
 zavržení stavěli, v té kratičké
 době. ježby lidé snažní za věky
 bezcísnými nevyvedli rukami.
 Blízko v plani mnoho dolů vryto,
 v které zpodem žily zlata plynného
 běží z jezera. Tu jiný podivné
 zástup rudu rozponští, a odmísiv

³⁹⁾ Naráží na ony, mezi sedm divů světa počtené. zdi Ba-
 bylonské a visuté zahrady Semiramíny a pyrámy. na jichž
 jednom přes 36.000 lidí za 20 let pracovalo.

druhy shání trusky s kovů vroucího.
 Třetí hluk, vryv rozmanité do země
 formy, z dolů vroucích divným proudem
 naplní jich dutost všecku, na rychlost,
 jak kdy u varhanách, dechnutím jediným.
 vítr mnohé řady píšťal prodmychne.
 Nyní znáhla přenáramná stavení
 vznikne z země, jako pára, při sladké
 hudby souzvuku a zpěvu lahodném.
 v způsob chrámu vůkol osazeného
 sloupením, a ležícího na sloupích,
 se zlatým převazem, z dílny Dorisské.
 Podvlaky a svisle řezbou vypuklou
 dmou se nádherně; krov z zlata ryzého.
 Ani Alkairo, ani Babylon,
 když se jejich sláva nejvíce vršila,
 nevidali krásy také ve chrámu
 Serapisa aneb Bela, ⁴⁰⁾ bohů svých:
 ani taká sídla měli králové
 jich, kdy s Assyrii Egypt o přednost
 horlil v chlěmostech i moci. Již ten stroj
 hrdý strmí vzhůru vysoko, a v tom
 vrata, rozpjevše svá křídla mēdēná,
 otevrou se, jeví u vnitř prostranství
 valné: hlazenou a zdobnou podlahu.
 mnohé s klenutého stropu hvězdných lamp
 řady visící, a kouzly vtipnými
 upravená světla, ježto hořavé

⁴⁰⁾ Belus, syn Nimrodův, druhý král Babylonský, a první
 člověk, který za Boha držán a ctěn byl; u Féniků sloužil Baal.
 Serapis, tolik co Apis.

tráví klí, a svítí jako obloha.
 Nyní kvapné množství vejde s úžasem.
 jedni dílo, druzí mistra velebí,
 v nebi známého pro mnohé vězate
 zámky, sídla oberlaných anjelů,
 knížat ode Pána mocí nadaných.
 aby, ve své každý hierarchii, ⁴¹⁾
 zpravovali osvícené zástupy.
 Aniž neneznán byl v staré Grecii;
 Mulcibrem ⁴²⁾ pak chromým v Ausonii sloul.
 kdež i, kterak s nebe spadl, bájeno,
 od hněvného Jova přes krystalové
 cimbuří byv svržen; padalť od jitra
 do poledne, od poledne k večeru
 rosnému, s den letní, až se západem
 slunce, jako kapající s zénitu ⁴³⁾
 hvězda, dopadl Lemna, výspy Egejské.
 Takto mylně bájeno; on dávno byl
 před tím s rotou shozen odbojnou, a nic
 jemu k platnosti, že v nebi vysoké
 stavěl veže; neznikl svými nástroji,
 nébrž po hlavě i se svým oborem
 pilným v peklo, tam by stavěl, smřštěn jest.
 V čas ten okřídlení hlásní z rozkazu
 vůdce jmon se s obyčejí slavnými
 zvukem trouby ohlásiti u vojště
 velký sbor, an tudíž držán býti měl

⁴¹⁾ vladařství knozské.

⁴²⁾ jako *Mulcifer*, kterýžto, že nmění železo rozpouštěti
 vypašel, tak nazván jest. Ausonie Vlachy znamená.

⁴³⁾ čelní punkt na nebi.

v Pandemoně, ⁴⁴⁾ novém hradu stolečném
 Satana i jeho rad. Kdo, takto zní
 prohlášení, volením neb úřadem
 v třídké všeliké a pluku nad jiné
 předčí hodností, ten k snému příjď! a hned
 po stech, po tisících přibírají se
 valem stádné: an již na ně čekáno.
 Nestačuje brány vchod, ni valná síň.
 valná. jako ohrazené hony, kde
 v zbrojném eviční ježdění pobízejí
 zápasníci z pohanského rytířstva
 reky smělé v kolbu nebo v metání
 dřevců smrtících, an na zábradle se
 Sultán kochá kratochvilí krvavou.
 Vyrojí se po zemi i v povětří
 s hustě chvělých křídel šumem ječícím.
 Jak kdy včely v podletí, an na býka
 vystoupilo slunce. lidnou mládež svou
 z oulů vysypají v hroznech, létají
 po kvítí a svíží rose sem i tam,
 nebo po lopatce hladké, předměstí
 slaměného hradu svého, nosíce
 vonný balsám. hmyzejí a rokují
 o vespolních věcech. Tak se zarojil
 duchů větrný hluk a v tísní obýval,
 až se dalo znamení. a cjhle, div!
 ti, jenž nad obry, plod země potvorný,
 zrůstem předčili, teď v pídimužíky
 drobné zkrátí se, a v úzkém prostranství

⁴⁴⁾ Shromáždění všech duchův: dle slovece Pantheon v Římě starém.

stanou nezčíslní: i podobají se
onéno, za Indskou horou, trpaslíků
rodině neb čarodějným přístrachům,
které podlé hájů, nebo u židel
opozdílý vesník noční dobou zří,
nebo mní, že zří, an měsíce rozsudí
s nebe pohlédá, a blíže k zemi svůj
bledý kloní běh. Ti ryčných hledíce
plesů haví ucho hudbou lahoduou:
jemu srdcem chvěje strach i veselí.
Takto z nesmírného zrůstu duchové
nadvětrní se v útlé svraskše postavy
zdrobněli. ⁴⁵⁾ a jakkoli jich bez čísla,
měli v pekelné dost vůle radnici.
Dále vnitř v své podobě a rozměru
Cherubi a Serafové důstojní
v pokojíku zvláštním, v tajné světnici,
sedí spolu: polobohů tisíce
na stolicích zlatých, v radě úplné.
Po mlčení po nedlouhém přečteno
provolání, pak se počal valný sněm.

⁴⁵⁾ Voltaire haní to svraštění se duchů: Zachariä s jinými
je zastává.

Z p ě v d r u h ý.

Počíná se sněm pekelný. Satan se tíže, máli býti nova vojna předsevzata k vydobyti nebe čili nic? Moloch radí vojnu, Belial a Mamon radí poklid a založení království v pekle. Přijato jest vynesení Belzebubovo, aby se napřed vyšetřila pravda dávného proroctví v nebi o novém světě, a o rodině na něm stvořené. Pochybnost, koho poslati na zvědy, Satan sám se podvolí cestě. Žůstáno na tom. Sněm se skončí. Čerti udají se do rozličných zaneprázdnění, a v rozličné strany pekla. Satan nastoupiv cestu, přijde k branám pekelným, které najde zamknuté. Jeho poznání se s Smrtí a Hříchem. Hřích mu otevře brány. On koná cestu skrz Anarchii Chaosu až k hranicím přírody, a tu znamená zdaleka sponstu tohoto světa.

U výsosti na stolici královské,
jež se nad bohatství celé Indie
blýskala, i nad zlato i nad perly,
co jich koli stkvostný východ nádhernou
přílišností na svá sype knížata,
seděl Satan, k bídné této přednosti
zásluhami zdvižený. Jak vysoko
nad naději ze zoufání vynikl.

tak se nad tu výši vzpíná vysoko:
 marné s nebem války nejsou nasycen,
 aniž nabyv ze zkušené moudrosti,
 takto svého srdce pýchu odkrývá:

Vládcové a panstva, božstva nebeská!
 jelikož v své hloubi žádná nemůže
 propast nesmrtedlných bohů, jakkoli
 ztíštěných a padlých, dlouho držeti,
 nemám nebe za ztracené. Znikši té
 psoty božská naše moc se zastkvěje
 slavněji a hrozněji, než před pádem,
 aniž pak se znovu, spoléhajíc
 na svou sílu, budem báti klesnutí.
 Mne, ač podle práv a pevných zákonu
 nebe od počátku byl jsem vévodou
 vašim, nyní vůle svobodná, a co
 v radě jsem a bitvě na vás zasloužil
 sobě, — k nějakému aspoň nabytí
 ztráty, — na trůn bezpečný a závisť
 nevydaný všeobecným vyzdvihla
 snešením. Stav tento, blahým oděný
 důstojenstvím v nebesích, by závist mohl
 zbudit u nižších: však zde, kdo bude zde
 závidět tomu, jehož nejvyšší
 místo Perúmově nejvíce oddalo
 ráně: jenž, jsa baštou jiným, v největší
 vystaven jest částku neskonalých muk?
 Nelze sváru vzniknouti, kde, oč by vznikl,
 není. Kdož jest, jenž by v pekle přednosti
 hledal? kdo bnd' jemu výměr kázně té
 sebe menší, jenžby dychtil po větším,
 zpupnou myslí? Tímto stálým prospěchem

pevné svornosti a víry pevnější,
 nežli v nebi mohla býti, vyjde
 pohledávat dědictví a starého
 práva svého, s zlařilejší nadějí,
 než se nadít bylo v blahoslavenství.
 Jakým by to způsobem se událo
 nejlépe, zda vojnou zjevnou, čilito
 zkrutou lstí, toť jest, oč nyní roknuj;
 komu zdravá rada, jni se mluvíti.

Dokonal, i vstane oberlaný král
 Moloch, jemůž na drzost a odvahu
 neválčilo v nebi ducha rovného.
 Větší smělosti teď nabyt v zoufání.
 Prahnuť býti rovným v síle Věčnému,
 opovážlivec, a volil nebyti
 naprosto, než býti menším. Bludem tím
 vešken jeho zmizel strach, i nebál se
 Boha, pekla, ani čeho horšího.
 Těmito pak teď jim slovy řečnuje:

Zlámí mé jest vojna; klamy se,
 jichžto neznám, nehonosím. Smýšlej je,
 komu potřebí, a jestli komu, ne
 v dobu tu! Či mají, an my hloubáme,
 našincové, miliony oděnců,
 ač že prahnou po znamení k výpravě,
 tuto u vyhnanství dlíti prázdníce?
 tuli tmavou, mrzkou jámu za domov
 míti, žalář jeho tyranství, jenž jen,
 že my dlíme, panuje? i odstup to!
 Ozbrojme se vzteklostí a plápoem
 pekelným, a řítíce se úprkem
 všickni, náhle ztecme nebe vysoký

hrád, a obraťme ty muky v strašnou hrád
 proti mučíteli, aby naproti
 hřmotu všemohoucích děl mu pekelný
 řičel hrom, a proti blesku mráкотný
 plápol vztekle střílel mezi anjely
 zděšené, a sirný kouř a žhavý dým
 kruté jeho nálezky mu zasuly
 lité vůkol stoliči! — I zdáli se
 vám, že příkrou cestou nelze zniknouti.
 přímým letem, proti vrahu vyššímu?
 Pomméte! — leč bezpamětné jezero
 trdným dosavad vás tíží záchvatem. —
 pomméte, že vlastní let náš vyniká
 vzhůru k sídlu svému přirozenému:
 sstoupat nám a padati jest odporno.
Kdo z nás ondy, kdy se na rozprehlý zad
 zvěsil zuřivý nám vrah, a potupně
 stíhal do hlubiny nás, kdo necítil,
 s jakým mčením a pracným útekem
 padali jsme dolů? snadno tedy nám
 vyniknouti. „Bojíme se následku!
 zdali opět na se máme vyzvati
 silnějšího, jehožtoby prehlivost
 k naší zkáze cestu horší nalezla!“
K horší zkáze? téli obávati se
 v pekle? co můž mmedle býti horšího,
 jako tuto bydleti, tu sehnánu
 býti s hojně blahostí, a v mrzkon hlubinu
 odsonzenu býti k psotě náramné?
 kde nás ohně neuhasitedlného
 bolest mučí, bez naděje ustání,
 hněvu jeho otroky, kdy koli nás

neukojitedlný bié a trápící
 volá k kázni hodina. Strast nad tuto
 větší zhubí nás a zničí docela.
 Což se lekáme? co dlíme roznitit
 na nejvyšší stupeň jeho prechlivost?
 Buď že v lítém vzteku cele vyhladi
 nás, a bytost v niveč uvede:
 lépe, mnohem lépe tak, než abychom
 bytost měli. ale bídnou po věky; —
 buď že božství naše nemůž přestati:
 horšího tu čeho není báti se
 s strany této. Nabyvše pak zkušeni
 čijem dosti síly k tomu do sebe.
 bychom nebe plenili, a týrali
 osudný a nedostupný jeho trůn
 věčným útokem; což kdy ne zisk. je msta.

Skončil zamračené; z jeho pohledu
 čněla mstivost zoufalá, a strašlivá
 bitva Boha menšímu. Vstal Belial
 s druhé strany, s mírnou, vřidnou povahou.
 Neztratilo nebe ducha nad něho
 sličnějšího; k velkým zdál se toliko
 činům. k důstojnosti jedno veliké
 stvořen býti; ale všecko bylo v něm
 šalebné a prázdné; strdí jakkoli
 kvapal jazyk jeho, znaje nejhorší
 obraceti v nejlepší, a pomásti
 nejzralejší radu. Nizká byla mysl
 jeho; k ouhoně jen vtipná, k činům pak
 ušlechtilým bojácná a váhavá.
 Ucho lákal nieméně, a takto se
 nyní lahodnými ozval důvody:

Já bych, starostové, radil k zjevnému boji, nejsa v nenávisti posledním, by mi hlavní důvod, vojnu radící, nezrazoval vojny nejvíce, a se strastným přebídného konce ukazem býti neviděl, an nejrekovnější hrdina své radě sám a činím se nedověřuje. svou všecku udatnost na zoufání zakládá, a za účel prací snažných vyhlazení po bídné staví pomstě. Jaké pomstě? Nebeské náspy oplývají vůkol oděnci strážnými, jenž vešken nedobytečným činí přístup. Často jejich plukové rozhoštění leží po všech bezedné hloubi březích, nebo letem pošmurným tílnou v panství noci temné v šíř a děl na zvědy, a nebojí se útoku. Bychom pak si průchod silou protřeli, byť i s černou bouří peklo za námi v patách klopotajíc, nebes přejasně světlo zkalilo. i přec by velký vrah vešken nezhubený na své stolici seděl neporušeně, a nebesa nadpovětrná, neznajíce poskvrny, olně chatrnějšího a psoty své vítězněby znikla: námby zahrnancům nezblývalo nic, než kruté zoufání. „Rozlíme, prý, všemocného vítěze, aby on svůj na nás všecken vylil hněv: to nás zahubí. To naše útěcha, nebyť naprosto.“ O bídná útěcha!

Kdož, buď sebe trudnější, by ztratil rád
 tuto bytost rozumnou, tu božskou mysl,
 celou věčnost kvapně probíhající;
 kdoby volně, bez smyslu a bez zniku
 umra, pošel smetený a ztracený
 do propastné, tmavé nestvořenosti?
 kdož pak ví, byt to i dobré bylo, zda
 mstivý vrah to dáti může, zdali chce?
 můžli, pochybno: že nechce, jisto jest.
 Vylíje on, moudrý, všecken pojednou
 hněv svůj, zvykem zpozdlých a nesmyslných,
 aby zplnil žádost protivníkům svým,
 zničil v zlosti ty, jež k věčným jeho zlost
 chová mukám? „Čemu dlíme, praví nám
 raditelé vojny, jsouce určení,
 schování a dání mukám na věky?
 Čííme jakkoli, co zbývá trpěti
 více nám, co zbývá trpět horšího?“
 Zdali jest to nejhorší, tak seděti,
 tak tu rokovať, a tak se zbrojiti?
 Ha! kdy ondy, pohmání a ubiti
 hromem nebe třepícím, jsme klopotně
 utíkali, hloubi, by nás ukryla,
 prosíce, i tuť se peklo útěchou
 zdálo býti ranám těm: neb kdy jsme tam
 k horoucímu přikování jezeru
 leželi, to horší bylo zajisté! —
 Což, by onen dech, jenž tento zuřivý
 oheň rozničil, jej opět sedmerou
 zdmýchal vzteklostí, a na nás uvalil?
 Co, by opět s hůry pomsta ustalá
 hromorudou ozbrojila pravici

ke trýznění našemu? Co, aby se
 otevřely sklady pekla, obloha
 jeho plamenným se na nás sesula
 návalem, (a visí strach ten nad námi,
 úraz hlavám našim stále strojící;)
 my pak v tom, kdy smýšlejíce ku směle
 bádáme se vojně, bouři ohnivou
 zehvácení a smetení, a každý k své
 přibodeni byli skále, za hříčku
 hřmicím větrům: nebo v žhoucím jezeru
 spjati okovy a pouty, ve lkání
 stálém, bez oddechu, bez útrpnosti,
 bez úlevy, na věky a beze vší
 konce naděje se trápit museli?
 To by, věru, bylo horší! Vojnu vám
 tedy, zjevnou jako tajnou, zrazují
 vedlé zdání mého. Což s ním porídí
 síla nebo klam, kdo jeho podvede
 mysl, an jedním všecky věci vzezřením
 prohlédá? On s hůry nebe všeliké
 naše vida hnutí sobě zlehčuje,
 mocný síle naši tak se zpíčiti,
 jako moudrý překaziti úmyslům.
 „Nuže, myli, pokolení nebeské,
 v takém zavržení, v takém vyhnání
 žítí máme, trápení a okovy
 mrzké nesouce?“ I lépe, soudím, to,
 než co horšího, kdy osud káže tak
 nevyhnutedlný, a rozkaz vítěze
 všemohoucí. K trpení i konání
 síla jest nám stejná, aniž zákon ten,
 jenž tak velí, bezprávný. Tenť první byl

rozmysl náš, zda mohutného vraha jsme
 moudře obojovali, ač nejisti
 konce. K smíchu jsou, kdo sobě ve zbrani
 počínají udatné a hrdinsky,
 pozbyvše pak té, teprv se strachují,
 čehož jim se dříve bylo nadíti.
 nésti okovy a muky, vyhnanství,
 potupu, a coby koli uvalil
 na ně vítěz. Toť náš soud; i jestliže
 ponese ten, snad časem velký náš
 protivník, tak zdálen jsa, ni uráží
 více, pustí z myslí nás, i hněv, a tím
 spokojí se trestem; zatím nebuda
 zdmychán, tento oheň zteklý uleví;
 brzy znikne lepá naše podstata
 jízlivého kalu, aneb otrlá
 nepočije ho; ba snad i povahu
 změni svou, a přirozenost oblekší
 toho místa, s lítou posléz horkosti
 spřízní se, a bez bolesti snese ji;
 bude světlo ze tmy, z hrůzy lahoda.
 Nad to, kdož ví, jakou napotomních dnů
 přinese nám změnu neskonalý let,
 změnu blaženou. Jest mezi šťastnými
 stav náš zlým, však mezi zlými nejhorším
 není, horšími ho neučiníme.

Takto radil slovy pláštěm rozumu
 oděnými k lhostejnému ustání
 Belial a k lenivosti klidné, ne
 k klidu: po něm Mamon mluvil takto, řka:

Buďto, bychom s trůnu krále shodili
 nebeského, vojnu vedem, vojnali

nejlepší se vidí, buďto, abychom
 ztraceného práva svého dosáhli.
 Jeho shodit, tenkrát se zdařiti
 můž, kdy osud stálý změně vrtkavé
 ustoupí, a Chaos rozhodne zpor náš;
 marnáli jest první naděje, jeť i
 druhá marná. Jaký nám jest na nebi
 míti stánek, pokud není přemožen
 nebes král? I dejme tomu, žeby on,
 zchlácholen jsa, všem nám za slib nového
 poslušnosti milost prohlásil: ó jak
 bychom, muedle, před ním mohli skroušeně
 státi, přísný jeho rozkaz berouce;
 kterak štěbetnými zvelebovati
 žalmy jeho trůn, a pěti mčené
 Haleluja: anby zatím mrzutý
 pán náš seděl pánovitě, jeho pak
 oltář mrzký dýmal ambrosiovým
 kadidlem a kvítím, z naší oběti
 porobné! Hle, tenby úkol, tato by
 radost byla v nebesích. Jak trudno jest
 tomu klaněti se věčně, na koho
 nevřeš! Ustaňme již jednou bažiti
 po panošství jasném, jehož dobytí
 mocí nelze, z lásky, třeba v nebesích,
 přijiti jest nehodno. I raději
 v sobě sami štěstí svého hledejme;
 buďme živi ze svého, a pro sebe,
 v této valné poušti, volně, bez ouětů,
 vyvolivše sobě tuhou svobodu,
 nežli chlapské slávy lhostejnější jho.
 Tuť se velkost naše v pravém zastkvěje

ble-ku, kdyžto z věcí malých veliké,
 z ujmy zisk a štěstí hojné z neštěstí
 vyvedem, a v samé bídě ujmem se,
 proměnivše práci svou a stálostí
 muky v pohodlí. Zdaž hrůza z mráko-
 světa toho hlubiny? Jak často pán
 nebe vševládný se v kalotmavý mrak
 prostírá, a trůn svůj, bez umalení
 slávy kryje velebností pošmournou?
 z noci její temné hučí hlubocí
 hromové, a třesk a blesk svou vzteklostí
 v peklo nebe obrací! I zdalito,
 jak on po nás tmu, tak po něm světla my
 nemůžeme tvořiti? Máť země ta
 pustá skryté poklady a zlato: má
 drahé kamení, a máme zběhlost my,
 bychom výborného něco zdělali
 sobě. Čím se nadto nebe honosí?
 Bude také z muk těch časem živel náš,
 pronikavý pak ten oheň zlahodní,
 krutý jakkoli, a kdy se s povahou
 naší spřízní, ztupí nevyhnutelně
 břitkost jeho. Všecko k radě pokojné
 zúve nás, a bádá k tomu, abychom,
 založíce tuto novou osadu,
 zprávným řádem, běd a psoty zniknouti
 hleděli, a k tomu vždycky majíce
 zření, kde a kdo jsme, vojnu pustili
 z mysli docela. Tu máte radu mou.

Dokonal, I vznikne náhle v sboru šust,
 zvuku větru šumějících podobný,
 jižto lítě perou v duté skaliny:

kormoutivše za celou noc jezero,
 chraplavým teď jekem plavce, od bdění
 unavené, v tvrdý pohřížili sen;
 jichžto lodi bylo v skalném přístavu
 vrci kotvu náhodou. Tak Mamonu
 zvučná zněla pochvala. I líbil se
 velmi jeho nález k míru radící,
 nebo víc než pekla nové báli se
 bitvy; tak se hromu v nich a meče strach
 Michalova přemítal, a nemalá
 tužba novou založiti osadu
 v pekle, jížby bylo zprávným řízením
 zdorovati někdy obci nebeské.

Znamenav to Belzebub, jenž nejvýše
 seděl po Satanu, vážným povstane
 vzhledem. Stojte, obce sloupem být se zdá:
 valná rozvaha a péče obecná
 vyryty jsou v čelo jeho hluboko.
 z tváří pak se jemu svítí královská
 rada; stojí velebný, ac v záhubě,
 mudřec, roven Atlantovi plecema.¹⁾
 jimžby nésti bylo tíži království
 nejvalnějších. Pohled jeho pozornost
 tichou velí, tichou jako klidná noc,
 nebo v létě větřík polední. I řekl:

Trůnové a vladařové, potomci
 nebe, moci nadvětrné! či těchto jmen
 odřeknouti se, a proměnice svůj
 podpis, pekelnými máme knížaty

¹⁾ Atlas byl hvězdář, o němž pravili, že nosí nebe na ramenou.

slouti? K tomu snešení se obecně
uchyluje. bychom. zůstanouce zde.
založili zrostající osadu.

Sní se věru nám, a nevíme, an král
nebeský nám toto místo vykázal
za žalář, ne za bezpečnou útěhu
před mocným svým ramenem, neb bychom snad,
nebeské tu jsouce proti porohy,
proti jeho stoličce se novými
spikli smlouvami. On v úzké drží nás
vazbě, podál odmrštěné jakkoli
od něho, a neúchranným vězně své
troudí jhem: on, buďte jisti, pověky
v hlubinách i na výsosti, první i
poslední, vždy bude kralovati sám,
aniž jakou jemu částku království
ujme rozbroj náš, ba nad peklo i své
vztáhna panství, berlou nás v něm železnou,
jako zlatou nebe, bude řídit.

Nač tu sedíme, a o vojnu a klid
rokujeme, kdežto, vojnu volivše,
ztrátu jen jsme nenabytnou získali?
Žádný posud nepodával pokoje,
aniž hledal kdo. Neb mmedle jakého
nám se otrokům jest míru nadíti,
nežli přísné strážce, kázně svévolné?
Jakým odměniti my se můžeme
klidem? Jakým, nežli záštím hlubokým,
nenávisť, zpourou neukrocenou,
mstou, a neústavným, vážným obmyslem.
jakby svého vítěz užil nejméně
vítězství, a nad tím, co nám ukládá,

my trpíce čijeme, co nejméně
 plésal! Nebude nám doby příhodné
 scházeti. i aniž třeba úsilím
 nebezpečným naléhati na nebe,
 jehož příkré zdi se z hloubi naprosto
 útoku ni obležení nebojí.
 Což ať snazší dráhu k cíli najdeme?
 Jestliť kdesi místo, (nemýlili se
 staré v nebi proroctví;) jest jiný svět,
 blahé sídlo pokolení nového,
 jemuž jméno člověk; ten má v dobu tu
 stvořen býti. podle naší podoby,
 v důstojenství sic a moci nižší nás,
 ale pánu v nebi více příjemný.
 Tak on mezi bohy pronesl vůli svou.
 přísáhaje, až se nebes obloha
 celá vůkol zatřásla. Tam obraťme
 mysl, skoumajíce, jací tvorové
 tamto, jaké povahy a podstaty;
 na čem záleží jich moc, a slabost jich:
 kterak zaskočiti je by nejsnáze
 bylo, mohli ei lsti? ač zavříno
 nebe jest, kdež vládce jeho bohuje.
 bezpečen jsa sebou sám. I leží snad
 ono místo, nejzadnější krajina
 panství jeho, na ráně, a těm, kdo ji
 obývají, zůstavená k hájení.
 Tam snad, vpádem náhlým, skutek prospěšný
 vyvedem, a buďto všecko stvoření
 jeho popleníme ohněm pekelným,
 nebo podmanivše je, tak jak jsme my
 sami zahnáni. tu drobnou zaženem

obee jeho; ztrpínali, alespoň
na svou převedeme stranu, by jí buh
vrabem byl, a zrušil vlastní dílo své
pykající rukou. Toť by hodná msta
byla! toby radost jeho nad naši
psotou zkazilo, to radost zšířilo
naši jeho nad zmatkem, an k nám by snad
miláčekové oni jsouce po hlavě
v kázeň svrženi, zde proklínali svou
křehkou tkaninu a štěstí usvadlé,
usvadlé tak brzy. Pravte, o toli
pokusiti se, či tuto v mrákotách
o královstvích marných sníti volíte. —

Takto Belzebub tu radu ďábelskou
přednášel, již Satan prvé vynášed
jemu zvláště předložil; neb odkavad,
leda od původce všeho zlého jest
mohla pojíti ta zloba hluboká,
zkazif pokolení lidské v prvotním
kořenu, a zemi peklem zprzniti,
vše to velikému tvůrci na vzdory?
vzdory ty však rozmnožily toliko
slávu jeho velebnou. Než líbí se
úmysl ten smělý stavům pekelným;
jiskří se jim oči radostí, a hned
jedním svolí hlasem. Načež on svou řeč
obnovil: O, což jste dobře soudili,
dobře rokování dlouhé zavřeli,
božští sborové! a sami velcí, velké jste
předsevzali věci, které na vzdory
soudům jeho z nejnižší nás hlubiny
zdvihnou k bydlu starému. Snad, ve tváři

světla pomezního. ndá nám se vpád
 učiniti sousedský a příhodný,
 jenž nám nebe navrátí: snad libezný
 získáme tam příbytek, kde pékné nás
 světlo z nebe navštíví, kde východních
 jasnost paprsků ty naše poskvrný
 zmyje bezpečně, kde libý, příjemný
 větřík, zhoje tyto jizvy od ohně
 hlodavého, milým bude dmýchati
 balsámem. Než mnedle, koho vyšleme
 hledat toho světa, koho najdem s to?
 Kdo se vydá na to, aby odvážné
 do mráкотné, bezedné a nesmírné
 vkročil propasti, a skrze lnnotné tmy
 skoumal cestu netřelon, neb rozvina
 neunavená svá křídla, větrným
 bral se letem valnou přes rozsedlinu,
 ažby blaženého dopadl ostrova?
 Která může síla, která obmyslnost
 jíti bez úrazu, skrze bedlivé
 stráže, husté bdících vůkol anjelů
 posádky? — Jeť opatrnosti veliké
 jemu potřebí, i nám v tom snežení!
 Složenatě na tom, koho vyšleme,
 všechna obce tíž i naše naděje.

Tak děv sedl, a sednuv oka by-trého
 se žádného nespustil, jsa tonhy pln,
 zdali kdo mu posvědčí, zda odporen
 bude kdo, neb o ten čin se pokusí
 směle. Ale všickni sedí v němotě,
 uvažující to nebezpečnství
 valné myslí hlubokou, a s úžasem

každý na druhého tváří čte svůj strach.
 Žádného tu ze všech nebeztekoucích
 bojovníků naleznouti vybrance
 nebylo tak smělého, by na hroznou
 drámu tu se odvážil, až posléze
 Satan, jejížto sláva jasná zvýšila
 nade druhý své, jsa vlastní vědomým
 sobě ceny, samovládcé nadutý
 pýchou, sedé bez pohnutí, takto ree:

Nebešťané! empyrejští trůnové!
 Slušná naše rozvala, a ticho to
 hluboké, ač strachu prázdné! Dlouhát jest,
 tvrdá cesta z pekla v světlo vedoucí;
 přísné naše vězení! Ten hrozný sklep
 hlodavého ohně devaterou zdí
 obelmán jest kolem: nadto z žhoucího
 diamantu brány, pevné zamčené,
 zabraňují východu. Kdo skrze ty
 projde, projdeli jen kdo, lmed chopí jej
 prázdná nepodstatné noci hlubina,
 rozšklebená náramné, a v kotlinu
 strastnou pohřížiti jej a zničiti
 hrozí docela. Byť pak i odtud se
 v jakýkoli svět neb cizí krajinu
 vyvřel, můž co doufati, než neznámá
 nebezpečenství a trudné zniknutí?
 Zle bych však se hodil k trůnu tomuto,
 Stavové! zle k této vládě královské,
 zdobné slávou, zbrojné mocí, kdyby zisk
 obce, podaný a uznaný, mne svou
 zahnal tíhotou, a nebezpečenstvím
 od úsilí. Proč bych byl se uvázal

v toto království, a nezpěčoval se
 panovati, zpěčuje se zároveň
 nebezpečenství i slávy nésti část?
 obě pánu v rovné míře přísluší,
 ano nebezpečenství tím slušno mu
 více, čím se výše jemu nad jiné
 v slávě udá seděti. Nuž, jděte vy
 mocnářové, hrůzo nebe, ačže jste
 spadlí: obmýšlejte doma, jelikož
 toto domov náš má býti: smýšlejte
 některakou této bídě úlevu,
 mŕžli peklo stát se snesitelnějším,
 lželi kouzly, nebo léky jakými
 zlahodí neb staví muky v ukrutném
 tomto příbytku. Vy bděte, střehouce
 vraha bedlivého, anto zatím já
 po celém té černé zkázy pomezí
 hledat budu vyproštění všechněch nás.
 Skutku toho se mnou žádný nezdílejí.
 Povědév to, vstane král, a námítkám
 ujde chytře, aby, jsouce vzbuzení
 jeho rozmyslem, snad mezi hlavami
 druhů, v jistotě že jim to odeprou,
 netřeli se k tomu, čeho prvé se
 báli: nicméně, kdy oslyšáni jsou,
 nezdáli se býti soky hrdinství
 jeho, koupivše tu chválu lacino,
 ježto valná měla nebezpečenství
 státi jej. I bojí víc se rozkazu
 jeho, nežli všechněch příhod cesty té.
 Nyní jedním rázem všickni vstanou s ním.
 Vstání to jich podobá se bučením

hromu dalekého. Sklání se mu
 nízko poctou šetrnou, a bohem jej,
 Bohu nebeskému rovným. hlásají,
 vzdávající díky jemu nemalé,
 pro zisk obecný že nedbal vlastního.
 Neztratit i zatracení veškeré
 etnosti své. I nevypínej tedy se
 tuto člověk skatky licoměrnými.
 ježto chloubá zplozuje, a barvená
 zbožnou horlivostí, tajná nádhernost.

Tak se skončil pochybnosti plný sbor
 v temnostech, a všickni nad svým výborným
 pleší vůdcem. Ne jinak, než jako kdy
 s vrchu hory povstal oblak mrákotný,
 ano spala prudkost větrů púhnočních,
 zkabonil se jasný nebe obličej,
 živel kalný na pošmurnou mračil se
 zemi, nesa sníh neb déšť; a nyní pak
 slunce v rozžehmání sladkém prostírá
 večerní svou září: pole okrívá,
 pje hejno pernaté, a bečící
 brav se veselí, až zplésá vrch i důl.
 Hanba člověku! tu svorně s čertem čert
 obývá; jen člověk z tvorů rozumných
 živ jest v nevoli. Ač sobě slibuje
 milost nebeskou, a ví, že mír chce Bůh,
 předce chová v srdci nenávist a hněv,
 vede lýtý boj, a pútkou ústavnou
 plení zem, a ztírá jeden druhého
 v zteklé slepotě, tak jakoby (o kéž
 učí nás to svornosti!) dost pekelných

neměl vrahů člověk, kteří na jeho
zkázu dnem i nocí snažně číhají.

Tak kdy konec vzala rada Styxová,²⁾
odcházel vládykové pekelní
v pořádku, a u prostřed jich mohutný
krácel zprávce, sám se nebes odpůrcem
zdaje býti: nejinak, než pekla Cár
hrozný, ubíral se s slávou náramnou,
v bohorovné způsobě, jsa obklíčen,
kolem vůkol, od Serafů ohnivých,
s pavézami stkvoucimi a braněmi
strašnými. I káže nyní po snému
ohlásiti, zvukem trouby královským,
velké snešení: a tudíž ke čtyřem
větrům jme se čtvero kvapných Cheruba
k ústům nasadiv ty kovy zvucící,
mluva hlásných vysvětluje zvuku smysl:
slyší jich pak daleko a široko
dutá hloub, a vešken zástup pekelný
křikem ohromným svou jeví pochvalu.
Odtud s myslí klidnější, a poněkud
pookřálí mylné stínem naděje
jdou na různě duchové, a tíhnouce,
každý stíhá cestu svou, kam náklonnost
vede jej, neb smutná mysl, trudného,
kdeby utěšení svému zámutku
nabyt nejsnáze, a zkrátil mrzutou
chvíli, než se velký vrátí vévoda.
Část jich v pláni neb ve výši u větru,
letmo, nebo během rychlým, harcuje,

²⁾ Pekelná, od řeky Styxu, o níž dleji zmínka.

jak v Olympii³⁾ neb v honech Pythických:
část buď plaché koně prohání, buď svá
kola prudká ode cíle varuje,
neb se v šíky pořádá. Jak kdy, by měst
hrdých stráhla, znikne vojna na nebi
pošmurném, a vojska bitvu úprkem
svedou v oblacích: tu z obou průčelí
vyrážejí rytířové větrní,
kopí mečíce, až na se nejhustší
dotrou plukové; z jich skutků válečných
celá z obou konců hoří obloha.
Druzí vztekem zuřivého Tyfea
skály rvou a pahory, a na víchru
jezdí: div že peklo divoký ten jich
snese hřmot. Jak kdy, svým zdobný vítězným
vénecem, z Echalie táhl Alcides,
cíté v sobě z roucha jedovatinnu,
trhal sosny Thessalské i s kořáním,
za náramnou bolestí, a Lychasa
s vrchu Ety v moře svrhl Eubojské.⁴⁾

³⁾ Olympia, město na pulostrově Peloponesu, slovatně od her, za starodávna každý pátý rok tam držných. Pythické, vlastněji Pythské, od města. Pytho řečeného: hry ty byly ke cti Apolinovi po osmi, pak po čtyřech letech drženy, že hada Pythona škodlivého zabil.

⁴⁾ Thyer právem soudí, že toto podobenství pod obyčejnou vznešeností Miltonovou jest: nebo co mmedle Herkules proti Anjelům spadlým a sosny jeho proti horám? Kterak slabé to narážení na Lychasa! Echalie, vlastně Oechalie, město v Beotii, kteréž Herkules podvrátil, proto, že *Eurites* král, připověděl tomu, kdo by jej a syny jeho v střílení z luku předčil, dáti *Jolu* dceru svou, Herkulesovi, kterýž toho dovedl, ji dáti se zpěchoval. *Deianira*, žena Herkulesova, chtěci požívati

Jiní, srdce měkkého, se zabravše
 v tichou dolinu, tam zpěvem anjelským
 k zvuku harfy mnohé pěli vlastní své
 hrdinství, a strastnou v bitvé porážku,
 hořekující, an svobodná, prý, etnost
 poddána jest násilí a příhodě.
 Stranný byl to zpěv: než jeho líbeznost
 (divlí? pěli nesmrtedlní duchové)
 peklo stavila a nadehla rozkoši
 k nim se davem troucí posluchatele.
 K sladkým rozmluvám (neb ucho baví zpěv,
 ducha výmluvnost), si sedli na stranném
 jiní vršku opodál, a hloubali
 myslí vznešenou, co jest opatrnost,
 předvědění, vůle, los: los nezměnný,
 vůle zvolná, předvědění úplné.
 V zmatení tom bludném konce nenašli.
 Mudrovali mnoho o dobrém a zlém.
 o blaženosti a bídě konečné,
 o vášni a klidu, o haně a cti.
 Vše to marné umění, a jalová
 moudrost, která jednak kouzly libými
 sladila jich trud a bolest za chvíli,
 zbuzujíc v nich milnou naději, aneb
 zbrojíc zavilé jich prsy urputnou
 trpělivostí, co trojím ocelem.

nedílné lásky jeho, poslala mu po Lychasovi oděv zbrocený
 jedovatou krví Nessa Centaura, prvé od Herkulesa zabitého,
 domnějící se, žeby, jakž ji Nessus umíraje toho pojišťoval,
 oděvem tím lásku stálou u muže si zjednala. Ostatek z textu
 se rozumí

Jiní po plucích a hejnách velikých,
 s dobrodružskou odvahou, se na zvědy
 pustí daleké tím světem přesmtným,
 jestliže by volnějšiho příbytku
 propůjčil jim jiný kraj. I berou se
 čtyřmi cestami, dle pekelných čtyř řek,
 jenž své smutné vody linou v jezero
 horoucí. Tu hrozný Styx, tok smrtedlné
 nenávisti, tamto mrzký Acheron
 teče, hluboký a trudem černý, zde
 Kocyt, od nářku tak zvaný hlasného,
 jímž se rozléhává truchlý jeho břeh;
 tu své valí vlny litý Flegeton.
 proudným ohněm rozsteklené pálaje.
 Odtud podál váhavý a tichý tok,
 jmenem Léthe, řeka zapomenutí,
 vážně kroutí vodní mateniny své.
 Z té kdo pije, zapomíná života,
 zapomíná zámutku i útěchy,
 rozkoše i bolesti. Hned za řekou
 touto zimní jakás leží krajina.
 divoká a temná, stálou ubitá
 bouří vichřice a hradu hrozného.
 jenžto nikdy nejihne, brž u valné
 uvršen jsa závěje, zdí starých být
 zdá se zvalištěm. Vše jest tu led a sních
 přehluboký: propasti, co Serbonská
 mezi Damětou a Kasem, pahorem
 starým, kaluže, ⁵⁾ kdež celá uvázla

⁵⁾ Jezero mezi *Damietou* městem a *Kasem* horou, blíže
 ústí Nílu. Drobný písek to jezero často přikryl, tak že se

vojska: vřelý vítr mrazem plápolá,
 zima ohnivě tu skutky pronáší.
 Sem, od vzteklie jati harpyjonohých,
 zatracenci přinášimi bývají
 v dobách určitých, by jednak bolestnou
 čili změnu náramností ukrutných,
 ukrutnějších pro změnu! Tak pojatí
 ze vzteklého ohně v ledu trápí se,
 ažby uhaslo jich teplo nadvětrné;
 pak je zkřehlé, ztrnulé a omrzlé
 vůkol opět v oheň bouře zametá.
 Tékají dle břehů řeky Léthejské
 sem a tam jen ku větší své bolesti.
 Touží, prahnou v každém kroku dosíci
 moku vnadného, jen jedné krůpěje,
 jižby v nepaměti sladké pozbyti
 bylo všech svých bēd a muk, všech naprosto;
 jsouť i blízko u břehu, než odpírá
 osud přísný, pokušení každému
 brání gorgoninou ⁶⁾ hrůzou Medusa
 brodu střehoucí; ba sama od sebe
 voda, kdy se jí, co živo koli jest,
 dotkne, valem utíká, jak druhdy rtu

pevné zemi podobalo, a jakž Herodot vypravuje, celá vojska tam se potopila.

⁶⁾ *Gorgony*, tři sestry; z nichž jedna, Medusa, že ve chrámu Minervině Neptunovi objímati se dala, tím od té bohyně trestána tak, že se krásné kadeře její do hadu proměnily, na kteréž co pohlédlo, i hned zkamenělo. *Tantalus* pro drzost svou, od bohův do Tartaru odsouzen, kdež u vodě a blízko pěkného ovoce hlad i žízeň trpí, že voda i ovoce tknutí jeho utíká.

žiznivého utíkala Tantala.
 Takto tékající chůzí ztracenou
 smělců bludné roty, bledí od strachu
 přehrozného, zděšenýma očima
 zhlédli teprve svůj osud žalostný,
 aniž jakou našli jsou útěchu.
 Prošli mnohé tmavé, strašné doliny,
 kraje přebolestné, hory ohnivé,
 hory ledné, skály, jámy, jezera,
 bahna, zmoly louže, stíny smrtedlné!
 smrti spousta! jižto klna stvořil Bůh
 zlou, jen k zlému dobron, kde jest živa smrt.
 život umírá, kde všecko na opak
 plodí přirozenost: divné potvory,
 obludy a šeredy, a příšery
 nevýslovné, hroznější, než jakové
 báseň hájila neb hrůza smysla,
 Hydry, ⁷⁾ Gorgony a mrzké Chiméry. ⁸⁾

Zatím Boha nepřítel i člověka
 Satan, rozpálen jsa činu velkého
 rozmyslem, a hbité pojav peruti,
 k branám pekel na pustý se oddá let.
 Brzy v pravo, brzy táhne na levo:
 teď se vyrovnaným nese po hloubi
 křídlem, nyní zvýší věže vynikne
 vzhůru, k pekla ohnivému klenutí.
 Jak kdy loďstvo podál viděť na moři,
 víse na mračnách, a větrem plovaje

⁷⁾ Mnohohlavý had, jakéhož Herkules zabil.

⁸⁾ Ohněm soptící potvora, mající hlavu lví, tělo kozí, a ocas dračí.

rovnonočným, z Bengaly, ⁹⁾ neb z ostrovů
 Tydorn a Ternate, zkad kupci své
 vonné vozí zboží. táhne po valných
 Ethiopských vodách, moku kupeckém.
 ku předhoří v noci, střeha stežeje
 nebeské. Tak vidín z dáli Arcivrah.
 Již zdi pekla znáti, vzvýši strmící
 k stropu broznému, a devatero bran,
 trojí z mědi pouhé, trojí z železa,
 trojí z tvrdé skály diamantové,
 neproniknutedlné, ohněm obdané,
 neporušené. A u bran na obou
 stranách sedí strašlivé dvě obludy;
 jedna zdá se po pás ženou spanilou,
 ale mrzce v šupinatý končí se
 ocas, obromný a svitý, v ještěra
 smrtícího žihadlem. Té u prostřed
 těla povyk vedou psové pekelní
 stálým štěkáním, a rozdírajíce
 Cerberové ¹⁰⁾ plamy, hrdlem hlasitým
 vyjí ohavně. Dle vůle však, kdy jim
 překazí co v křiku, zpátkem zalezše
 zkrutě hafají a skolí v životě
 jejím. Ne tak omrzalé potvory
 Scyllu ¹¹⁾ trápily, kdy v moři myla se,
 od Sicilských břehů šumných Kalabry

⁹⁾ Bengala, království a město v Indii východní. Ternate a Tydor, ostrovy Molucké, na moři východní Indie.

¹⁰⁾ *Cerberus*, tříhlavý pes s hadím ocasem a s hady okolo krku; ležel na břehu řeky pekelné, v jeskyni.

¹¹⁾ Nymfa pěkná, která, že pohrdala Glauka, mořského boha, milostí, na žádost jeho od Circe, v kouzlech zběhlé,

dělicím. ni takto mrzké za noční
 kvapí čarodějnicí. kdy na vzkazy
 tajné povětrím se běře, po čichu
 krve dětské, k kouzelníkem do plesu
 Laponským. an měsíc, trpě násilí.
 tmí se na jich čáry. Druhá podstata,
 toli podstatou, co nemá nižádné
 znalé po oudův a přílbí spojení,
 toli věcí může slouti. co se jen
 stínem zdá. neb obojím se jedno zdá,
 litá s deset vzteklic. černá jako noc,
 hrozná jako peklo, sedí chvějící
 šípem straslivým; co hlavou vidí se,
 k vínku královskému podobný má stroj.
 Nyní Satan na blízku. i vyvstane
 s sídla svého potvora, a jde mu vstříc
 krokem ohromným, jak jde, tak peklo se
 třese. Diví se, co by to bylo, vrah,
 nezděšený, diví se a nebojí.
 Mimo Boha, mimo syna Božího.
 ničehoť se nelekal, a pohlédna
 hrdě. takto první počne mluvit:

Odkavad a kdo jsi, mrzká obludo,
 že. ač hrozná jsi a strašná, potvorným
 tuto čelem svým mi zastoupiti smíš
 cestu k branám těm? I projdu, jista buď,
 skrze né. a nedbám, co jest vůle tvá.
 Odstup. nebo zakus svého bláznovství.

koupající se u Sicilie. do potvory obrácena jest; horní její
 část skalou byla. dolní psů hromadou vyjících.

shledající skutkem, pekel ohavo,
co to jest, zpíciť se duchům nebeským!

Jemuž plná vzteku vece přišera:
Tys ten Anjel zrádce, tys ten, kterýž byl
mír a víru zrušil v nebi nejprvé,
před tím nezrušenou; kterýs v odbojnon,
pyšnou válku potáhl s sebou třetí část
nebe synů, proti Bohu spiknutých;
za co, odmrštění jsouce od Pána,
ty i oni, zatracení tuto jste
do pekelných muk a bídy na věky?
A ty zatracenée k duchům líčíš se
nebeským, a soptíš hrdé vzdory tu,
kde já kraluji, a bys se rozzteklił
více, kde já kraluji a panuji
nad tebou? Zpět v muky své, ty šalebný
zběhu, zpět se klidť, a dodej peruti
spěchu svému, než tě bičem štírovým
mrsknu meškajícího, neb jedna té
z luku toho střela hrůzou nebvátí
nezvyklou, a nepočitou bolestí.

Takto dí to hrozné strašidlo, a tak
řka a hroze, v způsobu jest desetkrát
hroznější a šerednější. Ze druhé
strany Satan rozpálený hněvem stál
bez strachu, a zahořel co kometa,
jenžto, podlé náramného ještěra,
na půhnoení ohnivěje obloze,
poroztřásá z naježených vlasů svých
mor a vojnu. Oba sobě na hlavu
rozpráhnutím naměřují smrteľným,
aniž hodlají jich ruce osudné

opáčiti ránu. Takové se pak
supí jeden na druhého, jak kdy dvě
černá mračna, plná střílby nebeské,
hřmíce nad mořem se sejdou Chvalinským :
tuto stojí čelem v celo za chvíli
bez hnutí, až na znamení vanoucích
větrů svedou černou půtku v povětří.
Tak se dva ti moční na se biteové
mračili, a peklo více zčernalo
nad mračením jich. Tak stáli hotoví
k půtce. Jednou utkati se toliko
s takým vrahem mélo býti oběma! —
A teď by se byly činy veliké
dály, jimiž všecko mělo zavzniti
peklo, leč že kouzelnice hadová,
kteráž, klíče osudného střehoucí,
u bran pekla seděla, teď zdvihši se
mrzkým mezi ně se vrazí povykem:

Otče, dí, o kam, kam cílí ruka tvá,
v syna tvého jediného? — Jaký té,
synu, jímá vztek, že šípem smrtedlným
otci měříš do hlavy? a pro koho?
proň, jenž na hoře teď sedí, směje se
otrokovi tobě, konajícimu,
co ti káže jeho hněv, jenž u něho
slove spravedlností, hněv, jenž v jistý den
strašnou oběma vám strojí záhubu.

Pravila, i upustí mor pekelný
na ten křik, a Satan takto odvece:

Tak mi divný povyk tvůj, tak divno, co
pravíš, že i náhlá tobě ruka má
skutkem váhá říci, co mé mínění.

ažbych zvěděl od tebe, kdos podvojná
způsobu, a pročže, utkající mne
prvníkrát v tomto dolu pekelném,
otcem díš, a tento přelud synem mým.
Neznámí vás. a nikdy mrzčích tvářností
neviděl jsem nad něho a nad tebe.

Jemuž odpoví bran vrátná pekelných:
Což jsi na mne zapomněl, a očím tvým
zdám se býti tak mrzkou? já, tak pěknou ti
viděvši se v nebesích, když ve sboru
v tváři Serafínů, s tebou spojených,
v smělé rotě proti nebe královi,
náhle bolest tebe strastná chopila,
kalné tvé a závrativé plynuly
oči v mrákotách, a plápol z hlavy tvé
zhusta střeloval; až její levá se
strana rozevřela široko, a tu
v způsobě a tváři jasné podobna
jsoucí tobě, stkvěla krásou nebeskou,
zbrojná vynikla z tvé hlavy bohyně.
Já to byla; užásli se plukové
nebeští, zpět uskočili nejprvé,
jsouce zděšení, a zvali hříchem ¹²⁾ mne,
držíce mne za znamení neštěstí;
byvši ale známa, líbila jsem se
jim, a získala svých vděků povabem

¹²⁾ V germanských řečech, mezi kteréž anglická z veliké
částky náleží, hřích (the Sin) ženského, a smrt (the death)
mužského pohlaví jest, a tudy se podlé ducha jich řeči hřích
smrti matkou vtipně představuje. Celá tato, od jiných
chválená, od jiných haněná allegorie založena jest na Epist.
Jakob. I. 15.

nejodvrácenější, zvláště tebe, jenž,
 vida ve mně dokonalý obraz svůj,
 zapálils se milostí, a podtají
 rozkoš dělil se mnou, tak že počato
 zrostající břímě v mém jest životě.
 Zatím válka propukla, a svedeny
 bitvy na nebi, kde, (ó zdaž mohlo to
 jinak býti?) všemohoucí nepřítel
 úplně vzal vítězství, my — porážku,
 mrzký útěk skrze všecka nebesa;
 dolů naši hnáni jsouce, po hlavě
 s vrchu nebe dolů do té hlubiny
 padali. a v pádu obeeném i já:
 v doby ty ten mocný klíč mi v ruku dán,
 kázáno mi těchto bran vždy zavřených
 stríci, jimiž, leč že já je otevru.
 nikdo neprojde. Tu sama, v myšlénkách,
 seděla jsem, ale nedlouho, kdy ai,
 těžek od tebe a hrubě narostlý
 život můj teď podivného počije
 lnutí, praených ku porodu bolestí.
 Posléze ten omrzalý potomek,
 jejžto vidíš, jenž jest vlastní plémě tvé,
 protrh cestu násilím, z mých vyrval se
 vnitřností, že pro hrůzu a pro bolest
 zkroutil se a změnil veškeren můj zad.
 Ale tento můj, z mých beder pošlý vrah
 vynikne. a napřáhne svým osudným
 strašné šípem. šípem všecko hubícím.
 Utikám, a volám — smrt! i tráslo se
 peklo nad tím hrozným jmenem, zalkaje
 v slujích svých, a ohlas opétoval — smrt!

Utíkám, i stíhá mne, byv, jak se zdál,
 více chlipnosti než hněvem zapálen.
 Uchvátiv pak mne, jsa mnohem rychlejší,
 matku zemdlanou, a objav násilím
 zprznil smilné. Z smilstva toho povstaly
 potvory ty vyjící, jež stálým mne,
 jakžto vidíš, obkličují povykem.
 Hodinu jak hodinu je počínám
 no novo, a pozoruji s bolestí
 nesmírnou, neb kdy jim vhod, tu v život můj,
 jenž je zplodil, vracejí se, skolíce
 hryzou střeva má. svůj žer, a opět se
 vyhrnouce, týrají mne vnitřními
 strachy, bez oddechu, bez ulevení.
 Před očima naproti mně zuřivá
 sedí smrt, můj syn a vrah. Ten na mne je
 štve, a z nedostatku lupu jiného
 pohltilby mne svou matku v rychlosti.
 leč že ví s mou zkázou zkázu také svou
 býti spojenou, a ví, že buď kdy buď
 lahůdkou mu trpkou, jedem býti mám:
 taktéž osud pronesen. Než, otče! ty,
 střež se, pravím, hrotu jeho zhoubného.
 ani marně doufej neranitelným
 býti v této stkvoucí zbroji, jakkoli
 po nebesku ztužené; neb smrtící
 síle jeho, leda ten, kdo bohuje
 u výsosti, neodolá nižádný.
 Skončila, a chytrý vrah, vzav nauku
 sobě, zlahodněl, a tak jí zvolna dí:

Drahá dcero! jelikož mne nazýváš
 otcem svým, a toho syna krásného
 ukázalas mi, ten drabý základ mých

s tebou pěstot v nebesích. a to koše
 tenkrát sladké nyní hořké pomněti,
 co nás napadla ta změna ukrutná
 mimo pomyslení. mimo nadání.
 věz, že nepřicházím jako nepřítel.
 nébrž, abych zhostil toho bydlá muk.
 tmavého a smutného. jak tě. tak jej,
 tak i všechny sbory duchů nebeských.
 kteří, brannou rukou pilíce svých práv.
 s nebe padli s námi: od těch vyslán jsa.
 vydávám se na tu drsnou výpravu.
 sebe za všechny, a chodem soukromým
 vstoupím do bezedné hloubi. putuje
 skrz tu hroznou prázdnotu, a zpytuje
 místo zdávna předpověděné. a dle
 shodných znamení v tu dobu stvořené.
 okrouhlé a valné: místo blahosti.
 v nebes okolí. a na něm štipencou
 nových osadníků rodinu. jenž snad
 prázdno po nás vyplňuje prostranství:
 jednak zdálenější, aby nebesa.
 jsouce přelidněna mocným zástupem.
 novými se nezdvíhala bouřemi.
 Buď že to. buď jiného cos tajného
 vyvedeno jest. já toho vyvědět
 pospíchám. a zvěděv. rychle vrátím se.
 bych vás uvedl na místo. kde ty a smrt
 volně bydlětí. a proletovat se
 ticho. nedozření jsouce. budete
 v čistém. balsámovou vůni varoucím
 povětří. a do syta a v hojnosti
 mítí pokrmu. a všechno za lup svůj.

Řekl, i viděli se oba potěchu
 čiti náramnou, a smrt se strašlivým
 hrozně zašklebila smíchem. slyšeci,
 že svůj zkrotí hlad, a blahoslavila
 chřtán svůj, do časů tak dobrých schovaný.
 Pléše neméně i matka její zlá,
 těmito pak slovy mluví k rodiči:

Klíče od pekelných dolů z úřadu
 sic a z nařízení všemohoucího
 nebes krále ostříhám; on zakázal
 otevřiti bran těch diamantových;
 odpírati šípem všemu násilí
 hotova tu stojí smrt, a bezpečna
 překonání od všeho, co živo jest.
 Však, co povinna jsem jeho rozkazům.
 jenžto nenávistník můj sem dolů mne
 do mrákoty hlubokého Tartaru¹³⁾
 svrhl a v úřad omrzalý uvázal
 nebešťanku mne, a v nebi zrozenou,
 do těch smrtedlných a stálých mdlob a muk,
 obklíčenou od strachův a povyku
 plodu mého vlastního, jenž na mých se
 líté pase vnitřnostech? Tys otcem mým,
 ty mým působcem, tys dal mi život můj;
 koho, nežli tebe, býti poslušna,
 koho následovat mám? Ty v brze mne
 na ten nový blahosti a světla svět
 uvedeš, tam mezi bohy blažené,
 kde já kralovati na pravici tvé

¹³⁾ Pekla.

budu v rozkoši, tak jakož příslušno
na tvou deer a milostnici, po věky.

Takto řeksi, vezme osudný ten klíč,
mrzký nástroj bídy naší veškeré;
plazí ku bráně svůj ohon zvířecí,
na rychlost pak zdvihši spusty ohromné.
jimiž, kromě samé ní, by celého
pekla nepohnuly moei, zakroutí
v dutém zámku klíčem zubatým, a ai,
tudíž všecky závory a zápony
ze železa litého a z pouhých skal
pustí: otevrou se letmo v náhlosti
prudkým rozvodem, a s jekem vzravým
vrata pekelná, a na jich stežejích
hřímá skřipající hrom, že v nejnižší
otřásá se Ereb hlubokosti své.
Otevřela, ale zamknout předčilo
nad moc její; stála brána do kořen:
s rozpjatými křídly praporečných vojsk
šiky, pod rozvinutými táhnouce
znameními, mohli jíti naskrze
s koňů povodem i vozův, u valných
řadách, taktě otevřená daleko
stála, soptíci, co nistěj nějaký,
dýmem náramným a rudým plamenem.
Nyní očím jejich v náhlém vzezření
ukáže se sivé hloubi tajemství,
mráкотný a nezměřený okean
bez břehu a beze dna, kde šíř i dél,
výš i čas i prostranství se ztracují,
kdežto stará Noc a Chaos, předkové
přirozenosti, svou vedou nevládu

věčnou. mezi jekem vojny ústavné.
 udržující se jedno zmatením:
 neb tu horko, zima, mokro se suchem.
 čtyři liti sokové. vždy o přednost
 válčí. uvodíce v bitvu nedošílé
 atomy: ti. stranice k svým praporečům
 zvláštním. podle pokolení rozličených.
 v lehkém. těžkém. ostrém. hladkém odění
 povlovně neb kvapně zarojují se
 hlukem. bezčíslní. co písek na vyschlých
 u Cyreny ¹⁴⁾ pustinách. jenž od větrů
 zápasících zbouřen bývá do hory.
 ku přidání války lehkým křídům jich:
 kam jich přilne nejvíce. tam vítězství
 stane chvíli. Sedi Chaos za soudece.
 svým pak soudem rozmnožuje různici.
 jižto kraluje: blíž něho veliká
 prostřednice všecko řídí. Náhoda.
 U té divé propasti. té dělohy
 přírody. a snad i hrobu jejího.
 kde ni zem. ni mok. ni vzduch. ni oheň jest.
 něbrž vše to. v těhotných svých příčinách.
 pomíšeno zmatené. a ústavnou
 kormoučeno půtkou. lečby všemocný
 tvůrce. nové tvoře světy. uvodil
 časem v pořádek tu látku mráкотnou. —
 u té divé propasti. a na kraji
 pekel stojí opatrný vrah. a svou.
 pohlédaje chvíli. cestu rozmýšlí:

¹⁴⁾ Město a krajina v písčité Lybii.

nemalý to v pravdě přejítí má brod!
 zaráží pak v ucho jeho hlasitý
 neméně a vražedný hřmot, než kdy,
 bychom k velkým malé věci rovnali,
 vpadši Bellona ¹⁵⁾ svou střelbou bořící.
 zteče hlavní kteréš město, zkaziti
 chtíci je: neb kdyby tato nebeská
 ztrhala se obloha, a živlové,
 jsouce zbonřeni, z své osy zvrátili
 utvrzenou zemi. Posléz plachetní
 vztáhne k letu křídla svá, a odpichnu
 duo, se s dýmem vstupujícím vyřítí:
 dralně takto mil, co v chmurné stolici
 vzhůru jede odvážník: než pozbyv jí,
 brzy v ohromné se octne prázdnotě.
 Z nenadání, darmo křídly třepaje,
 skapne, přímo dolů, deset tisíců
 sáhův hluboko, a ještě padalby,
 ležce losem škodným odskok náramný
 od kteréhoš bouřlivého oblaku,
 nadaného sanitrem a ohněm, zpět
 vyrazil jej zhůru zase tolik mil.
 Jedva odtrna již opět v bahnivě
 tůni, mořem ani zemí nejsoucí,
 téměř vázne: šlapaje ten hrubý kal
 pěšky odpołu a letmo odpołu,
 plachtami i vesly sobě pomáhá.
 Jak kdy noh, skrz pouště spěchem křidlatým
 přes hory a bařinaté údolí

¹⁵⁾ Bohyně vojny u Římanů.

honí Arimaspa, ¹⁶⁾ jenž mu podtají
 z čilé stráže ukradl zlato hlídané:
 tak se snaží vrah. a spěchá přes bahna.
 skály, planě. pahory a kaluže,
 hlavou, křídly, rukama i nohama,
 plyna, tona, bředa, letě, plaze se.
 Posláz vůbec rozlehlý a lité jek,
 křiků mámicích, a hlasů zmatených,
 ze tmy duté. ohlušuje jeho sluch,
 hlukem nejohromnějším. Tam naměří
 bez strachu, s kým by tu koli utkal se
 z vládařů neb duchů na pohraničné
 propasti, v tom litém jeku bydlících.
 chtě se ptáti, která vede nejbližší
 cesta k břehu tmy a k světla pomezí.
 kdyžto, ai, trůn Chaosův a temný stan
 jeho v propastité uzří hlubíně
 rozložený široko: s ním na trůnu
 sedí černorouchá Noc, z všech bytostí
 nejstarší, a vlády jeho spolkyň:
 u nich bydlí Ork i Ad ¹⁷⁾ i strašného
 Demogorgon ¹⁸⁾ jména, potom na blízce
 Rozhlas, Náhoda i Hřmot i Zmatenost
 všecka zkormoucená, pak i Nezhoda

¹⁶⁾ *Arimaspocé*, jednooký národ v Scythii. Herodot a jiní vypravují, že mezi nimi a ptáky, nohy (gryphus) zvanými, pro zlato stálá byla pátka. protože nohové jeho stráhli, Arimasové odciziti hleděli.

¹⁷⁾ *Ork* u básníků za Plutona se bere: *Ad* za každé tmavé místo: obě za peklo.

¹⁸⁾ *Demogorgon* neb *Demiurgus* býval bůh, jehož samému jménu staří moc kouzедlnou připisovali.

tisícerymi vždy zvučná ústami.
 K nimžto Satan drze vece: Mocnosti,
 duchové té pohraničné propasti,
 Chaose a Noci dávná! nejdu k vám,
 u vašem bych tropil bouře království,
 nebo vyzvěděl, co v něm jest tajného;
 přinucen jsa putuji tou mrákotnou
 pouští, anto cesta má zkrz rozlehlé
 vaše vladařství jde vzhůru ku světlu.
 Sám a bez vůdce a téměř ztracený
 hledám přímé dráhy tam, kde pošmourné
 vaše končiny se s nebem stýkají.
 Jestli ale opět panství vašemu
 ujal novou částku nadvětrný král,
 tam chtě přistáti já skrz tu hlubinu
 jíti míním. vy mi cestu ukažte.
 Ukázavše velkou z toho získáte
 odplatu, an já tu vaši ztracenou
 krajinu, již sobě jiný osvojil.
 zprostiv násilí, v první zas uvedu
 mrákotu a zprávu: (ten mé ponti cíl!)
 tam má opět váti dávné praporec
 noei. Váš buď prospěch veškeren, má msta.

Takto Satan; jemu starý Anarcha
 zajímavým jazykem a nesličnou
 tváří odpoví: Znáám tě a vím kdo jsi,
 cizozemče, mocný vůdce anjelský,
 jenž se ondy zpíčiv nebes královi,
 byls přemožen. Viděl jsem i slyšel jsem;
 neutíkal taký zástup po tichu
 skrze hloubi zděšenou, kde pádem pád.
 hlukem hluk byl stíhán, tak že zmatenost

pomátla se lůň, a z brány nebeské
 hrnuly se miliony vítězů
 stíhajících. Já tu na svém pomezí
 uměstil jsem sídlo své, bych, nemoha
 všeho, aspoň to, co zbývá, zachoval
 uchvacované, a skrze nevole
 vnitřní slabé dávné noci království.
 Stvořeno tu nejprv peklo, vězení
 vaše, jdoucí zpodem v drahmou šíř a děl:
 tu zas nebesa a země, nový svět,
 nad mým zavěšený panstvím na zlatém
 řetěze, v tu nebe stranu, odkavad
 plnei spadli vaši. Tamli cesta tvá,
 nemáš daleko, a však i více jsi
 blížek nebezpečenství: jdi, pospíchej,
 lup a boř a kaz, vše to jest ziskem mým.

Umklunl. I nemešká, mi odpoví
 více Satan, nébrž nad tím vesel jsa,
 konečně že najde moře toho břeh,
 s čerstvou mužností a silou nabytou
 vzhůru vztyčí se, co pyrám ohnivý,
 v divou rozlehlost, a skrze klopotný
 žívlů zápas, jenž jest vůkol obkličén,
 vyniká. I u větší úzkosti,
 větším nebezpečenství, než Argo, ¹⁹⁾ kdy
 po Bosporé mezi úrazčivými
 ploula skaliny, neb kdy Ulysses ²⁰⁾

¹⁹⁾ Loď, na které Jason pro zlaté rouno ploul.

²⁰⁾ Hrdina Řecký, který od Trojy se vrací 10 let bloudil,
 a u Sicílie mezi věrem a skalinou, Charybdis zvanou, v nebez-
 pečenství byl.

vyhýbaje v levo zhoubné Charybdě,
 v pravo míjel víru. Také podnikal
 nesnáze a práce; ale podnikal
 on je toliko, neb jak on vyvázl,
 tu (hned po člověka pádu.) podivná
 změna! hřích a smrt se valem řítíce
 po jeho (tak nebes vůle!) šlepějích.
 dlaží širokou a bitou silnici
 přes hloub tmavou, jižto vroucí kotlina
 ztrpí pitomě, most délky náramné,
 sahající do pekel až k okruhu
 nejzazšímu tohoto světa křehkého.
 Tím zli duchové se procházejíce
 zvolna těkají, by lidí smrtné
 zkoušeli neb trápili. krom kterých Bůh
 nebo dobrý anjel stráží milostně.

Konečně se jednou svatý světla splyv
 zjevuje. a s nebe valů, v daleké
 tmavé noci lůno, střílí blyštící
 úsvity: zde přírody jest nejzazší
 krajina. a Chaos convá, jakově
 z posledních svých náspů hnauý nepřítel,
 s menším povykem, a hřmotem klidnějším:
 s menší také prací, až i pohodlně
 plove Satan. tiššími teď vlnami,
 v soumraku, a jako koráb ubitý
 od bouře, až bez stežně a provazců,
 ehtě ku přístavu chvátá. Časem pak
 v prázdné pustotě, co v jakém povětří,
 rozprostřenýma se váží křídla.
 by si bez nesnáze nebe obezřel
 empyrejské, rozložitě v obvodu

dalekém, buď hranaté buď okrouhlé
formy, s věžmi z opálu a baštami
z živých safirů, ach druhdy domov svůj !
potom na řetěze zlatém visící
tento svět, ne větší, než co z nejmenších
hvězda nějaká, s svým podlé měsícem.
Semto zlostné pomsty vztekem nadšený
proklenec se pustí v době proklaté.

Z p ě v t ř e t í .

Bůh s svého trůnu vidí Satana letícího k novému světu, a ukazuje ho Synovi. Předpovídá pád člověka svobodného i mohoucího se opřítí pokušení ďábelskému, než vyjeví milosrdenství své. Bůh Syn přimlouvá se za člověka. Bůh Otec osvědčuje, že člověk, k zadosti učinění spravedlnosti božské, musí umřítí s celým potomstvem, lečby spravedlivý někdo hodný zhladil vinu jeho, vezma trest jeho na sebe. Bůh Syn obětuje se na smrt za člověka. Bůh Otec přivolí ku vtělení Synovu, a káže anjelům ctítí v něm Mesiáše. Satan krouže po zázsvětových končinách najde limb, zvaný rájem hloupých. Odtud pustiv se v svět novotvořený, potká se s sluncem. Doví se od Uriela, ředitele slunečního, o cestě do osady lidské, a obrátiv se k zemi, v brzce dopadne vrchu hory Nifatu.

Vítej světlo svaté, prvorozený
nebe synu! čili Boha věčného
spoluvěčným zvátí tebe paprskem
mohu bez hany? an světlem jestiž Bůh,
bydlející v nedostupném od věků
světle, bydlející v tobě, výtoku
jasný jasné nestvořené bytosti!
Čilis jméno proudu zamilovalo

nadvětrného, jehož žídla nelze jest
 povédití? Dříve slunce bylo jsi,
 dříve nebes, a co pláštěm na slovo
 Páně přiodílo novovzešlý svět
 hlubokých a temných vod, kdy vyňat jest
 z netvorné a prázdné neskončenosti. —
 K tobě přicházím zas křídlem smolejším.
 ušed toho stygického jezera,
 ač jsem dlouho dlel v těch poustách mráкотných
 v letu svém skrz nejzazší a střední tmu.
 opěvaje Směsici a věčnou Noc
 jinými, než Orfeova ¹⁾ znívala
 lyra, zvuky. Naučila nebeská
 Musa sstoupiti mne chodem mráкотným.
 pak i vystoupiti k tobě, jakkoli
 trdná to a řídká věc. Já bezpečně
 k tobě přicházím a cítím moc té tvé
 životní a svrchované pochodné:
 ty však nepřicházíš tyto na oči,
 ježto, prahnouc zřítí pronikající
 dnové paprsky, se vůkol nadarmo
 točí. nevidouce. aeh. ni úsvitu:
 takí je hrubě jasná krupé zhasla,
 nebo tmavý zkalil zálev. Nicméně
 neustávám putuje, kde obcuji
 Musy, ku pramenům čistým, v stinný háj,
 na pahorky výslunné, jsa nadešen
 vroucí k svatě písni milostí: a zvláště
 tebe Sione, a květované ty

¹⁾ Orfeus, syn Apollina a Musy Kalliopy, psal báseň o noci.
 Kteráž ještě pozůstává.

potoky, jež milým hrkem tekouce,
 umývají tobě patu posvátnou,
 nori navštěvují; aniž nenemám
 v myslí dvojí ono dvě, jimž v osudu
 roven jsem, ó kéž i v slávě. — Tamyra ²⁾
 slepého, a Meonovce slepého,
 pak i Tiresiáše a Phinea,
 staré proroky. A potom můj se duch
 kochá v myšlénkách, v své počty samoděk
 libě plynoucích; tak jako čilý pták
 pje v mrákotě, a stinnou okrytý
 houště oponou, své noční přehudá
 písně. Tak se roku časy vracejí,
 leč mně nevrací se den, ni lahodný
 příchod večera, ni rána, anito
 kvítí pohled jarního a podletních
 vůží, ani skotu, ani roumného
 stáda, ani božské tváři člověčí!
 ale mráкотná a stálá temnota
 obkličuje mne, a vyobcován jsem
 z stezek veselého s lidmi obchodu;
 na místo pak knihy pěkných umění
 dáu mi bílý list, kde díla přírody
 všeliká jsou smazána a zmařena;
 jeden přístup moudrosti mi zavírám jest
 naprosto! Tím více ty, ó nebeské

²⁾ *Tamyris*, básník, který vyzvav Musy v patku, a přemo-
 žen byv, slepotou trestán jest.

Meonovec jest Homer.

Teresiáš z Theb. a *Phineus*, básníci a proroci v starožit-
 nosti vznešení, ač slepí.

světlo, světiž u vnitřnosti mé, a mysl
u všelike moci její objasňuj ;
tam mi oči vstěp, tam odtud veškeru
zapuď mhu, bych uviděl a zvěstoval
věci nevidané okem smrtným.

Nyní otec všemohoucí s oblohy
jasné, kdežto nade všecky výsosti
sedí výše, spustil oko prezřící
jediníkrátém děla svá i děla jich
všecka. Husté, jako hvězdy, okolo
něho stáli svatí, požívající
z tváři jeho přenesmírné blahosti.
Na pravici seděl jednorozený
Bůh Syn, stkvělý obraz slávy Otcovy.
Nejprv shlédnul na zemi, a opatřil
naše prvorodiče, to první dvě
všeho posud pokolení lidského,
postavené v ráji blahoslaveném,
sbírající nesmrtelné ovoce
rozkoše a lásky, vždycky trvalé
rozkoše, a lásky neosočené,
o samotě šťastné. Potom přehlédl
peklo, s valnou prostřed mezerou,
pak i Satana, jenž letí u nebes
pomezí, z té strany noci, vysoko
v temném povětří, jsa hotov přistáti
mdlýma křídlyma, a nohou dychtivou
na povrchu spoustu světa tohoto,
kterýž, maje pevné země podobu
bez oblohy, obestřín jest, pochybno,
mořemli či povětřím. Jej Hospodin
vidá s vysoké své hlídky, odkavad

vše, co bylo, jest, i bude, spatřuje,
takto vševědoucň počne k Synovi:

Synu jednorozený! ai, jaká zlost
uchvátila protivníka našeho,
jehož žádné meze, žádné závory
pekla, ani řetězové přetěžcí,
ani hrozná rozsedlina propasti
udržeti nemohly! Tak všecek se
pění k zoufanlivé mstě, jenž toliko
na jeho se hlavu svalí odbojnou!
Nyní, prodrav se skrz všecky těsminy,
letí v kraji světla, blízko u nebe,
přimo tam, kde vzdělán jest ten nový svět
se svým člověkem. Tam chvátá v úmyslu
zahladit ho mocí, neb, což hůře jest,
svěsti lestným podvodem, i svede jej;
skloní člověk ucha svého k úlisné
jeho lži, a nenesnadně přestoupí
příkázání mé, ten základ jediný
poslušnosti svého: tak i on, i rod
jeho padne nevěrný. Úi vinou? či,
než svou vlastní? nevděčník! má vše, což mohl
míti, ode mne: já dobrým, nevinným
stvořil jej, a zvolným stát i padnouti.
Takto moenosti a duchy nadvětrné
stvořil jsem, co stojí, i co padli. Svou
vůli stál, kdo stál, svou vůli padl, kdo padl.
Zvolni nejsouce, což mohli za důvod
dátí přímý pravé oddanosti své,
stálé milosti a víry, činíce,
co by museli, ne co by volili?
jakáž chvála jim, a jaká líbost mně

z poslušenství takého, kdy vůle by
 jich a rozum (jeť i rozum volení),
 neužiteční a sebe nemocní
 jsouce, bez samočinnosti sloužili
 potřebě, ne mné. Jsou tedy svobodní
 právem, aniž právě mohou vinit
 tvůrce svého, stvoření neb osud svůj;
 jakby předuložení snad zmáhalo
 jejich vůli, neúchramným přiznou
 výřkem, nebo předváděním hlubokým.
 Odboj jich jest jejich řízení, ne mé:
 předvídámli, nemá předvídání to
 moci na jich vinu, kteráž jistěby
 byla stala se, i nepředváděná.
 Tedy bez donucení a účinku
 osudův, neb nezměnného vědomí
 mého, zhřešili, svým sobě přivodem
 jsouce v sondu svým i volení;
 tak jsem stvořil volnými, a volnými
 buďte, leč se sami dadí v porobu:
 musil bych je sic v jich změnit přírodě,
 odvolati věčný výřek vznešený,
 nezménitelný, jenž zřídil volnost jich,
 oni zřídili svůj pád. Tvor první padl
 dobrovolně, sám se zkusiv, sám se sved,
 padne člověk, od prvního svedený;
 člověk tedy milost najde, onen nie.
 Milosrdenství a spravedlnost, to dvě
 na nebi i na zemi buď slávou mou;
 vlastně pak se stkvěj mé milosrdenství.

An Bůh takto mluvil, rozšel se
 po všem nebi zápacli ambrosiová.

lina nevýslovné nových radostí
 pocítění v blahé duchy zvolené.
 Nade vyrovnání Bůh Syn vidín byl
 přeslavný; v něm Otec veškeren se stkvěl
 zobrazený podstatně, a na božské
 tváři jeho spatřína jest útrpnost,
 láska bez konce, a milost bez míry;
 jižto vyrażeje k Oteci takto dí:

Otče! laskavě jsi zavřel vznešený
 úsud svůj, že člověk milost nalezne;
 budiž za to na nebi i na zemi
 slaveno tvé jméno nezčíslnými
 svatých písní zvuky, jimiž zmíti má
 vůkol trůn tvůj věčně blahoslavený.
 Nebo má být člověk cele zahuben,
 člověk, poslední, tak milé dílo tvé,
 nejmladší tvůj syn, tak lestné svedený,
 ač ne cele bez své viny? Odstup to,
 daleko to odstup, Otče, od tebe,
 jenž jsi soudce tvorů všech, a spravedlně
 soudíš sám. Či svého cíle odporník
 takto dosáhne, a tvému překazí,
 vykoná svou zlost, tvou zmařiv dobrotu;
 neb se zpupně vrátí, do zatracení
 jednak těžšího, však s pomstou nabytou,
 vleka s sebou v peklo všecken lidský rod,
 zavedence své? I zdabys sám ty tvor
 zničil svůj, a zahubilby pro něho,
 co jsi ku své ráčil slávy stvořiti?
 pochybná by dobrotu i velikost
 byla tvá, a zlehčována snadniče.
 Jemuž tvůrce veliký tak odpoví:

Synu můj, mé duše zvláštní miláčku,
 synu prsou mých! mé slovo jediné,
 moudrosti a účinnivá síla má!
 vše jsi mluvil tak, jak v mé jest myslí, vše,
 jak jsem já byl ustanovil od věků.
 Nemá člověk býti cele zahuben:
 komu vůle, spasen buď, ne z vůle své,
 ale z popřané mé jemu milosti.
 Ještě jednou jeho kleslou obnovím
 sílu, ačže zmožena, a poddána
 mrzkým od hřícha jest žádostem;
 ještě jednou, zotaven jsa ode mne,
 postaví se, v pole rovné, naproti
 smrtedlnému vrahovi, jsa zotaven
 ode mne! by věděl, kterak křehkým jest
 po svém pádu, a že vyproštěním svým
 povinen jest mně, a žádnému než mně.
 Některé jsem sobě přede jinými
 zvláštní zvolil milostí, toť vůle má.
 Ostatek mé volání a výstrahu
 často uslyší, by v hříšném stavu svém
 ukojili boha rozničeného,
 dokavad se zúve milost hotová:
 neb já osvítím jich smysly zatmělé
 s dostatkem, a změkčím skalná srdce jich
 k želi, k modlitbě a ku poslušenství.
 Na žel, modlitbu a na poslušenství,
 buďte jedno upřímná, vždy pozorno
 bude ucho mé, a shlédne oko mé.
 U vnitř dám jim provodníka jistého,
 soudee svědomí: kdo toho poslechne,
 dobře užitého světla za světlem

nabude, a setrvaje bezpečně
 dojde konce. Kdo však dlouhočekání
 mého, kdo dnů milosti mé zanedbá,
 neokusí jich, a tvrdý zatvrdí,
 slepý zaslepí se více, aby kles
 padl hloub; a nad těmi se zamkne mé
 milosrdenství. ³⁾ Ne všemu ale jest
 zadost posavad. Skrz neposlušnost svou
 člověk bezprávně se stane nevěrným,
 zhřeší proti nebi svrchovanému,
 božství požádá, a pozbude co měl;
 neostane jemu, čím by očistil
 zradu svou, a zatracen a oddán jsa
 na záhubu, umře se vším potomstvím,
 leč žeby se jiný našel za něho,
 hodný jako volný, kdoby přinesl tu
 těžkou náhradu a trpěl smrt za smrt!
 Reete nebesa, kde tolik lásky jest?
 kdo z vás podvolí se býti smrtným,
 aby ze smrtné viny vykoupil
 člověka, a práv jsa spasil nepravé?
 obývali v nebi tolik milosti?

Tázal se, než všickni nebes kůrové
 němí stanuli, a bylo mlčení

³⁾ Želeti jest, praví Thyer, že Milton tak snížil Božství
 svrchované, dada mu do úst to hrozné učení o milosti dne je-
 dnoho, po kterém se polepšiti člověku lze by nebylo; to Mil-
 ton z tmavého, horlivého tehdejších časů bohosloví do sebe
 vssal. Ostatně, jak svrchu praveno, věrně Milton písma sv. že
 následoval, viděti jest u p. k Žid. I. 3., Jana V. 26., Žalm
 XVI. 10. a t. d.

ua nebi: ni zástupce ni přímluvce
neměl člověk, tím se mihn' kdo odvážil
uvaliti na se vinu smrtedlnou
za něho, a dáti výplatu. A teď
všecka bez nápravy lidská rodina
měla býti zhubena, a vydána
přísným soudem na smrti a pekla trest.
leč že Bůh Syn, v němžto bydlí úplnost
smilování božího, své nejdražší
prostřednictvím takto obnoví a rce:

Otče! prošlo slovo tvé, že nalezne
milost člověk, milost pak by nenašla
cesty, jakkoli ji vždycky nalézá,
ona, jenžto z okřídlaných posílů tvých
nejrychlejší, navštěvuje všeliký
tvor, a ke všem přichází dřív tužby jich,
hledání a prosby? Blaze člověku,
že tak přichází: on její pomoci
hledat nemůže, jsa v líčichu zahuben,
nemaje ni rukojmě ni okupu
za se, vešken dlužný, vešken zabitý.
Viz mne tedy zaň, já život za život
dávám! na mne všecken hněv se oboř tvůj,
mne viz za něho. Já proň se odřeknu
lůna tvého, slože tuto nejvyšší
po tvé slávu, volně volím umřítí.
Nechť ať pustí smrt svůj všecken na mne vztek!
zmolší mne, ne dlouho v černé moci své
bude držeti; tys dal, že v sobě sám
žiji věčně, žiji tebou, jakkoli
nyní se co dlužník smrti poddávám,
s vším, co mého může umřítí: a však

zapravivšího ten dluh ty v hrobu mne
 mrzkém neostavíš v kořist jí, ni dáš
 bydleti mé duši nepoškrvněné
 s porušením na věky. I povstanu
 vítězně. a přemoh vítězitele,
 obloupím jej z lupu chlubného, a tu
 smrti rány zkusí smrt, a zbavená
 hrotu smrtného klesne v potupu.
 Já pak u vysokém slavně povětří
 jaté peklo na odivu povedu,
 na příkoru peklu, všechny mocnosti
 mrákot spjaté v okovách. Ty, potěšen
 buda. s nebe dolů na divadlo to
 shlédneš s úsměchem, an já, žes zsilil mne,
 potru veškeré své vrahy. posléze
 pak i smrt, a smrti kostmi zplním hrob.
 Potom se vším vybavenců zástupem
 vystoupím. po vzdálení dlouhém, na nebe.
 navrátě se, Otče, ku spatřování
 tváři tvé, v níž neostane mračínka
 hněva tvého, nébrž klid a smíření
 bude stálé: žádná prehllost na potom.
 radost bude čistá v obcování tvém!

Ustala tu slova jeho, vlídný však
 pohled mluvil ještě, mlčkem zjevuje
 nesmrtnou lásku k lidům smrtným.
 nad níž jen se stkvěla jeho synovská
 poslušnost. Co obět, obětování
 ráda svému, čeká vůle Otcovy.
 Divem jato nebe všecko, co by to
 znamenalo, kamby měřilo; než v tom
 Všemohoucí odpoví mu takto, řka:

Ó ty, jenž sám na nebi i na zemi
 nalezen jsi smíree lidu pod hněvem,
 Synu můj, mé potěšení jediné!
 Viš, jak milá jsou mi všecka díla má,
 kterak milý člověk, posléz jakkoli
 stvořený, že lůno mé a pravici
 mou proň volím tebe zbaviti, a sám
 ztratím na čas tebe, zachovati chci
 rod ten ztracený. Ty tedy jeden jej
 vykoupiti moha, pojmi přírodu
 jeho k své, buď mezi lidmi člověkem
 na zemi, a staň se tělem v dobu svou,
 ze semene panny, rodem zázračným.
 Budiž hlavou pokolení lidského,
 místo Adama, ač pošlý z Adama.
 Jakož všickni zhynou v něm, tak v tobě se.
 druhém štěpu, zotaví, kdo zotaven
 bude koli, kromě tebe nižádný.
 Obviní své syny on, tvá zásluha
 sejme vinu toho, kdo se odřekne
 spravedlných i nespravedlných skutků svých.
 živ jsa přestěpený v tobě, od tebe
 bera život nový. Tudy spravedlně
 člověk za člověka zadost učiní,
 snese soud a umře, umra povstane,
 povstana pak zkřísí všecky bratry své,
 spasené svým drahým životem. A tak
 láska boží zhladí pekla nenávist,
 vydadouc tě na smrt, aby vykoupil,
 draze vykoupil, co pekla nenávist
 snadno zadala, a posud zadává
 u těch, ježto danou zhrzí milostí.

Aniž pak, kdy sstoupiv vezmeš člověka
 přírodu, tvé vlastní ujma stane se;
 raději, že král jsa v blahoslavenství
 svrchovaném, Bohu rovný, jedné s ním
 požívaje radosti, všes opustil.
 aby zachoval svět cele ztracený,
 nalezen jsi býti více z zásluhy,
 nežli z rodu práva, synem Božím, jím
 nejhodnějším býti, víc že dobrý jsi,
 než že důstojný a velký; jelikož
 láskou nade slávu více oplýváš.
 Tedy poníživ se, budeš povýšen
 na stolič tu, i s člověčenstvím svým,
 tuto kralovati budeš vtělený
 Bůh i člověk, Boha syn i člověka.
 pomazaný všechněch král, an všecka moc
 dána tobě; panuj vždy a užívej
 zásluh svých: tvé vládě všecky podrobím
 trůny, knížatstva i moci, před tebou
 klekat bude každé koleno, všech, kdo
 v nebi. na zemi i v pekle bydlí.
 Když se pak, byv s nebe v slávě čekáný.
 na oblacích pokážeš, a rozhlásí
 archanjelé tvoji strašlivý tvůj soud,
 tudíž od všech větrů živí, tudíž i
 mrtví zkříšení z všech věků minulých
 ku všeobecnému soudu pokvapí;
 takový je hlahol ze sna protrhne!
 Ty, v tvých svatých sboru, budeš souditi
 lidi zlé i anjely, a porazí
 všecky nález tvůj, a peklo, s úplným
 počtem, napotom se zavře na věky.

Zatím shoří svět a z jeho pýření
s novým nebem nová země vynikne.
spravedlivých obydlí, a po dlouhém
sužování tomto uzří zlatý věk,
zlatých plodný činů, zvítězující
radost s milostí a s pravdou spanilou:
tenkrát i ty složíš berlu královskou;
netřebatě tenkrát berly královské:
všecko ve všem bude Bůh. — I klanějte
bohové, an proto vše chce umříti.
klanějte se Sym, ctíce jej co mne!

Ledva skončil Všemocný, i ozvalo
radostným se křikem množství Anjelů.
hlasitě. — bylť počet jich nezčíslný;
sladce. — bylyť hlasy Blahoslavených:
znělo nebe plesáním, a Hosana
hlučné naplnilo blahé krajiny.
Hluboko a pokorně se před obou
trůnem sklánějí, a v počtě oslavné
na celinu nebe věnce metají,
květem milosti a zlatým provité
květem nesmrtedlné milosti! jenž byl
druhdy v ráji podlé stromu života
zakvétal, než brzy pro pád člověka
v nebe přenesen, kde prvé rostl, i teď
svůj má zrůst i květ, a stíní vysoce
nad pramenem života, i tamto, kde
řeka blaženosti, nebes u prostřed,
valí kvítnicemi elysijskými
mok svůj ambrový: tím nikdy vadnoucím
květem blaženci své stkvělé kadeře
zkrašují, a províjejí paprsky.

Nyní, zedranými věnci postlaná
 hustě, jasná podlaha, jenž bleskem se
 podobati zdála k moři z jaspisu,
 usmála se červeem růží nebeských.
 Ověnění znovu harfy uchopí,
 harfy věkozvučné, toulů na způsob
 s beder jich se třpytící, a s přístupem
 sladkým synfonií libých rozhodou
 svatý zpěv. a plodí rozkoš velebnou.
 Zpívá celé nebe, celé jeden jest
 souzvuk. Takováť svornost v nebesích.

Tebe. Otče, opěvali nejprvé,
 všemohoucí. nesmrtedlný, nezměnný.
 neskončený, věčný králi! tvorů všech
 původce, židlo světla, sedící
 nevidědně, prostřed slavné jasnoty
 nedostupném na trůnu; i také kdy
 úplnou svých blesků září přitmíváš,
 a skrz mrak, jenž jako schrána svítící
 vůkol obestírá tebe, prohlídá
 jasnem náramným tvá šerá obruba:
 přece slnou nebesa, a Serafi
 nejjasnější nesmějí se blížit.
 až kdy přisloní své oči křídla.

Tebe potom pěli tvorů prvoto.
 Boha podobenství, jednorožený
 Synu! v jehož obličejí patrném.
 bez mraku jsa viditedlný, stkvěje se
 Otec všemohoucí, jinak nemoha
 spatřen býti od stvoření žádného:
 v tobě slávy jeho bydlí vyrytá
 jasnost, v tobě odpočívá přelitý

velký jeho duch! Skrz tebe učinil
 nebe na nebi, a moci všeliké
 jeho skrze tebe dolů zapudil
 vypínající se mocnářstva. V ten den
 nešetřil jsi strašných hromů otcových,
 ani plamenného vozu zastavil
 kola, pod nimiž se nebes otřáslo
 věkostálé ztvrzení, ans po šíjích
 jezdil pomateným vojskům anjelským.
 Tebe, když jsi od stíhání zpět se bral,
 velebili tvoji křikem hlasitým:
 Synu přioděný silou Otcovou,
 k hrozné pomstě jeho nad nepřátely;
 ne tak nad člověkem, skrz ně padlým; jej,
 Otče slitování, Otče milosti!
 nesoudils tak přísně, nébrž mnohem víc
 přilnul k milosrdenství. I jedva pak
 jediný a drahý Syn byl úmysl
 shledal tvůj, že křehkého jsi člověka
 nesoudil tak přísně, nébrž mnohem víc
 přilnul k milosrdenství, i hned, by tvou
 hněvu zkrotil prehlivost, a skončil boj
 mezi dobrotou a spravedlností,
 zjevný na tvé tváři, — nevšímaje si
 blažení, v němž seděl druhý po tobě,
 obětoval sebe na smrt, za vinu
 člověka. Ó bezpříkladná milosti!
 milosti jen v Bohu možná! zavítej
 Synu Boží, lidu vykupiteli,
 budiž jméno tvé mi hojným napotom
 písně předmětem, vždycky harfa má
 k chvále Otce tvého připoj chválu tvou.

Takto nad okrskem hvězdným, v nebesích
s radostí a chvalozpěvy trávili
chvíle blažené. V ty doby na pevném,
tmavém této světa spousty okruhu,
jehož vydutost je schránou svítících
koulí uzavřených v ní, a za hrázi
Směsici, a vpádům staré mrákoty,
Satan přistav kráčí. V dáli okruh byv,
v blízkce celina jest neobmezená,
tmavá, bohopustá, divá, průchodná
strachům noci bezhvězdné, a hrozcím
věčně bouřkám hlučné vůkol Směsice,
nelaskavý nebe pás! krom strany té,
kteráž, od náspů že nebes dalekých
slabou září blyskavého povětří
bere, hlasnou bouří méně bita jest.

Tuto kráčel Satan polem obširným,
jak kdy sup, jenž vylíhnout jsa na sněžném
hřbetě Imausu, ⁴⁾ s nímž bludný mezuje
Tatařin, se z prázdné lupu končiny
stěhuje, chtě bravokrmných po stráních
jelně uchvátiť neb kůzle ssající,
letí k zdrojům Gangesa neb Hydaspu, ⁵⁾
toků Indických, a chvíli meškaje
v letu, padne náhle na Serikanské
holopusté planiny, kde Chinez svůj
třtinový, větrů dehem a vesly, pudí vůz:
tak v tom vichrobitném kraji samotný

⁴⁾ Vrch v Asii, díl pohoří Kaukasa, nyní Mustaj nazvaný.

⁵⁾ Dvě řeky Indie východní.

vzhůru dolů tékal, lupu pilný vrah,
 samotný, i nebylo tu naléztí
 žádného, ni živého, ni mrtvého
 tvorů; tenkrát žádného, než napotom
 marná všeliká a pomínutedlná
 věc sem vzhůru, na vzor povětrných par.
 vystoupila od země, kdy lidská hřích
 díla nadul marností: i všeliká
 marná věc, i všeliký, kdo u věci
 marné zakládá svou všecku naději
 slávy, věčné pochvaly, a blahosti
 v tom neb onom životě; tu každý ten.
 jenžto na zemi svou brával odplatu
 za krvavé pověry a horlivost
 slepou, prahna lidské chvály dosíci,
 hodnou béře mzdu, tak prázdnou, jako jsou
 činy jeho: všecko nedokonalé
 dílo přírody, a vše, co nezdárné,
 nedošlé a potvorné a zvrhlé jest,
 sem se s země zabírá, a na prázdno.
 ažby zahynulo cele, těká zde:
 ne, jak sní se mnohým, v blízkém měsíci;
 jehoť pole stříbrná jsou přibýtkem
 svatým zvolencům, neb duchům prostředním
 mezi anjelskou a lidskou rodinou.
 Sem, zle spjatých deer a synů zplození.
 z věku starého se octli obrové,
 s svými skutky marnými, ač slovutní;
 Babelu též stavitelé na plani
 sinear; i tu by s marným úmyslem,
 kdyby z čeho bylo, Babel stavěli.
 Jini přišli po různu: ten co, by jmín

za boha byl třestík, v Etny plápol se
 Empedokles svrhl, a ten co do moře,
 chtě se kochať elysiem Platona,
 skočil Kleombrot, a jiní nedošli,
 poustevníci ⁶⁾ blbové a fráteři,
 černí, bílí, šedí, i s svým šejdérstvím.
 Tu ti putují, co na Golgatu šli
 hledat mrtvého, jenž žije v nebesích :
 těž i ti, co, aby ráj jich neminul,
 před smrtí se přestrojují bláznově
 v hábit Dominikův nebo Františkův !
 bludné ti i stálé hvězdy míjejí,
 míjejí i křišťálovou oblohu,
 od jejížto váhy chvění slovútné
 hvězd, i prvotní jich hnutí pochází. ⁷⁾
 Již je svatý Petr nebes u vstupu
 čekat s klíčem vidí se, již nohy své
 staví na nebeské brány práh. kdy ať!
 prudká vichřice, se strhší s obou stran.
 zamete je přímou, deset tisíc mil,
 do povětří zcestného. Tu viděti
 kuklí, hábitů a kápí zedraných
 třepati se caparty, i s těmi, kdož
 nosí je, pak ostatky a růžence,

⁶⁾ Jako celý tento ráj hlnpců, vzatý z Orlando furioso, chuti převrácené onoho času, tak i ten chatrný výpad na Římské náboženství, vášnivé tehdejší obou stran nenávisti, (ač že to obojí tak vznešené básně daleko nehodné jest) laskavý čtenář připsati a za tolikými spisu toho ctnostmi jednou neb druhou vadou jeho neurážeti se žádá.

⁷⁾ Podle starého hvězdářství.

rozhřešení, pásky, bule, odpustky
 hříčkou větrům. Vše to vichrem smetené
 letí za svět daleko, v limb rozlehlý,
 známý hlupců rájem, jenžto neuznám
 mnohým potom byl, teď pustý, nelidný.
 S tou se koulí tmavou potkal v dráze své
 vrah. a dlouho putoval, až posledně
 záře dníciho se světla na rychlost
 k sobě obrátí mdlé jeho kročeje;
 uzíí zdaleka stroj stupňů spanilý
 strmět ku nebeským náspům vysoko.
 Illaviny. ač nákladnější, zdály se
 dílo brány královského paláce,
 zdobné brilantovými a zlatými
 svislemi; a východními perlami
 zhusta jiskřila se vrata, jakové
 vyobraziti jest nelze na zemi,
 vzorem žádným, ani štětkou stínící.
 Po takovém viděl Jakob žebříku
 sestupovat i vzstupovati Anjely,
 jasné strážců zástupy, kdy Esaua
 utíkaje v Padan Syrskou, v poli Luz
 usnul širým pod nebem, a proctív
 ze sna, zvolal: Tutě brána nebeská!
 Každý stupeň obsahoval tajemství.
 Aníž stáli vždycky, nébrž zdvižení
 časem k nebi mizeli, a zpodem se
 dulo, z jaspisu a perel tekutých,
 moře stkvoucí, přes které, kdo přichází
 s země, plaví se, neb že ho přepraví
 Anjelé, a neb že prudce u voze
 letí, od ohnivých hřebeů taženém.

Nyní stupné dolů byly spuštěny,
 by se lehkým vstupem dráždil vrah, neb by
 tíže nesl svůj výhost z brány blahosti:
 přímo proti níž se zpodem otvírá,
 právě nade ráje sídlem blaženým.
 cesta dolů k zemi, cesta prostranná,
 prostrannější mnohem, než ta napotom
 přes Sion, neb onano, ač široká,
 přes zaslibenou, tak milou Bohu zem,
 kterouž, navštěvujice ten šťastný lid,
 Anjelové jeho sem tam s poselstvím
 zhusta chodili, an Pán svůj obzvláštní
 naň měl vzhled, tam od Panea, kde svůj má
 Jordán znik, až k Bersabě, kde svatá zem
 hledí k Egyptu, a mezem Arabským.
 Taký otvor vidín jest, kdež dána hráz
 tmám, jak ta, co dána duti mořskému.
 Nyní Satan, stoje zpodním na stupni
 schodů zlatých, jdoucích k bráně nebeské,
 na důl pohlédne, a náhle s úžasem
 uzří svět ten celý. Jak kdy vyzvědač
 mrákotou a pouští s nebezpečenstvím
 chodiv celou noc, teď v milém úsvitě
 na obvyšné hory téměř doleze,
 odkud oko jeho náhle výhledu
 najde dobročinnou v cizí kterýs kraj,
 uviděný poprvé, neb v nějaké
 slavné hlavní město, ryčně ozdobené
 cimbuřím a věžemi, jež, vzstupuje
 z hory, slunce svými zlatí paprsky:
 takovým, ač nebe vídal, divem jat
 zloboh jest: než větší jat on závistí,

vida svět ten celý v kráse takové.
 Vůkol popatří (a mohl, jsa vysoko
 nad oponou valnou dalekostinné
 noci) ode váhy ⁸⁾ strany východní
 k rounné hvězdě, přes moře co Atlantské
 Andromedu za půlnebe unáší:
 potom zhlédne na šíř k úhlu od úhlu;
 nedleje pak déle, přímo do první
 světa končiny se na důl vysuje
 letem pospěšným, a křivou krouť se
 dráhou, čistým, mramorovým povětřím,
 pohodlně, skrz nezčíslné množství hvězd,
 z dáli hvězd, a z blízka světů jinakých,
 světů jinakých, neb blahých ostrovů,
 nápodobných Hesperidským zahradám ⁹⁾
 druhdy slavným, s polinami šťastnými,
 doly květnými a háji; ostrovů
 třikrát blažených! než jakým blažencům
 sídlem byliby, tím nemešká se teď.

⁸⁾ Váha, jedno z dvanácti znamení nebeských, stojí naproti skopci, tak že kdy ona vychází, tento zapadá. Praví se, že Andromedu nese: proto, že toto zhvězdění na vzor ženské osoby nad skopcem se představuje, a on tedy zapadáje vidí se nositi Andromedu do Atlantských zálivů — do velikého moře západního přes okolek obezření. Od úhlu k úhlu, to jest od půlnoci k poledni, jenž se šířkou země nazývá, protože staří o zemi od východu k západu více věděli, než od půlnoci k poledni; toto délkou, ono šíří zovouce. Newton.

⁹⁾ V nichž zlatá jablka od hrozného draka hlídána byla. Nazývaly se tak od Hespera (Vespera) t. večera, protože na západ, jako pod večerní hvězdou ležely, dostavše se za podíl třem dcerám jeho, ježto Řekům *Hesperides* slouly. Snad Kanarské ostrovy.

Především zlaté slunce, podobné
 k nebi bleskem nejvíce, jest vábilo
 oko jeho: tam se letem uchýlí
 skrze čistou oblohu: zda nahoru,
 čili dolů, ku středu či zástředně,
 trudno říci. Došel, kde to velebné
 světlo podál sprostším hvězdám hromadným,
 které královského jeho od oka
 chovají se v zdálenosti povinné,
 zasílá svou záři; ony vedouce
 hvězdné plesy do počtu, jenž působí
 roky, měsíce a dny, se okolo
 utěšené lampy jeho pospěšně
 točí hnutím rozličným, neb od jeho
 magnetových točeny jsou paprsků,
 mile zahřívajících ves mír, a v část
 každou proniknutím milým lučících
 neviděně neviděnou moc i v hloub;
 tak se divný dostal jasnu jeho stan.
 Tamto přistal zloboh; vada, jakové
 nikdy posud na slunečním okrsku
 nespátrili hvězdáři skrz sklené své
 nástroje. I bylo, kdežto stanul on,
 místo nevýmluvně jasné nad vešken
 této země kov, a drahé kamení.
 Částky ne sic rovné, ale zároveň
 napojené světlem paprskujícím,
 jako žeřavé jest ohněm železo:
 kovli, zlato se a čisté stříbro zdá;
 kámenli, byl karbunkul, neb chrysolit.
 rubín, nebo topaz, aneb oněchno
 dvanácte, co na prsou se svítilo

Aronovi: též i kámen, viděný
 často v myslí raději, než v jistotě,
 kámen ten, neb jemu podobný, co tu
 dole mudrci tak dlouho hledali
 darmo, ač že uměním svým mohutným
 létavého vízí Herma, ¹⁰⁾ ač že sám
 Proteus ¹¹⁾ starý, u všelikou proměnný
 podobu, jím vyvolaný z jezera,
 vyjeví se v prvotní své způsobě.
 Jaký div, že pole tu a krajiny
 vyzívají samočistou živnou moc,
 řeky pícm plynou zlatem, jedním kdy
 tknutím mocným slunce, arcichymik ten,
 z také od nás dálky skrze vlhkostí
 zemských smíšení, jest mocen vyvésti,
 tuto v tmách. tak mnohé věci přestkvostné,
 barev spanilých, a vzácných účinků?
 Tutě nových věcí dralně s úžasem
 spatřil ďábel bez zslnutí; v šíř a v dél
 valnou oko neslo, neboť výhledu
 nekryly tu závady ni stínové;
 samé bylo výsluní, jak v poledne,
 kdy své slunce olně ssílá s rovníku,
 tak vystřelovaly jeho paprsky.
 přímo do hory, že vůkol z temných těl
 nikde nešli stínové, a povětří,
 čisté nad míru, zrak jeho sílilo

¹⁰⁾ t. j. rtuť.

¹¹⁾ Bůh mořský, který se do všeliké způsobu proměnění uměl. Opět výstřelek všeobsahující známosti Miltonovy, jakkoli tuto nevhodné!

ku poznání nejdálnějších předmětův.
 Brzy podál velebného postavu
 zočí anjela, jež v slunci zřel i Jan: ¹²⁾
 týlem obrácený, jednak s nezкрыtou
 stálťe jasností; leb jeho věnoval
 zlatý ze slunečných birét paprsků,
 nenejasněji mu vůkol lopatek
 pěknokřídlych, chvějíce se, plynuly
 kadeře. Jej vážná jakás městknala
 výprava, neb rozjímání hluboké.
 Rád byl mrzký duch, že doufal najíti,
 kdoby zpravil putující jeho let
 k ráji, člověkovu sídlu blahému,
 konci dráhy své, běd našich počátku.
 Dříve jednak jal se změnit způsob svůj,
 být chtě prost vši nesnáze a meškání.
 A tu se co panic Cherub ukáže,
 ne jak z prvních jeden, z tváří nieméně
 jeho smálo nebeské se jinošství;
 taktě přetvořen byl dobře. Pod věncem
 vlasý jemu splývající v prsténkách
 hrály po lících; měl křídla sličnými
 zdobná barvami a zlatem skropená.
 Roucho na spěch vykasal, a podpíral
 uctivé své kroky hůlkou stříbrnou.
 Nemohl, aby slyšen nebyl, kráčet:
 anjel jasný, tiché slyšav kročeje,
 obrátí svůj paprskový obličej
 po sluchu; a tudíž poznán od vraba

¹²⁾ v Zjev. XIX. 17.

Archanjel jest Uriel, jeden z oněchno
sedmi, jižto Hospodinu přítomni
jsouce, stojí trůnu jeho nejbliže,
čekající rozkazů, a oči jsou
jeho zbíhající všecka nebesa,
nebo snášející dolů na zemi
kvapné vzkazy jeho, přes sucho i mok.
po moři i zemi. Příjda dí mu vrah:

Uriele! neb ty z duchů oněchno
sedmi, jižto před tváří a před trůnem
Boha v jasné stojí slávě, první jsi,
zvyklý pravou vůli jeho vznešenou
zvěstovati po všech nebe výsostech
synům jeho, žádostivým zprávy tvé:
tu i podobným té jistě úřadem
ráčil poctiti, bys, okem jeho jsa,
toto nové tvorstvo vůkol prohlížel.
Nevýmluvná touha zříť a poznati
všecka díla Páně, zvláště člověka,
jeho potěchu a miláčka, an proň
všecky tyto věci zřídil podivně,
vábila mne putovati z Cherubův
kůru, o samotě: jasný Serafe,
pověz, na které z těch koulí svítících
člověk stálé sídlo má, či stálého
nemá sídla, nébrž z těchto svítících
koulí na každé mu volno bydleti?
kdež ho najdu, bych buď s tajným úžasem,
buďto s podivením zjevným viděl jej,
jehož světy nadal tvůrce veliký,
na kterého splývá tolik milostí,

bych jak v něm tak ve všech věcech stvořených
 oslavoval všeho míra původce,
 jenž své vrahy právě svrhl do pekel
 nejhlubších, a k napravení újmy své
 stvořil tento nový blahý lidu rod,
 k službě lepší; moudrýť ve svých cestách Pán!

Takto mluvil ošemetník pokrytý:
 podvodit jak člověka tak anjela
 licoměrnost, zloba jedna chodící
 neviditedlná, leč Bohu samému,
 z jeho vůle, na nebi i na zemi:
 často bdívá moudrost, jednak usnouci
 nedověra u vrat jejích, sprostotě
 svěří stráž, an dobrota tu zlého se
 nebojí, kde k zlému není podoby.
 Taktě zklamán Uriel, duch nad všecky
 bystrooký v nebesích, a vladař nad sluncem.
 kterýž na klam podvodníku mrzkému
 v upřímnosti své tak odpověděl, řka:

Sličný anjele, tvá touha, vedonci
 ku poznání božských děl, a k slavení
 působce jich velkého, ne hánlivým
 slouti může výstupkem, ba chvály jest
 hodna, ač to podobá se k výstupku,
 žes sem s nadvětrných se bytů zabral sám.
 aby na své oči zřel, co jiní snad
 v nebi podlé zprávy znají toliko.
 Divní zajisté jsou jeho činové,
 mílo všecky znáti, hodno nositi
 s radostí je všecky v živé paměti.
 Které však se udá mysli stvořené

pochopiti počet jich, a mondrost tu
 neskonalou, kteráž způsobivši je
 pookryla příčiny jich hluboko?
 Viděl jsem, jak na hlas jeho shlukla se
 hmotná světa látka, spousta nesličná:
 uslyšela smésice, stál lýtý jek,
 stála neskončenost jatá mezemi:
 až kdy kázal druhé, prchla temnota,
 světlo prohlédlo, a z neřádu byl rád.
 Kvapné na své stání tekly zmatené
 živly, země, voda, větry, ohňové,
 vzhůru vynikla trest' nebe nadvětrná,
 oživená vzory rozmanitými,
 jenž se skoulily a byly hvězdami
 nezčíslnými, jakž tu vidíš točit se;
 každá své má místo, každá svůj má běh;
 sám ten vesmír kolem vůkol obchází.
 Shlédni! koule ta, co svítí z strany k nám
 světlem odtud obráženým toliko,
 země jest, byt člověkův, a světlo to
 její den, sic ji co druhou půlkouli
 nocby zastírala; měsíc sousedský
 (tak zov naproti tu hvězdu spanilou),
 v tmách jí přispívá, svůj oběh měsíčný
 skonávaje vždy a obnovuje vždy,
 nebes u prostřed, a světlem půjčeným
 naphlňuje potrojný svůj obličej,
 roste, ubývá, a zemi zjasňuje,
 brání noci bledým panováním svým.
 Místo to, jež ukazují teď, jest ráj;
 bydllo Adama, ta clona — jeho stan;
 cestou nezabloudíš tou, mne volá má.

Děv se obrátil, a Satan nízko se
 ukloně (jakž vyšším duchům v nebi zvyk,
 kde své šetrnost a pocta právo má),
 odpuštění vzal, a k zemským krajinám
 s Ekliptiky, zdárnon hnán jsa nadějí,
 dolův příkrým letem kvapil víruje,
 až pak doletěl byl vrchu Nifatu. ¹³⁾

¹³⁾ Hora na pomezí Armenie, nedaleko vrchoviště Tigra
 reky, jakož nasvědčuje Xenophon ze zkušení. Básník dává při-
 stati Satanu na ten vrch, proto že s Mesopotamií hraničí, do
 které nejlepší spisovatelé ráj kladou.

Z p ě v ě t v r t ý.

Na uzření ráje Satan rmoutí se náruživostmi všelikými, zlořečí slunci, proklínaje Boha i sebe, a utvrzuje se u předsevzetí zločinstva. Opsání hory, na které byl ráj. Satan přiskočiv hradby ráje, promění se v krkavce, a usedne na stromu života. Obraz rozkoší rájských. Satan vida Adama i Evu, diví se jim, a dovědév se z jich rozmluvy, že strom vědomosti byl jim zakázán, ukládá způsob zkušení jich, aby okusili zakázaného ovoce. Uriel, ředitel slunce, oznamuje Gabrielovi, strážníkovi ráje, že viděl podezřelého ducha putujícího po novém světě. Gabriel připoví vyšetřiti jeho. Noc. Adam a Eva rozmluvivše jdou na odpočinutí. Jich modlitba večerní. Opsání jich stánku. Gabriel rozsílá po zahradě stráž noční. Zefon a Ituriel najdou v stánku kníže čertův, an ve způsobu žáby Evě spěcí v ucho sny dmyše. Satan protiví se Gabrieli a do půtky se hotuje; než naposledy, přestrášený znamením na nebi, utíká z ráje.

Ó, by nyní zazněl hlas ten výstražný,
jenžto proroku zněl mocně na nebi
v zjevení, ¹⁾ kdy drak, jsa svržen po druhé.

¹⁾ Zjev. Jana XII. 12.

přišel zuřivý se pomstit nad lidmi,
 běda země obyvatelům! ach, snad
 časně vystražení jsouce o příští
 vraha tajného, by prvorodiči
 naši ušli, blaze ušli smrtedluým
 jeho úkladům: neb nyní ponejprv
 Satan, nyní, rozpálený vzteklostí,
 na zem stoupil, svoditel, pak žalobník
 lidské rodiny, by pomstil na křehkém,
 na nevinném člověku své porážky
 v prvním setkání, a pádu do pekel.
 Jednak nepotěšený své prospěchem
 dráhy, smělé jakkoli a daleké,
 aniž maje k chlubení se příčiny,
 začal proklatou svou zlost, jenž porodu
 blízka jsouci, nyní zmítá se a vře
 v hrudi jeho bouřlivé, a na něho
 zpátkem naléhá co nástroj dábel'ský.
 Strach a nejistota hněte neklidnou
 jeho mysl, a bouří ze dna peklo v něm
 (neboť peklo v sobě nosí, okolo
 něho peklo jest, a o krok jediný
 nemůž pekla dál než sebe utéci
 změnou místa), budí v něm teď svědomí
 spěcí zoufalost, a budí pomnění
 hořké. čímť byl, čím jest, čím býti má,
 horším: stíhát horší muka horší čin.
 Časem na Eden, jenž nyní rozkošně
 padá vůči, upře smutné oko své.
 časem na nebe a slunce, plným teď
 bleskem svítící s své výše polední:
 potom rozmýšleje mnoho dí, a lká:

Ó, ²⁾ jenž slávou uvěncené náramnou
 shleduješ, co samovládce, podobné
 bohu této světa spousty, před jehož
 pohledním všechny hvězdy zkrývají
 umalené hlavy své; i volám já
 k tobě, jednak nepřátelsky, jmenem tě
 zova, slunce! bych ti řekl, jak nevraším
 na tvou září, že mi v pamět uvodí,
 s jakého jsem stavu spadl, jak slavným byl,
 vyšším nad tebe, až pych a zpupnost mne
 horší svrhla v nebi válejícího
 proti nebes králi svrchovanému.
 Ach, a proč? a nezasloužil odměny
 na mně takové, jenž v tom mne, co jsem byl,
 stvořil důstojenství, nepředstíraje
 nikdy dobroty mi své; a netěžká
 byla služba u něho. Co mohlo být
 snazšího, než chválu jemu vzdávati?
 v malou odplatu; a díky činiti,
 díky povinné! než u mne všechno se
 dobro zvrhlo v zlé, a zlobu zplodilo;
 vzdvižen jsa tak vysoko, jsem hanbil se
 z pokory, a mněl, že výš jsa o stupeň
 budu nejvyšším, a v okamžení prost
 dluhu nesmírného neskončených děk,
 jež vždy zpláceti a vždycky dlužným býť
 bylo břemenué; i zapomínal jsem
 to, co od něho jsem bral, a nepomněl.

²⁾ Když Milton nejprvé hodlal ze ztraceného ráje smutnou
bru učiniti, byly tyto verše jí za počátek.

že se znaním k dluhu dlužnou nestává
vděčnost, nébrž zplacuje, jsouc pojednou
povinna i prosta: jakéž břemeno?

Ó kéž mocný osud jeho určil mne
nižším kterýms anjelem! toť zůstal bych
blaženým, a nebyla by zbudila
pýchy ve mně neskončená naděje.

Však, proč ne? — i mohltě vládce některýs
rovně velký pnouti se, a na svou mne
potáhnouti stranu: jednak vládcové
jiní, rovně veleí, předce nepadli,
nébrž nepohnutě stáli, vnitř i vně
zbrojní proti pokušení každému.

Měls ty rovnou státi volnost, rovnou moc?

Měl: i na kohož, a nač ti naříkat,
nežli nebes na lásku, všem sdílenou

zárovně? i budiž tedy prokleta
láska jeho, jelikož mi stejná jest
nenávist i láska, obě věčnými

trýzníce mne mukami. — Ne! budiž ty
proklet sám, že proti jeho vůli tvá
vyvolila, čehož pyká spravedluč.

Nastojte, já bídny! kam se uteku
před hněvem a zoufalostí nesmírnou?

kam se vrhu koli, všudy peklo jest;
sám já peklo jsem, a v nejpropastnější

hloubi propastnější hloub se otvírá,
pohltil mne hrozící, tak hrozná, že

peklo kázně mé jest nebem proti ní. —

Ustaň jednou, ustaň! ach, co žádného
není želu místa, není milosti?

Kromě poddání se, není žádného!

Toho slova pak mi pýcha zbraňuje,
 zbraňuje mi bázeň studu před duchy
 dolními, jež jinou chloubou, jinými
 sliby, nežli poddáním se, zavedl jsem,
 vynášeje se, že sobě podrobím
 Všemocného. Nastojte, což nevědí,
 jak té marné chlouby trpce zakouším,
 jaký zármutek má střeva kormoutí,
 když se před mým v pekle trůnem sklánějí;
 korunou a berlou strmě vysoko
 upadám tím hloub, jsa jedno nejvyšším
 v bídě; takovou má pýcha útěchu!
 Buď to však, že bych se mohl pokati,
 buď, že z milosti svůj první míti stav:
 ó, jak brzy zas by mysl vysokou
 výsost zbudila, jak brzo k tomu se
 neznala, co licoměrná přísáhla
 poddanost! a učiněné v bolesti
 sliby napotomní vydávalaby
 zvěle za vymušené a neplatné.
 Jakéž pak tam smíření, kde smrtelná
 vášeň ránu zaryla tak hlubokou?
 Toť by mne jen v horší vrhlo poklésku,
 v těžší pád; toť drahá koupě bylaby,
 dvoji za bolest tak krátké úlevy.
 O tom ví můj trestatel, a protož on
 tak je vzdálen od podání pokoje,
 jako od prošení já. Ai tedy již
 po naději veta! místo vyhnanců,
 místo vyhostěnců nás si utvořil
 nové milostníky, lidský rod, a proň
 tento svět. Pryč tedy naděje, pryč ty

hrůzo s nadějí, i ty hryzoucí
 svědomí! vše dobro pro mne ztraceno!
 Nuž ty zlo buď dobrem mým! skrz tebe já
 zdělím aspoň panství s králem na nebi,
 skrze tebe víc než z půle povládnou,
 jakž to brzy lid, i tento pozná svět.

Takto mluvě tměl se vášní všelikou
 v tváři, hněvem, závistí a zoufáním
 třikrát změněné, což jeho strojený
 škaredilo obličej, a zrazen byl,
 jestliže naň které oko patřilo.
 Prázdnýť jsou tak mrzkých náruživostí
 myslí nebeské. To znamená vrah
 utajil svou bouři klidem povrchním.
 Strůjce lsti! jenž první byl, kdo svatosti
 pod příkrovem podvody se zanášel,
 ukrýváje hlubokou svou zlost a mstu.
 A však nebyl s to, by vystraženého
 zklamal Uriela; onť jej okem svým
 na důl provázel, a viděl Assyrské
 na hoře ³⁾ jej v zasmušení, v jakovém
 nehodí se býti duchu blažšímu:
 viděl plaché tváření a povahy
 jeho vzteklé, mnějíciho sama se
 býti, neznamenaná a nezřena.
 Odtud zdvihne se a táhne nepřítel
 k mezem Edenu. kde utěšený ráj,
 v blízkce teď, svým zelenitým obvodem
 věncuje, co polní tvrzí, planité

³⁾ Nifatě, o níž svrchu.

témě příkré pustiny, již srstnaté
 boky peřestým a divým obrostlé
 houštím brání dostupu: a k temeni
 pnou se v kolmon výši stíny nádherné
 cedrů, jedlí, sosen, rozsochatých palm,
 vstupující řádně, stíny nad stíny:
 sličné lesní divadlo! a nad vrchy
 jejich strní náspy ráje zelené,
 daleká nás všechněch otcí výhlídka
 na nížinu panství jeho okolní!
 Výše náspů stála řada okrouhlá
 stromů vzácných, pěkným těžkých ovocem.
 zlatým ovocem i květem pospolu.
 sličným měňavostí barev živoucích.
 na něž svými radostnější lučilo
 slunce paprsky, než na spanilý mrak
 západní, neb mokrý luk. an zemi bůh
 deštěm poroší. Tak byl milostný
 onen kraj! Tu za čistějším čistější
 povětří mu vane vstříc, a do srdce
 dýše zdárně jarní znik a potěchu.
 hodnou k zapuzení všeho zármutku.
 jen ne zoufalosti. Měkčí větríci,
 vonnými chvějice křídly, strásají
 zápach kvítkový, a šepcí, odkavad
 nabrali té balsámové kořisti.
 Jak kdy těm, kdož oplýnuvše Naděje
 předhoří, i Mozambik ⁴⁾ teď minuli,

⁴⁾ Oužlabí mezi jihovýchodním pomorím Afriky a ostrovem Madagaskarem.

po moři, severovýchodní větrové
 s břehů Arabie šťastné kořených
 zavívají líbě vůni Sábejskou; ⁵⁾
 dlouhá plavba, ale samým mila jest
 meškáním, a drahně mil, jsa líbé rád
 vůni, starý Okean ⁶⁾ se usmívá:
 tak tu městknaly ty vonné sladkosti
 vraha, tráveninu jich, ač líbost v nich
 větší měl, než v dýmu rybím Asmody,
 jímž, ač rozkochaný, hnán jsa od choti
 Tobiašovce. k své škodě, z Medie
 utekl do Egypta, kdež i svázán jest. ⁷⁾

Nyní pod ten divoký a strmý chlum
 přišel Satan zdlouhavě a v myšlénkách;
 dále nemohl jíti; hustě spletené
 jako v jednu křovinu, tu zrostliny,
 chamradí a chrastí, všecku zamátly
 cestu člověku i zvěři chodící.

Jedna byla brána, slunce na východ,
 z druhé strany; kteréž vida Arcirah
 pohrdl vstupem příslušným, a z potupy
 skokem lehkým přes veškeren vysoko
 skočiv chlum i hradbu náspů nejvyšších,
 stanul v ráji. Jako loupežný kdy vlk,
 ježto pudí hlad se hnáti po lupu,
 počíhav. kde pastéřové stáda svá
 zavírají večer v polní stavadla,
 v bezpečnosti skočí lehce v ohradu:

⁵⁾ Sába město v Arabii šťastné, na kadidlo bohaté.

⁶⁾ Moře. pod tvárností boha vyosobené.

⁷⁾ Viz Tob. XIII.

neb jak zloděj, chtěje měsíc zloupiti
 některému sousedskému boháči,
 podstatněli dvěře, pevně zavřené
 závorou i zámky, brání útoku,
 dobude se oknem, nebo skrze krov:
 tak se do ovčince Páně první ten
 dobyl krádce veliký, tak po něm se
 dobývají ještě jeho do církve
 nájemníci mrzeí. Potom vyletěv,
 na života stromě, stromě u prostřed
 ráje, co jich rostlo koli. nejvyšším,
 sednul krkavcem; a však on života
 tudy nezískal, ba i živým smýšlel smrt:
 aniž pomněl, ano v stromu životní
 byla moc, a užil toho k výhlídce
 toliko, co byvší lépe užito
 neslo nesmrtnost. Taktot málo kdo,
 leda Bůh, zná cenu dobra před sebou;
 dobra nejlepšího zlé neb chatrné
 bývá užití. — Tu s novým úžasem
 vše, co smyslům lidským lahoditi můž,
 vidí v úzkém prostranství, sklad přírody
 veškeré, ba více — nebe na zemi!
 Bylté rájem Páně blahoslaveným
 tento sad, byv na východě Edenu
 štípen od něho. I táhl Eden se
 od Aurany ⁸⁾ na východ až k královským
 věžím Selevcie ⁹⁾ velké, stavené

⁸⁾ Jinak Haran, hlavní město v Mesopotamii.

⁹⁾ Město na břehu řeky Tigris od Selevka stavené, kterýž po smrti Alexandra Velikého nad zemí Syrskou kraloval.

Řeckých od králů, kde před tma drahně let
obývali v Telasaru Edenští.

V tomto kraji libém Pán svou libější
zdělal zahradu; tu z země plodivé
kázal růsti štěpům druhů rozličných,
zabývajícím i zrak, i čich i chuť.

U prostřed pak všech jich stál strom života,
valný, květný plodem ambrosiovým
z zlata rostlého, a blízko života
naše smrt, strom vědomosti vyrostal,
vědomosti dobra, draze koupené
za vědomí zlého! K straně polední
tekla skrze Eden řeka široká, ¹⁰⁾
bchu neménici, nébrž skrze chlum
kotrbatý prošla, zpodem zhlcená.
Bůh tu horu ohradě své za základ
zvršil bystrým nad proudem: ten z části své
ssaný libou žízni kypré od země
vystupuje v svíží pramen, stružkami
sádek milý zapojuje mnohými;
potom sjednotě se padá strminou
toku v náručí, jenž teď se z průduchu
mráкотného vyskýtá, a napotom
rozdělený v čtyry valná ramena
plyne na různě, a mnohá prochodí
slavná království a kraje, o nichžto
nemístná tu správa: lépe líčiti,
(uměnili s to.) jak z saírového
vrchoviště řerabaté potůčky

¹⁰⁾ Tigris.

zlatém po písku a perlách východních.
 valíce se labyrinty bludnými,
 pod stinnými odry plynou nektarem.
 navštěvují každé kří. a svlažují
 kvítí ráje hodné. jež ne umění
 hladké ve hřádky a kliky titvorné.
 nébrž přirození dobré naselo
 štedře v plani, po vrších i dolinách.
 či je ranní slunce prvním zahřívá
 světlem. v širém poli, či je v poledne
 hustí šerých loubí chladí stínové.
 Takové to bylo místo. krajina
 blahá podívání rozmanitého:
 háje balsámem a vonnou slzí
 ambrou. sady zlatolícím ovocem
 navěšené milostně, chuť bavícím,
 Hesperidské bájky. pravdivéli kde,
 pravdivé tu jedno. Prostřed viděti
 luhy, palouky, a stáda šhubící
 měkou tvávu, nebo kopec palmový,
 nebo květné lůno vodné doliny.
 prostírající své vlnadné bohatství,
 kvítky každé barvy. růže bez trní.
 Jinde opět stinná jeskyně neb skrýš
 s chladným ústupem. jež réví záclonné
 brunátnými hrozny mile obkládá
 vybujnělé: za tím vody chřestící
 se příkrých se valí strání, na různě,
 nebo v jezero, kde třepenatý břeh,
 ověncený myrty v křišťálovém se
 zhlídá zreadle, své proudy spojují.
 Pějí ptačtva kůrové. a větříci,

jarní větrici dehem vonným dýšíce
s luk a hájů, chvějícím se vedou šust
lupením, an zatím všeobecný Pan ¹¹⁾
s Hórami a Graciemi kolující,
jaro věčné uvádí. Ni planiny
Enny ¹²⁾ sličné, kdežto, sama pěknější
kvítek, kvítí méně pěkné trhající,
Proserpina chycena jest od Dita
mračeného, již Ceres světem hledala
tesklivě: ni při Orontě rozkošný
Dafnin háj, ni pramen věští Kastalský,
vrovnati se mohli ráji v Ederu:
ani Nissa, opásaná Tritonem
řekou výspa, Cham kde starý (Pohanům
slove Amonem, i Jovem Libyckým)
ukryl s Amaltheon dítě květoucí
Baccha, před macechy Rhey očima:
ni, kde krev ¹³⁾ svou Abyssinští králové
chovají, vrch Amara, ¹⁴⁾ jmín od mnohých

¹¹⁾ Staří všechno vyosobovali: Pan (Vše) jest příroda; Gracie (milostnice, vděky) jsou příjemní časové roku; Hóry (hodiny) jsou čas potřebný ku zplození a ukončení věcí všelikých. Milton tedy tuto básnířsky praví: že nyní přirozenost v nej-pěknější své dokonalosti byla, a každá chvíle něco nového a dokonalého přinášela.

¹²⁾ Enna pěkná planina v Sicilii; *Dafnin* háj s řekou *Orontem* blíže Antiochie v Syrii, kdežto studnice byla jména stejného s onou Kastalskou v Řecké zemi a jako tamta básnířskou mocí nadávala. Pramen Kastalský jest pramen věští básnířský. *Nissa*, ostrov v Africe. Cham, syn Noemův, Egypt a Libyi osadil.

¹³⁾ t. j. syny své.

¹⁴⁾ *Amara*, hora v Abyssinii v Egyptě, v náramně pěkné krajině s výhlídkou výbornou mezi skalinami alabastrovými.

pravým rájem. Fithiopskou pod čarou.
u hlav Nílu stkvoucím skalám zamknutý.
zvýší jízdy za den celý: daleko
jednak za Assyrskou ohradou, kde vrah
viděl bez potěchy všecku potěchu.
nové, divné živočichů rodiny.

Dva z nich, výtečnější jsouce postavy,
vznešení a přímí, jako bohové!
krytí rouchem uctivosti vrozené.
v nahém důstojenství, zdáli všeho se
pány býti: právem: z jejich tvářnosti
božské svítil obraz tvůrce slavného,
moudrost, pravda, svatost přísná, čistotná:
přísná, jednak na synovské stavená
zvolností; což pravá vážnost člověka.
Ač nestejní oba, jakož nestejné
vidělo se býti jejich pohlaví:
k rozjímání on, a k boji způsobný.
ona k lahodě a sladkým podnětům:
pro Boha on sám, v něm ona pro Boha.
Jeho čelo spanilé a prostranné.
jeho sličné oko vládu ručilo
neobmezenou; a vlasů jacinty
vůkol s poutce visely mu po mužsku
v kučerách, ač jedno k plecům širokým:
ona po pás lepý, na vzor záslony,
nesla nestrojené zlaté vrkoče,
vlasů prosté, ale vůkol svíjené
ve hrající prsténky, tak jako své
réva víje ručičky. Což porobu
jevilo, než utěšenou porobu,
velenou i přijímanou šlechetně.

vzdávanou s tichým oddáním při skrovné
 hrdosti a sladkém lásky zdráhavé
 odtahu. A článků těla tajemných
 posavad se nekrylo a nebyl ten
 vinný stud, stud za účinky přírody.
 Stude nestoudný, ó hanbo lhanebná,
 hříchu plémě, což jste rod ten pomátly
 lidský stínem, pouhým stínem čistoty,
 vzavše z života mu život nejblazší,
 sprostotu, a neúhonnou nevinu!
 Takto nazí chodili, a bez hanby
 stáli před Bohem i Anjely, že zle
 necinili. Tak se veda za ruce
 šlo jest dvě to nejmilostnější, co kdy
 v milostném se objímání sloučilo;
 Adam nejlepší všech mužů, synů svých,
 Eva nad dcery své všecky nejkrasší. —
 Pod záslonou libošumné hustiny,
 na trávníku, blízko svíží studénky,
 posadili se, a po své zahradní
 sladké práci, jaká jedno větříků
 zůve ochladu, a oddech zslazuje,
 žízni zdravoty a chtičí lahody
 přidadouci, obědvali ovoce,
 stredné ovoce, což samo sklonité
 větví podávalo zvolna sedícím
 na měkém a květném trávy koberci.
 Jedli zdravou libivost, a žízníce
 do kor čerpali mok z žídlu plného.
 Rozmluv lahodných a milých úsměchů
 také šetřeno, i zábav mladosti
 slušných spanilému páru, spjatému

blahým svazem manželství, a v samotě.
 Vůkol skákavě si hrála všeliká
 zemská zvěř a divočina, co jí teď
 chová koli háj a poušť, neb les a sluj;
 šprýmovně si vede lev. a v dlapě své
 pěstí kůzle; nedvěd, tigr, levhard, rys
 skáčí před nimi, sám neohebný slon
 namáhá se bavit je, a svrcuje
 hebkou troubu svou: tu chytrý choulí se
 lichotivě had, a vina v Gordické ¹⁵⁾
 uzly ohou mrštný, osudné své lsti
 důvod dává zřejmý: jiná na trávě
 sytá zažívajíc leží s očima
 otevřenýma. neb ke svým brlohám
 krácejí: an slunce nyní sklonitým
 nachýlené během k mořským pospíchá
 ostrovům, a po vstupacím žebříku
 nebe vycházejí hvězdy průvodní
 příjdoucího večera. kdy, jako prv.
 ustrnulý stojí vrah, a posléze.
 ledva našed mluvu, takto zaúpí:

Peklo! co to vidí smutné oči mé!
 místo blaženosti naší posedli
 jinorodí tvorové, snad země plod;
 toť ne duchové, ač jasných nebeských
 duchů málo menší, na něž mysl má
 hledí s podivem, i milovati je
 mohlaby. Tak živé božská stkví se v nich

¹⁵⁾ Naráží na onen uzel, který Gordius, Frygský král, na voze svém zadrhl a Alexander Veliký mečem přefal.

podoba, tak valnou uslechtila je
 krásou ruka tvořící! Ó hladké dvě!
 nevíš ty, jak blízka jest tvá proměna,
 kterak zmizí radost tvá, a zůstaví
 bídě tebe, bídě větší nad toto
 rozkoše tvé chutnání. Toť blazi jste:
 ale blahost ta, by dlouho trvala,
 utvrzena zle; a toto vznešené
 sídlo, vaše nebe, špatné na nebe
 ohrazeno jest, by vraha takého.
 jakový dnes vešel, mohlo zniknouti;
 vraha, však ne z nepřízné; mně líto vás
 nuzných, ač mne líto není žádnému.
 Spolku hledám u vás, hledám zpříznění
 úzkého, tak úzkého, že buďto já
 s vámi, buď vy se mnou máte bydleti
 napotom: můž být, že bydlo mé ne tak,
 jako tento pěkný ráj, vám bude vhod;
 přijměte však dílo tvůrce vašeho:
 on je mně, já vám zas dávám mile rád.
 peklo, rozevra své brány nejširší,
 přijme vás, a přivítají knížata
 jeho: tamtoť větší bude prostranství,
 než v tom kraji úzkém, pro mnohý rod váš.
 Za to, že tam bydla není lepšího,
 mějte díky tomu, jenž mne bezděky
 pudí mstít se na vás, jednak nekřivých
 pro toho, kdo křiv. I byť (jakž pravdě jest),
 nad nevinou vaší zželelo mi se,
 přece příčinaby obce spravedlná,
 cti a vlády zhojnění, ne beze msty.
 světa toho dobytím, by nyní mne

k skutku dohnala, ježž jinak spáchat
zatracen jsa jakkoli, bych zhrozil se.

Takto mluvil vrah, a barvou potřeby
líčil po tyransku dábelský svůj čin.
Potom na důl s vysokého na stromě
sídla snesl se mezi stáda hrající
čtvernohých, a teď se tím, teď oním stal.
jak se srovnávalo s jeho úmyslem,
vidět z blízka kořist svou, a podtají
z řeči nebo skutků skoumat jejich stav.
Nyní lvem jsa, s plamennýma očima
obehází je vůkol. nyní jako tigr.
který za náhodou v lese vyslídív
některém dvě útlé srny hrající,
kvapně sehne se, pak vstane tu i zde
číhá shrbený. až najde, odkudby
skočiv úprkem je obě uchvátil
nejsnáz každou v jednu dlapu. Dychtivě
nyní. — anto Adam Evě, první muž
první ženě takto vece, — slyšeti
pílí nové mluvy hlahol plynoucí:

Účastnice jediná, a jedna též
částko všech těch radostí, a nejdražší
sama nad všecko! i toť, že mocnost ta,
učinivší nás i svět ten prostranný,
přenesmírně dobrá jest, a dobrem svým
štedrá tak a volná, jako nesmírná;
ježto, zdvihši z prachu, postavila nás
v takém blaženství, ač žádné nemáme
do ní zásluhy, ni lze nám konati,
co by prospěti jí mohlo, kterážto
jedné od nás žádá služby, šetřiti

přikázání jednoho a lehkého;
 mezi všemi ráje rozmanitými
 stromy, chutné nesoucimi ovoce,
 nejídati z toho stromu vědění.
 štipeného podlé stromu života.

Ai, tak blízko roste u života smrt:
 cokoli to smrt, jest to co hrozného;
 nebo víš, že smrti jmenoval to Bůh,
 jísti s toho stromu, s této jediné
 známky poslušenství, mezi známkami
 tolikými vládení a mocnosti
 udělené nám, a panství daného
 nad jinými živočichy na zemi,
 v povětří a moři. Neprotiv se nám
 tedy jeden rozkaz lehký, majícím
 volné právo požívati do vůle
 věcí ostatních, a sobě obrati
 bez překážky rozmanité rozkoše.
 Oslavujme raději a velebme
 jeho dobrotu svých prací rozkošných
 píléním, buď roubajíce bujné ty
 zrostliny, buď pěstujícíce outlé to
 kvítí: což ať těžké, s tebou — sladké jest.

Eva dí: Ó, pro něhož a z něhož já
 učiněna, z jehož těla tělo jsem,
 bez něhož i žádné nejsouc platnosti,
 vůdce můj a hlavo má! myť ovšem všecku mu
 chválu dlužní jsme a díky vezdejší:
 zvláště já, jenž šťastnějšího požívám
 dílu, požívající tebe, tolika
 nadaného přednostmi, an družiny
 nikde nemáš rovné sobě. Toho due

často zpomínám, kdy ze sna ponejprv
 probuzena, nalezla jsem ležící
 v chládku sebe na kvítí, s svým podivem,
 kde a kdo bych byla, odkud zde a jak?
 Nedaleko hrkot vody chřestící
 z sluje vycházel, a prostírala se
 plynná hladina, a stále bez hnutí
 čistá jako obloha: tam pojdouci,
 s nezběhlými smysly lehnu na trávník
 zelený, chtíc nahlížeti v tiché to
 jezero, jež druhým nebem mněla jsem.
 Když se kloním patřeci, ai naproti
 podoba se kloní v mokré jasnotě,
 na mne patřeci. I nechýlím se zpět,
 nechýlí se zpět; i vrátím brzy se
 s potěšením já, i vrátí brzy se
 s potěšením ona, na mne odměnným
 vzhledajícím soucitem a milostí.
 Tamť bych upírala posud oči své,
 marnou tonhou prahnoucí, leč takový.
 vystřeha mne, zazněl hlas: „Co vidíš zde,
 co zde vidíš, tvore pěkný, jsi ty sám.
 S tebou tamten přichází, i ustoupá;
 za mnou pojď, já povedu tě, kde ne stín
 čeká jemných objímání tvých, brž ten,
 kteréhoš ty podobou a s kterým ty
 kochati se budeš, neoddílně tvým.
 roděci mu tvorý tobě podobné,
 zvána proto matkou lidské rodiny.“
 Což mi činit bylo? pojdu na rychlost
 nevidědně vedená, až zahlédnu
 tebe, tvárnost urostlou a spanilou

pod javorem, jednak ne tak spanilou,
 vlnadně lahodnou, a krotce milostnou,
 jak ta jemná tvárnost u vodě. Tu já
 zpět; ty následuje voláš hlasitě:
 Vrať se, Evo krásná, kohož utíkáš?
 koho utíkáš, ai z toho sama jsi,
 tělo z těla jeho, z kosti jeho kost!
 já, bych tobě bytost dal, sem zapůjčil
 tobě z boku svého, blízko od srdce,
 podstatného života, chtě u boku
 svého mítí tebe napotom, ó má
 neoddělitelná, drahá potěcho!
 částko duše mé, má touho, druhá má
 polovičko! — Praviv rukou laskavou
 jal jsi mne, i oddám se a vidím, jak
 spanilost a moudrost mužská jest
 nad krásu, ta jedna pěknost pravdivá.

Takto arcimátka naše obecná
 pravila, a s pohlédáním manželské
 povabnosti nehanné a krotkého
 vzdání, polouobejmouci přilnula
 ku praotci našemu, a odpolu
 její vzdmuté prsy nahé s jeho se
 utkávaly, jsouce zlatem plynoucím
 vlasů prostých ukryty: on kochán jsa
 její sličností a vděky volnými,
 usmíval se spanilejší milostí,
 než se na Junonu ¹⁶⁾ Joviš usmívá

¹⁶⁾ Juno tu znamená oblaky, Joviš vyšší povětrí. Smysl jest: jak se směje nebe na parnatý země obor, když plodná činí mračna i všechny věci po jaru.

obtěžkaje mraky kvítím majovým;
 až i stiskne matronálské její rty
 čistým podelováním: pryč ďábel se
 uhne závistný a s zlostným zehraním
 hledě po boku, tak touží do sebe:

Omrzalý úkaz, pohled bolestný!
 Tu ti rájovci se pěsti vespolek
 objímáním, (blaženějším Edenem)
 chutnajíce rozkoš jednu za druhou,
 an já zatracen jsem do pekla, kde mi
 potěcha ni láska, nébrž ukrutná
 bydlí žádost (muka naše nemalá).
 žádost nenabažená, a bolestnou
 touhou trápící. Než nezapomenu,
 co jsem slyšel z jejich úst; ne všechno jim.
 zdá se, náleží. Tam stojí jeden strom
 osudný, strom vědomosti, k požití
 zbráněný. Co? vědomost jim brání se?
 podezírelá, divná věc! i proč by té
 záviděl jim pán? zda hřích, zda smrt to jest.
 že se ví? i zdaž jen za nevědomím
 stává jich? jest to ten jejich blahý stav.
 to ten důvod víry, poslušenství jich?
 krásný základ, na nějžby se událo
 stavět záhabu! I vzbudím v myslí jich
 žádost vědění, a nechť k rozkazům
 závistivým, nalezeným zúmyně
 na porobu jich, jež sic by vědomost
 bohu vrovňala: tím býti prahnouce
 okusí a umron: toté podobně!
 Dříve ale půjdu dobře vy-koumat
 této zabradý, a každý vyzvím kout:

moht' z náhody se s někým potkati
 z nebe duchů pocestných, kdes u židia
 nebo v hustostinném ústupu, a ten,
 o čem hodno, zpraví mne. Měj, ano lze.
 měj se dobře blahé dvě, a uživiž,
 než se vrátím, uživ krátké radosti.
 dlouhá potom tebe bída zachvátí.

To děv, odvrátí své kroky nádherné
 jednak s chytrým pozorem, a putuje
 po horách i dolinách, skrz les i poušť.
 Zatím v odlehlosti nejzazší, tam kde
 s nebem okean a země mezují,
 slunce nachýlené zvolna zachází,
 přímým vzhledem na východní do ráje
 bránní mecie večerní své paprsky.
 Jest to hora z alabastru, zvršená
 k oblakům a spatřitedlná z daleka,
 jedna s země stezka pne se dostupná:
 jeden u výsosti vhod, vše ostatní
 náhlé skalí jest, jenž strmí svěšené,
 k nedoležení. Tu mezi sloupovým
 skalným seděl strážců vůdce anjelských.
 Gabriel, a čekal noci. Okolo
 něho ve hrách cvičila se rekovných
 nebe mládež nezbrojná, než na blízce
 braň jich, kopí, pavézy a přilbice
 visí. zlatem plající a demanty.
 Semto sjeda na slunečném paprsku
 přišel Uriel, jak letí na podzim
 střelující hvězda náhle skrze noc.
 ohnivě kdy páry tíží povětří:

výstraha to plaveům, odkud stříci se
viehrů násilných. I počne s kvapností:

Gabrieli! tobě losem tento dán
úřad jest a pilná stráž, by v blahé to
sídlo nevešlo co zlého. Toho dne
u vysokém poledni k mé přišel duch
kouli. žádostným se zdaje poznati
více z Všemocného děl, a obzvláště
člověka, ten obraz jeho poslední.
Popsav jemu cestu, pozoroval jsem,
kterak plu jsa spěchu větrem víroval;
ale na půlnoční hoře Edenské,
kdežto přistal, brzo vidím jeho tvář
nenebeskou, temnou zlými vášněmi.
Stíhalo jej oko mé, až ve stínu
ukryt jest: toť zatracenců, tuším, kdos
nových tropit bouří přišel z hlubiny;
toho vyšetřiti bude péče tvá.

Nato křídlatý mu vece bojovník:
Urieli! není div, že bystrému
oku tvému, v oné jasné výsosti
slunečného okršku, nic neujde
v světa spoustě, široko a daleko.
Jednak skrze tuto čilou posádku
neprochází nikdo, mimo ty, kdož jdou
s nebe, dobře vědomí; a od času
poledního nešel tudy žádný tvor.
Jestli jaký zlý duch tyto přiskočil
meze zemské z úmyslu, že trudno jest,
víš, v tom překaziti jeho podstatě
nadvětrné hmotných hrází záporou.
Pokud ale v těchto ráje polínách

někde číhá v jakékoli způsobě
ten, jež pravíš, zvím to dříve úsvitu.

Slibil on, a Uriel se k úřadu
vrátil svému po tom jasném paprsku,
nachýleném nyní na důl ke slunci,
pod Azory ¹⁷⁾ zašlému; buď ono že
kvapným nad míru svým denním oběhem
tu se octlo, buď že méně hnutečná
země, kratším obrátíc se k východu
tokem, na západu zůstavila je,
zkrašující šarlatem a zlatem svým
odbíjeným trůnů jeho oblaky.
Večer blížil se, a soumrak šedivý
posupným svým rouchem všecko přiodíl.
Ticho provodilo jej, an pták i zvěr
všeliká v svých doupatech a v hnízdech svých
uložili se; jen slavík bdějící,
ten jen celou noc pěl milou píseň svou.
tichu k potěše. Teď nebe stkvělo se
živým safírem a hvězda večerní,
jasná, méně jasných družek vůdkyně.
nastoupila, až měsíc, vzejda v pošmourné
důstojnosti, zjevil nevyrovnané
svoje světlo královské a rozprostřel
na temnostech šerých stříbrný svůj plášť.

Tu dí k Evé Adam: Sličná manželko!
noci hodina a tvorů všelikých
uspání nám velí odpočinutí.
an Bůh práci s oddechem. co s nocí den

¹⁷⁾ Ostrovy v západním moři.

střídati se chtěl, a rosa v chvíli tu
padající snová, měké dřímoty
tíhou nám oči víka zavírá.

Jiná zvířata, den celý prázdnice
těkají, a po nepráci oddechu
méně potřebují: člověk jistě má
duše, těla zaměstnání veškeré:
a to jeví hodnost, jeví šetrnost

Páně všelikterých jeho kročejů
kdežto z jiných živočichů bezpracných
z jednání svých žádný oučtů nedává.

Zjitra. než se první světla záplavou
východ uličí, my vstavše půjdeme
do své milé práce, pilní opravy
oněch stromů květných, oněch zelených
pořadí. kde chodíváme v poledne,
pozarostlých větvím, zlehčujícím si
naše dílo nespore, a velícím
více ruk, než máme, na okleštění
bujných haluzí. Ten rozestlaný květ,
ono nakapané gumí, ležící
nezhledně a nešvárně, chtí sebrání
býti, miláli nám chůze pohodlná
zatím příroda snu žádá posily.

Jemuž Eva dokonalá v pěknosti:
Původe a vůdce můj! tvou vůli já
bez odtahu zplňuji; toť káže Bůh:
Bůh ti zákonem. ty mně: a nevěděť
více nejblažší jest ženy vědomost,
její chvála. S tebou obývající,
zapomínám chvíle: v každém počase,
v každých proměnách se kochám zároveň

Sladek jest dech jitra, sladek jeho vznik,
i to ranní ptactva prozpěvování:
milo slunce, kdy ta pole rozkošná
osvětluje východními paprsky,
an se květ i tráva, strom i ovoce
třpytí rosou; sladka vůně úrodné
země po dešti, a sladko blížení
lahodného večera, pak tichá noc
s slavným zpěvákem a s pěkným měsícem,
a s tím nebes perel hvězdným oborem:
jednak ani jitra dech, kdy vyniká
s zpěvem ptactva ranního, ni slunce vzhod
nad tím krajem rozkošným, ni tráva, květ
stkvoucí od rosy, ni zápach po dešti.
ani večer lahodný, ni tichá noc
s slavným zpěvákem, s tou chůzí v měsíci,
s hvězdným bleskem, není sladka bez tebe.
K čemu však ta světla, k čemu slavné to
divadlo, an každé oko zavřel sen?

Dí jí na to všeobecný předeek náš:
Boholidská dcero, Evo výborná!
tytoť vůkol země běh svůj konají,
od východu k západu, a od kraje
k kraji pořádně, ač nenarozeným
posud národům své světlo služebné
chystajíce. chodí vzhůru, chodí v dol:
jinak mrákota by v noci získala
staré právo své, a udusila by
život u veškerých věcech přírody,
jež ty jemné ohně nejen zjasňují,
brž i milým teplem mnohých účinků
pěstí. hřejí, živí, v mírnost uvodí;

nebo z části ssílají svou hvězdnou moc
na všeliký plod, jenž roste na zemi,
tudy schopný ku přijetí zralosti
vlité od mocnějších slunce paprsků.
Tedy, byť jich v noci nikdo neviděl.
darmo nesvíti: a mníš, by nebylo
člověka, že nižádných by divačů
nebe nemělo, a žádné chvály Bůh?
Miliony netělesných na zemi
tvorů obcují, nech člověk bdí neb spí.
spatřující s neústavnou pochvalou
díla jeho, den i noc: jak často jsme
od strminy ohlasného pahrbku,
nebo z houště o půlnoci slýchali
hlasy nebeské, i zvlášť, i v střídavých
písniích, velebíci tvorce velkého;
často kdy, buď stádně stojí na strážích.
nebo nočně obcházejí tento ráj,
při nebeském zvuku znících nástrojů.
plným harmonie počtem, zpěvy jich
dělí noc a srdce k nebi vzdvihají.

V takých rozmluvách se vedli za ruce
k stánku svému blahému: toť příbytek
byl, jež obral svrehovaný Bůh, kdy vše
štípil lidem k útěše a požitku.
Za krov bylo hustostinné spletení
z bobkoví a myrtů, a co do hory
více vonným se a tuhým listím pne:
akant s rozmanitým, líbě páchnoucím
křovím, ohrazoval stěny zelené:
rozmanité květy krásné, kosatec
barev rozličných a růže s jasmínky

vznášely a slučovaly hlavy své
 dilem mosaikovým. V zpod fioly,
 jacint, šafrán, vykládaly podlahu
 krumpováním bohatým, a stkvostněji
 hrály barvami, než drahé kamení.
 Jiné tvory tam, zvěř, ptactvo, hmyz a červ
 vjíti nesměli; v tak velké člověka
 měli uctivosti. Nedostalo se
 v stánku rovně posvátném a soukromém
 Sylvauu ¹⁸⁾ ni Panu, ač jen smyšleným,
 nikdy popsati, ni Faunům s Nymfami
 v takém obývati stínu. V zkrýši té
 kvítím, věnci, bylinami vonnými
 Eva snoubená své první ustlala
 lože manželské, a nebes kůrové
 pěli píseň svatební, an v onen den
 genialní Anjel otcí našemu
 byl ji přivedl v obnažené pěknosti,
 více zkrášenou a více milostnou,
 nežli byla všemi dary od bohů
 zbohacená Pandora, (ach, v příhodě
 Evě rovná!) — kdežto Japetovici
 nemoudrému jsouci dána od Herma,
 oklamala krásným okem lidský rod,
 k pomstě nade krádcem ohně Zevsova. ¹⁹⁾

¹⁸⁾ Sylvan, bůh lesů; Pan, bůh pastýřů; Faunus, bůh strážný rolníků.

¹⁹⁾ Prometheus, syn Japetův, ukradl oheň z nebe. Jupiter, by se pomstil, seslal mu po Hermovi neb Merkurovi Pandoru; on však jí nepřijal, nébrž bratr jeho, méně moudrý, Epimetheus. Ten dovedl svou zpozdilou žádostí vědění, že otevřevši pušku, všeliké zlé obsahující, do světa je vypustila.

Takto ke stinnému bydlu přišedše
 stanuli, a oba širým pod nebem
 modlili se Bohu, učiniteli
 nebe, země, povětří i oblohy,
 ku kteréžto hleděli, a měsíce
 kruhu světlého a osy hvězdnaté.
 Ty jsi zdělal noc, ó tvůrce všemocný,
 ty i den, ježž prací jistou ztrávený
 skonáváme, blazí skrze odměnnou
 pomoc svou, a lásku odměnnou, ten vrch
 všeho štěstí, daného nám od tebe
 v tomto místě rozkošném, a přílišně
 volném, kde tvé účastníků hojnosti
 málo jest, a zbyt tvůj prší na zemi.
 Jednak zaslíbil jsi zbudit ze dvou nás
 pokolení zemi naplňující,
 ježtoby tvou neskončenou dobrotu
 velebilo s námi, i kdy nespíme,
 i kdy, jako teď, snu darův hledáme.

Tuto jednomyslně a bez jiných
 obsluh vykonavše prostou modlitbu,
 Bohu nejmilejší, vešli do stánku
 vedouc se, a nemajíce svlékati
 obtížné ty šaty, jež my nosíme,
 tudíž podlé sebe položili se,
 aniž, mním, se Adam od své spanilé
 ženy odvrátil, ni ona tajemným
 zvykům lásky odpírala manželské:
 nechať co chce mluví přísné pokrytství
 o čistotě, svatyni a nevině,
 zova nečistým, co čistým hlásá Bůh,
 velí některým a povoluje všem.

Tvůrce náš chce množení, kdo odporen
 jemu? zhoubce, člověka i Boha vrah!
 Vítej, lásko manželská! ty zákone
 tajný, lidské potomnosti prameni,
 jedna ze všech věcí, v ráji obecných,
 svatá vlastnosti! Skrz tebe zápaly
 cizoložné z srdcí lidských vyhnány,
 v stádě nerozumných hověd těkají;
 skrze tebe, založenou na právu,
 rozumnosti, pravotě a čistotě,
 drahé přátelství a všecka příbuznost
 otce, syna, bratra nejprv poznány.
 Odstup to, bych hříchem zval, neb haněl tě,
 nehodnou mněl místa nejsvětějšího,
 židlo věčné sladkých potěch domácích!
 Čisté, neposkvrněné jest lože tvé,
 teď i zdávna; svatí, patriarchové
 užívali ho! Tu milost zlatými
 mece střelami, tu svítí ústavná
 její pochodně, tu křídly zavívá
 šarlatnými, panuje a pěstí se,
 neli v kupných neřádnice úsměchách,
 v bezmilostném, bezradostném, náhodném,
 prázdném požívání; neli u dvorů
 milosti, ne v bujném přestrojování,
 v tanci smíšeném, ne v bálu půlnočním,
 v hudbě ne, již ulkaný tam na službu
 hledí milovník své hrdé milence,
 potupení hodnější. Tak uspání
 od slavíka jsouce, v sladkém usnuli
 objímání tito; oudy nahé jich
 kryly růže, sprchlé s krovu květného,

nahrazené jitem. Spi, ó šťastné dvě,
nejšťastnější, většího nepíliš
štěstí, věda, víc že nemáš vědět.

Nyní noc svým stínu klínem změřila
na tom valném podměsíčním klenutí
cesty půl. a od své brány slonové
v zvyklé době Cherubíni vyšedše,
stáli v brani u vojenském pořadí,
k strážní noční hotoví, an Gabriel
nejbližšímu vůdci takto praví, řka :

Uzieli ! ²⁰⁾ vezma strážce polovu
šlakuj pilně k poledni, a druhí af
krouží k půlnoci, na západ sejdem se.
A hned, jako plamen, v dvě se rozdělí,
část se po kopí, část chýlí po štítu. ²¹⁾
Vyňma z oněch silné, chytré duchy dva,
blízko stojící, ten dává rozkaz jim :
Iturieli a Zefone. vy dva
spěchem křídlatým ten ohrad vyzvězte,
nezůstavíce ni koutu naprosto :
zvláště pak, kde ti dva pěkní tvorové
teď snad spíce leží škody bezpeční.
Tento večer s slunce nachýleného
přišed Anjel zpravil mne, an jakýs duch
pekelný. (i možněli ?) sem vyrvav se
z zámků pekla, chváta, mimo pochybu,

²⁰⁾ Slove síla Boží. Ituriel pak znamená zjevení Boží, a Zefon tajemství. a toho, který tajemství hledá. Příhodná jména k úradu.

²²⁾ t. jest na pravo a na levo.

za zlým úmyslem: i jestli toho kde naleznete, chopte jej a přiveďte.

Praviv uvádí své šiky třpytící,
od jichž blesku hasla záře měsíčná.
Ti dva ale přímo k stanu chvátají,
hledající zloducha; i našli jej,
anto sedí, v zemské žáby způsobě,
blíže ucha Evina, a úklady
dábelstvámi usiluje vzbuditi
v obraznosti její mrzké přeludy,
přístrachy a sny, neb jedem živnou moc
poskvřiti, ježto z krve vyniká,
jako měkké páry z toku čistého
v ranní době, chtěje tudy štípnout v ní
neklidné a nepokojné myšlenky,
prázdné naděje a touhy, žádosti
nepořádné, jakéž pýcha zplozuje
povětrnými obtěžkaná obrazy.
Takto pilíciho kopím zlehka tkne
Ituriel; (neostojí žádný klam
přede tknutím braní nebeskou, a hned
navrátit se musí k vlastní podobě;)
vzskočí vrah tu zrazený a chycený.
Jak kdy padne jiskra v sanitrový prach,
přihotovený až na syp do beček,
jenž má k strašné vojně býti zásobou,
vznítí se ta smolná pel a v blesk a třesk
znikne náhle: tak se do své způsoby
zehopil vrah. I couvli krásní Anjelé,
téměř užásli, tak náhle spatříce
krále hrůzy, tudíž ale bez strachu
obstoupili jej, a takto tíží se:

Kdo jsi z duchů odbojných a do pekla
svržených, jenž svého utek žaláře
sem se vkradl a tuto přobrazený
sedíš na vražedlné stráží u hlavy
těchto spících? „I což vy mne neznáte,“
dí jim Satan zdmutý pýchou úštipnou,
„což mne neznáte? i dobře znali jste
druhdy, kdy jsem v důstojenství vysokém
seděl tu, kam vy jste vznikať nesměli;
že mne neznáte, jest důvod neznámý
býti vás, a nejsprostější v zástupu;
pakli znáte, proč se tedy tížete?
Vaše vyslanství se s směšnou počíná
obšírností, oč že marně skončí se!“
Jemu vece Zefon hrdě za hrdost:
„Nemni, duše odbojný, že posud tvá
táž je způsob a neumalená
jasnost, by mohl poznán býti, jako kdy
v slávě stál jsi na nebi, jsa čist a práv.
Zhasla sláva ta, jaks přestal dobrým býť;
hřích a peklo tvé jest nyní obraz tvůj,
pošmourný a mrzký! Pojď však, počet dej
tomu, který poslal nás, a jehož jest
stříci těchto dvou i ráje od zlého!“
Cherub řekl, a vážná jeho pohrůžka
jinochově kráse povab přidala
nadmírný. Stál zahanbený čert, a čil,
kterak strašliva je dobrost; uviděl,
kterak v způsobě své milostna je ctnost;
viděl ji a tesknil její nad ztrátou:
zvláště pak, že zjevně znamenáno jest
umalenu býti jeho jasnotu.
Jednak srdnatým se stavě praví jim:

„Nuže, mámli válčiti, ať nejlepší
válčí s nejlepším; ten který vyslal vás,
neli vy, neb on i vy: tím větší tu
bude chvály zisk, tím menší škoda má.“

„Bázeň tvá,“ dí Zefon smělý, „ručí nám,
co by proti tobě z nás i nejmenší
pořídil. Jsit bezbožen, a tudy slab!“
Nedal odpovědi vztekem nepřítel,
nébrž jako pyšný oř, an železné
bryze udidlo a sliní nádherně,
kráčel napřed, válčiti i utéci
vida neplatné. Neb s hůry podjal strach
srdce jeho, jinak neustrašené.
Již se blíží k západu, kde plukové
strážní právě sešli se, a v spojených
úzcí stáli řadách, k novým hledíce
rozkazům, k nimž vůdce jejich Gabriel
stana v průčelí tak volá hlasitě:

„Přátelé! i slyším chůzi rychlých noh,
semto kvapících, a nyní po blesku
Ituriel se a Zefon jeví v tmách:
s nimi třetí kdos; chod jeho královský,
lichá ale jasnota; dle povahy
zpuštěné zdá se býti kníže pekelný;
podobné, že neodejde bez pŕtky:
mužně stŕjte, číhát v tváři jeho vztek.“

Ledva dokonat, kdy přijdouce ti dva
jeví v krátkosti, kdo, koho vedou, jest,
kde ho nalezli, čím zaměstnaného,
v jaké postavě a zkrýtem způsobu.
K němuž z ostra hledě, takto Gabriel:

„Proč, ó Satane, jsi z mezí vykročil
uložených zlobě tvé, a překážíš
v službě jiným, jižto s tebou neklesše,
mají moc a právo z tebe zvěděti,
proč jsi v tento ráj se jíti odvážil;
chtě, tak zdá se, ublížiti spícím těm,
kterým tuto Bůh dal obyť blažený?“

Jemu s pohrdlivým čelem vece vrah:
„Gabrieli, ty jsi v nebi držán byl
moudrým, sám já takovým jsem tebe mněl;
po té otázce mi o tom pochybno.
Živli ti je kdo, jenž by se trápil rád?
kdoby z pekla, moha to, se nevyrval,
zatracen jsa jakkoli? ty zajisté
pílilby a v které koli utíkal
smělé místo, od bolesti vzdálené,
kdeby doufal změnit muky s radostí,
nahraditi brzo bolest potěchou.
Té jsem hledal tuto. Tobě malá dba,
an jen dobré znáš a zlýchos nezkusil.
Vytýkáš mi mezi uloženou nám?
ať si utvrdí své brány železné
lépe ten, kdo nás v tom mračném příbytku
vězit chce! To dosti na otázku tvou;
pravda ostatek: jak dí, tak našli mne,
to však není úkor, není násilí.“

Tak on zhrda. Jemu Anjel rekovný
s povržlivým praví takto úsměchem:
„Jaká ztráta v nebi toho anjela,
jenžto moudrost zná a upadl z hlouposti!
z vězení pak prchna na rozpacích jest
povážně, zda má ty zváti moudrými,

kdož se jeho tíží, jaká odvážnost
 bez dovolení jej z mezí pekelných
 vyvlekla; tak moudrým soudí utéci
 káry své, a zhostiti se trápení.
 Suď tak zpupníku a setrvej, až hněv,
 kterému ty utíkaje nabíháš,
 sedmerým tě spěchem uchvátí, a zpět
 zamrská tu čilou moudrost do pekla,
 ježto nezpravila tebe, nižádnou
 býti muku rovnou pobídnutému
 hněvu neskončenému. Než čemu sám?
 proč se celé peklo s tebou neřítí?
 jichli muka méně mukou, méně jest
 hodna útěku? či ty jich k snášení
 méně tuhý? Srdnatého vévody!
 který první muky utíká! ó toť,
 kdyby zjevil duchům pravou příčinu
 útěku, ty zběhem sám by nestal se!“

Načež ďábel takto praví posupně:
 „Že se nelekám, ni krším před mukou,
 víš to dobře, posměvačný Anjele.
 Nejsměleji ostál jsem, kdy ve bitvě
 žhoucí hrom ti hlučně přispíval, a tvé
 napomáhal brani, jinak nestrašné.
 Než tvá slova vždycky, prv i posavad,
 trescí z nevědomí tě, co příslušno
 tvrdé po zkoušce, a po zdaření zlém
 vůdci věrnému, neodvážiti se,
 mimo zvědy, k všemu nebezpečství:
 protož já, já sám jsem prvé vydal se
 na let skrze propast pustou, vyskoumat

světa nově stvořeného, o kterémž
nemlčí v pekle pověst; tu doufal jsem
lepší najít obydlí, a zchvácená
vojska svá tu usaditi na zemi,
nebo v středním povětří; byť bych i pak
proto držení měl ještě zkusiti,
coby ty i s těmi pluky švárnými
proti tomu sněl, jimž snáze byloby
pánu na výsosti hledět na službu,
žalmovati vůkol jeho stolice,
a se podál plazit, nežli bojovat.“
Jemuž rychle vece Anjel bojovný:
„Mluviti a zapíratí na rychlost,
říci, že jsi pekla utekl z moudrosti,
potom pro zvědy, ne vůdce, lháře jest,
Satane! a ty se věrným nazýváš?
Ó ta slova víry svatourážná!
Komus věrným? odbůječů svých zástupu?
vrahům! tělu také hlavy hodnému
To ta byla vaše kázeň vojenská,
to ten víry slib a vaše poslušnost,
zrušit víru Bohu syrchovanému?
A ty, mrzký pokrytce! ty o volnost
smíš se zasazovati? kdo tebe víc
klaněl se a plazil, slouže otrocky
vznešenému nebe mocnáři? a proč?
aby svrhna jej mohl bohovati sám!
Ale pozoruj, co káže tobě: pryč!
pryč se klid, tam odkuds prehl: od téli
chvíle v těchto tebe mezích napadnu
posvátných, zpět v jámu pekel zavleku,
tudíž v okovách, a tamto přitužím

takově, že pohrdati napotom
neudá se závorami slabými.“

Takto hrozil on ; než Satan nedbaje
pohrůzek, jej dále týral vztekleji :

„Chystej okovy, až budu vězněm tvým,
pyšný strážný Cherube ! než naděj se
prv té celé tíže mého počiti
silnějšího ramene, ač nebe král
na křídlech tvých jezdívá, a ty s tou svou
otročinou. jhu zvyklou, ten vítězný
jeho tahávané vůz, tam po dráze
slavné nebe dlaženého hvězdami.“

Takto mluvil. Tehda jasné Anjelů
vojsko stalo z červena se ohnivým ;
zostřivše pak v měsíkové rohy dva
řady své, i počali ho svíratí
vůkol zhusta upřenými kopími :
jak kdy na dozralém ke žni obilném
poli osinatí klasů hájové
chvějíce se lnou, kam vítr je nachýlí ;
stane rolník pečlivý, a bojí se,
za nadějně zrno aby na humně
nevzal plev. Z té strany Satan zděšený
sebral všecku sílu svou ; a šíře se
stál co Atlas hora, ²³⁾ nepohnutelně,
strmě k nebi temenem ; a lebký vrch
jeho posedl rychloperý strach, i měl
v své cos pěsti, štít i kopí pospolu.

²³⁾ Vysoký vrch v Mauritanii. Obr jakýs, Atlas, hlavou Medusinou do skály obrácen jest. Představuje se v té způsobe, nosící kouli nebes na pleci.

Nyní hrozní šli se státi činové,
 netoliko ráj tou mocí, alebrž
 hvězdná nebe obloha, i všechny snad
 živly měly zbořeny a ztříštěny
 býti náramným jich bitvy úsilím,
 leč že věčný Bůh, tak strašnou předjítí
 chtěje půtku, vyvěsil svou na nebi
 váhu zlatou, do té doby k spatření
 mezi Astrey a Štíra znamením,
 na které, co stvořil, vážil nejprvé,
 okrouhlou tu zemi visutou a to
 rovnovážné, okolíčné povětří,
 nyní váží všelikeré příhody,
 vojny, království. K té připjal závaží
 útěku a půtky vrahovy, a hle!
 vyletě to druhé tklo se hřídele,
 kteréž vida Gabriel, dí vrahovi:

„Satane, znám sílu tvou, a znáš ty mou;
 není naše, ale s hůry dána nám:
 jakéž tedy hlupství jí se chlubití,
 kdežto víc, než nebe dalo, nemůže
 ani tvá, ni má, až zdvojená jest má.
 zašlapati tebe jako země prach:
 důvod tamto viz, a sám čti osud svůj
 v nebeském tom znamení, kde vážen ty,
 kde ty lehkým jsi a slabým vyjeven,
 odpíraje.“ — Pohleděl a seznať vrah
 mísky lehkost své; i nemeškal, a přehl
 reptaje; s ním přehli noční stínové.

Z p ě v p á t ý.

Na úsvitě vypravuje Eva Adamu sen neobyčejný, jaký měla noci té. Adam těší zarmoucenou. Oba vyjdou do zahrady na práci. Jich modlitba ranní. Bůh posílá Rafaele k vystražení jich, by trvali v poslušenství, a vystříhali se osidél nepřitele. Rafael sstupuje s nebe, a ukazuje se v ráji. Adam ho vítá, a uvádí do stánku. Úcta vesská, a při ní rozmluvy Anjela s Adamem. Rafael ostříhá Adama o jeho stavu, oznamuje jemu, jakého má nepřitele, a proč mu ten usiluje škoditi; potom na prosbu Adama vypravuje odboj Anjelův na nebi. Jak Satan svedl své pluky půlnoční, a bouři stropil proti Bohu. Abdiel, horlivý Serafín, opustil buřiče.

Nyní růžovými vzejda stopami,
v zorním nebe kraji, jitro, perlami
stkvělými zem kropilo, an Adam se
vedlé zvyku probudil. Byl jeho sen,
vynikaje z jemných čisté krmě par.
lehký jako povětří, ježž mírný šust
mhavošerých potoků, a šumání
listí. (oháňka to jitřenky,) a zpěv

ptactva, jímžto každá pleše ratolest,
 snadno zapudil. Tím větší jal ho div
 vidoucího Evu neprobuzenou,
 ana v neklidné se troudí dřímotě:
 žhoucí byly líce její, zčechrané
 zlaté vlasy. Vystav na půl při boku
 jejím nachýlí se k ní, a zavěsí
 nad ní oči plné lásky srdečné,
 hledě citem nevýslovným na povab
 tváře spanilé, jímž ona spíc i bdíc
 oplývala rovně. Potom tkna se jí,
 tichým hlasem, jak kdy dmýchá na Floru
 libý Zefyr, šepce takto: Probud' se,
 ó má nejkrásnější choti rozmilá,
 nálezku můj poslední, můj nejlepší
 nebes dárku, má vždy nová rozkoši!
 Probud' se, ai svitá jitro, zovou nás
 pole okřálá; my ranní mařice
 chvíli, neznamenáme, jak vzstřelují
 naše strůmky štípené, jak zakvétá
 citrynový háj, a kterak s balsámem
 myrhy kapají, a sličná příroda
 pstře se barvami, a včela na kvítí
 sedíc vyssává tu sladkost tekutou.

Procitla tím šeptem, jednak zděšeně
 zhledši Adama, jej obejmě a ree:

Ó ty jediná mé duše potěcho,
 dokonalosti a chválo má! ó jak
 ten tvůj obličej a jitro vrácené
 ráda spatřuji! neb noci té, ach té
 noci nikdy posud nezkusila jsem.
 Snílo mi se, (sníloli?) ne jakové

jindy, o tobě, co v den jsem dělala.
 neb co z jitra měla; nébrž o smutku.
 o klopotě, duchu mému neznámé
 dřív té strastné noci. Vidělo se mi,
 an kdos u samého ucha volal mne
 na procházku jemným hlasem, mněla jsem
 tvůj to býti, rkoucí: Evo. proč tu spíš?
 nyní utěšená chvíle, nyní chlad,
 nyní ticho jest, leč tam kde ustouplo
 tomu ptáku nočně švitořícímu,
 jenž teď v houští vede zpěvy přesladké.
 dílo milosti; teď ve svém úplinku
 měsíc kraluje, a jeví v příjemném
 světle soumrácním tvář věci všelikých.
 darmo, nenili, kdo naň by popatřil.
 Bděje shlédá nezčíslnýma očima
 jasné nebe, na koho? i na koho
 nežli na tebe, ty touho přírody!
 Co tě zočí koli, potěšeno jest,
 všecko kochá povab tvůj, a všecko mdlí
 za tvou krásou v tesknuté. I povstanu
 jako na tvůj hlas, než nenalezuu tě.
 chtěci naleznouti, dám se do chůze,
 zběhám drahé stezek, tuším, samotná.
 až se octnu tam, kde strom ten vědění
 stojí zakázaný. Krásný viděl se,
 krásnější než ve dne obraznosti mé:
 tak kdy stanu s podivením patřeci,
 ai tu kdos, v té způsobě, tak křídlatý.
 jako jeden z těch, jenž s nebe často k nám
 přicházejí. Rosné jeho kadeře
 ambrosií kapaly; ten hledě podobně

na ten strom: Ó strome, pravil, spanilý,
 přetížený ovocem! což nižádný
 neulehčí tobě, žádný sladkosti
 neokusí tvé, ni člověk, ani bůh?
 Tak se vědomostí božskou pohrdá?
 Závistli, či který úmysl soukromný
 brání požívati tebe? — Braň kdo braň,
 mně, mně dobra tvého, jež ty podáváš,
 nikdo nezbrání: nač by tu štipen byl?
 Řekl, a nemeškaje rukou odvážnou
 rval, a jedl. Mne hrůza jala studená
 nad smělymi slovy, skutkem smělejším
 ztvrzenými náhle. On pak, nadehnut jsa
 potěšením, praví: Božské ovoce!
 sladké v samém sobě, sladší pro zákaz!
 Zakázanos tuším, že jsi jedině
 bohův hodné, jemuž Boha z člověka
 učiniti by se událo; a proč
 mnedle člověk bohem býti nemělby,
 ježto dobro, byvši více zděleno,
 zrostá hojněji a neuráží se,
 ano slaví více dárce dobrého.
 Pojdiž, tvore šťastný, Evo anjelská!
 pojď a zďěl a jez: jsouc šťastná, šťastnější
 můžeš býti, důstojnější nemůžeš;
 okus, staň se mezi bohy bohyní
 napotom, a složivši ty okovy
 zemské, obcej v povětří, tak jako my;
 časem vstoupej v nebe, za zásluhou tvé;
 viz, jak žijí bozi, a tak živa buď!
 Řekl, a přijda podával mi ovoce,
 jež byl urval, k ústům podával mi je:

utěšená, chutná vůně taký chtič
 působila jedení, že, zdá mi se,
 nemohla jsem nejisti. I okusím:
 tudíž pak i s ním se octnu v oblacích,
 dole vidím zemi porozestřenou
 nesmírně, a rozmanitý, daleký
 výhled: divný mi ten let, a změna ta
 takového zvýšení, kdy na rychlost
 zmizí vůdce můj, a já, tak zdá mi se,
 snesouci se dolů padnu ve spaní.

Ó jak ráda probuzená spatřuji,
 ano byl jen sen! Tak Eva toužila
 na svou noc; již Adam vece truchlivé:

Podoba mé tváři, dražší půlko má!
 zámutek, jenž ve snách tížil mysl tvou,
 troudí rovně mne; nic mi se nelíbí
 sen tvůj neobyčejný, snad, bojím se,
 posílý od zlého. Než odkud by to zlé?
 v tobě nemá místa: čistous stvořena.
 Jednak věz, že v duši mnohé skrovnější
 moci slouží rozumu, co vládcevi;
 první mezi těmi úřad zastává
 obraznost; ta ze všech věcí zevnitřních,
 kteréž nám pět čilých smyslů předmítá,
 tvoří podobizny, větrné obrazy,
 jichžto rozvedením nebo spojením
 koná rozum to, čím tvrdí se a pří,
 a co vědomostí nebo zdáním jest.
 Ten se v svou, kdy odpočívá příroda,
 schránu uklidí. Tu bdívá mimická
 obraznost, a následuje rozumu;
 žeť pak podobizny slepé spojuje,

plodí divné tvářnosti, a zvláště v snách,
 mísíc slova, činy, dávné s novými.
 Tak i ve snu tvém jest, tuším, nemalé
 podobenství večerního našeho
 rozmlouvání, s cizím jakýms přídavkem.
 Nebuď ale smutna, může v mysl zlé
 vcházeti i vycházeti bez vady,
 člověku i bohu, jen kdy nesvolí:
 a to má jest, již se kojím, naděje,
 že, co ve snách zřítí tebe děsilo,
 bdíci neschválíš. Buď tedy veselé
 myslí, aniž zasmušuj ten obličej,
 jenžto bývá v jasnotě a potěše
 nad spanilé jitro, kdy se ponejprv
 na svět usmívá: a vstavše k práci své
 pojďme v háje, k studénkám a ku kvítí,
 ježto nyní otvírá své rozkošné
 sklady vůní, dochovaných pro tebe.

Takto těšil Adam krásnou ženu svou.
 Potěšena jest: jen tichá, spanilá
 z každého jí oka slza ukane,
 jižto setře vlasy svými: jiných dvě
 drahých krupí, po hotově stojících
 v křišťálové závoře, on dříve než
 skaply, uceloval vroucím líbáním,
 jakžto sladké hnětlivosti příjemná
 znamení, a zbožné bázně před hříchem.
 Tak se všecko zjasnilo, a na pole
 oni chvátali: než prvé, hned jak jsou,
 vyjdouce z té sehrány stínů stromových,
 znikající den a slunce zočili,
 ano, ledva vstavši, ještě vozem svým

oceanových se břehů týkaje
 rovnolehlé na zemi své metalo
 rosué paprsky a výhled daleký
 odkrývalo u veškeren východní
 ráje kraj a šťastné planě Edena,
 sklánějí se hluboko, svou počnouce
 modlitbu, již každé ráno konali
 v způsob mluvy rozličný. I způsobů
 rozličných a zachycení svatého
 dostávalo jim se k chvále tvůrcově,
 slušnou měrou vyřčené neb zpívané,
 bez nesnadnosti, tak lehká výmluvnost
 od jich tekla rtů, i řeč i skladný verš,
 zvucně, tak že harfy bylo netřeba
 ku přidání sladkosti. I počali:

Tvá jsou, otče dobra, slavná díla ta,
 Všemohoucí! tvá ta spousta veškerá,
 divná v kráse: ó jaks tedy divným ty,
 Nevýslovný! jenžto sedíš nad nebem
 nevidědlý nám, leč jedno v stínu,
 v těchto nejnižších z děl tvých, ač ta i tvou
 jeví dobrost nestihlou a božskou moc.
 Mluvte vy, jimž snáze, světla synové,
 Anjelé! jenž patříce naň tváří v tvář,
 chvalozpěvy hlučnými, dny bez nocí,
 velebíte jeho trůn; vy na nebi:
 na zemi ho chvalte všecka stvoření
 jeho prvé, posléz, v střed a na věky!
 Nejpečnější z hvězd! ty jež jsi v komonstvu
 noci poslední, či lépe přičísti
 tebe k úsvitu, že, jsouci jistá due
 rukojmě, svou jasnou věncíš korunou

jitro libezné? chval v okrsku ho svém,
 kdy se dní, v tu sladkou první hodinu!
 Slunce, jenž jsi toho světa velkého
 duch a oko, vyznej větším býti jej,
 chval ho v věčném běhu svém, v svém východu,
 v polední své výši, i v svém padání!
 Měsíce, jenžs někdy slunce průvodcím,
 někdy obíháš s hvězd stálých oborem,
 stálých ve svém okrsku, jenž obíhá!
 Vy ohňové druží, kteří bloudíce
 tajné plesy vedete, ne bez pění,
 zvučte jej, jenž jiskru ze tmy vykřesal!
 Povětrí, vy živly, plody přírody
 nejstarší, co čtverotvárně smíšení,
 věčným jdouce kolem, znik a posilu
 dáváte všem tvorům. slavte, velebte
 Boha velkého v své každé proměně!
 Mhly a výzevy, jenž nyní vstoupáte
 s hor a jezer parných tmavě, posmourně,
 až by slunce vaše rounné obruby
 zlatem povleklo, vždy ke cti velkého
 světa tvůrce vstoupejte: a buďte že
 zastíráte mrakem nebe bez barvy,
 buď že na zem suchou v dešti spadáte,
 k chvále jeho vstoupejte i spadejte!
 Vanoucí vy od úhlů čtyř větrové,
 chvalte jej i povlovným i prudkým dchem;
 chvějte vřehy své, vy sosny, s rostlinou
 všelikou v znak chvály jeho chvějte se;
 studénky a vy, jenž hrkem tečete,
 libozvuční potoci, vzní chvalně jej
 hrkot váš! Spoj hlas svůj každý živočich,

ptáčekové, jenž pějíce se vznášíte
 k branám nebeským, let váš, a hlahol váš
 křídly a zpěvem vznášej jeho čest !
 Vy, co v vodě plováte, co bydlíte
 na zemi, neb kráčíte, neb hmyzíte,
 osvědčujte, ránemli jak večerem
 nezní vrch i důl, i zdroj i svíží chlad
 chvalou jeho, rozehráni zpěvem mým.
 Vítej, králi vesmírný ! buď milostiv,
 uděluj jen dobra nám, a jestli noc
 zdělala co zlého, nebo ukryla,
 rozpuď, jak to světlo rozpuzuje tmy !

Tak se v nevinnosti modlili, a mysl
 jejich brzy pokoje a útěchy
 vnitřní nabyla. I kvapí po rose
 perlové a vonném kvítí do sadu
 libého, kde stromů hájek ovocných
 bujnorostlé větví v dálku přílišnou
 rozkládá, a jalovému objetí
 brániti je potřeba. Neb snoubíce
 pojí s jilmem révu, ježto vdána zaň
 jsouci, vůkol něho rámě obnáší
 manželské, a věnuje mu hrozny své
 brunátné; on za vlastní je přijma plod
 zdobí jimi neplodné své haluzy.

V tomto zaměstknání milosrdný Bůh
 z hůry na ně shlédl, a kyná povolal
 Rafaele k sobě, tovaryšského
 Anjela, jenž s Tobiášem dáti se
 ráčil na cestu, a jemu snoubiti
 dívku, sedmi mužům strastně snoubenou.

Rafaeli ! slyšíš, prý, jak na zemi
 Satan sobě počíná, jenž z pekla se
 vyvřev, skrze propast přišel mrákotnou
 do ráje, jak této noci lidí dvě
 zarmoutil, a umínil i je, i v nich
 všecku zmařit rázem lidskou rodinu.
 Protož jdi a dnes co přítel s přítelem
 obcuj s Adamem, kde najdeš koli jej
 ve stanu, neb schráně před poledními
 úpaly, an po své denní okřívá
 práci pokrmem neb odpočínutím.
 Rozmluv s nim, a vyuč jej, jak blahý jest
 jeho stav, a blahost ta jen na jeho
 vůli, vůli svobodné, ač proměnné.
 Dej mu výstrahu, by příliš bezpečna
 nemněl sebe; zvěstuj jemu, jaké naň
 čihá nebezpečnství, a od koho;
 jaký nepřítel. spad s nebe nedávno,
 pilí jeho pádu s stavu blahosti:
 úsilím ? to odstup; ale klamem, lží.
 O tom jeho zprav, by hřešiv svobodně,
 dříve výstrahy a napomenutí,
 překvapením nevymlouval viny své.

Takto mluvil Hospodin a vyplnil
 míru spravedlnosti: ni svatý dlel
 křídlatec, svůj dostav úřad; alebž
 ze středu tisíc Serafských plápolů,
 kde stál, přisloněný křídly sličnými
 znikna lehee, letí nebes prostředkem.
 Rozstoupili se tudíž kůry anjelské,
 učiníce spěchu jeho prostranství
 Empyrejské po dráze. Kdy ku bráně

nebes přikvapil, hned brána od sebe
sama, na zlatých se točíc stežejích,
odemkla se do kořen; vše dílo to
prstů stavitele všemohoucího!
Odtud (že ni mraku, jenž by zaclonil,
ani hvězdy nebylo,) on skrovnou zří,
nápodobnou jiným koulím svítícím,
země kouli a tu Páně zahradu,
ověncenou cedry výše vrchů všech,
Takto v noci, Galileovými skly,
země pochybné a moře v měsíci
vidí obraznost; tak mezi Cyklady ¹⁾
plavec Delos nebo Samos znamená
výspy z daleka, co mračné poskvrny.
Tam on nachýleným letem pospíchá,
dolů valnou nadpovětrnou oblohou
vesluje skrz světů světy: stálým teď
plyne křídlem vůkol hvězdy úhelní:
již i tírá v hebkém tomto povětří
chvěním silnějším, až tu, kde orel se
vznáší, uvidí jej hejno pernaté
s úžasem, co samoleta, ²⁾ v pospěchu
letícího pochovati popel svůj
v jasném Slunce chrámu, v Thebách Egyptských.
Z náhla na východní ráje skalině

¹⁾ Ostrovy na středozeemním moři.

²⁾ Staří smýšleli, že pták samolet (Phoenix) až do 700 let žije, potom že zdělá sobě hnízdo ze stkvostného koření, kteréž se od slunce chytne a samoleta spálí. Z popele jeho mladý samolet povstane. létá do Theb Egyptských, kdežto v chrámě Slunce ostatek popele pochová. Hvězda úhelní jest polární.

přistane, svou vezma vlastní způsobu,
 křídlatého Serafa: šest křídel nesl,
 k zaslonění tvářnosti své nebeské;
 jedněch dvě, co krylo jeho široké
 lopatky, se vztahovalo na prsy,
 na vzor pláště s ozdobením královským:
 prostřední, co hvězdným pásem obtáhly
 bedra jeho, zasloníce všecka je
 zlatem pernatým a nakropenými
 v nebi barvami; a třetí stínilo
 od pat nohy peřitými cetkami
 barvy blankytné. Stál jako Maje syn, ³⁾
 potrásaje perutí, že nebeská
 vůně naplnila drahé okolí.
 Poznavše ho rychle strážní Anjelé
 před důstojností a velkým poselstvím
 jeho vstali uctivě; toť tušili
 snadně, za velkým že chvátal poselstvím.
 Minuv stkvoucí jejich stany, bral se teď
 blaženou tou krajinou, skrz lesiny
 myrtové a nardy; pouště sladkosti!
 Tuť své prvotiny mladou bujností
 vynášela příroda, a panenskou
 fantasi zbyt lahodnosti všeliké,
 bez pravidla, bez umění, po různu
 rozprostřela v požehnání nesmírném!
 Jej, kdy z kořenného lesa vycházel,
 uzří Arciotec náš, jenž právě, kdy
 slunce vypoledněné své paprsky

³⁾ Merkur.

vroucí na důl spouštělo, a chladnou zem
v lůně jejím zahřívalo nejhlubším,
seděl u vchodu své stinné besedy.
U vnitř Eva, v slušné době chystala
oběd, chutné úrody, jež kochati
měly pravý chtič, a k žízně hašení
mízu mlíčnou z jahodek, a z hroznů mok,
nápoj stredný; jižto Adam volá, řka:

Evo, spěšně pojď, a viz tam na východ
mezi těmi stromy, jaká přeslavná
podoba se běře k nám; toť druhé se
vidí ráno o poledni svitati;
kterýs velký rozkaz s nebe přináší,
snad i pobyt s námi ráčí tento den!
Spěchem běž, a co ti koli v zásobě,
přines v zbytečnosti, bychom příslušně
uctili a měli toho našeho
z nebe hosta: slušno dárci podati
částku z darů jeho, dáti z hojnosti
hojně, tu kde rozhojňuje příroda
úrodný svůj zrůst, a za požíváním
jsouci úrodnější, učí neskrovníť.

Jemu sličná vece Eva: Adame!
svatý země prachu dehnutím života
nadešený od Boha! i malá tu
stačí zásoba, kde vždycky uzralé
na všech tobě větvích kyne ovoce.
Vyňmu to, co za schováním schránlivým
získá trvalost a ztráví mízy zbyť.
Půjdu však, a co kde réva, štěp a trs
podá, z toho taký výbor úrody
snesu anjelskému hosti k zabylostvu,

že jej uhlédaje, vyzná na zemi
býti štědrost Páně jako na nebi.

Takto řekši ochotnou se obrátí
tváří, pečující v duchu hostinském,
jaký výbor nejhodnějších lahůdek,
jaký zvolí řád, by skrze nesličnou,
zle spojenou, nezpůsobnou směsici
chut se neurazila, by raději
krmě hodná ke krmi chut za chutí
zbuzovala přelahodnou proměnou.
Snažně tedy z každé útlé halouzky,
co jen koli země, matka všerodná,
vynáší, co východní a západní
Indie, co Pontské ⁴⁾ nese pomoří,
Pénův břeh, neb Alcinoa království,
česá mnohotvárnou, chutnou úrodu,
v drsné povlase i v hladké lupíně,
v stroučí kosmatém i tvrdých skořepkách,
hojnou daň! a štědron rukou předloží
vrchovatě. K pití tlačí neškodný
z hroznů mest, a medovinu z jahodek
rozličných: a sladká jádra hnětouce,
mírní stredné smetanky, a nalévá
čistých do nádob; pak zemi posypá
růžemi a vouných křoví lupením.

Zatím hosti svému bohorovnému
vstříc se běře milý Arciotec náš,
jemuž po straně, krom dokonalosti

⁴⁾ V malé Asii. Pénův břeh, t. Karthago v Africe. Alcious, král ostrova Féacie v Adriatském moři, jenž nyní Korfu slove, jsa bohatý na olej, na ovoce atd.

jeho etnostné, nešlo dvoru žádného ;
 sám si ozdobou, a vlastní slávou byl !
 Takto kráčel, slavněji než knížata
 v kráse mrzuté, jichž průvod bohatý
 koní povodních, a zlatem osutých
 drábů, vodí na odív, a odevšad
 vábí diváky, a oslepuje lid.
 Přiblíživ se Adam, šetrně přistoupí
 k Anjelu, a netivou se poníživ
 jemu poklonou, dí neostýchavě :

Synu nebe ! nemůž z místa jiného
 kromě nebe postava tak velebná
 přicházeti ! Že jsi s trůnu výsosti
 sstoupiv, ona ráčil místa blažená
 opustiti na čas, aby toto svým
 pooslavil příštím, budiž tobě teď
 libo s námi dvěma, jižto z dobroty
 syrchované držíme ten valný kraj,
 pobytí v tom chladném stánku, a co nám
 naše plodí zahrada, to nejlepší
 sedě požití, až by to polední
 vedro minulo a chládek povanul.

Jemuž Anjelská moc vece laskavě :
 Adame, toť samé jest, proč přicházím :
 aniž ty tak stvořen jsi, ni taková
 obýváš tu pole, aby nevábil
 navštěvovat tebe duchů, jakkoli
 nebeských. Nuž veď mne ve svůj stinný stan ;
 mám já po chvíli tu s tebou pobytí,
 až se zvečeří. Tak přišli k lesnímu
 tomu příbytku, jenž, vonným okryt jsa

zápachem, se míle dmul, co Pomonin ⁵⁾
květovrehý strom. Než Eva nekryta,
leč svou krásou, milostnější nad Nymfy
hájové, neb nad tu ze tří smyšlených
nejpěknější bohyni, v tom na Idě
hoře naliém sváru ⁶⁾ stála vítajíc
hostě nebeského; aniž potřebí
měla rouchy, jsouci vlastní odína
etností, jížto líce roztomilého
nikdy mrzká nezarděla myšlenka.
K ní se anjel s sladkým zdrávas obrátil,
pozdravením svatým, kteréž Gabriel
dlouho potom druhé Evě, Marii,
přinesl blahoslavené: i zdrávas, řekl,
zdrávas, matko pokolení lidského!
jížto život počtem synů valnějším
zlidní svět, než všecka tato kryje stůl
rozmanitá stromů Páně úroda.
Byltě povýšený z drnu jejich stůl;
sídla vůkol mechová, a na jeho
čtverhranosti prostranné byl od kraje
k kraji poklad veškerého podzimu
uvršený. ač tu jaro s poletím
pleši, ruky podadouce do ruky.
Rozmluvili spolu prvé za chvíli,
bez péče, že krmě jim by vychladla,
posláz vece Adam: Hoste nebeský!
račiž okusiti z této úrody,

⁵⁾ Pomona, bohyně ovoce.

⁶⁾ Naráží na svár mezi Junon, Minervou a Venuší, z **Mythologie** známý.

kterouž Hospodin. ten pramen blahosti
nepřeberný, dobročinný tvorů všech
krmitel, nám k potravě a rozkoši
káže růsti ze země! Snad bytostem
duchovním to pokrm nechutný; to vím
jediné, že ten, kdož uděluje všem
krmé své, jest jeden Otec nebeský.

Jemuž Anjel: Tak jest, čehož tedy on,
(jehož velebena budiž na věky
chvála!) člověku, jenž z části duchem jest,
uděluje k potravě, to pokrmem
libým může býti duchům nejčistším.
Potřebujeť pokrmu tak duchovní
bytost anjelská, jak vaše rozumná.
Smysly obdařeny obě, jimižto
vidí, slyší, cítí, číjí, chutnají;
obě zažívané částky tělesné
obracují v netělesnou, živnou moc.
Což jest koli stvořeno, to pokrmem
živo. Tak svůj pokrm tenší živlové
přijímají z hrubších; moře ze země,
z obou těchto zase vyšší povětří.
z povětří pak tyto hvězdy nebeské,
nejprv měsíc, jakožto všech nejnižší;
vady ty, co zasmušní okrouhlou
jeho tvář, jsou páry, kterých dosavad
neobrátil v bytost svou. Ze mhlavého
svrchu jeho pokrm k jiným vstupuje
hvězdám. Slunce, které všechněm planetám
uděluje světla, na vděk odevšech
vlhké bře výzevy a k večeru
s Okeanem hoduje. I oplývá

v nebi sice všeliký strom života
 plodem ambrosiovým; tam na révi
 zraje nektar, z každé větve medová
 kane ráno rosa, jako perlami
 stkví se nebes celina: než Bůh ten ráj
 dobrotou a rozkošemi novými
 nadal tak, že nebi můž se rovnati;
 nemni tedy, abych jísti štilil se.
 Tak se usadivše stolili; i jedl
 Anjel též, ne na oko, brž pravdivým
 chtičem jedení; a ujala i hned
 krmi horkost trávící, a do těla
 obrátila jeho. Parou ostatek
 vyjde u duchů. Co div, an zlatoděj
 z krašce kovu hrubého skrz ohně moc
 dělá ryzí zlato, nebo dělati
 mní se moci. Zatím Eva stolicím
 hledí na službu. a číše sladkého
 plné moku věnuje. Ó nevino
 ráje hodná! jestliže kdy, tenkrát,
 tenkrát jistě směli Boží synové
 zamilovat tento lidský obličej;
 ale v těchto srdcích láska nevilná
 panovala, ani známo žehrání
 jméno, peklo uražených milenců.
 Tak kdy střídým pokrmem a nápojem
 spokojili přírodu, i povstala
 náhlá v Adamovi myšlénka, by v té
 hodné době nepominul zvědět
 od Anjela, jaké věci nad tímto
 světem stvořil Bůh, a jaké v nebesích
 bydlí bytosti. Neb znamenal, jak jej

předčí daleko jich krása velebná,
viděl, kterak jejich stkvoucí způsob,
Božství záře ! kterak mocnost přemáhá
lidskou daleko, i pročež povážné
takto k nebeskému praví vyslanci :

Nebešťane, kterýž s Bohem přebýváš !
Vím já teď, žes na člověka nemálo
laskav, pod jehož jsi vešed nízký krov,
ráčil okusiti zemské úrody,
krmě neanjelské, a tak ochotně,
žebý nemohl zdát se v nebi raději
sedět na hodech : než, jaké vrovňání ! —

Jemuž Hierarcha vece křídlatý :
Jeden Všemohoucí jest, ó Adame !
z něhož věci vyplývají veškeré,
k němuž, pokud setrvaly dobrými,
zpět se vrátí, všecky k dokonalosti
stvořené, a všecky z jedné přípravy,
způsob rozličných a stupňů rozličných
podstaty a, které žijí, života.
Však, čím touže stojí bytost u něho,
čím se k němu její činný okrslek
chýlí blíže, tím i útlí, čistí se.
podobá se k duchu více, až se pak
tělo, vedlé svého každé výměru,
v ducha obrátí. Tak zrostá z kořene
zelený, již lehčí prut, a z toho list
povětrnější ; posléz dokonalý květ
dýše duchy vonnými ; pak z květu plod.
krmě člověka, již v moci životní
zniká stupněm, v živočišné, v duchovní :
dává smysl a život, vtip a obraznost.

Odtud rozum povstává, a rozum jest
 bytnost duše myslící i patřící.
 onen člověku, ten duchům vlastnější:
 jedni v přírodě, jen v stupni rozdílni.
 Nebudiž ti divno, an, co tobě Bůh
 dobrým soudil býti, nezamítám já,
 nébrž jako vy v svou bytnost obracím.
 Můž se udati, že někdy s Anjely
 obcovati bude člověk aniž mu
 lehkým příliš pokrm jich ze uvidí;
 snad i tělo vaše z hmotných pokrmů
 těchto můž se státi duchem naprosto,
 buda časem zlepšeno; a na křídlech
 vzletí povětrných, jak my; a svobodné
 bude vám buď v tom, buď v ráji nebeském
 bydleti, kdy poslušnými shledáni
 budete a lásku stálou, nezměnnou
 zachováte tomu, který stvořil vás.
 Zatím užijte vši zbytu blahosti,
 již ten blahý stav váš hojně oplývá,
 nechtějte však víc, než může chápati.

Odповéděl jemu lidský praotec:
 Přívětivý duše, hoste laskavý!
 Výborněs mi cestu, ježto k umění
 vede, ukázal, a žebřík přírody
 postavil, od prostředu až k obvodu,
 po němž člověku by bylo vstoupati
 ku poznání, co a proč je svět, co Bůh!
 Pověz ale mně, nač ona výmínka:
 poslušnili budete! I jakbychom
 jeho býti poslušni, jak milosti
 jemu dochovati neměli, jenž nás

z prachu učinil, a v tomto blaženém
 štípil místě, kteréžto, co chápati
 rozum, po čem lidská prahnouti můž chut,
 vším tím nad všelikou míru oplývá!

Jemuž Anjel: Synu nebe, země, slyš!
 že jsi blahým, za to Bohu díky můj:
 ostatešli jím, můj sobě samému.
 Poslušenství tvé, tvé základ blahosti;
 v tom ty setrvej. A to ta výmínka,
 daná od něho. Bůh ráčil stvořiti
 dokonalým tebe, ne však nezměnným.
 Dobrýs: setrvati dobrým v moci tvé.
 Vůli svoboden, ni losům poddán jsi
 nevýmatečným, ni těsné potřebě.
 Dobrovolnou službu chce, ne nucenou;
 taková mu není vděk, ni býti můž:
 kterak duše nesvobodná dovodí
 volnou službu svou, kdy to, co musí, chce
 za losem, ni může jinak voliti?
 Já i všickni zástupové anjelští,
 jižto stáli v tváři Boha vládného,
 trvali jsme v šťastném stavu, jako vy,
 dokud poslušenství naše trvalo;
 ta i jedna naše byla bezpečnost.
 Svobodné my sloužíme, že svobodně
 milujem; nám na vůli, buď milovat
 buďto nic, tím stojíme i padáme.
 Mnozí padli, padli v neposlušenství,
 a tím z nebe do pekla; ó hluboký
 pád, z jak velké blahosti, a v jakou strast!

Jemuž velký rodič náš: Ta slova tvá
 s rozvahou a s radostnějším pozorem.

učiteli božský, slyšel jsem, než kdy
 Cherubínů zpěvy s vrchů sousedských
 s sladkou v noci hudbou rozléhají se.
 Ano to, že čin a vůle svobodny,
 věděl jsem; neméně to, že, abychom
 milovali svého učitele,
 rozkazu pak jeho byli poslušni,
 máme pomněti, jenž jest tak spravedlný,
 měl jsem vždy a míti budu na srdci;
 jednak co jsi o té dále na nebi
 zjevil příhodě, v mé mysli zbudilo
 jakous pochybnost a tužbu slyšeti
 (tváli vůle) vypravení úplné:
 divná to a hodná ticha svatého
 věc as bude k slyšení. I máme dne
 drahně ještě, slunce leďva jednu půl
 dráhy změřilo, a leďva počíná
 druhou na tom velkém pasu nebeském.

Takto Adam prosbu vedl, a Rafael
 vlídně svoliv počal takto za chvíli:
 Velkou na mne skládáš věc, ó praotče
 lidu! trudnou, tížnou práci. — Kterakž mám
 půtku neviditedlnou a výpravu
 duchů vypraviti smyslu lidskému?
 kterak bez žalosti úpad tolika
 slavných, dokonalých druhdy, dokavad
 v dobrém trvali! jak posléz jiného
 světa odkrývati tajemství, jichž snad
 vyjeviti neslušno? Než, k výstraze
 tvé to povoleno. Tedy vyličím,
 co by pochop smyslů lidských předcílo,
 podobenstvím. hmotné k netělesnému

přírovnaje. Však, co ať jest tento svět
nebe obrazem, ať jejich stvoření
podobnější, nežli jmíno na zemi?

Světa toho nebylo, a divoká
panovala směsice, kde nebe se
točí teď, a země na svém svěšená
odpočívá prostředku, kdy jeden den,
(nebo čas, i u věčnosti, srovnaný
s hnutím, vyměřuje věci trvalé
tím, co přešlo, jest a přijde,) taký den,
jakéž přivodí rok nebes, nadvětrných
pluci duchů, za rozkazem nejvyšším.
bezpočetní před trůn Všemohoucího
od všech nebe končin dostavili se
s Hierarchy svými v jasných pořadích.
Deset tisíc tisíců tu znamení,
praporečů a zástav, v střed i v před i v zad.
proudě válo v povětří, a dělilo
Hierarchie a řády v stupních jich,
v jichžto krumpování stkvoucím pálaly
mnohé svaté památky, a obrazy
chvalné horlivosti jich a milosti.
Tak kdy v kolách nesmírného obvodu
stáli, kolem v kole, neskončený Bůh,
podlé něhož v slávy lůně seděl Syn,
z prostřed, jako s hory plameuné, již vrch
stal se pro blesk nevidělným, mluvil řka :

Slyšte, pronárody světla, Anjelé,
trůny, panstva, knížatstva i mocnosti !
slyšte slovo mé, jenž trvá na věky !
Tento, jehož zříte na pravici mé,
jediný jest syn můj, dnes jsem zplodil jej.

králem na té svaté hoře pomazal,
 vašim králem, zapřísáhl se u sebe,
 že má před ním klekat každé koleno
 na nebi, a vyznati jej za pána.
 Buďtež tedy pod tím velkým náměstkem
 v úzkém spojení, co duše jediná,
 věčně blahoslavení. Kdo jeho si
 zlehčí, ten si zlehčí mne a zruší mír,
 toho dne pak, odmrštěn jsa od Boha,
 od patření blaženého, v temnosti
 spadne nejzazší, a ve propastnou hloub,
 v žalář, bez vykoupení a bez konce.

Takto mluvil Všemohoucí. Každý duch
 slovem jeho zdál se býti potěšen;
 zdál se býti, ale nebyl potěšen
 každý. Tento den, jak jiné slavné dny
 zpěvem trávili a plesem okolo
 hory svaté, plesem plným tajemství,
 jemůž onen hvězd a planet okršlek
 v kolování svém se nejvíce podobá;
 zmatené to křížoviny, kroužení
 zástřední a zavilé, než pořádné
 nejvíce, kdy nepořádným vidí se,
 a v jich hnutí harmonie nebeská
 zněla zvuky vnadnými. že samo i
 ucho božské naslýchalo s potěchou.
 Večer byl, (mát večer svůj i sítání
 nebe, líbou pro změnu, ne k potřebě:)
 tu se k hodům sladkým berou od plesu
 s žádostí: a dokola jak stanuli,
 dání stolové a náhle zvršení
 krmí anjelskou, a plynul brunátný

nektar v perly, v ryzí zlato, v dýmanty ;
 stkvostný vína plod, jenž roste v nebesích !
 Pak na kvítí, zdobní věnci svížími,
 pojedli a pili v spolku lahodném,
 čerpajíce nesmrtnost s veselím,
 od přepití bezpečni, kde sytosti
 míra sama zamezuje výstupek,
 před všedobřím králem, jenž svou otevřel
 ruku štědrou, vesel jsa jich veselím.
 Když noc ambrosiová s svým oblakem,
 vydehnutým z té božské hory vysoké,
 odkud zníká stín i světlo, obličej
 nebe jasný v líbý soumrak změnila,
 (nejtemněji tam se pozastírá noc,)

a kdy uspila vše rosa růžová,
 kromě oka Páně nikdy spícího,
 všudy kolem po rovině široké,
 širší než by zem tu rozpjal v jednu plaň,
 (takové jsou dvory Páně!) anjelský
 zástup, rozdělený v pluky své a tmy,
 rozložil svůj tábor, živých u proudů,
 pod života stromy, byty nezčíslné,
 vyzdvižené náhle, stánky nebeské,
 kdežto spali v chladu větrů vanoucích,
 mimo ty, jenž zpěvy libozvučnými
 velebili střídou svrchovaný trůn,
 celou noc. Ne i tak Satan bděl. To jest
 nyní jméno jeho : první na nebi
 víc se neslychá. Ten z prvních jeden byl,
 ano ze všech nejprvnější Archanjel :
 v moci velký a valným nadaný
 důstojenstvím ; ale plný závisti

proti Synu Božímu, že v onen den
 ctil jej Otec veliký, a vyhlásil
 Mesiášem pomazaným za krále.
 Pohled ten se pýše jeho uviděl
 nesnesitelným, a mněl se zkrácena;
 hněvem zanevřev a zlostí hlubokou,
 hned jak, tichosti a spaní pěstounka,
 půlnoc šeré přivolala hodiny,
 umínil on odtrhnouti se všemi
 svými pluky, opustiti slolici
 syrehovanou, bez pocty a poklony,
 potupně, a zbudiv druhá prvního
 pod svou vládou, dí mu takto podtají:

Spíš, můj drahý tovaryši? zavřelo
 spaní víka očí tvých, a v paměti
 máš ten úsud věcerejší, tak nedávno
 vyšlý ze rtů Všemocného v nebesích?
 Tys mi jindy tvá, já tobě jindy má
 svěřovával myšlení: vždy bdíce jsme
 byli za jedno; jak může spaní teď
 dvojit nás? víš, že nám zákon nový dán?
 Nový zákon králův nová smyšlení
 zbudit může v sluhách nás a rozvalu,
 jaké zlé by z toho mohlo pojití;
 víc zde o tom říci není bezpečno.
 Svolej tedy hlavy našich tisíců,
 mluviž jim, že z rozkazu, než šerá noc
 svleče s sebe stinný mrak, i já, i jichž
 pod mým vévodstvím se chvějí praporce,
 domů potáhneme letem pospěšným
 na půlnoc, a učiníme přípravy
 slušné ku přijetí krále, velkého

Mesiáše, též i velkých rozkazů
jeho, anto v spěch svá projde království
vítězoslavně, a vydá zákony.

Takto krivý Archanjel; i porušil
druha svého srdce neozbrojené
jedem zlosti své. Ten jde a povolá,
zvlášť i vesměs, mocí vládných pod vládou
svou. a praví. jak mu praveno, že dán
rozkaz nejvyšší, by dříve nežli noc,
dříve nežli šerá noc se uklidí
z nebe, vyzdvihla se svatovládařská
korouhev; a dolože ten zámysl.
mnolá prohazuje slova dvojítá.
símě žehraní, by zkusil víru jich,
nebo porušil. Než všickni poslechnou
hesla zvyklého, a vyšších rozkazů
velikého vévody: neb veliké
v pravdě bylo jeho jmě. a vysoká
v nebi důstojnost, a jeho obličej.
jako jitřní hvězda žene stádo hvězd,
vábil je, a lží a klamem za sebou
potáhl třetí částku nebe zástupů.

Zatím oko věčné, ježto zpytuje
schrány srdce nejhlubší. tam se svaté
hory své a z prostřed oněch zlatých lamp,
kteréz nočně hoří před ním, vidělo
bez jich světla odboj vznikati, a v kom.
jak se mezi syny jitra rozmáhal.
jací plukové se shlukli na odpor
příkázání jeho; tu se pozasmáv.
takto k jedinému praví Synovi:

Synu, dokonalý blesku slávy mé,
 dědici mé celé moci! tenkrát nám
 hrubě potřeba svou ubezpečiti
 všemocnost, a o braň postarati se,
 kterouž bychom zachovali dávnou tu
 vládu svou a božství: taký povstává
 nepřítel, jenž naměřuje vznésti trůn
 rovný našemu, tam na tom půlnoci
 valném rozlohu: ni spokojen jsa tím,
 umyslí on sobě bitvou zkusiti,
 coby naše právo a co byla moc.
 Rokujmež, a v takém nebezpečení
 sebravše, co stává síly, na rychlost.
 vynaložme k obraně, ať nadání
 dříve neztratíme této výsosti
 velebné, své svatyně, a hory své.

Jemuž pokojnou a jasnou tváří Syn,
 božsky jasnou, utěšenou nad míru,
 vece: Mocný Otče, právě pohrdáš
 nepřátely svými, a jsa bezpečen,
 radám jich a bouřem marným směješ se;
 z nichž i já, ježž osvěcuje nenávisť
 jejich, slávy nabudu, když uvidí
 dánu v ruce mé moc všecku královskou
 k zhoubě pýchy jich, a skutkem shledají,
 budeli mi pokoříš tvé odbůjce,
 čili nejšpatnějším býti na nebi.

Tak děl Syn. Než Satan s svými mocmi již
 daleko se octl spěchem křídlatým:
 s vojskem jako hvězdy noční nezčíslným,
 neb co ranní hvězdy, rosy krůpěje,
 jimižto se v slunci perlí list i květ.

Mnohé planě, mnohé valné protáhli
 obce trůnů, mocnářů, a Serafů,
 v trojím stupni jich; kraje, proti nimž
 nebylaby všecka vlast tvá, Adame,
 než co zahrada ta proti oboru
 země veškeré, i moří veškerých,
 kdyby okrouhlost jich celá v jednu se
 roveň podala, ty všecky prošedše
 posledně se do těch končin půlnočních
 přibrali, a Satan v hrad svůj královský
 na vysokém chlumu, podál svítící,
 jako hora uvalená na horu,
 pyrámy a věžmi, vytesanými
 z lomů diamantových a zlatých skal,
 palác Světlonoše velkého; to má
 jméno stavení to v lidském jazyku,
 kteréž on, ne dlouho potom, snaže se
 Bohu ve všem roven býti, podlé té
 hory, na níž vyhlášen byl Mesiáš
 v tváři nebe, horou shromáždění zval,
 neboť sem svou všecku svolal družinu,
 pod zámyslem rozkazu, se raditi
 o přijetí slavné krále, jenž prý měl
 čekán být, a hánlivými podvody
 pod zástěrou pravdy sklonil uši jich.

Trůny, panstva, knížatstva i mocnosti!
 nejsouli ta slavná jména napotom
 blyskotami prázdnými, an za výřkem
 jiný kdosi nyní všecku osvojil
 sobě moc a zatemnil nás pod jmenem
 krále pomazaného, skrz něhož ten
 celý pospěch půlnočního tažení

děje se a kvapný sbor, jen pro radu.
 jak a kterým nové pocty způsobem
 usmyslili bychom sobě nejlépe
 přijíti jej, příjdoucího ku vzetí
 nezplacené posud daně kolenné,
 na tvář padání, tak nízké pokory,
 těžké jednomu! což dvěma, jemu, i
 kteréhož teď obrazem svým vyhlásil?
 Což však, by se duch náš s lepší potázel
 radou, zniknouti jha toho naprosto?
 Chcete šíje shýbati, a volíte
 hbitá křivat kolena? Ne, nechcete,
 dobřeli vás znám, a znáтели se vy
 sami, jsouce nebe rod a synové,
 nepoddáni žádnému, a jestli ne
 stejní všickni, všickni aspoň svobodní,
 stejně svobodní; neb není řád a stav
 proti svobodě, on s ní se srovnává.
 Kdo můž rozumně a právě ujíti
 tedy vládu nad těmi, jenž právě jsou
 rovni jemu, jestli menší v moci své,
 menší v blesku, rovni v svobodě. Kdo můž
 ústavy a zákon ukládati nám.
 od bludu i bez zákonu bezpečným?
 tím pak méně zákon, který za pána
 toho stanoví, a velí sklánění
 na mrážku našim jmenům královským.
 dovodícím panství, a ne služebnost?

Potud bez překážky smělá jeho řeč
 byla slyšena; než nyní Abdiel,
 nad něhož se žádný Bohu nekořil
 s větší horlivostí ani příkazů

zachovával jeho mezi Serafy,
vstana s rozhorlením plamenným,
tak se opře proudu jeho vzteklosti:

Ó ta rouhavá, ó lživá, zpupná řeč!
slova, jichž se v nebi žádný nenadál,
nejméně pak nevděčníku, od tebe,
sedícího nad jiné tak vysoko.
Smíš ty zákon pravý drze souditi,
kterýž vydal Bůh a ztvdil přísahou:
že se Synu jeho, ježž on královskou
nadal právě berlou, v nebi skláněti
všeliké má koleno, a každý duch
vyznati tou poctou jeho za krále! —
Jest to, praviš, proti právu, bez všeho
práva, ukládati zákon svobodným,
nad rovnými vládu dáti rovnému,
jedinému, bez nástupstva, nad všemi.
Tyli Bohu zákon dáš, ty hádat se
budeš o svobodu s ním, jenž tím, co jsi
tebe učinil? jenž duchy nebeské
stvořil dle své libosti, a obmezil
bytost jich? I zdaž nás skutek neučí,
kterak dobrým jest, a naše o dobré,
o důstojnost naši kterak pečlivým,
kterak zдалuje se od té myšlénky,
aby snížil nás, jenž pílí raději
zvelebiti více stav náš blažený,
pod jedinou hlavou úzce poje nás.
Dejme tobě však to býti bezprávné.
aby rovný nad rovnými kraloval:
tyli, slavnýs jakkoli a veliký,
mníš, by ty neb všechny v jedno spojené

moci anjelské se mohly vrovhati
jednorozenému jeho Synovi?
Skrze něho. jakožto skrz slovo své,
mocný Otec všecky věci učinil,
tebe též. i všecky duchy nebeské
stvořil skrze něho v jasných rádech jich;
slávou ověnil, a slavně ponazval
trůny. panstvy, knížatstvy a mocnostmi,
podstatnými mocnostmi! ne temnými
jeho pod vládou, brž osvěcenými
raději, jenž, nám jsa hlavou, jedním z nás
tudy stává se, a naším zákonem
jeho zákon, všecka jeho pochvala
naši pochvalou. Ty přestaň bezbožné
tedy vzteklosti, a nepohoršuj těch;
nébrž chvátej, aby časně ukrotil
Oce hněvného a Syna hněvného,
pokud odpuštění mohlby naléztí.

Takto mluvil Anjel horlivý, a však
žádného, jenž s ním byl horlil, nebylo:
kvapná, nesmyslná se zdála jeho řeč.
Vyšším tedy hlasem počal odstupce:

Učiněny tedy pravíš býti nás?
dílo z druhé ruky, jež byl za úkol
složil otec na syna? Toť podivná,
nová věc! i odkud tato nauka?
Kdo to viděl, kdy se dalo stvoření
jeho? tyli útvor pamatuješ svůj,
když ti tvůrce bytost dal? My nevíme
času, kdeby nás, jak nyní, nebylo,
aniž víme, bylli jaký před námi;
samozplození a samozkříšení

jsouce, vynikli jsme z vlastní moci své.
 kdy běh osudů své kolo naplnil,
 zralý plod, těch nebes, naší dělohy,
 nadpovětrní synové. Moc naše jest
 naše vlastní, vlastní naše pravice
 vyučí nás skutkům nejvznešenějším,
 účinkem to shledáme, kdo roven nám!
 potom uvidíš, co máme v úmyslu,
 prosbouli, či hrozbou ztéci jeho trůn.
 Tuto novinu, tu zprávu nésti pil
 králi pomazanému, a utíkej,
 než co horšího tvůj útěk zachvátí.

Řekl, a na vzor jeku přehlubokých vod
 slovům jeho temným hlukem zvučela
 pochvala skrz neskončené zástupy.
 Jemu ale bez strachu, ač u prostřed
 vrahů, odpověděl Seraf plamenný:

Ó ty bezbožníku! duše prokletý.
 opuštěný odevšeho dobrého!
 Vidím pád tvůj určený, a nešťastný
 tvůj ten zástup zapletený úkladnou
 zradou tvou, a rozjedenou nákazu
 úhony i trestu tvého. Nepečuj
 napotom se vyprostiti ode jha
 Mesiáše božského; to milosti
 právo odjato jest tobě; jiný soud
 vzešel nad tvou hlavou bez odvolání.
 Zlatá berla, kterou ty jsi potupil,
 zželezněla k potření a zlomení
 tvého neposlušenství. I dobře jest
 rada tvá, než pro tu ne, ni pro hrozbu,
 nébrž uteku těch stanů prokletých.

než je žhoucí hnév, jenž visí nad nimi.
 spalujícím náhle ztráví plamenem,
 bez rozdílu: nebo v brzce naděj se
 ucítiti do své hlavy jeho hrom,
 oheň zžírající; potom, kvíle, znej
 tvůrce, až ti zhoubce bude poznati!

Takto mluvil věrný Seraf Abdiel,
 mezi nevěrnými věrný on jen sám.
 mezi nezčíslnými zrůdci nezrádný,
 nepohnutý, nesvedený, bezstrachý,
 zdržel víru, lásku svou i horlivost:
 ani množství, ani příklad svěsti jej
 mohly od pravdy, neb stálou změnit mysl.
 samotného jakkoli. I vyvřel se
 z prostřed jich. a drahnou cestou odcházel
 skrze nepřátelský posměch, kterýž on
 myslí ztrpěl velikou, a bez bázně
 moci, posměch odměňuje posměchem.
 plece ukázal jich věžím nádherným.
 odsouzeným k oboření brzkému.

Z p ě v š e s t ý.

Rafael vypravuje dále o rozbroji Anjeľův. Jak Bůh přijal horlivost Abdiela, a dal rozkaz Michalovi a Gabrielovi válčiti s odbojníky. První bitva Anjeľů až do noci, v které se Satan s svými pluky ukryl. Rada čertův, a vynalezení děl pekelných. Druhá bitva na nebi, v které střelba čertů poráží pluky Michala, než ti na konec vyrývají hory a zavalují děla satanská. Bůh posílá svého Syna, kterému vítězství bylo schováno. Mesiáš rozkázav svým vojskům býti toliko svědky své moci, pudit čerty z nebe. Ti padají v peklo. Mesiáš vítězoslavně vracuje se k Otci.

Celou noc se polem nebe rozlehlým
neustrašený a nestíhaný bral
Abdiel, až jitro, od kolujících
probuzené hodin, rukou růžovou
otevřelo brány světla. Jestliť sluj
v hoře Páně, blíže trůnu jeho, kdež
tma i světlo neskonalým střídáním
vcházejí a vycházejí za sebou,
ježto v nebi roztomilou proměnu

způsobuje, jako den a noc. Kdy z té strany zniká světlo, v onu mrákota vstupuje, a čeká noci, v kteréžto svou by opět rouchou nebe přistřela. Na zemi by ovšem jedno soumrakem byla noc ta. Nyní vzešlo spanilé jitro, jak se, empyrejským oděné zlatem, na nebeské třpytí výsosti: před ním noční mizel mrak, jsa pronikán východními paprsky, kdy po celé rovni hustořadé jasné zástupy, vozy, braně plamenné a olnivé hřebce, obřezující se blesk na blesk, uzří oko jeho. Vojnu znamená, vojnu v výpravě, a vidí známé již, o čem novinu se nésti domníval. Vesele se tedy mezi přátelská vojska přimísí, ježž svoji přijali s valnou radostí a prokřikováním, že on jeden, z mnoha tisíc tisíců padlých jeden on, jsa zdrav se navrátil. Tudíž k hoře svaté provodili jej s plésáním, a před trůn Svrchovaného stavili, kde z prostřed zlatostkvoucího oblaku se tento líbý ozval hlas:

Sluho boží, dobřeš dělal, dobře boj lepší bojoval, a pravdy samotný bránil směle proti množství buřičů, v slovech mocnější, než oni ve zbrani: za pravdy pak svědectví jsi vytrpěl hanu všeobecnou, horší k trpení nežli násilí: tys pilil jediné

setrvati v tváři Boha příjemným,
 ač tě světy převráceným soudily.
 Za to již tě snazší čeká vítězství,
 by se, bez pomoci přátelských těch vojsk,
 proti vrahům svým, mohl vrátit slavněji,
 nežs se potupený od nich odebral,
 zkrotě mocí ty, kdož rozum za právo,
 pravý rozum za právo se zpíčili
 přijíti a Mesiáše za krále,
 zásluby své právem kralujícího.
 Vyjdi kníže nebes pluků, Michale,
 jdiž i ty, jenž v bojovné jsi nejbližším
 jemu moci, Gabrieli! uveďte
 v bitvu ty mé syny nepřemožené,
 uveďte a zšikujte ty zbrojené
 tisíce a miliony svatých mých,
 v počtu zárovném s tou rotou bezbožnou
 odbojců; ty ohněm, mečem hubícím
 ztecte udatně, a stíhající je
 do pokrajných nebe končin, zapuďte
 od Boha i blaženosti do místa
 káry jejich, Tartarové hlubiny,
 otvírající své hrdlo plamenné,
 ku pohlcení jich pádu hotové.

Tak dí Svrchovaný hlas. I mračí se
 hora chmurným oblakem, a vyvalí
 vzhůru černomraké dýmu kotouče
 s litém ohněm hněvu probuzeného
 v znamení. A nyní strašně s výsosti
 nadpovětrná trouba jasná zavzněla,
 na kteréžto heslo moci bojovné,
 ježto s nebem stály, v šiku čtvernatém

spjaté, neodoladlnou jednotou
 hnuly k předu pluky svými jasnými,
 po tichu, dle harmonie hudebné,
 zbuzující k smělým činům rekovně
 zápaly. Tak táhly s bohorovnými
 vůdci svými pro Boha a pro jeho
 Mesiáše bojovati, stuženy
 nerozpojitelně: ani vcestdný vrch.
 ani těsné údolí, ni tok ni les
 rozdvojili šiků jejich pořádných;
 nebo vysoko se braly v povětří,
 volně nesoucím jich kvapné kročeje.
 Jak kdy ptaetva pokolení veškera
 v slušném řádu přibrala se na křídlech,
 povoláná. přes Eden, by přijala
 jména od tebe: tak ony přes mnohá
 položení daleká, a přes mnohé
 táhly rozložené nebe krajiny.
 desetkráté delší svrchu země té.
 Posléz vyskytne se v dáli k půlnoci
 na oblědě, od končiny k končině,
 úkaz ohnivý, co šiky bojovné
 rozprostřený; brzy na to spatřiti
 vyježené hroty kopí nezčíslných,
 přílbic dav, a rozmanité pavézy.
 malováním uličené honosným;
 Satanovy pluky, vzteklým posměchem
 cválající dobyt ještě toho dne
 bitvou nebo nenadálým útokem
 Páně výsosti, a na trůn posadit
 stavu jeho závistníka, zpupného
 vypínatele: než jejich obmysl

daremným a marným byl se ukázal
 v prostřed dráhy své. Toť ovšem divné nám
 vidělo se nejprvé, by Anjelé
 s Anjely se bitvou měli zuřivou
 potkati, ti, jižto potkávali se
 slavnou rozkoší a jednomyslnou
 milostí, co téhož Pána synové.
 velebíce žalmy Otce věčného.

Než teď strhl se bitvy hluk, a lýtý hřmot
 útoku vše krotší přetrhl myšlení.

Vysoko co Bůh se prostřed pokáže.
 v sluncojasném sedě voze, vévoda
 odbojníků, následovný božského
 obraz důstojenství! kolem okolo
 plamennými Cheruby a zlatými
 pavézami obklíčený. Stoupna teď
 s trůnu stkvoucího (an vojsko od vojska
 již jen úzký dělí rozstup, mezera
 přehrozná! tak stály řady strašlivé
 čelem proti čelu v délku náramnou)
 před své mrakohusté stádce předběžné
 v ostré čelo, dříve boje sražení,
 Satan vysokým a pyšným kročejem
 vyjde jako věž, v svém drahém odění
 z démantu a zlata. Abdiel, jenž stál
 v prostřed nejmocnějších, činy smýšleje
 veliké, té pýchy snésti nemoha,
 takto dosvědčil své mužné odvahy:

Ó, že tolik zbývá k Bohu podoby.
 tu kde víry, tu kde pravdy nezbývá
 žádné! proč i moc i síla nepadla,
 tu kde padla ctnost, a není nejslabším

ten, kdo nejhorší? — Než, buďte na oko
 moc a síla jeho nezmoženými;
 já s ním, naděje se božské pomoci,
 vejdu v zápas, jak jsem s jeho rozumem
 zápasil, a shledal zlým a křivým jej.
 Slušné, by, kdo v půtce pravdy přemáhal.
 získal ve zbrani. a odnesl zároveň
 tu jak tamto vítězství! Jeť arci to
 hovaný a mrzký zpor, kdy rozumu
 s silou bojovati jest; než tenkrát
 rozum dává to, že rozum zvítězí.
 Takto rozmýšlel, a druhé předběhna
 vůdce, kvapí vrahu vstříc, a napoly
 cestu utkav, tímto rozpáleného
 předejitím vyzve k boji bezpečně:

Pýšku, utkán jsi? tys mněl, že zpupnost
 po čem prahla, beze všeho dosáhne
 odporu, že bez obrány stolice
 Páně, strana jeho opuštěna jest
 pro strach před silou, neb smělým jazykem
 tvým: ó hlupce tebe! jenž jsi nepomněl,
 kterak trudno válčiti se Všemocným,
 jenžto z ničeho by neskončená mohl
 vyvoditi vojska v zkázu bláznovství
 tvému; nebo vztáhna jedno rámě své,
 přesáhnuce všechny meze, v jeden ráz.
 bez pomoci, skončí tě, a pohřbí
 do mrákoty vojska tvá. Než tuto viz,
 že ne všickni z tvé jsou družiny, že jsou.
 kteří víru zvolili a pobožnost,
 ač jsi ty jich neviděl, kdy jeden já
 v bludníků tvých světě nesmyslným jsem

ze všech viděl se: teď vidíš stranu mou;
už se pozdě, kterak někdy malá část
pravdu zná, an tisícové chybuji.

Jemu velký vrah dí s tváří potupnou:
Na tvé neštěstí, než právě k pomstě mé.
kteráž tebe přede všemi hledala,
z útěku se navracuješ, svárlivý
Anjele! by přijal hodnou výplatu,
první úraz od vyzvané pravice
tého, že se podušilý drzostí
jazyk tvůj směl urouhati třetině
shromážděných bohů pro obhájení
božství svého, ježto, dokud jiskra v nich
božské moci bude tlíti, žádnému
všemocnosti práva přiznat nemohou!
Toť jsi jistě předstihl tovaryše své,
baže po té eti, by pérko uškubnul
se mne nějaké, a tímto rekovným
činem zkázu předpověděl ostatním.
Jenom ještě toto krátké příměří!
By se nemohl chlubit, že nedána
tobě odpověď, i povím, kterak se
snáší u mne: myslil já jsem nejprve
svobodu a nebe duchům nebeským
jedno býti; nyní ale spatřuji,
že jich dralně v službu lenost uvedla.
Duchy otrocké, jen k zpěvu, k slavnostem
jenom hodné! takové jsi ozbrojil:
hudce, nájemníky nebe uvádíš
v bitvu; chlapstvo proti svobodě. Dnes, dnes
toho důvod obě strany vydadí.

Dí mu zkrátka, jednak vážně Abdiel:
 Odpadlče! ty stále bloudíš, aniž pak
 bludu konce nalézáš, cos od pravé
 stezky byl se uchýlil. I bezprávně
 jméno dáváš chlapstva službě vzdávané
 tomu, kterémuž ji vzdáti velí Bůh.
 Bůh neb příroda; i Bůh i příroda
 velí službu vzdáti nejhodnějšímu,
 tomu, který všechny jiné přesáhá.
 Otroek jest, kdo slouží tobě, tomu, jenž
 povstal proti hodnějšímu, než jest sám.
 Otroek jest, kdo slouží tobě buřiči,
 toté chlapeckému své zlosti otroku,
 jenžto volným službu vyčítati smíš.
 Zpravuj ty své tedy v pekle království!
 já, já službu Páně sobě mile rád
 obírám, a co mi věčně blahý Bůh
 káže, plním ochotně a poslouchám
 hodných poslušenství jeho rozkazů!
 Ty však v pekle okovů, ne království
 naděj se. Teď zatím toto ode mne,
 jenž prý z útěku se zpátkem vracuji.
 beř tvá hlava přivítání bezbožná!

To řka, vztáhne ruku k ráně šlechetné.
 Nevisí, než padne rána v náhlosti,
 jako bouře, Satanovi na chochol
 zpupný, žeť ni zrak, ni křepkost myšlení.
 nedím jeho pavéza jej úrazu
 vyvarovat mocna byla takého.
 Deset kroků valných zpět se potácí,
 při desátém s kolenama kleslými
 na mohutné kopí stane opřený.

Jak kdy větrové a vody podzemní,
 protrhše si průduch, horu odrazí
 poloukleslou s všemi svými sosnamí.
 Chopí úžas odbojníků knížata,
 zuří vztekem náramným, že vévoda
 jejich tak jest přemožen. I plésají
 našincové, vykřikují radostně
 pro naději vítězství, i vytéci
 k boji prahnou statečně. Tu troubiti
 Michal v Archanjelskou troubu rozkáže.
 Zavzní po rozlehlé nebi třepící
 zvuk, a věrný zástup pěje Hosanna
 Nejvyššímu ! Nemeškají odbojná
 stáda. vyřítí se lýtým úprkem ;
 vojsko s vojskem svede bitvu sražením
 přehrozným. I znikne vůkol jek a vztek
 bouřlivý, a povyk, jehož dosavad
 nebývalo v nebi nikdy slýcháno.
 Meče o brnění strašnou břínkají
 neshodou, a temně hřmíce valí se
 rozsteklená kola vozů měděných.
 Divoký a strašlivý jest bitvy lřmot !
 Šimějících šípů oblak plamenný
 létá nad hlavami, kryje ohnivým
 obě vojska stropem. Tak se stírají
 lítě pod plápolajícím klenutím
 obě strany úprkem a vzteklostí
 neuhasitedlnou. Bučí po nebi
 hluk, a bylaby se chvěla, kdyby již
 stála, země veškera až do střev svých.
 Není divu ! nebo milionové
 rozhorlených Anjelů se z obou stran

obořili, vojska, z nichžto nejmenší
 všemi živly vládnouti, a každého
 jich se mocí ozbrojiti mocen byl.
 Kterak strašná byla síla veškerých,
 kdy se vojsko s vojskem zteklo nezčíslné,
 aby hrozným zanícením válečným
 zpustilo, ač obořiti nemohlo,
 blahý domov svůj, leč všemohoucí král
 věčný z věkostálé tvrzi své,
 řídil půtku jich, a meze ukládal
 lítým zápalům, ač bylo množství jich
 nesmírné, an každý pluk se valným zdál
 vojskem, každá ruka zbrojná plukem se
 v moci viděla, a vůdcem zkušeným
 voják každý, jemuž dobře vědomo,
 kdyby stoupati, kdy stanouti, kdy v bok
 uchýliti událo se nejlépe;
 kterýž ví, kdy v bitvě vzteklé hodno jest
 sraziti neb rozdvojiti průčelí.
 Na útěk a ustoupení nebylo
 pomysliti aniž pak kde strachu plachého
 znamenáno; jeden každý zpoléhá
 na sebe, tak jakoby jen samotné
 jeho rámě získat mohlo vítězství.
 Věčně slavní událi se skutkové,
 ale bez čísla: neb bitva široko
 dosáhala v rozmanitém způsobu.
 Časem na celině stojmo svodili
 půtku, časem na křídlech se mohutných
 vznese, kormoutili letmo povětří:
 celé povětří se ohněm bouřlivým
 zdálo býti. Dlouho bitva na rovné

váze visela, až Satan — divy dne
 toho konal, aniž sobě rovného
 našel v udatnosti — vrazí mezi dav
 bojujících nejlítěji Serafů,
 téměř zmatených, a zočí, kterak ráz
 jako ráz svým Michal mečem záhubným
 potírá a metá celé zástupy.
 Přenáramným obou rukou vztažením
 vynesené, jede dolů ukrutné
 ostří, daleko pleně. Té záhubě
 Satan chvátá vstříc, a valný puklér svůj —
 okruh skalný desaterým okrytý
 diamantem, nesmírného obvodu —
 staví na odpor. Hned jak se přiblíží,
 přestane své práce velký Archanjel,
 vesel nadějí, že zmizí pojednou
 vnitřní nebe válka, kdy se porazí
 Arcivrah, neb spjatý v poutech povede ;
 s nepřátelským mračením, a plamennou
 tváří takto nejprve se oboří :

Strůjce zlého, ježto dříve bouří tvých
 bylo neznámé, a jména nemělo
 v nebesích ; a teď — ai, jak se rozjedlo,
 jaké skutky omrzalé vynáší,
 omrzalé všechněm nám, než úsudkem
 spravedlivým nejstrastnější pro tebe
 a tvé následovníky. Jaks porušil
 blahý nebes mír, a uvedl v přírodu
 bídu nestvořenou před nepravostí
 tvého rozbroje ! Jak mnohé tisíce
 napustil svou zlostí, jindy spravedlných,
 věrných, nyní osvědčených křivými !

Nemni však, by svatý z nebe zapudil pokoj; nebe ze všech vyvrže té svých končin: nebe, sídlo blahoslavenství, skutků násilí a vojny neztrpí.

Pročež utikej, a zlé, to plémě tvé, klid se s tebou v sídlo zlého, do pekelských; ty, i zběh tvá prokletá! Tam bouře trop: pryč, než tento pomsty meč dá počátek zatracení tvému, nebo rychlejším okřídlaný pospěchem tě pomsty hrom Páně rozhojnenou psotou zachvátí.

Takto kníže anjelské. I dí mu vrah: Nedomnívej se, by dechnutím pohrůzek větrných nahnal strachu tomu, jehož jsi udatnosti skutkem posud nezkusil.

Jižlis těchto nejmenšího obrátil na útěk, i byt i koho porazil, zdali tudíž nevstal nepřemožený?

Mneli tedy snáze, mneli rozkazy drzími a hrozbou zapuditi mniš?

Nemyl se, že tento konec vezme boj,

jenž se tobě bojem zlého, ale nám slávy bojem nazývá; i buď jak buď, nebo zvítězíme, nebo do pekla,

jež ty bájíš, obrátíme nebe to, bychom získali zde aspoň svobodu, kdy ne království: teď zatím ani tvé síly největší, ni by ti přispěl ten zvaný všemohoucím, nenteku pryč, hledat jsem tě na blízce i dalece.

Umlknou, a k nevýmluvné strojí se oba bitvě. Nebo kdo, by anjelským

mluvil jazykem, ji vypraviti můž,
 k jaké z věcí přirovnati pozemských,
 jenžby lidskou mysl zdvihla k pochopu
 bohorovných mocností? A bohům se
 rovni zdáli v chůzi jako postavě;
 zrůstem, hnutím svým i braní způsobni
 stanoviti vládu nebe velkého.

Již se chvěly meče jejich plamenné
 křížem v povětří, a bleskem strašlivé
 vyvíjeli luky! na vzor sluncí dvou
 paprskují náramné jich pavézy
 proti sobě. Trne strachem nadálost.
 Na pravo i levo, tu kde seč a dav
 bitvy nejlítější, kvapně ustoupí
 vojska anjelská, a drahne prostranství
 stane vůkol, pro náramnost rozpudň
 nebezpečné. Jako kdyby (jestli lze
 k věcem malým přirovnati veliké)
 roztrhla se pevná vazba přírody,
 nebo kdyby vojna mezi hvězdami
 propukla, a zlověštní dva planety
 úprkem se na obloze sehnávše
 litý svedly boj, tak že by ve hřmotném
 potýkání pomátly se koule jich.
 Rozpřaženým obapolně ramenem,
 jehož mocnost k samé všemohoucnosti
 dosáhala, stáli naměřující
 ránu, která měla půtky skončiti,
 nepotřebující opětování.
 Kvapnosti a síly byli zároveň;
 ale Michalova meče ostrosti,
 kterým ze zbrojnice Páně nadán byl.

žádná limotnost, žádná útlost ducha
 odolati nemohla. I udeří
 ostří jeho, valným padna násilím,
 na Satanův meč a rozrazí jej v dvě :
 aniž váhá, nébrž rychlým obloukem
 vrátivši se vzhůru, ránu hlubokou
 zatne jemu v pravý bok. Tu nejprvé
 Satan počil bolesti, a kroutil se
 sem a tam a svíjel ; tak ho náramně
 rozevřenou ranou tnoucí protkl meč.
 Zavřela se sie, ne dlouho rozdílňá,
 nadpovětrná jeho podstata, a však
 z rány lil se valem nektarový tok
 krve, jaká z duchů může plynouti
 nebeských, a smáčel celou jeho zbroj,
 nedávno tak stkvoucí. Rychle odevšad
 jemu k pomoci se hrnou Anjelé
 nejsilnější. Část se staví na odpor,
 část pak vůdce na pavézách odnáší
 k vozu jeho, za bojiště daleko.
 Tam jej kladou skřipícího bolestí,
 hněváním a studem, že mu nebylo
 býti nepřemoženým, že taková
 hanba pýchu jeho mysli zkrotila,
 ač se v moci Bohu rovným býti mněl.
 Ozdraví však brzy ; nebo duchové,
 jsouce živné moci plni naskrze,
 (ne co křehký člověk, jehož žití jest
 v střevách, hlavě, srdci, plícech, neboli
 v jatrách toliko) jen kdy se zničí, mrou.
 Plynutá jich bytost rány smrtné
 nepřijme, co tekuté to povětrí :

celi srdcem, hlavou, okem, uchem jsou,
 rozumem a smyslem, a dle libosti
 tělo, barvu, způsobu a postavu
 berou na se, hmotnou nebo povětrnou.

Rovné hodní paměti se na druhé
 straně dáli činové, kde Gabriel
 mocný bojoval, a smělym praporem
 vrážel mezi husté šiky Molocha,
 krále lítého! ten, do boje ho zva,
 posmýkati přepjatého ke kolu
 svého vozu hrozil jej, i samému
 Bohu ulál jazyk jeho rouhavý.
 Rozštípen jest ale tudíž na poly,
 od hlavy až po pás; s roztroskotanou
 zbraní pádí z bitvy ruhač, bolesti
 řvoucí. — Stejnou udatností na obou
 křídlech vojska chlubné vrahy, náramné
 obry ve brnění diamantovém,
 valem klátí Uriel a Rafael,
 tento Adramelecha, a onenno
 Asmodéa, mohutná dvě knížata!
 Stydělit se býti Boha menšími;
 teď je ale útěk učí smýšleti
 skrovněji. I utíkají, ranami
 bolestnými skrze prsník hluboce
 prosekaní. Neváhal i Abdiel
 na bezbožnou rotu hnáti hrdinsky,
 nébrž poráží a kůle úprkem
 pravým Ariele nejprvé, a pak
 Arioka; potom obra hrozného
 Ramiele žhoucím mečem potírá.

Tisíců zde jiných mohlbych zvěčniti
jména na zemi. Než tito duchové
svatí, spokojení slávou na nebi,
lidské nežádají chvály; druzí pak,
aèkoliv i oni mocí bojovnou
divy konali, a baží po chvále
pro jich soud a vyhlazení z prostředku
svatých, v černém buďte zapomenutí!
Nebo udatnost, jak brzy zhostí se
pravosti a pravdy, žádné pochvaly,
nébrž potupy a hanby hodna jest,
byť i sebe více prahla po chvále
marnou žádostí, a skrze nepravost
pocty hledala. I pročez po věky
odsouzení buďte v zapomenutí!

Teď, kdy nejmocnější padli vrahové,
zmatena jest bitva stálým útokem
našich; neřád mrzutý a porážka
vznikla hrozná; vešken zpodek postlán jest
ztříštěnými braněmi, a na jedné
hromadě i vůz i vozič válí se
zvrácený, i dehnoucí ohněm ořové:
zbytek, přemožen jsa, eválem utíká
skrze Satanovo vojsko umdlené,
jehož část se s tíží bránila, a část
postoupala bledým strachem zehvácená:
tenkrát strachem zehvácení a bolestí
byli ponejprv, a prehli hanebně.
Tolik na ně zlého zpouř uvalil
hřích, ač posud strachu, útěku a muk
nepoznali. Ale svatí čtverhranným,
hustě spjatým šikem neporušené

táhnou k předu, jsouce neranitelní,
zbrojí neproniknutelnou odíni.

Takového nad své vrahy prospěchu
nabyli z své nevin, že hříchu se
varovali, zponry nedopustili.

Stáli v bitvě nezlomní a prázdní muk,
byť i jimi síla z místa pohnula.

Nyní noc, své šeré stíny prostrouci.
vzešla na nebi, a milé velela
příměří a sladké ticho, po mrzkém
hřmotu války. Chmurná její záclona
vítěze i přemožené ukryla.

Na dobytém poli Michal se svými
stanuv anjelskými přemahateli,
zbudí vůkol strážné jejich posádky,
Cherubíny podál ohněm chvějící.

Z druhé strany Satan s svými odpůrci
zmizel, stěhuje se do tmy daleko;
poklidu jsa prázděn, nočně stavů svých
k radě povolal, a vešed mezi ně,
takto s nestrašlivou myslí počal, řka :

Ó vy, jichžto síla v nebezpečnosti
nyní zkušena, jichž nepřemoženost
osvědčena jest, ó drazí přátelé!
hodní netoliko svobody, (i toť
kořist malá !) nébrž, po čem prahneme
více, panství, slávy, pochvaly a cti!
Jeden den jste snesli v bitvě pochybné,
(jestli jeden den, i proč ne věčné dny?)
vše, což nebe pán měl nejsilnějšího,
ježto s trůnu svého poslal proti nám,
i co sám byl soudil za dostatečné,

aby vůli naši sobě podrobil.

Ale ne tak dalo se! — I mním, že jej
za omylného již můžem napotom
držeti, ač jmín byl od nás dosavad
vševědoucím. Pravda, že jsme, chatrněji
ozbrojeni jsouce, povytrpěli

něco nesnází, a posud neznámých
bolestí, jichž ale známých nedbáme,
ano nyní zjevno, tuto nadvětrnou
bytost naši smrteelného úrazu
býti nechopnou a nezhynuteelnou.

Jelikož i nejhlubšími proklána
jsouci ranami, se na okamžení
uzavře, a vlastní mocí zahojí.

Pro tak malé zlé jest, tuším, snadničký
prostředek. Snad lepší braň a silnější
oděv bitvu budoucí nám k prospěchu,
vrahům k zkáze obrátí, neb vyrovná
to, co mezi námi rozdíl činilo.

Jehož přirozenost neučinila.

Jestliže jich sílu jiná zvětšila
tajná příčina, i této, jelikož
zdravé mysli naší posud bez ujmy
stává, rozum náš a rada vyskoumá.

Sedl. I vstane Nesroch, ¹⁾ první v knížatstvu
shromážděném. Stojí, jak kdo teprv se
vyvrhel z kruté seči, velmi zchvácený
s ztříštěnou a rozsekanou na kusy
zbraní, zamračeně odpoví a rce:

¹⁾ Viz o něm. IV. Král. XIX. 37.

Zprostiteli nových pánů, jenž jsi práv
 našich získal požívání svobodné
 bohům nám! I bohům samým trudné to,
 liché jest to úsilí, se potkati
 s nerovnými v odění, a s bolestí
 téci proti těm, kdo bolesti a muk
 prázdni jsou. To zahubí, to zkazí nás
 nevyhnutelně. Neb co tu prospěje
 udatnost a síla nepřemožená,
 kdežto nejvalnější rámě všemocnou
 zemdlí bolesti? I mohli bychom snad
 živobyті vésti prázdne rozkoše
 bez oželení a v spokojenosti;
 blaze jistě žije ten, kdo spokojen!
 Bolest ale dokonalá bída jest,
 jest zlé nejhorší, a jsouci nesmírna
 všecku trpělivost poráží i mysl.
 Ten, kdo vyskoumá čím bychom silněji
 vrahům, posud neraněným, škodili,
 neb se stali také neranitelní,
 získá na nás sobě s vyprostitutelem,
 tak se u mne snáší, rovnou zásluhu.

Načež Satan klidným vece pohledem:
 To, co právem soudíš hodné k prospěchu
 býti našemu, již nalezeno jest;
 já jsem našel je! Kdo svýma popatří
 očima na jasný svrček celiny
 této nadpovětrné, kdež stojíme,
 toto valné božských luhů prostranství,
 ulícené kvítím ambrosiovým,
 štěpy, úrodou a porostlinami,
 drahým kamením a zlatem, — jenžby tak

patřil na ně povrchně, by nepomněl,
 odkud rostou pod celinou z hluboka?
 Tam jest vezpod látka tmavá, syrová,
 ohnivá a prudké pěny zřûsoba.
 Tato, jsouci tknuta nebe paprskem,
 vyletí a rozvine se v okolním
 světle sličnou krásou. Nech ať této nám
 tmavé hloubi lûno, zpodním těhotné
 ohněm, poskytne; ta hustě nabita
 v duté, oblé, dlouhé děla, z druhé pak
 strany tknutím ohně porozsteklena
 byvši, vyšle z dâli třeskem hromovým
 mezi vrahy naše množství bĕd a psot
 takové, že všecko, co nám přijde vstříc,
 roztrŕstí a pravým zklâtí povalem.
 Leknou se, a pomyslí, že hřmiteli
 odjata je střelba strašná. Nedlouhá
 bude práce; dříve jitra nadĕji
 ovĕnuje skutek. Zatím okřejte,
 jsouce bázně prosti! kde se opatrnost
 s silou sjednotí, nic není tvrdého;
 tím by mŕn tu slušné bylo zofnání.

Skončil. Slova jeho kleslé srdce v nich
 povzdvihla a zotavila mdlející
 nadĕji. Všem divno vynalezení;
 každý nálezcem se býti domnívá.
 Tak, co nalezeno, snadným vidí se,
 ač se nenalezené jim vidĕlo
 nemožným. Snad mezi tvými potomky
 v budoucnosti (zmůželi se nepravost)
 kdos, jsa oddán na nešťestí, neboli
 za dâbelským ponoukáním, vynajde

rovný nástroj k trestu synům člověcím,
 k boji přilnoucím a vraždě odměnné.
 Kvapně nyní z rady letí do práce,
 bez námitek. Hýbají se nezčíslné
 ruce úsilím, a drahnou proryvše
 nebe částku, v okamžení vidí ten
 zárod přírody v svém hrubém početí:
 sanitrnou a sirnou pěnu nalezše
 mísí, vaří vtipným uměním, a trou
 v černý prach, a odvázejí v zásoby.
 Část žil zkrytých dobývá (jimž podobné
 má i země tato) kamení a rud;
 potom děla slévají, i koule pak,
 zkázu výhoznou! část přizpůsobuje
 třtinu k podpalu, již jedno dotknutí
 zhoubný zažže blesk. Tak dříve svitání
 všecko, pod příkrovem noci vědomé,
 tajně skončili a uspořádali
 s tichou opatrností, nevyzrazení.

Teď, kdy pěkné ráno v nebi vyniklo,
 vstali pluci vítězní, a do zbraně
 trouba jitřní zazněla a do zbraně
 stoupla stkvoucí vojska, v zlatém odění,
 zšikována rychle. Mnozí z dnících se
 pohlédají pahorků, a zvědové
 jejich lehkobrojni všecky zvídají
 strany, kraje všecky, aby vystřáhlí
 nepřitele. kde a jak jest daleko,
 zdali utíká, či k bitvě strojí se,
 stoupáli či stojí. Náhle uzří jej,
 ano pod rozvinutými praporcei
 zdlouha, ale v pevném šiku blíží se.

Nazpět nejkvapnějším letem Zofiel, ²⁾
 Cherub rychlokřídlý přiletě,
 takto živým hlasem volá v povětrí:

Zbrojte, bojovníci, zbrojte se! Ai vrah
 na blízku! I mněli jsme, že uprchl;
 nikoli! Dnes dlouhého chce stíhání
 uspořiti nám. Již neuteče víc;
 hustě jako mrak se běře. V tváři mu
 sedí bezpečná a lítá odvaha.
 Dobře tedy upni diamantové
 každý odění, a lebku urovnej;
 každý, drže pevně puklér okrouhlý,
 zakrý hlavu svou, neb tuším dnes ne déš
 skrápějící, ale bouře hromových
 šípů sprchne s ohnivými nálepy!

Tak jich střeha budí k pozoru; a hned
 prosti jsouce zavazadel všelikých,
 v šíky staví se, a vzhůru troubiti
 uslyšíce bez strachu, se hýbají
 k předu pořádně: kdy cihle! na blízce
 táhne těžkým krokem hrozný valný vrah,
 vleka v dutém klíně střelbu ďábelskou:
 z obou stran se hustí hrnou plukové,
 zaclánějíce, by úklad zakryli.
 Přitáhše pak vůči, stanou za chvíli
 obě vojska; a tu Satan v čelo se
 postaviv tak poroučeti slyšán jest:

Na pravo i levo chyl se průčelí!
 aby všickni naši nenávistníci

²⁾ Slove: vyzvědač Boží.

viděli, že pokoje a poklidu
hledáme, a otevřeným náručím
přijítí je volni jsme, jen jestliže
otevřenost naši oblíbí, a nám
neukáží týle. Toho bojím se.

Ale nebe svědkem buď! ty nebe buď
svědkem, kdy své vyneseme podání
zřetelně. Vy, kdo jste k tomu určení,
konejte svůj úřad; podotkněte jen
zkrátka, co jim tuto chceme přednésti,
a to na hlas, aby všickni slyšeli.

Tak se slovy dvojsmyslnými posmívav
dokoná. I rozdvojí se průčelí
po levé i pravé tíhna do křídel.

A tu viděť podivnou a zvláštní věc!
sloupy v trojnásobné řadě na kolách
položené; k sloupům nejvlastněji se
podobaly, nebo klaptům vydutým
z dubů nebo jedlí v loru vysokém
zroubaných a otesaných na hladko,
trojí, z mědi, z železa a z kamene;
do kořen pak hrdla strašným rozděvem
otvíraly na nás, oznamující
pokoj jalový; a stana za každým
Seraf chvěje třtinou zpodem jiskřící.

V úžasu a pochybnosti hluboké
stojíme, však nedlouho, an na rychlost
Seraf každý vztáhna třtinu pojednou
tknutím lehkým jiskru k úzké příčiní
pánvici: v tu chvíli všecko v plápolu
stane nebe, rouče ale valný kouř
chumelí se ze tlam dlouhokrkých děl

hřmotem hromovým, že pro tu náramnost
 puklo lůno povětří, a ďábelská
 hrdla plijí krupobití železná,
 spjaté perounové střely, jimižto
 na vítěze vzteklým chrlí úprkem,
 tak že nikomu, by jako skála stál,
 na nohách se udržeti nebylo.
 Po tisících klátí se a padají
 Anjelé i Archanjelé povalem.
 Zbroj jest vinna pádem; nebo zbroje
 lehounce by byli, jakžto duchové,
 uchýlením aneb rychlým skrčením
 ušli úrazu. A nyní mrzuté
 vzniklo pomatení vůkol, pád na pád!
 Ilusté šiky zřediti, nic nebylo
 k platnosti. Což tedy? K útoku! jsou
 hnali, haněbná jich opět porážka
 vrahům k opétovanému vydala
 posměchu. Již druhý Serafínů řad.
 před očima stoje, hrozí druhý ráz
 hromů vyslati; a nestatečného
 útěku se mnohem více lekali.

Uzřev nesnáz jejich Satan, úsměšně
 takto volá k druhům svým: Ó přátelé!
 proč se zpupní vítězové neblíží?
 Nedávno si zhrda kráčeli, a kdy
 přijítí je otevřeným náručím
 volní jsme, (i zdali více lze?) a svá
 poklidná jim slova prohazujeme,
 na obrátku změnají svůj úmysl,
 vytrhnou, a vedou divné křepčení,
 jakby plesu hleděli, ač ples se ten

trochu třestivým a plachým býti zdá.
 Pleší snad, že klidu jim jsme podali?
 Uslyšili opět naše podání,
 tuším, že se snesou v oka mžiknutí.

Jemu rovným šprymem vece Belial:
 Vůdce! slova, která k nim jsme pronesli,
 byla slova valná, plná vážného
 obsahu a moci nepochopené!
 Jakož znamenáme, všickni vespolek
 vrtěli se valně, mnozí klopýtli.
 Kdo je dobře chápá, hodnou pochopnost
 míti musí od hlavy až do paty;
 nepochopili se, aspoň mají to
 dobré do sebe, že ukáží, kdy nám
 křiv je nepřítel, a přímo nekráčí.

Takto stáli, šprymy prohazující
 kratochvilné s posměchem, a naduti
 jsouce pýchou, domněli se vítězství
 jistého, i žeby Všemohoucím
 rovni byli nalezeným nástrojem,
 pevně věřili, a strhše sobě smích
 z hromu jeho, rouhali se anjelským
 vojskům, ježto státi trudné viděli,
 trudné za chvíli: jimž hněv a horlení
 roznícené brzy zbroje poskytlo,
 jižby odolali psotě pekelné.
 Na kvap (eihle! jakou moc a výbornost
 myslí Bůh svým stálým vštípil Anjelům!)
 celé vojsko shodí zbroj, a ku horám
 (hor a dolů položení rozkošné
 tolikotě nebe obraz na zemi)
 na rychlost, co blyskotiny svítící,

běží, letí, páčí hory z základů
 se vší tíhotou jich lesů, skal a vod;
 chopivše pak za čupryny vymrští
 vzhůru kořáním, a nesou v náručí.
 Hrůza jme a úžas vojska odbojná,
 kdyžto vidí chlumpy nésti zvrácené
 zpodem v vrch, a děl svých řady potrojně,
 náhlou zkázou okryté, a všecku v nich
 naději svou valných vrchů zvalištěm
 zařícenou hluboko. Teď podobná
 na né kvapí záhuba, a na hlavy
 jejich mračná šumem letí předhoří;
 přikvačeno jest jich množství nesmírné.
 zbroj pak jich tím více psotu rozmáhá;
 zarylo se roztráštěné brnění
 v ůtlá těla, tak že muky snášeli
 nesnesitedlné a lkali bolestí.
 Dlouho usilují, než se docela
 vyvrout ze záhuby; ach, jak skrze hřích
 světločistá jejich bytost zhruběla!
 Chopili se rychle braně podobné
 odpůrci, a blízké hory trhali
 z podvalin; a nyní hora o horu
 v povětří se stýká litým sražením;
 bojující kryje hrozná mrákota;
 pekelný jest jek a hřmot; boj zemský by
 proti němu dvorskou zdál se jenom hrou.
 Povstal zmatek nad zmatek, a zasuté
 nebe zříceniny mrzké zprznily,
 leč že všemohoucí Otec, kterýžto
 ve svatyni nebe sedě bezpečné
 všecky řídí věci, opatrností svou

vše to předvěděl a moudře dopustil
 pro zplnění svého svrchovaného
 úmyslu, by tudy Syna oslavil
 věčného, a pomstiv nad nepřátely,
 ukázal, že všecka jemu dána moc
 na nebi! I pročez takto k Synovi,
 spoluvládcí svému, promluví a rce :

Paprsku mé slávy, Synu roznílý,
 z jehož tváří zjevná plnost svítí se
 božství neviditedlného, v jehožto
 rukou stává vše, co konám slovem svým!
 Spoluvšemohoucí! Dva dni uběhli,
 dva dni, jaké počítáme na nebi,
 od toho, co s svými Michal mocnostmi
 vyšel krotit odbojníků nezbedných.
 Úsilná jich byla válka; nemohlo
 jinak býti, an se taká utkala
 vojska zbrojná; nebo zůstavil jsem je
 samým sobě. Víš, že všecky rovnými
 stvořil jsem; a rovni jsou, krom nepatrné
 posud nerovnosti, kterou činí hřích.
 Poshověl jsem s soudem jich, a bylo jim
 v půtce ústavné a zmatku trvati
 neskončeném. Vojna konala, co můž
 vojna konati, a uzdu pustivši
 nepořádným zápalům, i horami
 ozbrojila je, a hrmotem divokým
 plní nebesa, a hrozí záhubou.
 Dva dni minuly, a třetí náleží
 tobě, tobě schován jest! i proto jsem
 shovával tak dlouho, aby skončení,
 této vojny chvála, byla chvála tvá,

jelikož jí žádný nemůž skončiti
 kromě tebe. Moc a milost nesmírná
 dána tobě, aby všickni poznali,
 že tvé moci na nebi i na zemi
 není moci rovné. Tak jsem různici
 řídil, aby bylo zjevno, že jsi ty
 nejhodnější mého dědic království
 pomazaný pro své svaté zásluhy.
 Vyjdi, velkomocný Synu, ve jménu
 Otce svého ! vsedni na můj vůz, a puď
 kola jeho prudká, pod jejichžto se
 hřmotem podvaliny třesou nebeské !
 vezmi veškeru mou zbraň, můj luk i hrom,
 přepaš mečem mým svá bedra mohutná ;
 stihej, hoň to pokolení temnoty
 ze všech nebe končin v propast nejhlubší.
 ať zví, co to jest si Boha zlehčit, neb
 Mesiáše, krále pomazaného !

Řekl, a přímo na Syna své úplňkem
 záře svítí, v obličejí jehožto
 veškeren se obraz Otcův obráží.
 Takto mu pak vece božství synovské :

Otče svrchovaný, králi na nebi
 první, nejsvětější, nejdůstojnější !
 Tyť vždy prohlédáš, by svého oslavil
 syna : chci i tedy já, jak slušno jest,
 oslavovat tebe : na tom zpoléhá
 chvála všeliká a potěšení mé,
 kdy ty sobě ve mně dobře libuješ.
 zjevuje, že vyplněna vůle tvá,
 kterou plniti mi blahoslavenstvím,
 nebem jest ! Tvou moc a berlu ochotně

nyni přijímám, a mile navrátím,
 kdyžto ve skonání všecko budeš ty
 ve všem, v tobě já, a ve mně na věky
 všickni, kdo ti mili jsou; těch, kterých ty
 nenávidíš, nenávidím já, a tvou
 hrůzu mohu obléci, jak oblékám
 smilování tvé. jsa ve všem obraz tvůj.
 Vyjdu zbrojný mocí tvou, a vyplním
 z nebe roj ten odbojníků; svrhu je
 do vězení muk a věčné mrákoty,
 k červu nikdy neumírajícímu,
 jenž se zpěchovali býti poslušni
 svaté vůle tvé, již poslouchati jest
 veškerého plnost blahoslavenství.
 Potom tvoji svatí nepomíšení,
 v dáli od zlých, vůkol svaté hory tvé
 písne počnou vznešené, a vůdcem mnou
 pěti budou haleluja po věky.

Řekl, a na svou podepra se berlu vstal
 od pravice slávy, kdežto seděl byl.
 Počalo pak třetí svaté svitati
 jitro, rozednívaje se na nebi.
 Zvukem vichrovým a lýtým plamenem
 jede prudký nebeského otce vůz,
 beze spřeže, ducha zvodem vlastního
 puzený, a podlé něho podstaty
 Cherubínů čtyř, a čtyry majících
 divné tváři, cválají, co hvězdami
 celá těla jich a křídla stkvějí se
 mnohooká; mnohooká z berylu
 kola jsou, a mezi nimi mihaví
 plamenové. Křišťálová obloha

nad hlavami jich a safírový trůn,
 plný ambry, plný barev duhových,
 stane na voze, kde on, v své nebeské
 zbroji, ze třípyticích Urím, díla božského,
 vstoupiv posadil se jest; s ním po pravé
 ruce sedne orlokřídle vítězství,
 po levé pak jemu visí luk a toul
 plný hromů trojzubých, a valí se
 vůkol něho kouře mrak, a výlevy
 lité plápolu a blesku žhoucího.
 Obor svatých, deset tisíc tisíců
 silný, vyšel s ním, a v dáli stkvěl se jda;
 dvacet tisíc vozů Páně (slyšel jsem
 počet jich) s ním jelo, na dvě zdělených
 strany. Tak se vznáší, jedá na křídlech
 Cherubových v výši po křišťálové
 obloze a sedě na safírovém
 trůnu, stkvoucím široko a daleko.

Uzřeli jej svoji s nevypravenou
 rozkoší, a zaplėsali vidouce
 náhle, ano od Anjelů vzdvižená
 vzhůru třpytila se valná korouhev.
 Mesiáše nebeského znamení.
 K němu tudíž vůdce Michal po obou
 přilne křídlech; všecky v tělo jediné
 jedna pojí hlava! Před ním božská moc
 jdoucí cesty jeho připravovala;
 vrátily se na svá hory vyrvané
 místa z jeho rozkazu, i slyší jej
 vrchové, a uklidí se v rychlosti.
 Vypohodí opět nebe tváří svou;
 hory doly jaro květné objímá.

Viděli to přenešťastní vrahové,
 nicméně se k pŕtce měli odbojně,
 zatvrzeli blázni ! Tu kde zoufati
 bylo, měli naději ; i mohlali
 převrácenost taká v duších bydleli
 nebeských ? Než, jaké pýchu znamení
 zkrotí, jaký zázrak srdce obměkčí
 zkamenělé ? Tvrkli více, tu kde se
 rozplývati bylo ; trudná závistí
 bolela je duše, že ho viděli
 v slávě ; slávy žádostivi podobné
 k novému své šiky srazí odporu.
 Mněli zajisté, že silou nebo lstí
 Bohu posléze a Mesiášovi
 odolají, neb, by jim se získati
 neudalo, v zhoubě aspoň obecně
 najdou záhubu. I tekou zmžile
 v bitvu konečnou, a pyšně hanebným
 zhrzi ustoupením aneb útekem.
 Obrátiv se nyní k vojsku z obou stran
 stojícímu di Syn Boha velkého :

Stůjte, jasní plukové, ó Anjelé,
 Svati, stůjte ! odpočiňte od boje
 tento den ! I věrné bylo, převěrné
 bojování vaše ! Liboval si Bůh,
 že jste spravedlivé vedli jeho zpor,
 neustrašení, a jak vám praveno,
 tak jste vedli sobě, nepřemoženě.
 Ale trest těch proklenců si schovalo
 jiné rámě. Jeho jest, neb toho msta,
 koho ustanovil on ; a k tomuto
 skutku počtu ani množství nestačí

žádného. Nuž, stůjte jedno patřice
 z dále, kterak Boží hněv skrz rámě mé
 zachvátí ty bezbožníky ohavné.
 Mnou, ne vámi pohrdli, mně závidí,
 na mne čelí litá jejich zuřivost,
 že mne svrchovaný Otec, jemužto
 vlada, moe a chvála v nebi náleží,
 oslaviti ráčil podlé vůle své.
 Pročež v ruku mou jich osud postavil,
 by se nabažili té své žádosti,
 vjíti se mnou v zápas, kdo jest silnějším,
 všickni proti mně, či sám já proti nim?
 Jelikož jen všecko měří na sílu,
 pohrdají jinou chvalou vznešenou,
 aniž dbají, kdo je v etnosti přesáhá:
 nejsou hodni potýkání jiného.

Skončil Boží Syn, a vřidnost tváři své
 změnil v hrůzu; nelze snésti pohledu
 jeho! Náramným pak hněvem vyteče
 na záhubu vrahů svých. I rozvinou
 náhle čtyři Cherubové hvězdnatá
 křídla svá, jež lemnjí kol strašné tmy.
 Roztáčejí pak se kola plamenná
 hřmotem, jaký příval proudný s sirmých skal
 běžící, neb útok vojska působí
 nezčíslného: přímo pak se na vrahy
 oddá bezbožné a jede jako noc
 temná. Pod stopami žhoucích jeho kol
 zatřásá se věkostálá obloha,
 všecko drkoce krom trůnu božského.
 Rychle vrahů dostihne, a pravici
 Boží deset tisíc hromů uchopiv.

mece před sebou a rány hluboké
 vtíná v srdce jich. I trnou úžasem ;
 ohromena jest i smélost jich i mysl,
 od ruky jim padá nestatečná braň.
 Trůny padají a mocní Serafi
 valem zkláceni ; on jeda potírá
 štíty, přilbice, i hlavy v přilbicích.
 Přáli sobě, aby opět padaly
 na ně hory, kryjíce je před hněvem
 jeho ! Po bocích též létá bouře střel
 od těch čtverotvárných, mnohookých čtyř ;
 kola také soptí střely ohnivě,
 kola mnohooká, kola živoucí.
 Jeden jimi vládne duch a z každého
 oka prchá oheň, spalující blesk
 mezi zatracence, oheň všecku v nich
 sílu trávicí a mužnost navyklou,
 jenž je hubí, tře a klátí bezduché.
 Aniž odpolu svou sílu nakládá,
 nébrž prostřed letu zdržuje svůj hrom.
 chtě je vypleti, ne v nívec uvést.
 Vzdvíhá upadlé a jako stádo koz
 nebo bravů bázlivých je pohání
 ohromené, pustě na ně dav a strach,
 až tam k křišťálovým náspům nebeským.
 Provalí se náspy zpodem do vnitřku
 daleko, a rozvalina prostranná
 bohoprázdné hloubí temnost odkryje.
 Uhlédavše vidění to potvorné,
 hrůzon uskočí, než větší od zadu
 hrozí zlé ; i svrhují se po hlavě
 valem dolů s kraje nebes ; věčný hněv

pálá za nimi v tu jámu bezednou.
 Uslyšelo peklo nesnesený hluk,
 vidělo, an s nebe nebes padá část:
 bylo chtělo utéci, jsa zděšené:
 ale přísný osud černé základy
 jeho uvrhl hluboko a utužil
 vůkol pevné. Po devět dní padali.
 Říčí pomatená Směs, a v desetkrát
 větším tápá zmatku, an skrz divoké
 různu její přenáramný spád a dav
 nezčíslnými bouří zříceninami.
 Posléz všechny spolu peklo zívaje
 pohlítí, a do se zavře; peklo, byt
 jejich hodný, naplněné plápoem
 nezasahadlným, dům bolesti a bēd.
 Nebe, rádo jsa, že zniklo břemene,
 brzy zpravilo svých náspů valnou strž,
 jež se na své místo sama vrátila.

Sám teď vítěz po vyhnání nepřátel
 Mesiáš svým triumfálním vozem se
 vrátil: všickni jeho svatí, očíti
 všemohoucích skutků jeho svědkové,
 s plesáním mu tálili vstříc, a táhnouce,
 v stínu rozkladitých palm, skrz všechny své
 řady jasné, pěli píseň vítěznou,
 pěli vítěze, jej. krále slavného.
 syna, dědice a pána, vladaře
 panovati nejlhodnějšího! Než on,
 veleben jsa, bral se vítězoslavně
 středkem nebe, do dvora a do chrámu
 Otce svého mocného, jenž trůnuje

na výsosti. Ten jej přijal v slávu svou.
kdež i sedí na pravici v blahosti.

Tak jsem na tvou žádost, věci nebeské
přirovnaje k zemským, co se na nebi
dalo, ku výstraze tobě vyjevil.

Odkryto ti jest, co mělo člověka
tajno býti: povzdvižení nebeských
mocí, vojna mezi Anjely, a spád
oněch přehluboký, jenž se vysoko
pnouce odpírali s Satanem. On teď
tobě závidí a kuje lsti, by svedl
k zpouře tebe, aby blahoslavenství
zbaven jsa, ty jemu účastníkem byl
trestu jeho, psoty věčné; to by mstou,
to by potěchou mu bylo, na vzdory
Bohu vidět tebe druhem bídy své.

Ty však neposlouchej jeho vábení;
napomeň i té, jež slabší tebe jest!
Buď ti k výstraze ten příklad strašlivý,
kterak neposlušnost odplacuje Bůh.

Oni pevně mohli státi, nicméně
padli; méj to v paměti a varuj se,
aby nezhřešil, jak oni zhřešili!

Z p ě v s e d m ý.

Na prosbu Adamovu Rafael povídá, jak a proč ten svět stvořen byl. Jak Bůh, vypudiv z nebe Satana i jeho Anjely, vyjevil úmysl stvořiti nový svět a nové na něm obyvatele. Bůh Syn, slovo Otce, ozbrojený všemohoucností, s oborem Anjelů valným jeda, vyvede ten svět z propasti a vykoná šestidenní dílo stvoření. Duchové nebeští, uvelebivše hymny každý den stvoření, provodí zpět tvorce s triumfem.

S hůry sejdi, Nebešťanko ! právěli
tak tě nazývám ; jejíhož božského
hlasu následuje, vzlétl jsem nad Olymp,
výše letu Pegasovy peruti.
Tebe vzývám samu, ne jen jméno tvé.
Nejsi Musa z oněch jedna devíti,
aniž byt tvůj na vřeholi Olympu
starého ; tvá vlast a sídlo v nebi jest.
Ty, než pošly hory, než se prýštily
studnice, jsi obcovala s moudrostí
věčnou, s mourostí, tvou sestrou, pějíci
přede tváří Otce všemohoucího.

potěšeného tvým zpěvem nebeským.
 Žes mne provodila, v nebes nebe jsem,
 zemský host, se odvážil, a oddychal
 empyrejským, umírněným od tebe
 povětřím. Sved' rovnou zase odtavď
 bezpečností mne a navrať do živlu
 přirozeného, by oř ten bezuzdný
 letě nesvalil, jak druhdy dalo se
 s Bellerofontem,¹⁾ ač s menší výsosti,
 dolů mne, a já, spad na pustotiny,
 netěkal tam bloudící a ztracený.
 Půl mi zbývá písne, jednak v pomezi
 užším toho světa spatřitelného:
 stoje na zemi, mi nad os znešen jsa.
 zpívám bezpečněji hlasem smrtným.
 nezměnným ni chropotem ni němou.
 ač jsem na zlé časy, na zlé časy padl,
 na zlé jazyky, a tma jest vůkol mne.
 vůkol nebezpečností a samota!²⁾
 jednak nesamoten já, že ráčíš ty
 navštěvovat mne i v nočních dřimotách.
 i kdy východ barví ráno brunné.
 Zpravuj, Nebešanko, vždycky píseň mou,
 hodných vynajdi, ač málo slychačů!
 Oddal ale barbarskou tu neshodu
 Baccha s besedníky jeho, potomky
 divoké té luzy, která Thrackého

¹⁾ Bellerofon, syn Glaukův, udatný jinoch, který v mnohých pútkách obdržel vítězství: chtěje však na křídlatém koni (Pegasovi) do nebe letěti, spadl na poušť Alejskou.

²⁾ Viz život Miltonův.

na Rhodopě rozsápala zpěváka,
 kde ho les i vrch byl slýchal s potěchou;
 až i zpěv i harfu hluk ten pohřížil
 ukrutný. a Musa svého nemohla
 chránit syna. ³⁾ Přispěj ty, to prosím. líp:
 ty jsi dcera nebe, ona pouhý sen.

Pověz, bohyně, co následovalo
 po tom vypravování, jímž Rafael,
 vládný Archanjel, tak smutným příkladem
 ostřehl odstoupení Adama, by, co
 na odstupce v nebi, nepřipadlo naů
 v ráji též a na rod jeho veškeren,
 kdyby, maje netknouti se vědění
 stromu, přestoupil ten příkaz jediný.
 k zachování snadný, tu kde výborem
 úrod chutných kojiti svůj mohl chtíč
 nejnestálejší. On se svou manželkou
 Evou snažným pozorem, a velikým
 podivem a utišením poslouchal
 o věcech tak vznešených a podivných.
 věcech nepředstavitedlných rozumem.
 jako nenávist a vojna na nebi,
 u Boha, tam v pokoji a blahosti,
 s zmatkem takovým: než zlé to na rychlost
 zpět co potopa se na ty svalilo,
 od nichž původ mělo svůj, a nemohlo
 pomícháno býti s blahoslavenstvím.
 Pročež Adam, znikna pochybování

³⁾ Orfeus, Thracký básník, od Bacchantek na vrchu Rhodopě rozsápán byl, aniž ho musa Kalliope, máti jeho, vyprostiti mohla.

povstaleho v mysli své, tou nehríšnou
 jat jsa tužbou zvědět, co blíže se
 jeho týkalo, jak tento zřetelný
 nebe svět a země nejprv počal se,
 kdy a z čeho stvořen, z jaké příčiny,
 co se v Edenu, co zběhlo mimo něj,
 dříve jeho paměti, jak onen, kdo
 jedva zmočil jazyk svůj, vždy nahlédá
 v živý potok, plynutým svým hrčením
 novou působící řízení. Takto se
 hosta nebeského dále vypsává:

Velké, divu plné věci, rozdílné
 velmi od tohoto světa zjevils nám,
 učiteli božský, s nebe milostné
 seslaný, by záhy vyvaroval nás
 od toho, co, nejsa známo, přinést
 mohlo zkázu nám, a lidským rozumem
 k dostižení nebylo: zač nesmírné
 jeho dobrotě my díky vzdáváme
 nesmrtedlné, přijmouce tu výstrahu
 s slavným slibem, zachovati bezměnné
 jeho svrchovanou vůli, našeho
 účel stvoření. Než, že jsi laskavé
 ráčil pro nauku naši zjeviti
 věci nedomyslitelné člověku,
 jednak podlé vůle Boha nejvyšší
 vědět potřebné, ráč nakloniti se
 níže k nám a pověděti, co by snad
 prospívalo neméně, jak nejprvé
 počalo se nebe to, jež vidíme
 vzdálené tak vysoko a zkrášené
 chodícími ohni nezčíslnými;

potom pak i, činící neb plnící
 všecko prostranství, ten obor povětří
 dalekolitý, a objímající
 vůkol tuto květnou zem; co pohnulo
 tvůrce, aby, v svatém bydliv poklidu
 od věků, tak pozdě stavěl v směsici;
 počav, brzoli on skončil dílo své,
 pokud nezbráněno tobě odkryti,
 oč my se ne k vyzvzdění tížeme
 věčné jeho vlády, nébrž abychom
 velebili víc, čím více známe jej.
 A to velké světlo dnové drahně má
 ještě cesty konati, ač sklonité,
 zdrženo jsa zavěšené na nebi
 hlasem tvým; tvým mocným hlasem kochané,
 žádá déle meškati, by zaslechlo
 vypravovat tebe o svém zrození,
 o povstání rodící se přírody
 z hloubi nesličné; anebo přispíši
 hvězda večerní a měsíc slyšeti
 tebe, přijde noc, a tieho přivede;
 sám i poslouchaje bdíti bude sen;
 nebo jemu vzdáliti se kážeme,
 až by skončila se píseň tvá, a pak
 propustíme tebe dříve svitání.
 Taktě prosil Adam hostě vzácného;
 a tak božský Anjel sladce odpoví:

Naplním i tu tvou žádost opatrnou.
 Jednak všemohoucí díla vyčísti
 můžli který hlas neb jazyk Serafův?
 člověkali s to, by myslí chápal je!
 Seč by však ty byl, a co by sloužilo

tvůrci k pochvale a tobě k šťastnosti,
 nebuď tajno tebe ; totě s hůry mně
 uloženo, bych nasýtil lačnost tvou
 po vědění v mezích svých ; z těch vykročit
 varuj se, ni doufej vlastním důvtipem
 dostihnouti věci nevyjevených,
 kteréž nevidědlný, všemohoucí sám
 Hospodin byl noční okryl mrákotou,
 nezdílné ni na nebi ni na zemi.
 Dosti jest co skoumat, dost co věděti
 mimo to. Než vědění, jsa potravou,
 žádá v chtiči mírnosti, by nad míru,
 jakou snese mysl, nevystoupilo :
 nezáživnáť přílišnost, a brzy se
 moudrost v hlupství, krmě v vítr obrátí.

Nuže věz, že hned jak s nebe Světloňoš,
 velebnější druhdy mezi Anjely
 nežli tato hvězda mezi hvězdami,
 s planoucími pluky svými do hloubi
 svržen byl. a velký Syn se vítězně
 vrátil s svými svatými, tu všemocný
 věčný Otec, s výše trůnu pohleděv
 na jich množství, k Synu takto promluvil :

Mylně vrah náš závistný se domníval
 vše s ním býti zbouřeno. by pomoci
 rotníků té nedostupné, vysoké
 tvrzi, sídla božství svrchovaného.
 dobyv. shodil nás. i potáhl do zrady
 mnohých klamem, jichž tu místa nestává
 více : vidím však, an mnohem větší díl
 zachoval svou víru neporušeně.
 Nebe ještě hlučné dosti počítá

bydlitelů k držení svých království
rozlehlých, a k svým v tom chrámu vysokém
službám povinným a slavným obřadům.
Nieméné, by nad svou v srdeci nepýchal
zlobou zpáchanou, že zpustil nebesa,
mněje být to k škodě mé, i napravím
takou ztrátu, ztrátali to zhubiti
sebezhoubce; stvořím na okamžení
jiný svět, a z jediného člověka
lidu nezčíslného novou rodinu,
bydlejší tam, ne zde, až po stupni
zásluh vyniknou, by sobě posléze
otevřeli cestu sem, a zkušeni
byli poslušenstvím dlouhým. Potom se
zemé v nebe, nebe v zemi obrátí,
jedno ze dvou bude blahé království,
jedna rozkoš, jeden spolek na věky.
Zatím volně bydlíte, vy nebeské
mocnosti, a ty mé slovo, Synu můj
jednorozený, skrz tebe způsobím
všecko to; ty vyřekni, a tak se staň.
Duch můj zastěňující a mocnost má
tebe provázej: jdi, přikaz hlubině
v mezích jistých nebem, zemi státi se.
Bez mezí jest hloub, an já jsem plnicí
neskončenost; aniž prázdné prostranství.
ač, jsa neobmezen, já své dobroty
nevyžívám, moha činiti i ne.
Potřeba a příhoda se nebližte
ke mně, co já volím koli, osud jest.

Takto mluvil Všemohoucí, a co on
mluvil, to i Slovo jeho, synovské

božství, v skutek uvedlo. Jsou bezstředné
činy Páně, času, hnutí rychlejší:
jednak uším lidským, kromě v postupné
řeči, vypraveny býti nemohou,
vypraveny, by je rozum pochopil
zemský. Velká radost, slavnost vítězná
byla na nebi, kdy takto zjevenou
uslyšeli vůli Všemohoucího.

Chválu Nejvyššímu hlučně zpívali,
dobrou vůli budoucímu člověku,
mír a pokoj nové jeho osadě!
Chválu tomu, jehož spravedlivé hněv
pomsty vyhnal bezbožníky daleko
od své tváři, od příbytku spravedlných!
Čest a chválu tomu, jehož moudrosti
vytvořiti bylo dobré ze zlého;
jenžto prázdno od zlých duchů prostranství
naplniti ráčil tvory lepšími,
aby tudy milost svou a dobrotu
vyhlil na světy a věky bezčíslné!

Takto pěli nebešťané. Zatím Syn
ubírá se do své velké výpravy,
přepásaný pasem všemohoucnosti,
uvěncený důstojenství božího
jasnou září. Moudrost, láska nesmírná
v něm se svítily, a Otec veškeren.
K vozu jeho přidán obor nezčíslný
trůnů, vládců, Cherubů a Serafů,
duchů křídlatých, a vozů křídlatých
ze zbrojnice Páně, kdežto od dávna
na tisíce mezi dvěma horama
měděnými k slavnému jich stálo dni

pohotově. Krásný pojezd nebeský!
 Samovolně (zpravujeť je živý duch)
 nyní přijedou a Pána čekají.
 Otevrou se věkostálé do kořen
 nebe brány líbým zvukem točíce
 na zlatých se stežejích, a radostné
 vypouštějí krále slávy, jdoucího
 v duchu svém a slovu mocném utvořit
 nových světů. Na pomezí nebeském
 staví se a vidí s břehu hlubokou,
 nezměřenou propast, pusté, mráкотné.
 divé, hrozné moře, ze dna zbouřené
 větry lítými a vzhůrubitnými
 vlnami, co hory, aby vysoké
 ztekši nebe, pomíchalo střed i os.

Ticho, vlny zkormoucené! zpokoj se,
 hloubi! řeklo tehdáž Slovo všemocné.
 konec vaší neshodě! — A nemešká.
 nébrž vjede na Cherubů perutech
 do Směsice hluboko a do světa
 nestvořeného. I slyšela ho Smés.
 Za ním vešken jeho zástup v přejasném
 bral se průvodě, jsa pilen viděti
 stvoření a divy jeho moci.
 Stanou kola rozjetá, on je do ruky
 vezma zlaté kružidlo, jež hotové
 stálo v boží schráně věčné, opíše
 vesmír ten a všechny věci stvořené.
 Vstřediv jednu stopu, druhou otáčí
 vůkol skrze valnou tmavou hlubinu.
 řka, tak sahej daleko, tak daleké,
 světe, buďte meze tvé a obvod tvůj!

Takto stvořil nebe, takto zemi Bůh.
 látku nesličnou a pustou ! Byla tma
 nad hlubinou mráкотná. Tu Boží duch
 nad vodami klidnými svá plodící
 rozpjal křídla, vznášel se a naléval
 moci životní a teplo životní
 v spoustu plynutou a srážel do zpodu
 černý, studený a tartarový kal,
 žití odporný ; pak poje s podobným
 urovnával podobné a ostatek
 odděloval na různě : a uprostřed
 rozpjal povětří, a zemi od sebe
 rovnovážnou na střed její zavěsil.

Světlo buď ! řekl Bůh ; a světlo nadvětrné,
 prvotina věcí, výbor nejčistší,
 vzniklo z hlubiny, a z svého domova
 od východu skrze tmavé povětří
 putovati počalo. Jsa skulené
 v oblak paprskový ; (slunce nebylo
 dosavad ;) tak ono zatím bydlelo
 v oblakové schráně. Viděl Bůh, že jest
 světlo dobré ; světlo od tmy oddělil
 ve dvě půlkonle : dnem světlo, nocí zval
 tmu. Tak večer byl a ráno, první den.
 Aniž minul bez zpěvu a slavení
 kůrů nebeských, kdy světla mladého
 vydýmanou ze tmy záři spatřili ;
 den, v němž nebe se i země zrodila !
 Naplněn jest radostí a okřikem
 vešken dutý všehomíra okřšlek ;
 ryčně v zlaté harfy všickni udeří,

chvalozpěvy Bohu, tvârci pějice,
i kdy první jitro, i kdy večer byl.

Mluvil opět Bůh, a řekl: Buď obloha
prostřed vod, a odděl vody ode vod!
Bůh pak vzdělal oblohu, a rozprostřel
tekuté to, čisté, jasné, živelné
povětří. a tylil vůkol nejzazší
vydutosti této země rozlehlé:
pevné, jisté meze, zpodní od vrchních
vody dělicí; neb jako zem, tak svět
celý stavil tichoplýmných na vodách,
na dalekém křišťálovém jezeře.
Oddálil pak hlučnou Směsi neshodu,
aby s týkáním se končin protivných
nebyl v celou spoustu zmatek uveden.
Zval pak nebem oblohu, a kûrové
večerní a ranní pěli druhý den.

Stvořena jest země, ale v lůně vod
jsouci zkryta, v své nedošlec děloze,
nejevila se, a valný Okean
tvárnost její zaléval, ne nadarmo,
něbrž obmékčuje teplou, plodistvou
vlahou všecken obor její, k početí
přízpůsoboval tu matku velikou,
plnou rodné vlhkosti. I řekl Bůh:
Shromažďte se nyní, vody, pod nebem
v jeden kraj, a suché místo ukaž se! —
Tudíž hory náramné se ukáží,
vyplynouce: kopily se hřbety jich
šíroké a holé v chmurné oblaky,
vrchové jich dostíhali oblohy.
Jak se vzdmuté kopce vzdvihly vysoko,

tak se vpadlé země lůno spustilo
 nízko, v lože široké a hluboké,
 mnohých jemné vod! Sem spěchem radostným
 vody kulice se chvátaly, jak kdy
 krůpě po suchém se prachu koulejí.
 Část se dula valy krystalovými,
 jiné přímo kvapily: tak náhlý běh
 vrazil mocný hlas jich spěšným výlevům.
 Jako na zvuk trouby vojska (slyšel jsi
 o vojskách) se k svému řítí praporci:
 tak se davy vody valem za valem.
 kudy průchod, hrnulý, kde strmina.
 proudem trhavým. tu kudy po rovní,
 tokem hladkým. nehrozíc se hor ni skal;
 nébrž buďto pod zemí, buď v oklikách
 valných křivolakým bludem tekouce
 nalézaly výpad svůj. a hluboká
 v bařinatém bahně ryly úžlabí
 snadno, až byl všemu místu kázal Bůh
 suchým býti. všemu, kromě výmolů.
 v nichžto nyní plynou řeky, vlekouce
 stále táhlou mokrost svou. I nazval Bůh
 suché místo zemí, shromáždění vod
 velké nazval mořem: vida pak, že to
 dobré bylo. řekl: Zplod' země všelikou
 bylinu a trávu vydávající
 símě, plodný strom a chutné nesoucí
 ovoce, dle pokolení zvláštního,
 v němžby bylo símě jeho na zemi! —

Ledva řekl. a země holá, posavad
 holá, pustá, nesličná a nepatrná,
 měkkou trávu vydala, a celou tvář

její kryla libá drnu zelenost.
 Potom s rozmanitým listím byliny,
 ježto, vzkvěšše náhle, prostíraly své
 barvy rozličné a zveselovaly
 lůno její přesladkými zápachy.
 Ledva co ty květly, vzhůru bujněla
 hustá réva hroznatá, i táhla se
 vonná dyně, vystoupili na poli
 v šikách klasové, a nízký keř i chrast
 motaly své kadeřavé čupryny.
 Posléz, jako v tanci, vstali výteční
 stromové a rozkládali větve své
 s hojným ovocem neb květem perlovým.
 Uvěnceny hory lesů houštěmi,
 křovím doliny a živé studnice,
 potok břehy dlouhými, že země se
 nyní nebi zdála býti podobnou,
 sídlem, kde by bohové i bydleti,
 i se procházeti mohli s potěchou,
 obcující v jeho stínech posvátných.
 Ještě Hospodin byl nedštil na zemi,
 ani bylo, jenžby pole zdělával,
 posud člověka, než vycházely mhlý
 rosné ze země, a zapojovaly
 zemi veškeru i všechny rostliny
 polní, které, dřív než rostly ze země,
 stvořil Bůh, i všelijaké byliny,
 než je zelenití nesli sloupkové.
 Viděl Bůh, žeť dobré jest, a tak se den
 večerem a jitem třetí znamenal.

Buďte světla, řekl opět Všemocný.
 na obloze nebeské, a od noci

oddělujte den, a buďte znamením
časů nočních, dnů a kolem jdoucích let :
buďte za světla, jež býti stanovím
na obloze nebeské, by dávala
zemi světlo své ! — A stalo jest se tak.
Učinil pak Bůh dvě světla veliká
(velká ku prospěchu lidskému !) a z nich
světlu většímu dal zprávu nade dnem,
menšímu dal změnnou zprávu nad nocí ;
hvězdy také učinil a postavil
na obloze nebeské, by temnou zem
osvěcovaly, a změnnou držely
zprávu nade dnem, a zprávu nad nocí,
dělily pak od tmy světlo ; spatře svá
dila, viděl Bůh, žeť všecko dobré jest.
Nebo mezi všemi těly na nebi
první slunce, kouli valnou, způsobil,
z látky nadvětrné, ač nejprv bezsvětlé ;
potom měsíc okrouhlý, a všecku hvězd
velikost ; a posel nebe hvězdami,
z husta jako pole. Pojav světla část
větší z schrány jeho chmurné, vylil je
na okráslek slunce, v němžto otvory
zdělal ku přijetí záře plynuté ;
držeti jsa mocno vpité paprsky,
stálo jest, co palác světla na nebi.
Odtud, jako z židla svého, ostatní
hvězdy nabírají ohně Isknoucího
do svých zlatých bání ; odtud rohy své
zlatí zorní hvězda ; takto nábytek
rozhojňují svůj, buď že se v paprscích
jeho smáčejí, buď že se obráží

o ně světlo jeho, ač se člověku
 ukazují z dále jedno v drobnosti.
 Nejprvé to kníže světla velebné,
 dnovládce, se na východu zjevilo,
 odívaje odtud celé půlněbe
 živým paprskem, jsa rádo cválání
 svému po rozlehlé nebes výsosti.
 Je pak s Plejadami ⁴⁾ soumrak šedivý
 plesem předbíhá, své splvy lahodné
 rozlévaje. Bledý měsíc, zrcadlo
 jeho, stojí proti němu na západ,
 vypůjčuje sobě tváři úplňkem
 světla od něho; jiného netřeba
 světla jemu v stání tom; tak zdálený
 trvá do noci; tu potom střídou svou
 na východu svítí, oběh velikou
 nebe os, a drží zprávu na nebi
 zdílnou se tisíci světly menšími,
 se tisíci tisíc hvězd, jenž v noci se
 vypryskují mílo, pstrouce oblohu.
 Tehdy, prvníkrátě světly jasnými
 večer veselý a ráno vesele
 zdobni jsouce, věnovaly čtvrtý den.

Bůh řekl: Vydej voda živé duše hmyz
 v hojnosti, a lítej ptactvo nad zemi,
 vztáhši křídla pod oblohou nebeskou.
 Bůh pak stvořil velryby a vsehrou
 živou duši hmyzející, kteroužto
 vody vydaly dle pokolení jich

⁴⁾ Zhvězdění, kuřátka.

v hojnosti, a ptactvo křídla mající
 podle pokolení jeho: vida Bůh
 že to bylo dobré, požehnal jim řka:
 Plodte se a množte se, a naplňte
 vody mořské, jezerní, i proudných řek;
 rozmnožujte se i ptactva na zemi.
 Tudíž řeky, jezera i zátoky
 zahmyzí se nezčísleným množstvím ryb.
 perutím a šupinami lsknoucými,
 pod zeleným mokem, slízkajících se
 hromadně, že povstávají mělčiny
 v prostřed moře vidí se; tu pojedné,
 tamto stádně škubí mořské porosty,
 pící svou, a skrze háje těkají
 korálové; nebo živým hrajíce
 leskem, slunci ukazují v poskoku
 brnění své vodní, zlatem skropené.
 Část buď zvolně ve skořípkách perlových
 čeká na bahnitý žer, buď ve zbroji
 pevné pod skalami číhá na loupež:
 na hladině jesetr neb vinutý
 delfín pohrává: část, zrůstu brozného,
 plovající nejapně svým ohromným
 hnutím rmoutí okean; tam Leviatan,
 nejhrubší z tvorů živých, na hloubi
 rozprostírá se co předhoří. a spí
 nebo plavá, zdaje býť se ostrovem
 plynoucím, a polykaje plýtvami
 plije tlamou jezero. V ten samý čas
 břehy, kaluže a teplé jeskyně
 nezčíslné své plody z vajec vylíbly.
 která, pukajíce líbým rozlupem

na svět vydala svá holá písklata ;
 ježto zpernatěvše brzy rozstřela
 křídla svá, a s třepetáním vznesla se
 do povětří, zhrzejíce nížinou
 země ; pod oblaky patřiti jich let.
 Tamto na skalách a vrších cedrových
 hnízdí orlice a bočan zobatý.
 Částka porůznu se vznáší pod nebem,
 jiné, smyslnější, v hejnách společných,
 zšíkované pořádně, a nadané
 časů vědomostí cestou povětrnou
 putují, a přes moře a přes země
 letí vysoko, a změnným předletem
 polehčují sobě. Tak svou důvtivný
 jeřáb koná roční pout. Je nese vítr,
 kormoutí se, kudy tíhnou, povětří,
 nezčítatedlnými křídly ubito.
 S větve na větev se proletujícíe,
 zabývala lesy drobná ptačata
 zpíváním, a rozkládala peřestá
 křídélka, až k večeru ; ni tenkrátě
 štěhotati ustal slavík spanilý,
 nébrž celou noc pěl sladké písničky.
 Ve stříbrných jezerách a potocích
 jiné koupaly své prsy pernaté.
 Labuť, zkrývající krk svůj obloučný
 pod nádherným bílých křídel vydutím,
 pyšně plave veslatýma nohama ;
 jednak časem, opustíci mokřinu,
 vzlétne vzhůru na mohutných perutech
 v nebe středovětrné. Jiné po zemi
 chodí pevné : hřebenatý kohout, jenž

klarynovým zvukem tiché zvěstuje
hodiny, a druhý ten, ježž ozdobný
šlechtí ohon, duhovými pstroucí se
živě barvami a oky hvězdnými.
Tak kdy vody rybami, a povětrí
ptactvem naplněny byly, libezný
večer s jitem oslavili pátý den.

Nastal šestý tvorstva den a poslední.
s libým zvukem večerních a ranních harf.
Bůh řekl: Vydej země živou všelikou
duši, podlé pokolení jejího,
hovada a zeměplaz, a zemskou zvěř
podlé pokolení jich! — A slyšela
země: otevřevši plodné lůno své,
porodila rázem množství nezčíslné
živočichů, dokonalé způsoby,
uclánkovaných a zrostlých úplně.
Ze země se zdvihly, jako z doupat svých,
lité šelmy, jimžto nyní obydlím
pustý les a houšť, neb jeskyně a sluj;
mezi stromy vzdvihly se a kráčely
po dvém; na polích a lukách zelených.
porůznu neb hromadně se pasoucí.
povstal u velikých stádech dobytek.
Telily se nyní hroudy drnové;
nyní odpołu se zjevil plavý lev,
dobýváje zadku svého tlapami.
potom vyskočiv, jak by se vymkl z pout,
zadupá. a naježenou potřásá
hřívou: tigr, levhart, rys, co krtové.
vstávající vyhrabují ze země
kopce nad sebou. Tu křepký z celiny

jelen ratolestné vznesl parohy.
 Ledva z svého jílů slon, tvor nejhrubší
 na zemi. svých členů vzdvihnul náramnost :
 bečíc rostla, jako bejlí, vlnatá
 stáda, rostli vodozemní tvorové,
 říční kůň a luskovatý krokodýl.
 Náhle, co se koli plazí po zemi,
 vyšlo, žížaly a červi. Onyno
 místo křídel hebké chvěly oháňky,
 šatice svých útlých tilek složení
 sličným nádherného léta oděvem,
 zlatem, červcem, blankytem i zelenem ;
 tito, jako linie, svůj podlouhlý
 rozměr vlekli, táhnouce se po zemi
 sledem křivolakým. Ne tu naprosto
 drobné tvory, mnohé z braku hadího,
 divné hrubosti a délky, svíjely
 ještěrové klouby své a na křídlech
 zléty. První vylezl skrovný mravenec,
 o budoucnost pečlivý a nesoucí
 v malé těla schráně srdce veliké,
 časem snad vzor spravedlivé rovnosti
 obcím sjednocených v světě národů.
 Po něm rojná včela ukázala se,
 kteráž krmí trubce, svého manžela,
 lahodně, a klene plásty voskové
 medem nalévajíc. Není ostatním
 počtu ; tobě známa jejich příroda ;
 dals i jména všem : též neneznám
 tobě had, ten mezi všemi polními
 nejchytřejší živočich, jenž, jakkoli
 urostlosti náramné a zježeným

chocholem a měděnýma očima
hrozný, poslušen jest tvého volání.

Třpytělo se nyní nebe v úplné
slávě, a tak otáčelo hnutí svá,
jakož byla velká prvohnitele
ruka dala první kolům jeho běh:
země v přebohaté kráse smála se
milostně, a země, voda, povětrí
zvěři, ryb a ptactva hlučným obživly
chozením a plováním a létáním.
Ještě na den šestý něco zbývalo,
dílo mistrovské, a účel stvoření;
tvor, jenž neshrbený, nezhovadilý
jako jiné tvory, nébrž rozumu
svatým obdařený světlem v upřímé
postavě a s čelem jasným kráčelby,
jiným panuje a znaje sebe sám,
velkomyslný a s nebem spřízněný,
jednak vděčný poznati své blahosti
původa, a k němu srdce, vzhled i hlas
vyzdvíhati nábožně a kořit se
jemu, Svrchovanému, an pánem jej
nade všemi díly svými učinil.
Tehdy všemohoucí, všudy přítomný
Hospodin (i kdež by jeho nebylo ?)
takto Synu svému řekl hlasitě :

Učiňme teď člověka dle obrazu
našeho a k podobenství našemu,
člověka, jenž panování drželby
nad rybami mořskými, a nad ptactvem
nebeským, a nad hovědy polními,

nad všelikou krajinou, i všelikým
 zeměplazem hmyzejícím na zemi !
 To řka, tebe Adame, ó člověče,
 prachu země! tebe učinil, a vdechl
 v chřipě tobě božské dechnutí života,
 k podobenství svému tebe učinil,
 k podobenství božímu, a v živou byls
 duši. Muže stvořil tebe, ženu pak
 pomoc tvou, to čině pro rozplození.
 Požehnal jest potom člověku, a řekl:
 Plodte se, a množte se, a naplňte
 zemi, podmaňte ji šobě, panujte
 nad rybami mořskými, a nade vším
 ptactvem nebeským, a nade všelikým
 živočichem, jenž se hýbá na zemi.
 Tak tě stvořeného (kde jsi stvořen byl
 koli, nemá posud jména místo to,)

postavil v ten libý háj, v tu zahradu,
 sličnou stromy božskými, jichž ovoce
 milé na pohled a k jídlu chutné jest,
 stromy, co jich země koli vynáší,
 rozdílnosti nestihlé! A svobodné
 požívání tobě všech jich úrody
 utěšené dal, jen s stromu vědění
 dobrého a zlého jísti zabrániv.

V který koli den by s něho okusil,
 smrtí umřeš! smrt jest hříchu následkem.
 Střez se! zpravuj žádosti, ať nezehvátí
 tebe hřích, a družka jeho černá smrt.

Skončil Bůh, a viděl dílo své, a hle !
 všecko dobré bylo. Tak se dokonal

líbým večerem a ránem šestý den,
 ne však dřív, než až se tvůrce veliký,
 jednak neumdlený, z díla navrátil
 v nebes nebe, vysoké své obydlí,
 viděť odtavad svět novostvořený,
 panství svého přísadu, jak vypadal
 s trůnu jeho patřený, jak spanilý,
 dobrý, s velkým jeho tvarem srovnalý.
 Vracoval se provozený okřikem
 vysokým, a hlukem deset tisíc harf
 libohlasných anjelskými souzvuky :
 povětří a země opětovaly
 zpěv ten lahodný ; (víš o tom, slyšels jej :)
 nebe plésalo i všecka zhvězdění,
 naslychaly planety, a stanuly
 v běhu svém, an jasný průvod vstupoval.
 Otevřete věčné brány, zpívali.
 otevřete nebe brány živoucí ;
 vpusťte tvůrce velkého, an z díla se
 běře slavně, z díla šestidenního,
 stvořiv svět ! I protož teď i napotom
 otvírejte často zlaté brány své !
 nebo často ráčí navštěvovat Bůh
 stany spravedlného lidu, s potěchou ;
 často křídlaté své pošle vyslance
 k zvěstování božské jeho milosti
 neústavně chodící. Tak zpíval ten
 průvod slavný v stupování svém. Než on
 skrze nebe, ježto stkvoucí brány své
 otevřelo široko, se k věčnému
 Boha stanu přímou cestou ubíral,
 širokou a valnou cestou, jejížto

prachem zlato jest, a hvězdy dlažením;
 hvězdy, jaké zdobí cestu do nebe,
 onu mlíčnou cestu, pasem nebesa
 otáčející, a stlanou hvězdami.

A teď sedmý večer vzešel nad zemi;
 slunce zapadlo, a vyvstal z východu
 soumrak, noci předchůdce, kdy na svatém
 vrchu nebe hory vysokostrmé.
 svrchovaném Boha trůnu, pověky
 bezpečném a pevném, mocnost Synovská,
 vrátivši se, sedla s velkým Otcem svým;
 bylť i on, ač sedě, sstoupil se Synem
 (takovéte moci všudypřítomnost!)
 neviditedlně, a řídil stvoření,
 cíl a původ věcí všech; a od díla
 odpočívaje, den sedmý posvětil,
 požehnaje jemu, že dne sedmého
 Svrchovaný odpočinul od díla.
 Nepominul jednak svatým mlčením:
 neustaly libé harfy znějíce,
 slavné píšťaly a sladké cymbály,
 libozvučné varhany, a lahodné,
 zlatostrunné housle jemné mírnily
 hlaholy, a k tomu zpěvy míšeny,
 pospolně i zvláštně. Oblak ze zlatých
 kouřící se kadidlnic kryl hory vrch.
 Tvorstvo zpívali a skutky šesti dnů.

Velebná jsou, Hospodine, díla tvá,
 neskonalá mocnost! kteráž tebe mysl,
 Pane, obsáhne, ký jazyk vysloví?

Větší jsi dne toho, než kdy vrátil se
 od vítězství nad zbojnými anjely;
 tenkrát tebe velebili hromové;
 stvořit ale více jest než rušiti!
 Kdo se tobě vrovná, králi všemocný!
 Pane, kdo dá mezi tvému království!
 Snadno pyšný útok duchů odbojných,
 snadno marnou radu jejich zapudil,
 jižto bezbožně tvé ujmy hledali,
 ctitelů tvých počet chtěje zmaliti.
 Jeví slávu svou ten, kdo jí na ujmu
 hledí, proti vůli své. Ty uživa
 zloby jeho, více dobra působíš.
 Svědkem buď to druhé nebe, nový svět!
 Tam v tom krystalovém moři prajasném
 jest ten soused nebeský, tam nesmírná
 téměř leží velkost jeho s hvězdami
 nezčíslnými; každá hvězda podobně
 světem jest, a bydlitele chová své.
 Ty jen znáš jich účel, ty jen znáš jich běh.
 Mezi nimi země, sídlo člověka
 utěšené, s mořem vůkol olitým.
 Třikrát blazí lidé, blazí synové
 lidští! jež byl Bůh tak velmi povýšil,
 jež byl k svému stvořil obrazu a dal
 tamto bydleti, a za mzdu povinné
 chvály panovati nad vším stvořením
 jeho. v moři, na zemi i v povětří:
 tamto pokolení rozmnožovati
 jemu spravedlných a svatých ctitelů!
 Třikrát blazí, pokud blahoslavenství
 znají své a setrvají upřímní!

Takto pěli. Znělo zvučné po nebi
haleluja; a tak Sabat svěcen jest.
Nyní tedy vyplněná žádost tvá,
zvědět, jak svět a tato věci tvář
povstala, co dříve tvého stvoření
bylo od počátku, by tvé potomstvo
poznalo to od tebe. A žádášli
více, buď to jedno v míře lidské, rei!

Z p ě v o s m ý.

Adam tázav se na světla nebeská, běře odpověď pochybnou, a výstrahu, by se staral raději o vědomost toho, co mu býti může prospěšnějším. On přestav na tom, povídá příběh o svém stvoření: jak ponejprv zočil svět, a přinesen byl do ráje. Jeho rozmluva s Bohem o samostatnosti. Obdrží tovaryšku; s jakým citem přijal ji. Rafael mu dav užitečnou nauku, vrátí se do nebe.

Anjel dokonal. Než taká líbeznost
tkvěla v Adamově uchu za chvíli,
že co vrytý dlouho poslouchaje stál;
posléz, jako procítiv, mu vděčně dí:

Jaké tobě díky, jakou odplatu
vzdáti možné, historiku nebeský!
jenžs tak hojně ukojil tu žízeň mou
poznání, a s nakloněním laskavým
ráčil vyjeviti věci, bez toho
neskoumatečné: než nyní slyšené
s podivem a radostí, a jakož jest
slušno, s chválou velikému vzdávanou

tvůrci. Jedna zbývá ještě pochybnost,
 kterou vysvětliti můž jen světlo tvé.
 Patře na tu spoustu překrásnou, ten svět
 z nebe, země složený, a rovnaje
 velikost jich obou, vidím zemi tu
 zrnkem býti, písečkem i atomem,
 proti obloze, kde hvězdy nezčíslné
 v nesmírném se vidí točit prostranství;
 toť jich zdálenost a brzké každý den
 obíhání ukazuje důvodně.

Uvážíme, žeby bylo toliko
 k osvětlení tmavé země tvárnosti,
 divno bývá mně, jak moudrá, sporotná
 příroda té nerovnosti náramné
 mohla býti původem, a zbytečnou
 rukou učiniti tolik vzácných těl,
 tolikráte větších proto jediné,
 (jakž mi přichází) a oběh ústavný
 uložití kruhům jejich, den jak den
 opěťovaný. kdy zatím uprostřed
 osedělá země, jižby lépe se
 dostalo běh kratším konat okolkem,
 majeci k své službě sebe vzácnější,
 nabyta by svého konce bez hnutí
 všeho. brala světlo své a teplo své,
 berni přinášenou z dálky nesmírné,
 netělesným spěchem, spěchem vypsánu
 býti skrze žádný počet nemožným.

Tak děl otec náš, a podlé tváři své
 vidín do hlubokých zabíráti se
 myšlení; to Eva znamenajeci,
 tu kde podál seděla, jim na očích,

s vážnou pokorou a vděkem, v tom kdo ji viděl, touhu přítomnosti budícím, vyvstane a k ovocím a kvítkům svým, milým schovancům, se bere, viděti zdárný pupen jich a květ, jenž na její příchod rozvíjeli se a pod pěknou rukou její ochotněji zrostali.

Jednak nebere se, jako rozmluvou nebavena takovou a nechopná věci vznešených; tu ona potěchu sobě schovala, až Adam samé to vypravil by jí, a ona slyšela sama: poslouchalať muže raději nežli Anjela, a vyptávala se jeho raději. On, totě věděla, sladkých míchal do rozmluvy výstupků, a co pozatmělého, to manželskou vysvětloval pěstotou: ne slova ji jedno ze rtů jeho těšila. Ó kdež takové teď láskou dvě a vážností sloučené jest odměnnou? Tak bere se, rovna jsouci bohyni, ne bez dvoru! Ji, co královnu svou, vždycky provázel obor vděků povabných, a odevšad vůkol ní střelami lučil žádosti do všech očí, viděti ji prahnoucí. Rafael pak tížícímu praotci laskavé a vlídně takto odpoví:

Že se ptaje skoumáš, nic ti nelaji;
jest, co kniha Boží, nebe před tebou,
aby četl díla jeho podivná,
poznal časy, roky, měsíce a dny.

K tomu, točili se nebesa či zem.
 vědět netřeba, kdy dobrý počet tvůj;
 ostatek i lidem zkryl i Anjelům
 moudře tvůrce veliký, svých tajemství
 nevyjevě těm. jimž obdiviti se
 lépe byloby. Neb kdyby domněním
 zanášet se chtěli. v hádku jim dal svět:
 podobné, by marným jejich důmyslům
 usmál se. kdy zpupně časem potomním,
 zdělajíce sobě drobný nebe vzor,
 hvězdy sčítati a vesmír náramný
 řídit budou, stavíce a boříce
 k zastání svých domnění; jak opáší
 kouli zástředním i středním čáráním.
 kruhem vedle kruhu. kolem na kolo.
 Již to z rozmlouvání tvého zavříti,
 jenž jsi vůdce potomstva; ty mniš,
 že by tmavé země kouli skrovnější
 velká nebe světla býti neměla
 na službu, a neslušelo obloze
 takou konat cestu. ana seděci
 klidná země sama bere prospěch svůj.
 Pomni však, že jasnota ni velikost
 nezavírá přednosti: můž být, že zem,
 ač jest proti nebi skrovná, nestkvěla,
 více bohatství a dobra stálého
 chová do sebe, než slunce, jehož snad
 plané v sobě samém světlo toliko
 v plodné zemi účinek svůj pronáší,
 kdežto jinak neúčinných paprsků
 jeho podivná se teprv jeví moc.
 Ne však zemi, tobě obyvateli

slouží jejím ta světla přejasná.
 Ta pak nebe rozlehlost nechť osvědčí
 tobě tvůree tvého slávu vznešenou,
 jenžto stavil prostranné, a daleko
 vztáhnul míru svou, by bylo člověku
 poznati, že neostává v svém, a to
 obydlí že příliš volným pro něho,
 by je vyplnil, a malá jeho jest
 částka; ostatek že stvořen k účeln
 pánu jeho vědomému nejlépe.
 Nevýslovnou spěšnost světél nebeských
 všemoenosti jeho božské přičítej,
 kteráž hmotným věcem téměř duchovní
 uděliti mohla kvapnosti. Ni já
 zdám se tobě nehbítým, jenž v úsvitě
 vyšel z nebe, přebývání božího,
 dříve poledne jsem přistal v Edenu,
 z dálky nedostihlé počtem výslovným!
 To však, připouštěje hnutí obloky,
 namítám, bych slabé bytí ukázal
 o něm pochybnosti tvé: ni takové
 být to vydávám, ač tobě takovým
 zdá se bydlícímu tuto na zemi.
 Bůh, by smyslům lidským odůal stezky své,
 nebe od země tak velmi oddálil,
 žefby, píle oněch věcí výsosti,
 zbloudil zemský zrak, a v bludu nenabyl
 zisku. Což, ať světa středem slunce jest,
 vůkol něhož obapolným puzené
 přitahováním v svých kolách rozličných
 hvězdy plésají? Jieh putující běh,
 vysoký neb nízký, nebo ukrytý,

stoupající v před i v zad, neb stanoucí,
 vidíš na šesti, i což ať země ta.
 ač se vidí pevně státi, sedmým jsa
 planetou. své trojí hnutí rozdílné
 vede nečitedlně? jež buď kruhů tří
 hnutí příčnínmu ti volno připsati.
 buďto, aby slunci běhu uspořil
 pracného, ten přenáramnou prudkostí
 nad hvězdami točící se prvokruh ¹⁾
 vzítí neviditedlný, ta domnělá
 dne a noci kola: čemuž u tebe
 nepotřeba víry, jestli dūmyslná
 země sama, putující na východ,
 bere den, a odvrácenou půlkouli
 od paprsků slunečních se potkává
 s noci, ana druhá v záři smáčí se.
 Co ať světlo zemské, obřážeje se
 skrze průhledné a širé povětří.
 měsícovi svému hvězdou stává se.
 svítí jemu v den, on svítí v noci jí
 odměnně, své pole. bydlitele své
 maje zároveň. Ty vidíš vady v něm
 na vzor oblaků. a z oblaků se dešť
 liti můž, a deštěm syrechek blažený
 nésti úrodu, svým tvorům k pokrmu.

¹⁾ Primum mobile, dle zdání hvězdářů starých, byl kruh, který hnutí vzav od Boha první. je jiným nebes kruhům dával. Kdyby Milton za našich časů psal, jistě, že by, co o nebeských tělech a běhu jejich tuto praví, docela jinak vy-
 padlo. Tenkrát ale ještě mezi starým a novým hvězdářstvím
 větší učených částka viklala se.

Snad i jiná druhdy slunce nalezneš
 od služebných provázená měsíci,
 mužské s světlem ženským polučující,
 (oživuje dvojí pohlaví to svět)
 jichž snad koule každá živí tvory své.
 Nebo, aby toto valné přírody
 prostranství, všech živočichů zbavené,
 zpuštěné a prázdné, jen se třeptělo,
 každá jeho koule jen ten skrovný lesk
 sesílala zemi z dálky takové,
 svrch pak země bydlitedlný vracoval
 světlo jim, jest plná pochybnosti věc.
 Jednak, takliž tomu, čili není tak;
 zdali slunce, drže zprávu na nebi,
 vzhází nad zemi, či země nad slunce;
 počínáli to svou cestou plamennou
 od vzhodu, či od západu tato svůj
 tichý nastupuje běh, a povlovným
 nezávadným tokem otáčejíc se
 vůkol osy, tebe s lehkým povětrím
 obnáší, té péče neměj mysl tvá.
 Vše, co tajemného, porné na nebi
 Pánu, jemu slouže, jeho boje se.
 Nad jinými tvory, kdež jich kolivěk
 stává, panuj on sám dle své libosti;
 ty se dary jeho věčně zabývej,
 milým rájem tím, a pěknou Evou tvou!
 Nebe, by, co tam se děje, vyskoumal,
 příliš vysoké; buď moudrým na zemi!
 co se tebe, co tvé týče přírody,
 o to mysl! aniž zpytuj jaké jsou
 světy mimo ten, a jací tvorové

žijí tam, co osud, stav a stupeň jich;
 na tom dosti měj, co tobě zjeveno
 o zemi, a o výsosti nebeské!

Jemu, prost jsa nejistoty, Adam dí:
 Jakž jsi docela mou žádost naplnil,
 duše rozumnosti, jasný Anjele!
 Vyučils mne živobytí pravého
 snadné cesté, varovat se omylu,
 jenžby žití mého sladkost zahořčil,
 jelikožto Bůh sám kázal starostem
 svírajícím zdáliti se od ducha,
 aniž sužovati nás, leč že bychom
 hledali jich sami, myslí bloudící
 marných po vědomostech. Než ten jest pud
 vtipu lidského a myslí, těkati
 bezuzdně, a nenacházet tékání
 konce: ažby výstrahou neb zkušením
 vyučila se, ne mnohé umění
 bezpotřebných, zatmělých a hlubokých
 věcí, ale těch, jenž slouží k prospěchu
 vezdejšímu, pravou bytí moudrostí:
 všechno, co jest nad to, marnost být a dým,
 ano šílenost, již bývá u věcech
 člověk nejdůležitějších nezbedhlým,
 nepřipraveným, a ovšem zpozdlým.
 Tedy s výše nebe dolů suesme se
 letem pozemským, a mluvmе o věcech
 příručních a prospěšných, jichž mnohá se
 nahoditi může hodná poptání,
 propůjčili v tom se tvá mi laskavost.
 Uslyšel jsem od tebe, co dříve mé
 událo se paměti; teď poslyš ty

vypravovat mne, snad tobě neznámý
 příběh můj: dne ještě stává, a ty zříš,
 kterak držeš tebe všechno vymýšlím,
 zova tě i k svému vypravování;
 zpozdíle! leč že to pro odpověď tvou.
 Nebo u tebe jsa, mním že v nebi jsem:
 sladší pak jsou uchu mému slova tvá
 nad ovoce palmové, ač po práci
 hlad a žízeň koji nejlahodněji.
 kdyžto sladkého čas přijde oddechu:
 jednak ono v krátké době nasytí.
 tvá pak slova, božským vlékem nadaná,
 nasycení nepřidadi k sladkosti.

Jemuž Anjel s ochotností nebeskou:
 Jsou i tvoji rtové nenelahodní,
 lidský praotče! a nenevýmluvný
 jazyk tvůj, an Bůh tě, sličnou vnitř i vně
 podobu svou, dary nadal hojnými.
 Tobě lahody a vděky na službu
 hledí stále ve mluvě i mlčení,
 v každém slově tvém a v každém hnutí tvém
 aniž méně tebe máme v paměti,
 nežli druhy služby své, a zpytujem
 rádi stezky Páně vzhledem člověka.
 vidouce, že ctil ho Bůh, a zároveňou
 obdaroval láskou. Nuže vypravuj;
 neboť nebyl jsem dne toho přítomným:
 připadla mi cesta, kdy ty stvořen byl.
 daleká a pustá, cesta v mrákotu;
 výběh s celým plukem k branám pekelným,
 (ten byl úřad náš) a opatrování,
 by, an Bůh byl v díle svém, kdy zvěd neb vrah

z pekla nevyšel, a Pánu nebylo
v unáhlení nad tak smělým výstupkem
pomísiti stvoření a záhubu.

Ne, že snad by oni z mezí kázně své
mimo vůli jeho mohli kročiti,
nébrž jako Svrchovaný vševládce
vysílává u vznešeujících úřadech
nás a skoumá poslušnost ochotné.

Uzavřeny byly, pevně zavřeny
strastné brány závorami valnými!
Jednak z daleka již povyk slyšeti,
jinaký, než jako znívá ples a zpěv!
nářek hlasitý a hlučný, ryk a vztek.
Radostně jsme odtud, jakž nám kázáno,
před sobotou Páně vzhůru kvapili
k břehům světla. Ty však nyní vypravuj!
Těší tvá mne slova, jako tebe má.

Tak dí bohorovný duch; tak otec náš.
Říci, kterak lidský život počal se,
trudno člověku! Kdo zná svůj počátek?
Žádost obcování s tebou delšího
mohla toliko mne k tomu přivést. —
Probudiv se jako z hlubokého sna,
na květné jsem trávě měkce prostřena
nalezl sebe, balsámovým skropen jsa
potem, ježto svými slunce paprsky
osušilo na rychlost, a přijalo
dýmající vláhu tu. Pak upřímo
k nebi obrátím své oči s podivem,
patře chvíli na tu šírou oblohu;
až, jsa dvižen přirozeným popudem,
vyskočím, a jako vzhůru snaže se,

stanu přímý na nohách, a okolo
 sebe vidím hor a dolů proměnnost,
 stinné lesiny a planě výslunné
 s tekutými spády proudů hrčících,
 u těch mnohá tvorů hnutí, chod i let,
 švitořící ptactvo na ratolestech;
 vše se smálo; zápachem a radostí
 okřívalo srdce mé. Již sebe sám
 ohleduji, spatře článek po článku:
 nyní krokem, nyní tryskem pobíhám
 ohebnými ondy, jak mne živoucí
 u vnitř pudí moc. Než kdo, a odkud bych
 a proč byl? to vědomé mi nebylo.
 Pokusím se mluvit, a mluvil jsem,
 po vůli mi jazyk byl a jmenoval,
 co jsem zočil. Slunce, tak dím nejprvé,
 slunce, pěkné světlo! a ty od jeho
 záře osvícená země, ó jak jsi
 vesela a sličná! hory, doliny,
 řeky, lesy, planě! a vy, v nichžto jest
 znik a dehnutí, reete, pěkní tvorové!
 reete, byloli vám zříti, odkud jsem
 takovým. a odkud zde. Ne od sebe!
 Od kteréhož činitele velkého,
 nesmírného v moci, jako v dobrotě.
 Reete, jak ho poznati, jak cítiti mám,
 od něhož mi dehnutí to, a znik, a cit
 blaženosti této nepochopené.
 Tak jsem volal, těkaje, kam nevěda,
 podál od místa, kde prvním dýchal jsem
 povětřím, a toto blahé uviděl
 světlo; a kdy odpovědi neznělo,

na zelené trávě, kvítím protkané.
 sednu zamyšlený. Tu mne sladký sen
 přepadl nejprvé, a davem lahodným
 překonal ty dřímající smysly mé,
 bez bolesti, ač mi bylo, jak bych se
 do prvního zase stavu vracoval
 nečitelného, a v nívě rozplýval.
 Náhle sen mi kolácí se na mysli.
 jehož tvárnost fantasii lahodně
 býti mne a žiti dosvědčovala.
 Božská podoba, tak mi se vidělo,
 přijdouc pravila: Tvůj obyť. Adame,
 čeká tebe; vstaniž první člověče,
 lidu nezčíslného otce prvotný!
 Žes mne volal, přicházím tě v blaženou
 dovest zahradu, tvé sídlo určené.
 To říka, pojme za ruku a vzdvihma mne.
 přes pole a vody, jako u větru
 nese lehce, slízkým letem, bez kroků.
 Posléze mne staví na vrch planitý
 hory lesnaté, a vůkol dalekým
 uzavřený obvodem. ježž mnohý štep
 výtečný a procházky a besídky
 okrašovaly, že nic, co na zemi
 viděl jsem, tak utěšené nebylo.
 Každý strom tu krásným ztížen ovocem,
 vábícím i chut i zrak, že rvát i jíst
 rozechtělo se; v tom procitnu, a zřím
 vše to před očima v pravdě, jak mi sen
 živě maloval. I jmu se blouditi
 znovu, leč že mi se zjeví vůdce můj.
 stojí prostřed stromoví, Bůh Hospodin!

Potěšený, jednak s strachem klaním se
 jemu, padna k nohám jeho s pokorou.
 Vzdvihne mne, a takto praví laskavě:
 Koho hledáš, já jsem původ věcí všech
 vůkol tebe, na dole i výsosti!
 Tento ráj jest tvůj, jáť dávám za vlastní,
 aby dělal jej a živ byl z úrody
 jeho! S všelikého stromu rajského
 jísti hudeš. podle srdce libosti,
 svobodně, a nedostatku nebude
 tobě; ale s dřeva, jehož požití
 činí dobrého a zlého vědění,
 kteréžto jsem, jako základ jediný
 poslušnosti tvé a víry, u prostřed
 ráje štípil. podle stromu života,
 (pomni na má slova!) jísti varuj se,
 varuj se a lekej jeho následku!
 nebo věz, že který den by s něho jedl,
 přestoupiv mé příkázání jediné,
 bude umřít tobě nevyhnutelné.
 býti smrtelným, a z ráje blahého
 jíti na svět plný strastí, běd a psot!
 Hrozně vyřekl tu přísnou záповěd,
 kteráž posud strašlivě zní v uchu mém,
 ač jest na mé vůli trestu ujiti;
 brzy jednak přijma jasnost tváři své,
 takto laskavě svou mluvu obnovil:
 Nejen toto krásy plné okolí,
 všecku zemi tobě dám i potomkům
 tvým: buď posedena vámi; panujte
 nad všelikým živočichem na zemi,
 v povětří a v moři. Ryba, zvěř i pták

buďte podrobeni vám, a na důkaz
 budiž toto ptactvo všeliké, a zvěř
 tato podlé pokolení jejího,
 přivedena k tobě, aby jména svá
 vzala od tebe, a s nízkou pokorou
 zaslíbila tobě věrnou poddanost.
 Tak i zástup v živlu vodním bydlící,
 ač se tu, že nelze jemu povětrím
 oddychati tenkým, nemůž staviti.
 Řekl, a ai! hned zvěř i ptactvo blíží se
 po dvěm; ona lichotivě shrbená
 jdoucí, ptactvo s spuštěnými perutmi.
 Dal jsem jména všechněm, jakž jsou předemnou
 kráčely, a viděl jsem jich přírodu;
 takou známostí Bůh nadal rozum můj
 náhle. Toho ale nikde nebylo,
 ježto mně se zdálo nedostávati.
 Směle tedy dím té božské podobě:
 Ó co, jaké jméno tobě, (vyššímť jsi
 člověka, i co jest koli nad něho)
 Nevyslovitedlný! jakou poctu ti
 vzdáti mám, ty všeho míra původe,
 všeho dobra dárce, jenž tak hojně jsi
 prohlédal a štědře k blahoslavenství
 člověka. Než nevidím, kdo semnou by
 zdělil je: i jakéž štěstí v samotě,
 jaké požívání, a bych požíval
 všeho, jaká spokojenost jednomu?
 Tak já odvázně, a jasné vidění
 více zjasnělo a řeklo s usmáním:
 Co ti slove samotou, i neníli
 povětří i země plná rozličných

živočichů, podrobených vůli tvé,
 by tě bavili a hráli před tebou?
 Znáš jich jazyky i stezky; mají pak
 oni také poznání a umu dar
 nepotupný: s těmi měj své zabylstvo,
 vládna jimi. Velké jest tvé království!
 Tak děl Hospodin, jsa vidín veleti.
 Dosáh dovolení mluvy, za milost
 prosím já, a odpovím mu pokorně:

Neurazte tebe, Vládce nebeský,
 slova má! ó tvůrce, buď mi milostiv,
 an, co srdce žádá, ústy pronáším.
 Neučinilli mne náměstníkem svým,
 staviv druhé tvory nízko pode mnou
 na zemi? i jakýž mezi takovou
 spolek nerovností může povstati,
 jaká shoda, jaká pravá útěcha?
 ježto odměnnou a v míře zároveň
 vzdávanou i přijímanou býti chce,
 kdežto nestejnost, kdy jedno činné jest,
 ospánlivé druhé, valnou působí
 neshodu a zoškliví se v krátkosti.
 Tovaryšstvo míním, po němž srdce mé
 touží, hodné, s nímž by zdělit rozumné
 bylo útěchou; jež míti s hovady
 není člověku; vše s pokolením svým
 pěstí se, lev se lvicí; tak moudře jsi
 spojil všecky, dvě a dvě. I nemůže
 s skotem pták, pták s rybou, s býkem opice
 bydleti, tím méně člověk s hovadem.

Načež s zalíbením vece Všemocný:
 K sladkému a výtečnému prohlédáš

šťěstí, vyvoluje sobě družebnost,
 Adame; a radost prostřed radostí
 nechutná ti samotnému nižádná.
 Co se tobě o mně zdá, a stavu mém?
 Vidímli se tobě dosti blaženým
 čili nie, jenž samotný jsem od věků?
 aniž znám, kdo druhým by neb podobným
 mně, ať nedím rovným byl. S kým tedy já
 obcovati mohu, leda se tvory,
 jež jsem učinil. a již jsou vzhledem mne
 neskončeně menšími, než ohledem
 tebe všelikterá zemská stvoření?

Dokonal. I dím mu opět s pokorou:
 Výsosti a hloubi věčných stezek tvých
 nevyskoumá slabé lidské myšlení,
 Svrchovaná bytosti! Ty v sobě sám
 dokonalý jsi, a není žádného
 nedostatku v tobě. Ne tak člověk jest
 obmezený; tento má proč žádati
 obcování k pomoci neb potěše
 v nedostatecích svých. Ni rozplozování
 tobě potřebí, že neskončený již,
 že, ač jeden, v počtu dokonalý jsi.
 Člověk ale ovšem nedokonalý
 sečten jest, a z podobného zplozuje
 podobné, a rozmnožuje obraz svůj:
 nedostatečný, a tudy potřebný
 lásky odměnné a přízně předrahé.
 Ty v své soukromnosti jednak samotén,
 nejvýbornější jsi sobě družinou,
 aniž obecenství hledáš spolního;
 a však, kdy ti líbo, můžeš tvorů svých

povzdvihnouti na jaký chceš vysoký
 stupeň jednoty neb spolku, zbožniv je.
 Mně však není zpřímit hovad shrbených.
 ani v družebnosti jich se kochati.

Tak díím, propůjčené uživ svobody,
 důvěrně, a slyšen jsem. I daltě mi
 tuto odpověď hlas Boha laskavý:

Podobalo mi se tebe, Adame,
 skoumati: i nalézám, že nejen znáš
 živočichy, jež jsi právě jmenoval,
 brž i sebe samého, a z mluvy tvé
 dyše svobodné duch volný, obraz můj,
 ne tupému udělený hovadu.
 Právés soudil spolek jeho nehodným
 býti tebe; vždycky smýšlej tak. Já, nežs
 mluvil, věděl jsem, že není člověku
 dobře býti samému: ni mnil jsem
 těch, ježs viděl, dáti tobě v společnost,
 přivodiv je ku skoumání toliko.
 kterak o hodném a slušném soudil by.
 Než, co nyní přivedu, to zalíbíš
 jistě, podobenství tvé, tvou příhodnou
 pomoc, tebe druhého, a touhu tvou,
 naprosto dle srdce tvého žádosti.

Skončil, aneb já jsem více neslyšel,
 tak má zemskost silou jeho nebeskou
 přemožena jsoucí, dlouho jakkoli
 vytrvavši, napjatá k té výsosti
 nebeské, té převznešené rozmluvy,
 (jak kdy věci bleskem smysl náramným
 ustane a zslne) sklesla, hledajíc
 ve snu okrání; ten přišed na rychlost,

přivolaný od přírody k pomoci,
 zavřel oči mé. Mé oči uzavřel,
 ale otevřenou schránu zůstavil
 obraznosti mého zraku vnitřního.
 Tím, ač spě, jsem jako u vytržení
 uviděl, kde ležím, viděl podobu
 slavnou, před mž bdě jsem stál; ta sklonie se,
 otevře můj levý bok. a z žeber mých
 vyňme jedno žebro. teplem srdečným
 zahříté, a živou krví smočené.
 Drahá byla rána, ale zcelela,
 jsouci vyplněna tělem, chvíli tu.
 Nyní působil a tvořil rukama
 žebro to, a z rukou jeho tvořících
 vznikla bytost v podobenství člověka,
 jiného však pohlaví. tak milostně
 krásná, že co po všem světě zdálo se
 krásným býti, býti krásným zdálo se
 méně teď; neb shromážděno pospolu
 v ní jen samotné, a v jejím pohledu,
 kterýž od té doby linnl v srdce mé
 sladkost nikdy necítěnou dosavad.
 nébrž všecka vůkol nadehnul stvoření
 duchem milosti a lásky rozkoší.
 Nyní zmizí. zůstavíc mne v mrákotě.
 Procitnu a běhám prahna nalézt ji,
 nebo její ztráty želet na věky,
 odříkaje se vši jiné rozkoše.
 kdyžto ai! mi zjeví se ne daleko,
 jak jsem ve snách spatřil ji, vším ozdobná,
 v čem jí zem i nebe mohly přispěti
 k umilostnění: i přicházelať

na hlas nebeského učitele
svého, nevidomě jednak vedena
jsouci od něho a neneumělá
svaté milosti a zvyků manželských.
Vděk byl v kroku jejím, nebe ve tváři,
spanilost a láska v každém pohnutí!
Nesnesla té radosti, díím hlasitě:

Ó toť srdce útěcha! Ty zplnil své
slovo, tvůrce milostivý, všedobřý!
dárce krásy všeliké! Než nejkrašší
tento jest tvůj dar, mně popřáný. Ó toť
tělo z těla mého, z kosti vidím kost,
sebe před sebou. I bude tedy se
zváti mužatka, že z muže vzata jest.
Protož otce opustiv i matku svou
přidrží se ženy muž, a napotom
jedním tělem, srdeem, duší stanou se.

Slyšela; než jakkoli ji přivedl Bůh,
přece nevina a stoudnost pauenská,
vlastní ceny vědomí, a její ctnost,
chtěcí ne bez námluvy a hledání
býti získána, a nenabíhavá,
nevtíravá, ale stranivá, a tím
žádoucnější; nebo aby ch dořekl,
sama nehríšná a čistá příroda
pudila ji. vidoucí mne, k útěku.
Následuji; vědoma, co slušno jest,
ona. přijme s důstojností povolnou
pronešení mé. — V stan vedu svatební
zardělou co jitro: nebe veškero,
všecky blahé hvězdnatosti v dobu tu
linuly své splyvy nejvýbornější:

zem své přízně vydávala znamení,
 vydávaly hory; ptactvo plésalo;
 svíží větríci a větri lahodní
 šeptali to lesinám, a křídla
 růže metali, a vůně metali,
 ze křoviny povanouce kořenné;
 až ten milovný pták noční svatebnou
 pěje píseň, velel hvězdě večerní
 pospíchati nad horu a zažící
 záhy utěšenou k svatbě pochodni.

Tak jsem tobě vypravil svůj celý stav,
 celý obsah této zemské blahosti,
 jižto požívám. To sluší vyznati,
 že i v jiných věcech milou nalézám
 potěchu, však, nechť mi prospějí neb ne,
 přece změny nepočije duše má,
 aniž valné tužby; míním lahody
 chuti, zraku. čichu, bejlí, ovoce,
 kvítí, procházky, a sladký ptactva zpěv:
 tu mi jináč naprosto, tu s rozkoší
 spatřuji i týkám se, tu první jsem
 cítil náruživost, hnutí podivné!
 Silen dosti v požívání všelikém
 slab jsem proti mocným krásy povabům.
 Buď že ve mně, pochybivši příroda,
 zůstavila kterous částku tuze mdlou
 snéstí předmět takový; buď ujmouci
 boku mého vyňala víc, než co vhod;
 na ni aspoň příliš vlila ozdoby,
 svrcek její ušlechťivši výtvozně,
 ač že vnitřek méně ukončeným jest.
 Vidímť ji, dle tvaru přirozenosti,

vypravenu býti myslí chopnostmi
 nižšími, ač žeť ty mnohem vzácnější;
 samu tvárnost její méně podobnou
 k toho, který oba stvořil, obrazu;
 slaběji pak pronášeti povahu
 dané nad jinými tvory svrchnosti.
 Než, kdy k rozmilosti její přistoupím,
 tak se dokonalou v každém ohledu,
 tak se vědomou své býti ceny zdá,
 že, co pílí říci nebo činiti,
 zdá se moudrým, ctnostným, zprávným, nejlepším.
 Všecko vyšší umění, kde ona jest
 ustoupá, a moudrost, kdy s ní rozmluví,
 stojí zaražená, hlupstvím zdajíc se;
 slovůtnost a rozum jsou jí na službu,
 jako tvorstva účelu, ne případné
 stvořené; a, slovem všecko zavřítí,
 šlechtnost a velikost myslí zdělaly
 v ní svůj milý chrám, a strašnou uctivost
 daly vůkol, na vzor stráže anjelské.

Načež Anjel s staženým mu obočím:
 Neobviňuj přírody: ta na ní co
 bylo, konala, ty čin, co na tobě,
 aniž chtěj se nedověřit moudrosti:
 ona neopustí tebe, leč by ty
 povrhl jí, kdy potřebna ti nejvíce,
 připisuje věcem cenu přílišnou,
 méně výborným, než sebe býti znáš.
 Nebo proč tě div a rozkoš podjímá?
 pro povrchnost! pěknou, hodnou zajisté
 pěstoty, tvé cti a lásky tvé, ne však
 poddanosti. Považ oba, potom suď!

Bývá, že jest k největšímu prospěchu
 sebevážnost, založená na právu,
 dobře zřízená; čím víc to pravidlo
 v skutek půjde tobě, tím té ona snáz
 uzná hlavou svou, a pravé přednosti
 podrobí své okrasy: tak ozdobnou
 jsouci stvořena, by víc ty kochal se,
 a tak důstojnou, by čestně miloval
 družku svou, jež zná, kdy méně moudrým ty.
 Jestli citu smysl, jímž lidská množí se
 rodina, ti nad všelikou přichází
 rozkoš příjemným, i pomni, an je týž
 dán i hovědům i zvěři všeliké:
 bylťby nezdilným a nezobecněným,
 maje do sebe, co hodno bylo by
 člověka a náruživých zápalů.
 Co však v spolku jejím bude vznešené,
 vlnadné, lidské, rozumné, to miluj vždy;
 slušnat milost, náruživost neslušna
 proti pravé lásce. Láska šlechtí mysl,
 srdce šíří: má své sídlo v rozumu,
 rozvážlivá jest, i stupeň, po kterém
 k nebes lásce stoupal by a nepadal
 v rozkoš tělesnou, a protož dražky tvé
 není nalezeno mezi zvířaty.

Jemuž Adam odpołu dí zardělý:
 Ani její povrchnost tak spanilá.
 ni co v plození všem tvorům obecné,
 ač že svatěji a výše o loži
 smýšlím manželském, tak velmi kochá mne,
 jako ony vděku plné způsoby,
 ony lahodnosti, jimiž oplývá

její každé slovo, každý její čin,
 s láskou spojené a sladkým poddáním,
 dovodícím myslí naší jednotu
 pravdivou, a jednu duši v obou nás;
 shodu, příjemnější dvěma snoubencům,
 než jest hudby jednohlasné uchu zvuk.
 To však nezmáhá: já jedno zjevují
 pocítění své, jsa nepřekonaný;
 namítá se mnohý předmět smyslům mým,
 představený rozličně, vždy volné však
 lepší schvaluji a volím schválené.
 Nehaniš, že miluji, a povídáš
 milost cestou být i vůdcem do nebe!
 Odpusť, nepraváli má jest otázka,
 milujíliž také nebes duchové?
 kterak vyražejí lásku odměnnou?
 pohledem? či pomyšlením paprsků?
 tknutím dalekomocným či bezstředním?

Usmál jest se Anjel; žhoucí červenost,
 barva milosti a růží nebeských
 polinula jeho tvář, i vece mu:
 Dosti měj, že blazí jsme, a bez lásky
 žádná blaženost. Co tobě v těle jest
 požívati čistého, a čistým jsi
 stvořen, toho požíváme zvýšeně,
 nenalézajíce závad nižádných
 kůže, příhbi, členů, těla hmotného;
 zcela, jako s povětřím to povětří,
 splynou, objímajíce se, duchové:
 ni jim v čistém čisté lásky zápale
 obmezených smyslů potřebí, jak kdy
 s tělem tělo, duše s duší obcuje.

Nelze však mi dále. Slunce, odchodu
heslo mého, za zelené sstupuje
země předhoří a výspy trávnaté,
Hesperidské, žehnaje se libezně.
Měj se dobře, stálým buď, a miluj! však
nejprv toho, jehož milovati, jest
býti poslušným, a zachovávat
stále příkázání jeho vznešená;
varuj se, by nevynikla nad rozum
náruživost tvá, a ty snad nepáchal,
co by nehodné tvé bylo svobody.
Štěstí nebo strast i svou i synů svých
v sobě zavíráš: buď pečliv o všechny!
zradujem se, já i všickni blaženci,
setrvášli. Stojíš! stát i padnouti
na tvé vůli jest, tvé vůli svobodné.
U vnitř dokonalý, nechtěj zevnitřní
pomoci, a oddaluj vše od sebe,
co by k přestoupení tebe vábilo!

To řka, vstal. Jej takto s dobrořečením
Adam provází: Nuž, kdy tě držeti
déle nemožno, jdi hoste nebeský,
nadpovětrný posle jím nám seslaný,
jehož vrchní dobrotu já velebím.
Rozmilé a vldné bylo nad míru
obcování tvé, a vděčnou poctěno
bude pamětí; ty dobrým na lidstvo
buď a laskavým, a často přicházej!

Tak se rozstoupili. Anjel z hustého
stínu do nebe. Adam v stánek svůj.

Z p ě v d e v á t ý.

Satan zemi oběh vracuje se do ráje, ve mhle ukrytý. Tu našed spícího hada, vejde v něj. Adam a Eva vycházejí v úsvitě do zvyklé práce. Eva samotná pracovati chce: odpírá Adam, boje se, by nepodvedl Čert samotné. Eva uráží se, že jí muž nevěří. Adam jí zůstává vlastní vůli. Ona se odloučí. Had pekelný přijda k Evě dá se s ní do řeči: svede ji, že smí jisti ovoce vědomosti sama, i mužovi halúzku jablek z téhož stromu přinese. Adam ztruchlí: posléze pro valnou k ní milost umíří stanová s Evou, a jí zakázané ovoce. Účinkové hříchu.

Nic víc o rozmluvách, ježto mival Bůh
nebo Anjel s člověkem, co s přítelem
přítel mile posedě, a při prosté
úctě povoluje jemu mluvití.
bez hany. Ach, teď má zvuky smutnými
zazní píseň. Zrady, mrzké nevěry,
zpourey, odboje se člověk dopouští;
nebe odvracuje tvář svou od něho,
následuje neláska a horšení,
hněv a vytýkání spravedlné, a soud,

kterýž do světa svět vnesl běd a psot;
 hřích a smrt, ten jeho stín, a mizinu,
 smrti družku. Smutný úřad ! ač že to
 obsah veliký a písně hrdinské
 mnohem důstojnější, než kdy posupný
 Achil ubitého vraha v pomstě své
 honí třikrát vůkol náspů Trojanských,
 neb kdy Turnus pro odňatou vztéká se
 nevěstu, a Neptuna a Junony
 vášeň mnohá léta Řeka prohání
 na vodách, a syna Cythereina.¹⁾
 Ó by jen mé mluvě ducha hodnosti
 udělila nebeská ta pěstounka,
 ježto navštěvovat ráčí, bez prosby,
 v noci mne, a v mysl dřímajícímu
 dává vzácná myšlení, a lehký tok
 nehledaných veršů, co jsem obsah ten
 ku hrdinské sobě písni oblíbil,
 dlouho obíraje, pozdě nastoupě.
 Od přírody vojen nikdy nedbal jsem,
 za hrdinský předmět jměných toliko ;
 mistrovstvím to zdávna, síci na kusy
 po dlouhé a omrzalé nesnázi
 vymyšlené v marných báchách rytíře ;
 o lepším pak stále myslí hrdinství,
 trpělivosti rekovné, neznělo
 písně ; líčily se kolby, zápasy,
 hry a skvostná odění, a pavézy

¹⁾ t. ztracený ráj jest hodnější a vznešenější báseň hrdinská nežli Iliada, Aeneis a Odysea.

vykládané, koni s zlatostkvělými
 pochvami, a švární, hrdí jinoši,
 již se harcují a kolí na honech;
 potom hody v večeradle vévodském,
 kdeto jídlonoš a češník s nohsledů
 posluhují hejnem. Nízké, nehodné
 zpěvu předvrhy; z těch jména hrdinství
 nemůž vzíti píseň, ani osoba.

Mně, jenž k věcem těm ni dby ni schopnosti
 nemám, vznešenější předmět dostal se,
 jemuž jména toho z sebe nabyti
 možné jest, leč žeby věk a zimní kraj
 srazily má křídla rozpjatá; i toť
 snadno mohlyby, by všecko dílo to
 bylo mé, ne její, ježto s výsosti
 v noci přichází a dyše v ucho mé.

Slunce zašlo, zašla hvězda večerní,
 ona, ježto soumrak, který krátký čas
 mezi dnem a nocí bývá rozsudím,
 uvozuje na zemi, a půlkoule
 noci celý, ode konce ku konci,
 obhled zastřela, kdy Satan, nedávno
 před hrozením uběh Gabrielovým
 z ráje, nyní, v zúmyslné ztvrven jsa
 lsti a zlobě, přilna k zkáze člověka,
 aniž dbaje, co by jemu horšího
 pošlo z toho, navrátil se bez bázně.
 V noci utek, v půlnoci se navrátil,
 zemi obíhav a varovav se dne
 od doby, co vladař slunce Uriel
 vchodu jeho vyšetřil a Cherubů
 vystřehl strážných. Odtud strachem hnán jsa, sedm

pořád zběhlých nocí tékal s mráкотou.
 Třikrát čaru rovnonoční okroužil,
 čtyřikrát oběhl zemi od úhlu ²⁾
 k úhlu; osmé nyní noci vrátil se
 v Eden, našed kradí, proti východní
 stráži Cherubů, vchod nepodezřelý.
 Bylo místo u ráje, již není ho
 více, hřích, ne čas tu změnu způsobil,
 kde své vlny Tigris srážel v hlubinu
 podzemní a z části živým pramenem
 vznikal v ráji podlé stromu života.
 V tu se řeku pustí vrah, s ní vyplyne,
 obalený mhlou, a hledá, kde by mu
 ukryti se bylo. Zběhal všecku on
 zem i moře, od Edenu přese Pont,
 přes Méotis kaluži až za řeku
 Obu na půlnoc, a odtud k samému
 úhlu polednímu; na dél k západu
 od Oronta, tam, kde hráze velkému
 Okeanu Dariena ukládá;
 odtud do kraje, kde Indus s Gangesem
 v širokých své vlny hrnou výmolích.
 Takto celý světa obor zběhaje
 slídl bystrým pozorem, a všeliké
 skoumal tvory, který nejpráhodnějším
 byl by k jeho úkladům; a našel jest
 hada z živočichů nejchytřejšího
 býti na poli. Jej, dlouho přemítav

²⁾ t. třikrát země obor od východu k západu, a čtyřikrát
 od půlnoci k polední oběhl.

v mysli, rozpačitý, zdáním konečným
 oběře, stroj hodný, nejhodnější krov
 lichoty, v nějž vejda, své by úmysly
 schoval černé, nejbystřejším před okem;
 nebo v lestném hadu, co by prováděl
 koli, mněl, nic podezřelé nebude,
 jmíno ze vtipu a vlastní chytrosti
 pocházeti. jímžto jiný živočich
 domnění by vzbudil moci ďábelské,
 ukryté a činné v smyslu hovadím.
 Tak on umínil, než prvé bolestná
 vášeň jeho v tento nářek propukla.

Země. nebe podobo! ba nad nebe
 lepší, sídlo bohů hodné, stavené
 na vzor nový, se starého opravou!
 Což by za lepším Bůh stavěl horšího?
 Nebe zemské, vůkol něhož plésají
 jiná nebe, svítíce a nosíce
 služebné své lampy, světlo nad světlem,
 pro tě jedno, jak se zdá, a pojíce
 v pěkné tváři tvé svých drahých paprsků
 svaté vlévání! Jak v nebi Hospodin
 středem jest, ač všudy vztažený, tak ty
 v středku s každého daň béřeš okruhu:
 v tobě, a ne v nich, ta jejich plodistvá
 zjevuje se moc, v tvé trávě, zrostlinách,
 v šlechtetnějších plodě tvorů, stupněmi
 nadešených životem a majících
 zrůst a cit a um; což vše je v člověku!
 S jakou potěchou, by mne co těšilo,
 mohl jsem objít vás, vy sladce proměnné
 hory, doly, řeky, lesy, planiny!

země, moře, břehy háji zvěččené,
 skály, jeskyně a sluje! Nemám však
 stání v vás, ni útěchy: čím vidím víc
 vůkol sebe rozkoše, tím cítím víc
 u vnitřku svém bolesti v tom mrzutém
 sídle odporů: mně dobro všeliké
 v jed se obrací, a v nebi horším by
 stav byl můj. Než ani zde, ni v nebesích
 bytu nehledám, leč že bych překonal
 nebes Svrchovaného, a nedoufám
 tím, co hledám, méně bídným státi se,
 nébrž učiniti jiné, jak jsem já,
 byť i na mne připadlo co horšího.
 Neboť jedno zkázou býti potěšen
 může duch můj neklidný; a zkazímli,
 nebo k záhubnému skutku získám jej,
 pro něhož to všecko učiněno jest,
 všecko to se brzy za ním sesuje,
 sloučeno jsa ke štěstí i bídě s ním;
 k bídě tedy ať se zkáza rozšíří!
 Má to bude sláva mezi mocnostmi
 pekelnými, že jsem zbournal jedním dnem,
 což byl Všemocný šest dní a nocí šest
 tvořil, neústavně dělaje, a kdož
 ví, jak dlouho prvé přemýšlev, ač ne
 déle snad, než co jsem jednou nocí já
 vysvobodil od poroby neslavné
 jednu téměř půlku mocí Anjelských,
 ztenčiv sluhů jeho dav. On, na pomstu.
 nebo aby zplnil lichý počet svých,
 buď že, stvořiv staré, neměl síly víc
 stvořit nových Anjelů, (zda stvořil je

naprosto) buď na potupu větší nám
 umínil jest místo naše osadit
 tvory ze země, z tak nízké pošlými
 přípravy a nebeskými nadat je
 dary, dary našimi. Co umínil,
 vykonal; i stvořil člověka, a proň
 slavný svět, a zemi jemu k obydlí,
 pánem nazval jej, a v službu křídlaté,
 ó té nehodnosti! dal mu Anjely,
 sluhy plamenné, by bděli, zemského
 pilni úřadu. Těch já se strachuji,
 vyhnouti pak chtěje jejich čilosti,
 obalený oparů mblou půlnočních,
 po tmě krađu se a všečen prolézám
 chrast i luh, by najítí kde bylo mi
 hada spícího, a v jeho zmatené
 zkrýt se kotouče, i černý úklad můj.
 Zahození mrzké! já, jenž s Bohy jsem
 válel o přednost, mám nyní státi se
 zvířetem, tu podstatu, jež na božství
 vzpínala se výši, s hmotným smísiti
 kalem, vtělit se a zživočišněti!
 Než, kam ctizádost a msta se nesníží?
 Tomuť, kdo se pne, tak nízko klesnouti,
 jak vstal vysoko, a dřív neb později
 podrobí se věcem nejmrzutějším.
 Pomsta, jsouci neprav sladka, brzy se
 trpce na sebe zpět sama obrací.
 Nechtí, já nedbám, jen ať, co se na vyšším
 nepovedlo, na tomto mi zdaří se,
 jenž mou všecku na se závist obrátil,
 na tom novém nebes Pána kochánku,

člověkoví z hlíny, synu hrdosti,
 na potupu naši z prachu stvořeném.
 Tak se hodnou vzdora vzdorou vyplatí!

To řka, chrastím, po suše i mokřinách,
 na vzor černé mhly se táhna, nastoupí
 slídění své pľlnoční, kde nejdřívě
 hada našel by; i najde jej, an spí
 tvrdě, svitý v mnohých kruhů labyrint;
 ne již v hrozuém stínu, v pusté jeskyni
 tenkrát, neškodný jsa, nébrž na drnu
 trávném, nestrašný a nestrašený spal.
 Do úst jeho Satan všel, a zvířecí
 smysly, v srdci nebo v hlavě, posedna.
 nadchnul brzy rozumem, ač ve spaní
 nepřekazil, příští rána čekaje.

Teď, kdy od východu svatý zasvítal
 papršlek a urosené operlil
 kvítí, ježto líbé ranních kadidel
 vydechalo výzevy, kdy z velkého
 země oltáře všech věcí líbezné
 k nebi vznášely se dchy, a pochvalou
 tichou velebily tvůrce, příjemným
 jeho chřipě naplníce zápachem:
 vyšlo lidu dvě, a k tvorů bezhlasných
 chorn připojilo hlasnou chválu svou.
 To kdy vykonáno, ranní požívá
 chvíle, větríků a vůní nejsladších;
 potom rokuje, jak nejlép toho dne
 konalo by práci přibývající,
 (přibývalo jest jim práce den co den,
 aniž zmohly ruce dvou tak velký sad)
 a tu Eva takto počne k manželu:

Adame, my, pěstující stromy ty,
 byliny a kvítí této zahrady,
 pílíme své milé práce určené;
 jednak, dokud rukou nepřibude nám,
 vždycky pod prací nám dílo poroste,
 pílí na úkor. Co ve dne zklestíme,
 zroubáme, neb podepřem a svížeme,
 jedna neb dvě noci sobě zlehčují
 bujným zrůstem. poustu přivozujeme.
 Pročež poraď ty, neb slyš, co nyní mně
 přišlo v mysl. Rozděľme mý napotom
 práci svou! Ty půjdeš, kam tě povede
 náklonnost, neb neúchranná potřeba,
 vinouť ke stromu ty lesní lilie,
 nebo lnoucím, kam lézti, pokážeš
 břečtanu, kdy zatím já, v tom růžovém
 jaře, myrty smíšeném, co opravit
 naleznu, až k poledni. Neb kdy, co den,
 práci volíme tak blízko u sebe,
 jaký div, že pohledy a smíchové,
 nebo o předmětech nových náhodná
 rozmlouvání práci naši zdržují,
 ovšem nespou, ač záhy počatou;
 než se zasloužila, jest tu večere.

Ji tu lahodnou dal Adam odpověď:
 Jediná má družko, Evo jediná,
 nad všecko mi přirovnání milejší,
 dražší nad všeliká živá stvoření!
 Dobře radila, a dobře na mysl
 uvážila své, jak bychom nejlépe
 vykonali dílo to, jež tuto Bůh
 ustanovil nám: já zato nemohu

nechváliti tebe: nic tak chvalného
 není, coby žena měla do sebe,
 jako kdy se hospodářství ujímá,
 jsouci v dobrém muži svému k pomoci.
 Jednak, ne tak přísně práci uložil
 Hospodin, snad abychom, kdy potřeba
 zbránili si okrání, buď pokrmem,
 buďto (jenž jest pokrm myslí) rozmluvou,
 buď tím pohledů a smíchů přesladkým
 zabylostvem; neb smíchy plod jsou rozumu,
 vlastnost člověka, a lásce za pokrm,
 lásce, jež jest neposlední života
 účel lidského. Ne strastných do lopot,
 do potěchy stvořil nás, a potěchu
 spojil s rozumem. Těch besed, průchodišť,
 jista buď, jak daleko jich potřebí
 ku procházce, spojenýma rukama
 ochráníme snadno, aby nezpustly,
 ažby mladší nám v tom ruce přispěly.
 Jestli však, že tebe častá zsycuje
 rozmluva, i mohli bychom loučit se
 na chvíli; neb samota jest poněkud
 spolkem nejlepším, a krátká zdálenost
 navrácení zslazuje. Než jiná mne
 smutí bázeň, aby jsouci zdálena,
 škody které nevzalas: víš, jaká nám
 dána výstraha, a jaký nepřítel
 zlostný. kterýž nad svým stavem zoufaje,
 našeho nám závidí, chce v stud a strast
 klamem uvrhnouti nás, a na blízce
 očihuje kdesi, mimo pochybu,
 s chtivou nadějí své tužby dosíci,

a, což jeho zisk, nás různé naléztí,
 nedoufaje, spojené by zklamal nás,
 an by kvapně jeden přispěl druhému
 ku potřebné pomoci: buď že to jest
 hlavní zřetel jeho, naši odvrátit
 víru od Boha, neb lásku zrušiti
 manželskou, jež mezi všemi blahostmi,
 co jich požíváme koli, budí snad
 závist jeho nejvíce. Buď tak neb hůř,
 ty se od věrného boku nezdaluj,
 jenž ti bytost dal, a stráž a ochranu
 dává stále. Slušno jest a bezpečno,
 tu kde cíhá škoda nebo nesláva,
 ženě při svém státi manželu, jenž by
 zastal ji, neb zdílné krutý snášel los.

Načez panenská mu Evy spanilost,
 jako tvrdším uražená milenka
 slovem, líbě mračnou tváří odpoví.

Synu nebe, země! zemský vladaři!
 že jest nepřítel, jenž hledá zkazit nás,
 zpravena jsem od tebe i Anjela,
 kterého jsem, kdy se loučil, zaslechla,
 tamto za křovinou temnou stojeci;
 právěť jsem, že večer kvítky zavíral,
 domů vracovala se. Než, aby ty
 o mé k Bohu nebo k tobě stálosti
 pochyboval proto, že jest nepřítel,
 jenž by zkusil jí, to slyšet od tebe
 nečekala jsem. Ty jeho násilí,
 nebojíš se, že ho, jsouce, jakož jsme,
 od smrti i od bolesti svobodni,
 trpěť nemůžem, zpět můžem navrátit.

Od úkladu jeho tedy bázeň tvá;
 rovná tedy bázeň tvá, že stálá by
 milost má i víra jeho úkladem
 mohla býti zviklána neb svedena;
 taká pochyba, ó jak ti na srdce
 mohla vstoupit, Adame! tak nehodně
 o té smýšlel by, jež tak ti draha jest?

Dí ji Adam slovy chlácholicími:
 Boholidská dcero, nesmrtná
 Evo! takás; hříchu, hany svobodná;
 ne z nedověry ti odchod zrazuji
 od své tváři, nébrž abych zkušeni,
 které léci vrah, tě zbavil naprosto;
 nebo, koho zkusil, buď i naprázdno,
 pokušitel, toho mrzkým zakálel
 domněním, že u víře a stálosti
 chybným držel jej a neozbrojeným
 proti pokušení. Tobě zajisté
 ošklivost a hněv by vnada ke zlému
 zjedнала, byť pak i neúčinná.
 jevila se. Nepokládej tedy mi
 za zlé, an se snažím takou potupu
 zahnat od tebe, již tobě samotné
 strojí vrah; nám oběma, ač smělý jest,
 nesmí strojit, a osmělili se,
 první jistě na mne útok učiní.
 Ani sobě zlehčuj jeho klam a lest:
 chytrým musí být, kdo svodil Anjely;
 aniž mni, že cizí pomoc zbytečná.
 Já skrz mocné pohledů tvých vlévání
 zrostám v každé zdárnosti, jsa v tváři tvé
 více moudrým, opatrným i silnějším

(kdyby síly těla bylo potřebí,
jelikož by stud, tu kde ty přítomna,
stud a strach být překonánu největší
ve mně vzbudil moc, a sloučil vzbuzenou.
Proč i ty by podobného, kde jsem já,
citu neměla, a ono zkušení
se mnou podniknouti zpěchovala se,
s svědkem nejlepším tvé etnosti zkušené.

Takto manžel starostlivý laskavě
mluvil choti své; než Eva myslící,
že se křivda stává její věrnosti,
tak svůj odpor sladkým hlasem obnoví:
Tenli osud náš, tak býti souženu
v těsné meze ode lsti a násilí
vrahova a nemoci se opráti
zbrojí rovnou, kdyby potkal jednoho;
jaké štěstí v stálé bázni od škody?
škoda jednak nejde před hříchem, a byt
vrah i zkusil nás, a mrzkým pohaněl
soudem o pravosti naší, jeho soud
mrzký hany do nás nezůstavil by
nižádné, a mržceji se vrátil naň.
Proč ho tedy báti se? kdy dvojí nás
čeká chvála jeho za podezřením,
křivým patrně, a my klid najdeme
v sobě, přízeň u Boha, a svědectví
ze skutku. I což jest víra, láska, etnost
nezkušaná, na zevnitřní toliko
podepřená pomoci? I nemněmež
tedy, by stav náš tak nedokonalým
zdělal tvůrce moudrý, aby bezpečen
nebyl jeden sám: i jestli tomu tak,

křehkát naše blaženost, a v takovém nebezpečnství by rájem nebyl ráj!

Na to Adam odpoví jí horlivé:

Ženo! dobrát každá věc, jak božská ji spořádala vůle: ruka tvořící dokonalým, ukončeným zdělala všelikterý tvor. tím více člověka, a co blahost jeho ubezpečuje před násilím zevnitřním. V něm samém jest, jednak v moci jeho, nebezpečnství. Bez vůle mu nelze s zlým se potkati; Bůh však svobodné mu vůle zanechal; jestiž svobodné co slouží rozumu; rozum pak mu pravý dal, než bedlivou velel pozornost a pilné šetření, aby, zdajícím se dobrem podjat jsa, křivě nesoudil a vůle nebádal k toho volení, co Páně zákonu čelí na odpor. Ne pro nedověru tedy, pro něžnou té lásku častěji napomínám: napomeň ty také mne. Pevně stojíme, ač klesnout mohouce, že to nenemožné. aby rozum náš s krásným povrehně se potkal předmětem, nastraženým od vraha, a v osídla upadl nenadále, z nedby bystrého pozoru a dané jemu výstrahy. Nechoď v pokušení tedy, jemuž jest lép se vyhnouti, a nejbezpečněji neodtrhovať se nikdy odemne; přijdeť pokušení samo. Vydati žádáš důvod stálosti; i vydej prv

důvod poslušnosti! stálou tebe kdož
 pozná býti, pokušení nevida
 tvého? to kdo dosvědčí? Než, jestli mníš,
 že by pokušení, náhle připadlé,
 méně bezpečné nás oba nalezlo,
 než ty po té zdáš se býti výstraže —
 jdi! neb kde jsi bezděky, tu přítomná
 nejsi; jdi v své přirozené nevině!
 podepři se na svou ctnost, a sebež ji
 všecku: Bůh své, zhledem tebe, dokonat
 dílo: konej ty, eo slušno na tebe!

Takto mluvil otec rodu lidského.
 Jemuž svěhlavě, ač krotce, Eva dí:
 S povolením tedy tvým a s výstrahou
 touto, zvláště proto, čeho k závěrku
 rozumná tvá slova jedno podotkla,
 že by nenadálé pokušení nás
 oba méně připravené nalezlo,
 jdu tím raději. Tak hrdý, tuším, vrah
 nebude mne slabší dříve hledati;
 budeli, tím víc jej zardí odpor můj.

Takto řešši, z ruky svého manžela
 hladce vymkne ruku svou, a lehounce,
 na vzor Nymfy lesní, jedné z Oread,
 Dryad, nebo Deliina oborn, .
 pleše do háje: ba samu Delii ³⁾
 v chodu předčila, a v rovném bohyni
 způsobě, ač ne, jak ona lučistěm
 nebo toulem zbrojna, nébrž nádobím
 zahradním, jak olučem neprohřešilé

³⁾ Dianu, tak zvanou, že na ostrově Delu se narodila.

z dělalo je umění, ⁴⁾ neb Anjelé
 přinesli. Tak zdobná, nejpodobnější
 viděla se jako Pales, ⁵⁾ neboli
 Vertumna ubíhající Pomona,
 nebo jako Ceres, panna mladosti
 květné, ještě nepoznaná od Jova.
 Dlouhý oko jeho vroucím pohledem
 provází ji radostně, ač toužebné
 po zůstání jejím: často o brzké
 navrácení opětuje on jí prosbu svou;
 často ona slovo své, že příjdouci
 v stánek o poledni, všecko k sladkému
 schystá obědu a k poobědnímu
 odpočinutí. Ó příliš zklamaná,
 přenešťastná Evo! mylnou kojíš se
 nadějí, že kdy se vrátíš. Nastojte!
 žádného ti více v ráji nebude
 příjemného obědu, ni zdravého
 odpočinutí! Tak valný úkladník
 leží ve kvítí a stínu, číhaje
 s záštítem pekelným, by cestu zamezil
 tobě, nebo na zpět poslal zbavenou
 víry, nevinnosti, blahoslavenství!
 Nebo nyní od svítání nepřítel,
 hadem pouhým na pohled, se vyřítiv
 slídil, kdeby našel ono lidu dvě

⁴⁾ Naráží na únos ohně od Promethea, o němžto svrchu.

⁵⁾ Bohyně chování dobytka. Vertumnus byl bůh zahrad a časů ročních. Zamilován jsa do Pomony, bohyně požitků stromových, brával na se střídne podobu oráče, žence, vinaře a posléze stařice; kterýmižto proměnami staří časy roku představovali.

posud samotné, a však v něm budoucí
 všecku rodinu, svůj žádostivý lup.
 Pole, háje, chrastiny a besedy
 prolézá, i každý sádek libější,
 procházky a utěšené štěpnice
 jich, kde které žídlo, nebo stinný tok.
 Hledá obou: jednak žádá, aby mu
 samu Evu naléztí se událo;
 žádá, než tak řídké nenaděje se
 věci, kdy, jak toužil, mimo nadání,
 vidí Evu o samotě, v oblaku
 vonných par ji státi vidí odpołu:
 tak se rděly hustě růže vůkol ní.
 Ona ponachýlená, co útlých jest
 proutků, kvítí vzdvihuje, že hlavičky
 jeho, jednak ustrojené v inkarnat,
 červec, lazury a zlato, visely
 sklopené; je tyčinkami z myrtoví
 podpírá; než sebe, kvítek nejkrasší,
 zapoměla býti neopatřenu,
 podporu svou daleko, a bouři zde!
 Blížil jest se had skrz mnohé procházky
 pod vysokým stínem cedrů, sosen, palm,
 odvážně se snuje; nyní ukrytý,
 nyní zřejmý mezi hustě spleteným
 křím a kvítím lemujícím meze vše;
 Evino to dílo. Rozkošnější sad,
 nežli ony vymyšlené zahrady
 ožilého Adonisa ⁶⁾ neboli

⁶⁾ t. ony krásnými kvítky vysazené nádoby neb hrnce, které o slavnosti toho bůžka ženy a panny na hlavách nosily a do vody metaly.

Alcinoa slavného, kde hostén byl
 starého syn Laerta, ⁷⁾ neb onano
 nebáječná, kdežto druhdy pěstil se
 s spanilou svou Egyptčankou moudrý král. ⁸⁾
 Divno jest mu místo, žena divnější.
 Jak, kdo v lidném městě dlouho zavřen byv
 mezi domy těsnými a ryhami,
 vyjde letní ráno čerstvým oddychat
 povětřím ven v utěšenou ves neb dvůr
 podměstský, vše jemu rozkoš působí,
 zelenité roli, louka sečená,
 vonný chlévů zápach, dojný skot i brav,
 každý vesský pohled, každý vesský hlas;
 událi se jemu zřítí náhodou
 Nymfě rovným krokem jdoucí děvci,
 tuť, co milé bylo zdá se milejším,
 nejmilejší ona, v jejíž tvářnosti
 všecka pospolu se rozkoš nachází.
 S takým potěšením uzřel lestný had
 tuto kvítnici, tu zkrýši lahodnou,
 kde, tak časně, mešká Eva samotná.
 Nebes krása její tváří anjelské,
 ozdobené milou, ženskou tichostí,
 utěšená nevina a příjemný
 povab všelikého hnutí jejího
 proměnily zlobu jeho v uctivost,
 lité jeho mysli vešken jed a vztek,
 jenž jej pudil, obloupením přejmouce
 rozmilým. V ty doby zlostník zbaven stál

⁷⁾ Ulysses.

⁸⁾ Šalomoun.

zlosti své, jsa tupé dobrým na chvíli.
 Spadlo s něho nepřátelství. lest a klam,
 záští, nepřízeň a msta. Než horoucí
 peklo, které věčně, byť i v nebi byl,
 v jeho střevách žhne a pálá, přetrhlo
 rychle radost tu, a teď tím krutěji
 trápí jej. čím více vidí rozkoše,
 neurčené pro sebe. I budí svou
 tudíž nenávist a zlost, a zločinná
 v sobě takto podpaluje myšlení:
 Kdes se octla mysli má! jak sladký to
 ujal popud tebe, že co semto nás
 vedlo, zapomněla jsi, toť nenávist.
 a ne láska, ani ráje za peklo
 naděje. I nedoufám se bavit
 jakou rozkoší, chci rozkoš naprosto
 pokaziti. kromě té, jež v zkáze jest:
 jiná potěcha jest pro mne ztracena.
 Nuže, nechať snějíci se uživu
 příhodnosti. Ejhle žena samotná,
 vystavená pokušení každému!
 Manžel od ní jest. jak vidím, daleko,
 jehož vyššího se bojím rozumu;
 silen jsa a udatnosti vznešené,
 článků obrových, ač z země slepených
 křehké. jest mi vrahem dosti strašlivým.
 Jest i prostý ran, já nic: tak tuze mne
 peklo proti tomu, jenž jsem v nebi byl,
 snížilo, tak bolest síly zbavila.
 Z ní tak spanilé, tak božsky spanilé,
 hodné. jižby milovali bohové,
 nejde hrůza, ač i hrůza chodívá

z milosti a krásy, jestli nenávist,
nenávist, již lásky příkrov zastírá,
jim se neprotiví mocí valnější ;
tu, tu k zhoubě jejich cestu zvolil jsem.

Tak děl u sebe vrah rodu lidského,
zlostník u vnitřnostech hada najatých
schovaný, a cestu k Evě nastoupil.
Neplazil se ještě tahem obloučným
po zemi, jak od té doby plazí se :
nébrž, stoje na ohonu skrouceném,
strmí uvršený, kroužek na kroužku,
jako do hory se pnoucí labyrint ;
chocholí se hlava, z očí karbunkul
svítí, zlatem zeleným se pstroucí krk
vstává z kruhův pyrámu, jenž po trávě
kolotá se ohromnými vlnami.
Pěkná, milá byla jeho postava ;
aniž od té doby hadů milejší
plémě vídáno ; tak krásný nebyl ten,
v nějž se s Hermionou Kadmus obrátil
v Illyrech, ⁹⁾ neb v Epidauru lékař bůh,
aniž onen, jehož oblekl podobu
Joviš Ammonskey neb Kapitolinský,
tamto pro Olympii, zde pro tu, jež
Scipiona, ¹⁰⁾ slávu Římskou, zrodila.

⁹⁾ Kadmus. Fénický princ, osadil se v Řecké zemi, a založil Béotskou obec. Praví se, on že první abecedu do Evropy přinesl, a bájka novější přidává, že s Hermionou ženou svou do hadů dvou obrácen jest. Aeskulap, bůh lékařství, pod obrazem hada ctěn byl. Olympia, matka Alexandra Velikého.

¹⁰⁾ Africanus řečeného.

Nejprvé, jak ten, kdo hledá přístupu,
jednak překaziti v čem se obává,
postraně se loudí mnohým okolkem :
jak kdy koráb, od zběhlého řízený
plavce, blízko ústí řek neb předhoří,
podlé větrů mění běh i plachty své :
tak se loudil had, a hebkým ohouem
dvorné svíjel kotouče, by Evino
vábil oko. Ona, prací zajatá,
slyší hlahol listového chřestění,
ale nedbá jeho, jsouci navyklá
hrám a žertům všelikého před sebou
živočicha polního, jenž volněji
slyšel její hlas, než tamto změněná
stáda čarodějně Circe ¹¹⁾ volání.
Již se odvázně i před ní postaví,
nevolaný, jako s obdivováním.
Často chochol zježený a kovové
šíje hladkost nakloňuje pochlebně,
líže zem, kde noha její kráčela.
Němé vyrazení jeho vlídnosti
posléz oko Evy na se obrátí;
tu on s radostí, že u ní pozoru
zjednal sobě, takto hadím jazykem
počne hlaholiti lstivé zkoušení :
Nebudť tobě divno, paní vševládná!
můžli tobě, ježtos sama největší
tvorstva div, co divno býti; aniž zbroj
oči své, to nebe plné milosti,

¹¹⁾ Která Ulyssovu družinu do sviní proměnila.

hněvem proti mně, an takto přicházím
 k tobě samotný a nenasyceně
 na tvou hledím krásu, nelekaje se
 velebné tvé tváři, jížto samota
 svatá více velebnosti dodává.
 Pěkná podobizno tvůrce pěkného!
 Všecky věci, které z daru jeho máš,
 všecky věci dechnutím žití nadané,
 zvelebující tvou krásu nebeskou,
 s vytržením sladkým hledí na tebe.
 Ó, že na tebe tam nikdo nehledí,
 kde by všeobecným byla odivem!
 neli zde, v tom těsném, různém okolí
 mezi zvířaty, jichž tupí smyslové
 nijak chápati tvé krásy nemohou.
 Jeden vidí tebe člověk. Než co jest
 jeden? tyť by měla jako bohyně,
 jsouci mezi bohy, bráti ústavnou
 čest a službu od nezčíslných Anjelů!

Tak se lísal pokušitel. Lichota
 jeho našla průchod v srdce Evino.
 Ona divěcí se hlasu hadímu,
 naposled, ne bez úžasu, tak mu dí:
 Což to znamená? Tu jazyk zvířete
 lidská mluví slova, lidská pronáší
 myšlení? — Toť u mne aspoň za pevné
 bylo drženo, že mluva zvířatům
 schází, an v den stvoření je němými
 stvořil Bůh, a všelikého nechopné
 velel řeči hlaholu; jich rozumu
 nejista jsem byla: často nemalá
 jeho záře v pohledu a jednání

jich se zjevuje. I tebe hada jsem
z živočichů polních býti věděla
nejchytřejšího, ne však i člověčím
nadaného hlasem. Obnoviž ten div,
pověz, jakým způsobem jsi z něměho
stal se mluvícím, a odkud laskavým
na mne před jinými tvorů plemeny,
které vůkol sebe denně spatřuji?
Mluv, ten div jest hoden všeho pozoru.

Odpověděl takto svůdce podvodný:
Světa královno, ó Evo přejasná!
snadno mi, co kážeš, tobě praviti,
jsem i poslušenství tobě povinen.
Býval já jsem, co json jiná hovada
na pošlapané se trávě pasoucí,
nízké myslí, jakož byla ztrava má,
neznaje než ztravu svou a pohlaví,
ničehož jsem chopným nebyl vyššího,
až dne jednoho, kdy bloudím po poli.
ndá mi se zříti dobročinný strom,
v odlehlosti, obtížený ovocem
ulíceným roztomilou směsicí
brunátné a zlaté barvy nejkrašší.
Přistoupím a dívám se; tu lahodná
vůně, povanoucí s každé halúzky
chutným zápachem, víc kochá smysly mé,
nežli sladkost brová, nebo z vemene
mléko kanoucí, an večer ssajíce
pohrávají beránci a kůzlata.
Vida jablka krásná, tužby počíji
náramné, již nkojiti umíním
bez odkladu. — Hlad a žízeň, valní dva

badatelé, rozdráždění ovoce
 povabného vůní, k té mne pudili
 smělosti. I opletám se vůkol pně
 mechovatého, neb jeho vysokých
 větví tvé neb Adama by mělo co
 dosáhnouti rámě; kolem okolo
 s závistí a touhou dívající se
 stála zvířata, však nelze dosíci
 bylo jim. Já na vrch stromu vynikna,
 tam kde vlnadný jeho mile kyne zbyt,
 rváti nemeškám a pojím do syta.
 Nikdy po tu chvíli rovné rozkoše
 nepočil jsem v pokrmu ni nápoji.
 Nasycen jsa posléz, cítím podivnou
 v sobě proměnu; mé vnitřní moci se
 stanou rozumem, a mluva nezchází
 déle, nemám svého nic než podobu.
 Od té doby vysokým a hlubokým
 rozjímáním zanáší se mysl má;
 jemným rozumem vše, což jest na nebi,
 na zemi i prostřed viditedlné,
 spatřuji; a všecko pěkné, dobré jest.
 Než, co pěkné, dobré jest, to všecko v tvé
 božské podobě, v tvé krásy paprsku
 nebeském, jest spatřovati pospolu.
 Není, co by rovným, co by po tobě
 druhým bylo v kráse. To mnou pohnulo,
 bych, snad nevčasně, svou čest a poklonu
 přišel vzdáti tobě, právem příslušným
 tvorstva královně a paní vševládne!

Pravil lestný pekelník. I vece mu
 neopatrná Eva s větším úžasem:

Hade ! přílišná tvá chvála jablek těch
 sílu, již jsi shledal, činí pochybnou.
 Pověz však, kde roste onen strom, a jak
 odtud daleko ? neb mnoho rozličných
 stromů Páně roste v ráji, jichžto my
 posud neznáme ; tak valná k obrání
 jest tu hojnost, že i větší úrody
 částka ovšem nedotčenou zůstává ;
 nébrž bez nákazy visí na stromích,
 až by k požívání rozmnožila se
 lidská rodina, a více bylo ruk
 odlehčovat tíže plodné přírodě.

Nato chytrý ještěř praví vesele :
 Královno ! Tam přímá, aniž daleká
 cesta ; za myrtovým tainto na jednom
 místě, u studénky, kdež ta skrovná houšť
 balsámem a myrhou páchnoucí : já tam,
 kázatili ráčíš, hned tě dovedu.

Doved' tedy, řekla Eva. On tu ji
 veda, do kruhů se svíjí posměchem,
 pne a táhne se, jsa rychlý ku zkáze.
 Vznesla naděje, a radost zjasnila
 hřeben jemu. Jak kdy bludný povstane
 oheň z par olejných, anto od chladu
 zhustne nočního, a větrů dýmáním
 vzejme se a plápolá, (zlý prý ho duch
 často řídí) létaje a leskna se
 ludným světlem omámí a zavede
 pocestného do bláta a kaluže,
 močidla a bahna, kdežto tápaje
 zhoubu nachází, jsa zbaven pomoci :
 tak se blýskal ještěř proklatý, a vedl

k zkáze Evu, lehkověrnou rodičku
naši, k stromu zbráněného vědění,
neštěstí a bídy lidské kořenu.

Ona uhlédavší jej tak vůdeí dí :

Hade ! mohliť jsme té sobě uspořít
cesty zbytečné ; ač na zbyt ovoce
strom ten nese. Budiž důvod u tebe
moci jeho, divné ovšem, jestliže
v skutku jest ! Než, stromu toho ovoce
nelze nám se dotknouti ; tak přikázal
Hospodin ; ten jeden božský jeho hlas
dal nám příkaz ; ostatně jsme za právo
sami sobě, rozum náš nám právem jest.

Jízto svůdee takto lestně odpoví :

V pravdě ! řekl Bůh, že s stromu každého
v ráji nebudete jísti, jednak vás
pány nazval nad zemí i povětřím ?

Jemu takto Eva, ještě bez hrůchu :

Se všech stromů rájských jísti můžeme ;
ale s stromu ovoce, jenž vyrostá
ráje uprostřed, Bůh řekl, nesmíte
jísti : tkneteli se jeho, umřete.

Ledva co ta krátká slova vyřekla,
počíná si lstivý zrádce směleji,
jeví horlivost a lásku k člověku,
hněvá se a zpouzí pro učiněné
jemu bezprávi, a jako podjatý
vášni, kolotá se divně ; nicméně
šetří slušnosti a vážně povstává,
jakby měl co pronášeti velkého.

Jak kdy který znamenitý u starých
řečník, v Římě svobodném neb v Athénách,

kdežto, od té doby nemá, znívala
výmluvnost, zpor veda před důležitý,
sebraný stál do sebe, svým hnutím, pohledem,
tělem posluh získaje, než řečňoval;
časem pak, i vstupu k řeči neztrpě,
s valným počal o své právo horlením;
takto stoje, hýbaje a zpouze se
pokusitel, počne s nárůživostí:

Svatá, moudrá, moudročinná zrostlino!
matko umění! teď já té síly tvé
pocituji zřetelně a spatřuji
věci všeliké v jich vlastních příčinách,
nejvyšších i skoumám stezky původů,
ač jsou jmíny moudrými. Ó královno
všeho míra; nevěř těmto ukrutným
smrti pohružkám: i neumřete. Jakž
by jste mohli? od ovoce? toť vám dá
život poznání; či od hrozitele?
na mne pohleď, na mne, jenžto dotkna se
jedl jsem a žiji přece, života
nabyv dokonalejšího, nežli mně
osud udělil, že jsem se nad svůj díl
vypnul sméle. Zdali, co smí živočich,
nesmí člověk? nebo Bůh se pro malou
vinu hněvem roznítí a neschválí
nestrašené etnosti raději, již trest
ohlášené smrti (co jest koli smrt)
nezapudil od toho, co k životu
vede šťastnějšímu skrze poznání
dobrého a zlého? Dobré poznati,
kterak spravedlivé! jestli pak, co zlé,
zlým jest v pravdě, proč by znát se nemělo,

moha vystříháno býti snadněji!
 Nemůž, spravedliv jsa, Bůh vás zhubiti,
 nejša spravedliv, ni Bohem nebyl by :
 netřeba se bát i býť ho poslušnu.
 Sama vaše smrti bázeň zapudí
 bázeň tu. Proč takou vám dal záповěd?
 proč? by strachem jaté v nízkou uvázal
 službu vás a držel v nevědomosti.
 Ví on, v který koli s něho jísti den
 budete, že oči vaše, zakryté
 posud, ač se jasné zdají, temností,
 prohlédnou a otevrou se jasněji;
 budete v tu chvíli jako bohové,
 zlé i dobré, jako oni, vědouce.
 Že, jak já jsem uvnitř člověkem, tak vy
 bohy budete, jest pravé srovnání:
 z hada člověk já, vy z lidí bohové!
 Toť ta smrt, jež čeká vás, že vyzuvše
 lidskou oblečete božskou podstatu;
 tužby hodná smrt, buď sebe pohrůžka
 větší, — ježto nepřináší zlého víc!
 Což jsou bohové, že člověk nemohlby
 jimi býti, požívaje zároveň
 s bohy krmě? bohové jsou z počátku,
 mají prospěch ten, že o nich věříme,
 ano vše, co jest, z jich moci pochází.
 To mi pochybno! neb vidím překrásnou
 tuto zemi, zahřivanou od slunce,
 zplozovati vše, je nic. I kdyby, což
 jest, jich dílo bylo, kdožby vědění
 dobrého i zlého v tento zamknul strom.
 že kdo s něho okusí, ten moudrosti

bez jich vůle nabude? a v tomli jest
 urážka, že člověk hledí poznání?
 Co mu škodí vaše vědomost, a co
 proti jeho vůli může tento strom
 dáti vám, kdy všecko jemu náleží!
 Či to závist jest, a závist bydleti
 v prsích může nebeských? Ta příčina,
 ta i mnohé jiné tobé dovodí,
 jak vám potřebné to krásné ovoce.
 Směle, ženo božská, utrhni a jez!

Dokonal, a slova jeho podvodná
 v Evy srdce snadný přístup nalezla.
 Stane vrytá s upřenýma očima
 na ovoce, vnadné samým pohledem;
 v uchu jejím zněla ještě přemluvná
 slova, plná, jakož jí se vidělo,
 rozumu a pravdy. Již se polední
 blíží hodina a tužší přivodí
 lačnost, probuzenou od přechutného
 úrody té zápachu. I prahnulo
 urvati a jísti tužbou náklonnou
 chtivé oko její; jednak stanouci
 za chvíli, tak sebou sama rozjímá:

Velká jest tvá moc, ó ze všech nejlepší
 ovoce, ačs zakázáno člověku,
 velká zajisté a divná! jehožto
 okušení, strachované předlouho,
 dalo mluvu němotě, a neschopný
 k řeči jazyk vyučilo velebit
 chválu tvou: tvé chvály sám, an zakázal
 tebe, Bůh nás netajil, zvav stromem té
 vědomosti: vědomosti dobrého

jako zlého. Zapověděl napotom
s tebe jísti: ale jeho záповěd
s tebe jísti více poroučí, a nám
svědkem jest, že dobré, jehož potřebí
máme, bydlí v tobě. Dobra, kterého
nezná, nemá člověk; máli neznaje,
jedno jest mu, jak by neměl naprosto.
Co nám mnedle zapověděl Bůh? co, než
dobré? pravdu znáť, a býti moudrými?
Taký zákaz nevíže. — Však co, ať smrt
nástupnými sviže pouty nás, co nám
platna ducha zvolnost? Soud jest náš, že kdy
v nadného se tkneme stromu, umřeme.
Umřel had? on jedl, a žije dosavad,
rozumuje, mluví, zná a přemýšlí,
nerozumným prvé byv. Což toliko
pro nás nalezena smrt? nám jedno se
zabraňuje tento pokrm duchovní,
šelmám stanoven jsa? šelmám, tak se zdá.
Než, had okusiv ho první, člověku
přeje, o získaném dobru ochotně
dává zprávu, svědek nepodezřelý,
z pouhé lásky, beze lsti a podvodu.
Čehož bojím se, neb čeho raději
mám se báti, nevědouci, co to jest
zlé a dobré, trest a právo, Bůh a smrt?
Zde, zde pomoc roste, božské ovoce!
krásné na pohled, a k jídlu vábíci,
moudročinné moci. Proč bych pojednou
tedy duše, těla nenakrmila?

Takto řekši. rychle na strom v nešťastné
době vztáhne ruku svou, a rve a jí.

Čila země ránu, dala příroda,
 zalkající skrze mnohá díla svá,
 heslo žalosti, že všecko ztraceno.
 Nazpět do křoví se umkne vinný had
 nepatrně; neb Eva, v sladké vlepená
 ovoce, nic vůkol sebe nevidí;
 v žádném, zdá se jí, že posud ovoci
 neokusila tak valné lahody.
 Buď že pravda bylo, buď že domnění
 bludné myslí, ano moudrost vznešenou,
 brž i samé božství, míti do sebe
 nadála se vysoce. I polyká
 lakotně a bez střídmosti, nevědouc
 že, co jí, jest smrt. A sytá posléze,
 takto. jak by mstem se byla opila,
 vece k sobě v utěšeném veselí:

Ó, všech stromů králi! mocná, výtečná,
 nejvzácnější v tomto ráji zrostlino!
 blahý dárce moudrosti! tvá spanilá
 úroda se darmo posud s halúzek
 smála, jsouci hanbena a zatměna,
 jako bez žádného cíle stvoření.
 Od té doby však k tvé vinné pochvale
 zazní každé jitro vroucná píseň má;
 ty mou ranní péčí, ty mou potěchou
 budeš sladkou, tvým já plným haluzám
 k svobodnému požívání zovoucím,
 plodné poodlehčím tíže, až i jsouc
 nakrmena tebou, v blahé dozrají
 moudrosti a vševědoucím vrovnam se
 bohům, kteříž dobra, jehož nemohou

dáti, jiným závidí: a kdy by to darem bylo jich, tu by mu nedali růsti. Tobě zkušeni já první své konám díky, vůdce nejvýbornější! nenásledující tebe, byla bych nevědomou zůstala; ty k moudrosti cestu otvíráš a přístup do tajné dávaš její zkrýše. Můž být, že i já zkrýta jsem a nevidoma: vysokoť, vysoko jest nebe, tuze zdálené, aby všecky věci zřejmé vidělo na zemi; a snad že věcmi jinými zakazatel velký městkná čilost svou, bezpečen jsa on i všickni zvědači vůkol něho. — Jakž mi ale míti se k Adamovi? mámliž jemu vyjevit změnu svou, s ním zdělit plnost blažení, čili při sobě ten poklad poznání schovat bez spolníka, doplňující takto nedostatku svého pohlaví, aby jeho ke mně milost čileji rozpěstila se, a já mu rovnější, poněkud snad vyšší, byla nad něho? Tužby hodný osud! nebo nižším jsa, kdožtě svoboden? to dobré bylo by — Však co, viděli to Bůh, a přijde smrt strachovaná? tuf by víc mne nebylo! Adam pak, buda s jinou Evou spojen, žil by v radosti, mne pustě z paměti; to, to myšlení mi k smrti rovná se. Nuže, uloženo jest, by podíl měl v zlém i dobrém semnou Adam, předrahy

kochan můj. s nímž ráda volím umříti,
bez něhož by život nebyl životem.

Takto řekši ode stromu odvrátí
kroky své; než nejprvé se pokloní,
jako moci u vnitř jeho bydlící,
jejíž přítomnost v něm mízu rozlila
vědomosti, pochodící z nektaru,
bohův nápoje. Tím časem toužebně
Adam čekal navrácení Evina,
uvíjeje z kvítků věnec vybraných
k ozdobení kadeří a zvěncení
polní její práce, jako věncuji
ženci předovnici svou. On veliké
z jejího, tak zpozdlého příchodu
čeká radosti a nové potěchy;
jednak v srdci svém, eos zlého tušícím,
cítí tesklivost a bití nestejné.
Posléze ji chvátá vstříc, jda po cestě,
kterouž ráno žebnajíce se odešla.
Měřila ta cesta k stromu vědění;
tam ji potká, ona právě odchází
od stromu a nese jablek halúzku
nejpěknějších, smějících se měkým mchem,
svíže trhaných a vůní páchnoucích
ambrosiovou. Hned k němu pospíchá;
pohled její ohlašuje omluvu;
počnouci pak kvapně ohradnou svou řeč,
vece Adamu v ta slova lahodná:

Divnoli, kde jsem, ti bylo Adame?
Po tobě mi tesklivo, a bez tebe
trudná byla chvíle. Touha milosti!
nikdy cítěna, již ach! kéž nečiji

více; nikdy více sobě nežádám,
 jakově jsem nezkušená žádala,
 bolestného od tvé tváři zdálení.
 Zvláštní jednak. podivná jest meškání
 mého přičina. I věz, že není ten
 strom tak nebezpečný, jakž nám praveno;
 s něho jisti neotvírá do zlého
 cesty, nébrž oči božsky otvírá,
 čině bohem jej, kdo s něho okusí.
 Shledán jest té moci býti. Moudrý had,
 zákazu buď nemaje buď nedbaje,
 s něho jedl a neumřel, jak hrozeno
 bylo nám, ba od té chvíle mocen jest
 hlasu lidského a smyslu lidského,
 rozumuje k podivu, a překonal
 svými tak mne důvody, že také já
 jedla jsem, a rovný v sobě shledala
 účinek. Jsou otevřiny oči mé,
 záclona s nich spadla; duch se zsiluje,
 srdce k božství pne a šíří. Jehož jsem
 pro tebe jen žádala, ni bez tebe
 pílím. Štěstí mi jen s tebou zdělené
 štěstím jest, a tu kde tobě rovného
 není podílu, i mně se nechutí.
 Jez i tedy ty, ať rovný osud nás,
 rovná pojí láska, rovná útěcha;
 sice, kdyby nejedl, stupeň rozdílný
 rozdvojil by nás, a mně by pro tebe
 odřící se božství více nebylo.

Tak svou Eva s potěšením příhodu
 povídá. než její líce nemírnou
 zahořely rdělostí; a na druhé

straně Adam, slyše o provinění
 ženy osudném, stál všecek ztrnulý,
 užaslý a truchlý : hrůza studená
 kosti jeho pronikla a zvolnila
 všecky členů svazky : z ruky umdlené
 svitý pro Evu mu věnec vypadl,
 a hned oprchaly růže usvadlé.

Němý stál a bledý ! až pak naposled
 takto vnitřní v sobě přetrhl mlčení :

Ó ty nejpěknější tvorstva ozdobo,
 dílo Boha poslední a nejlepší !
 tvore, v němž, co mysl a oko baviti
 může, nad míru se stkvělo pospolu :
 ženo svatá, božská, dobrá, milostná !
 jak jsi zhynula, jak náhle zhynula,
 usvadla a schřadla, smrti snoubena
 napotom, jak přestoupiti mohla jsi
 rozkaz onen přísný ! kterak zprzniti
 zapověděné to svaté ovoce !

Totě jakéhosi vraha podvedla
 zrada prokletá, a s tebou v záhubu
 uvrhla i mne ; jeť pevný rozmysl můj
 s tebou umříti ! Jakž býti bez tebe !
 kterak lásky tvé a spolku sladkého
 zapomenouti, ó družko předrahá,
 žíti v pustém lese opět jednomu !
 Byť i jinou stvořil Evu Bůh, a já
 jiné vydal žebro, přece ztráty tvé
 neustalo by mé srdce želeti !

Cítím, cítím silný svazek přírody ;
 tělo z těla mého, z kosti mé jsi kost ;
 jeden bude stav náš, dobrý nebo zlý !

Takto praviv, jako kdo se po smutném
 sbírá neštěstí, a ujda rozpakům
 strastným, v neúchranné zlé se podává,
 tato klidná slova k Evě obrátí:
 Smělý byl tvůj skutek, Evo odvážná!
 u velkés se dala nebezpečností,
 byť jen vztáhla byla oko žádoucí
 na to svaté, svaté zdržlivosti
 ovoce, ať nedím jedla, jehožto
 tknutí klatba stíhá. Ale veta jest;
 co se stalo, aby odestalo se,
 neučiní los, ni všemohoucí Bůh.
 Snad i neumřeš, snad není více tak
 drzím skutek ten, že již to ovoce
 zobecnělo, znevážené od hada,
 jenž je dříve nás i porušil i jedn.
 Neumřel pak on, a žije, života
 nabyv, jak ty pravíš, mnohem vyššího
 člověkova. Valný důvod, že i my,
 okusíce jeho, výše vstoupíme
 podlé srovnání, a býti nemohou
 z nás, než bozi, anjelé a půlbozi.
 Aniž věřím, aby, ač nám hrozil, Bůh,
 tvůrce moudrý, opravdově zhladil nás,
 první dílo rukou svých, tak vysokým
 důstojenstvím nadané, a za pány
 stanovené všemu jeho stvoření.
 Padl by i svět, kdy bychom padli my,
 nevyhnutedlně, an podroben jest nám.
 Tak by stavě v zmatku pohřížil
 pěkná díla svá. I nemůž o Bohu
 to se mníti. On by, jakž mu koli jest

snadno obnoviti celé stvoření,
 nerad zhubil nás, by posléz protivník
 nezplésal a řekl: Ai! jak nestálé
 těch je štěstí, kterým nejvíc přeje Bůh!
 kdož mu milým dlouho? prvé zhubil mne,
 nyní člověka: i kohož napotom?
 V takový se posměch vrahu nevydá.
 Buď jak buď, náš osud pevně sloučen jest:
 jednomu se oba soudu poddáme.
 Umrli, i smrt mi bude životem
 s tebou. Taktě silný svazek přírody,
 jenžto srdce mé k mé pojí vlastnosti;
 vlastnost má jsi ty: co ty jsi, to jsem já:
 nikdy tvůj a můj se nerozdvojí stav,
 jedno jsme, jen jedno tělo; zhubuje
 tebe, své bych vlastní pílil záhuby.

Takto Adam. Jemuž Eva odvece:
 Ó ty chvalitebný lásky náramné
 vzore, vznešený a zjevný příklade,
 hodný následování! Než, jsouci tak
 nedokonalou, jakž tvé kdy, Adame,
 ctnosti dostihnu? Že z tvého boku jsem
 posla, to jest ach! má chloubka největší:
 ráda tebe poslouchám, kdy o spolku
 naší mluvíš lásky. Jedna duše v nás,
 jedno v obou srdce! toho pěkný dá
 důvod tento den, an díš, že volen jsi,
 dříve nežby drahé pouto milosti
 naší smrt neb jiná zkáza hroznější
 rozdrtila, jednu semnou zpáchatí
 vinu, jedno pročinění, jestliže
 jaké, jísti toto pěkné ovoce,

jehož síla (jako vždycky z dobrého
dobré pochází) ten blahý lásky tvé
důkaz zjedнала. I nikdy jinak by
nebyla tvá útlost takto poznána.
Kdybych však, že na smělost mou připadne
hrozná smrt, se nadála, i volila
bych. co nejhoršího, sama trpěti,
nevábíci tebe, chtěla umřít
opuštěná, nežli tebe bádati
k skutku jakému, jímž tvá by útěcha
škodu vzala, zvláště nyní po takém
důvodu tak pravdivé a věrné tvé
lásky nevyrovnané; než jiný já
cítím následek, znik života, ne smrt;
otevřené oči, novou naději,
nové rozkoše, chut božskou! že co prv
nejsladčeji lahodilo smyslům mým,
hořkým již a trpkým zdá se proti ní.
Následuj mne, Adame, a volně jez,
pustiv mimo sebe vešken smrti strach.

Řekši, muže obejmě, a radostí
něžně pláče; cítí cele šlechetnost
lásky jeho, anto k vůli choti své
mile obral snést božský hněv a smrt.
V díkčinění (nebylali takových
hodna díků mrzká jeho povolnost?)
dá mu vnadného s té větve ovoce,
přehojně a štědře. Neostýchá se
jísti on, ač proti lepší rozumu
radě, nejsa sveden, nébrž překonán
pošetile od ženského vábení.
Zatřásla se opět země, prohnána

na skrz bolestí, a lkala příroda
podruhé; svůj mrakem přistrouc obličej
hřínná nebe z hluboka, a smutným
zpláče krůpějemi nade zpácháním
smrtečného hříchu počátečného!

Ale Adam neznamená, lakotně
požívaje ovoce, a sama svou
Eva opětuje vinu, bez bázně,
lahodíci muži milým spolkem svým.

Nyní, jako zpití vínem opojným,
oplývají v rozkoši, a v mysli své
mnějí božské moci sebe účastny,
křídlatěji, nízkou zemi zhrzíce.

Ale jablka zrádná jiné plodila
skutky: podnítila chut v nich tělesnou.

První na Evu on chlipně pohlédá,
ona rovnou odplácí se vilností;
zahořeli do sebe, až posléze
Adam takto láká Evu k rozpustě:

Nyní výbornou a něžnou uznávám
Evo, chut tvou býti; chut, tu moudrosti
částku nemalou, an podlé chuti se
všecko řídí domnění, a svrcek úst
sudím slove. Tvá to všecko pochvala,
ježto jsi tak skvostný upravila den.
Mnoho radosti jsme posud trátili,
varující se té libé úrody,
aniž nám, co v požívání rozkoše,
dotud bylo známo; jestliže, co jest
zakázáno, takou radost působí,
přál bych, aby místo stromu jednoho
deset bylo zapověděných. Než pojď;

nyní pookřálí budem pěstít se,
 jakož slušno po kvasu tak lahodném.
 Nebo krása tvá, co tebe ponejprv
 vida, zasnoubil jsem sobě, ozdobnou
 všemi dokonalostmi, tak horoucích
 nezažehla nikdy ve mně zápalů
 k požívání tebe, nyní pěknější
 než kdy jindy, skrz tu mocnou zrostlinu.

Takto děl, a rozkochaných nespořil
 pohledů a pěstot, dobře rozumín
 od Evy, jež nakažlivé lučila
 okem zápalý. Ji chopiv za ruku
 vede na stinný, a na vzor besedy
 zelenitým krovem hustě zastřený
 trávník, bez odporu. Kvítí ložem jich,
 trojník, jacint, zlatohlav a fialy
 sviží, měkky země koberec. A tam
 milostí a milostnými hříčkami
 žičili se hojně, na ukončení
 obapolné viny své, a potěchu
 hříchu svého, až je přepadl rosný sen.
 unavené rozkochaným zabylostvem.

Když se síla podvodné té úrody
 veselícím dýmem ducha líbezně
 zmámivši, a svedši rozum k omylu,
 vydycháním ztenčila, a těžší sen,
 z hrubé páry zplozený, a obrazy
 nepokojný trápícími ustoupil,
 vstali, bez okráání, jedno na druhé
 smutně hledíce, a brzy viděli,
 kterak jasné bylo oko jich, a mysl,
 kterak temná! Nevinnost, ta záclona

svatá, skrývající škodné vědění
zlého, byla ztracena; pryč zmizela
prostota a spravedlivá důvěrnost
s počestností, studu nahé vyžadouc
vinnému; ten okryl je, ač odkrýval
mnohem více: tak vstal silný Dánovec,
Herkuleský Simson z lůna nevěstky,
Filistynské Delily, a procítě
spatřil oholenu býti sílu svou.
Jsouce zbaveni a prázdní veškeré
ctnosti, dlouho oba v hanbě zardělé
zaražení seděli, až naposled
Adam, ač ne méně než Eva pýřil se,
tato z sebe slova mocí vynutká:

Evo! nešťastná ta doba, v které jsi
toho klamavého červa poslechla,
kdo ho učil koli lidským mluvíti
hlaholem. Jen že jsme padli, pravda jest;
lež, co o zbožnění našem sliboval.
Oči naše v pravdě otevřeny jsou,
známe zlé i dobré, dobré ztracené,
nalezené zlé. Ó trpké ovoce
vědomosti, učili jen znáti nás,
že jsme nazí, znuzeni, a zbaveni
cti a víry, čistoty a neviny,
přirozených ozdob svých, teď ohavně
zkálených a zprzněných! že naše tvář
mrzkými jest znamenána žádostmi,
odkudž vše, což zlého, odkud sám ten stud,
to zlé poslední, ten svědek ztracené
neviny a ctnosti, běře původ svůj. —
Jak se na obličej Páně osmělím

napotom, jak na Anjely vzhlednouti,
 jež jsem jindy s vytržením vídával?
 Zslné zemské oko mé, kdy podob jich
 božských nesnešeně jasný zočím blesk.
 Ó, kéž o samotě bydlím na poušti
 v tmavé lesině, kde schrány vysoké,
 neproniknutedlné od slunce a hvězd,
 prostírají stíny čiré, šedivé
 jako večer! kryté sosny, kryté mne
 cedrové svým bezpočetným větvoím!
 Ale poradme se v této úzkosti,
 čím by nejlépe své jeden před druhým
 těla zastřel údy, jež se nejvíce
 zdají slušnosti a studu k urážce:
 nechať některého stromu lupení
 široké a hebké, spolu svázané
 u věníky, naše bedra přepáše,
 okřýváje vůkol těla prostřední
 část, by snad ji stud, ten nový příchozí,
 neosedl, a z nečistoty nelál nám.

Takto radil on, a oba do lesa
 kvapí hustého, kde sobě říkový
 zvolí strom, ne tento pro své ovoce
 znamenitý, nébrž onen dosavad
 v Dekané a Malabaru rostoucí,
 jenž svá vůkol ratolestná ramena
 podál vztahuje, až k zemi sklonité
 koření se haluzy, a zrostají
 kolem, jako dcery vůkol matere,
 kdež se na vysokých klenou stínové
 sloupích, ohlas průchodiště probíhá
 zvučný: tam, kdy vedrem slunce náramným

upaluje, milé hledá ochlady
 pastýř Indický, a k pasoucímu se
 stádu z noci pozíraje zelené.
 Toto shromáždívše listí, široké
 jako slavných Amazonek pavézy,
 z něho vázali, jakž důvtip nahodil.
 k přepásání nahoty své věníky.
 Záclona to marná, pokud okryti
 měla hřích a obávaný stud! ó jak
 nepodobná k oné dřevní nevině
 nahé! Takto opásané pernatým
 pasem našel Kolon Američany.
 divoké a nahé obyvatele
 lesů. po výspách a březích porostlých.
 V tomto oděvu, a jakž se domněli,
 s hanbou dílem okrytou, ač bez klidu
 vnitřního a pokoje, se posadí
 plakajíc: jim z očí lil se slzí děšť.
 u vnitřku pak lité vznikly vichřice.
 lité vášné, záští. prehlost, nenávisť.
 nedověra, nesvornost. a náramně
 kormoutily jejich mysl; tu krajinu
 tichou někdy, plnou klidu blahého.
 nyní neklidu a bouře: rozum v nich
 nepanoval více, vůle nedbala
 výstrah jeho, otrokyně tělesné
 chuti. kteráž. vypnouci se nad rozum.
 ze zpod uchvátila jeho vřelnější
 království: v tom kratém ducha rozbroji
 Adam, s divým pohledem a způsobem
 nezvyklým. svou k Evě mluvu obnovil.
 Kéž jsi jenom byla, slov mých poslušná,

jak jsem tebe prosil, u mne zůstala.
 když tě divoká ta žádost toulání,
 nešťastné to ráno, nevím odkavad,
 napadla! až posud bychom šťastnými
 byli, ne jak nyní z všeho vyzuti
 dobra, zahanbení, nazí, znuzení!
 Protož nikdo bez potřeby napotom,
 jak by povinnou svou viru prokázal.
 nechťej hledati! kdo do pokušení
 leze, věz že upadati počíná.

Jemuž Eva láním brzy pohnutá:
 Jaká tobě slova, muži nevhodný!
 ze rtů vyšla; toli nyní viné mé,
 nebo, jak to zůveš, chuti k toulání
 přičítáš, co, byť i sám byl přítomen,
 tak se mohlo státi, ba i samému
 tobě. Nikdy, tu neb tamto zkušený,
 v hadu zrady, tak jakž mluvil, mluvícím.
 nepostřehl by. I jak jsem, nevidouc
 žádné mezi námi hněvu příčiny,
 mohla věděti, že hledá škody mé?
 Byloli mi vždycky při tvém meškati
 boku, proč jsem bezživotným raději
 žebrem neostala v tobě? Jsa ty však
 hlavou, pánem mým, i pročs mi naprosto
 nezakázal jíti, vida takové,
 jakos pravil nebezpečensství? Leč ty,
 odemluviv nedlouho, a povoliv
 snadně, chválils mne, a vlídně propustil.
 Kdyby stále byl a snažně odpíral,
 nebyla bych já i s tebou zhřešila.

Načež Adam, unáhlený prvníkřát:

Toli tvá jest láska, co tvá náhrada
 za mou lásku k tobě, Evo nevděčná!
 již jsem držel neproměnnou, kdy ne já.
 ale ty jsi zhynula; živ moha sám
 býti, požívaje blahoslavenství
 nesmrtného, co jsem si volil? — smrt!
 zkázu s tebou! Nyní svého příčinu
 pádu skládáš na mne, an prý, odporu
 zanedbal jsem stalého! i což jsem mohl
 činit více? pamatoval, střehl jsem
 tebe, předpověděl nebezpečnoství,
 učil o vrahu, jenž cíhá podtají;
 co bych činil nad to, bylo násilím:
 násilí se k zvolné vůli nehodí.

Ale drzost nesla tebe, bezpečnou
 v mysli, že by s žádnou neutkala se
 škodou, ba i chvály v půtce nabyla.
 Snad i já jsem chybil, příliš milovav,
 co se dokonalým v tobě vidělo,
 maje za to, že se nemůž zlého nic
 pokusiti o tebe. Ach, pozdě již
 bludu želim toho, jenž mne zločincem
 učinil, a tebe žalobnicí mou!

Tak se děje s mužem, který na ženy
 cenu tuze zpoléhaje, povolí
 její vůli. Zbraňování neztrpí;
 zůstav samu sobě, budeli to zlým,
 první ona tobě vyčte povolnost.

Takto oba nářkem chvíli daremným
 trávili, než sebe žádný nevinil;
 marné pak jich vády konce nebylo.

Z p ě v d e s á t ý.

Andjelové, kteří drželi stráž v ráji, zasmuceni pádem člověka, vracují se do nebe ospravedlnit se z úřadu. Bůh Otec ohlásí, že vstoupení Satanovo do ráje překaziti nemohli, a posílá Syna soudit vinníků. Bůh Syn sstupuje do ráje, soudí a milostivě odívá Adama i Evu, nahé. Hřích a smrt, opustivše bránu pekelnou, stavějí most v krajině Směsice, a potkají se na mostě s otcem svým. Satan vracuje se do pekel povídá Čertům svou výpravu. Obrátí se on i všickni do hadů. Vzroste les stromů podobných zapověděnému v ráji. Čerti lakotně rvou ovoce, plné hořkého popela. Hřích a smrt dojdou na místo. Bůh Otec předpovídá, že Syn ty potvory překoná, a káže Andjelům učiniti změny na nebi i v povětrí. Adam vida proměny, pláče a odhání Evu; ona ho těšiti usiluje; posléz udobří jej, a radí k násilné smrti. Adam rady té nepřijme, nébrž lepší dává naději. Boha o milost žádají.

Zatím omrzelý ten a ohavný
skutek Satanův, jak v hada způsobě
svábil v ráji Evu, ona manžela
svého k jídlu osudné té úrody,
vyšel v nebi na jevo. Což před Boha

okem ukryje se vševidoucího,
 neb, kdo zklamá srdce jeho vševědné?
 Ve všech věcech moudrý on i spravedlný,
 nezabránil Satanovi zkusiti
 mysli člověka, jenž dosti silen byl
 zbrojí rozumu a vůle svobodné
 odkryti a pokaziti osidlo
 lstného přítele i vraha zjevného.
 Znalit json, a mítí měli ústavně
 v paměti ten příkaz Páně veliký,
 aby, buďte jakkolivěk vábeni,
 netknuli se toho nikdy ovoce.
 Jej však přestoupivše, trest (i mohliliž
 méně?) právem uvalili na sebe.

Spěšně z ráje na nebesa vstoupili
 Anjelové strážní, mlčkem, v zámutku
 pro člověka; zvědělit jsou o stavu
 jeho, divíce se, kterak chytrý vrah
 podtají se vkradl, a nebyl uviděn.
 Tudíž jak ta nepříjemná novina
 od země bran donesla se nebeských,
 s velikou ji každý slyšel bolestí.
 Temný smutek neušetřil toho dne
 nebešfanů tváří, jednak, smíšen jsa
 s citem útrpnosti, blahoslavenství
 nepřekazil jich. Dav lidu odevšad
 sběhl se nadpovětrného, žádostiv
 slyšeti a znáti co se událo.
 Oni před trůn Otce svrchovaného
 vydat onětu kvapili, a důvody
 pravé pilné strážce své. I našli
 pochvalu, an převelebný, věčný Bůh

prostřed soukromného svého oblaku
s hromobitím zjevil takto výřek svůj:

Sbore anjelský a vy, jenž z úřadu
nešťastného přicházíte, mocnosti!
netrud vás a nesmutiž ta příhoda
na zemi, již věrná vaše pečlivost
předstihnouti nemohla. Já ondy vám,
co se státi mělo, předpověděl jsem,
kdy se vyrval zrádce z hloubi pekelné.
pravě vám, že skutek zlý, ježž zpáchatí
píli, vykoná, že jeho lichotou
sváben buda člověk, víru přiloží
klamům proti tvůrci svému. Žádné naň
výpověď má nevložila potřeby,
ani nejmenšího popud násilí
pohnul vůlí jeho, volnou, stavenou
v rovné váze, tak že stáť i padnouti
mohl; než padl jest, a můž co jiného
nyní následovati než pokuta,
smrt, v den přestoupení jemu hrozená?
Mní on jistě prázdnu býti hrozbu tu,
jelikož ho bez odtahu (jak se bál)
nezchvátila pomsta: ale uhlédá
brzy, dříve než se skončí tento den,
prodlévání odpuštěním nebyti.
Ne tak spravedlivost, jako dobrota,
zhrzená se vrátí. Kohož ale jich
soudit pošli? koho, nežli tebe, můj
náměstníku, synu můj! Tys ode mne
nadán mocí. aby soudil všecko, což
na nebi i na zemi i v pekle jest.
Snadno poznati, an k spravedlivosti

připojuji smilování, ssílaje
tebe, lidu prostředníka, přítele
jeho, vykupitele i výplatu
dobrovolnou, aby sám i člověkem
maje býti, soudil vinu člověka.

Rekl Otec nejvyšší, a rozvína
po pravici září velebnosti své,
linul vyjasněné božství na Syna;
on, jsa Otce svého obraz svítící.
božsky laskavě mu odpoví a rce:
Hospodine věčný! tvá jest ústava
všeliká, mně na nebi i na zemi
plnit slušno svrchovanou vůli tvou,
by se tobě ve mně, milém synu tvém.
vždycky dobře zalibovalo. I jdu,
odsoudím ty vinníky tvé na zemi;
ale víš, že, kdo by koli soudil je,
soud jich já, kdy přijde doba. ponesu:
taktot před tebou jsem sebe zavázal.
nelituje toho; právem zajisté
poobměkčím nález, na mne padnouti
mající. Tak s smilováním spravedlnost
porovnáám. že oběma se za dosti
stane, obě blesku nabudou, a ty
ukroceným budeš. Služby, oboru
netřeba, an patřitelů nebude
žádných, kromě dvou, kdož budou souzeni.
Třetí, který prehl, již právě souzen jest,
jevný zběh, a zákonům všem odpůrce:
přesvědčení dalších hoden není had.

Praviv takto, vyvstal s paprskového
sídla, s výsosti své slávy poboční.

Trůni, panstva, moci a knížatstva
provázeli jeho k branám nebeským,
odkud s okolím svým pokáže se ráj.
Dolů přímo sestoupí, spěchem, jakéhož
nejrychlejší nedostihne mžiknutí.
Již se od poledne podál chýlilo
slunce k západu, a v době navyklé
probuzení větríkové lahodní
dmýchatí se jali, roznášejíce
po vsi zemi milý chládek večerní,
kdyžto Bůh Syn, z hněvu mnohem chladnější,
prostředník i soudce, přišel výpověď
dát člověku. I uslyšeli hlas
Hospodina chodícího po ráji,
od povlovných větrů k uším nesený
jich, kdy schyloval se den; a slyšíce,
ukryli se, muž i žena, před tvář
jeho v prostřed stromů rájských. Povola!
pak Bůh Adama, a pravil jemu, řka:
Kdež jsi Adame? tys jindy radostně
z dále vstříc mi chodíval: i není mi,
že tu nejsi, líbo. Teď tu samota,
kdežto jindy nevolaná povinnost
na setkání chodila. Zdaž přicházím
v malém blesku? nebo která proměna
oddaluje tebe? kde jsi? ukaž se!

Vyšel Adam, za ním Eva, kvapnější
k hříchu, zdlouha kráčela. Jich obličej
všecek zkormoucen a znepodoben byl;
nebylotě lásky v jejich pohledě
ani k Bohu. ani k sobě odměnné;
nébrž vina zjevná, stud a nepokoj,

záští, urputnost a nenávist a hněv,
 zoufalost a podvod. Adam dlouho se
 zajímá, takto krátce promluví:
 Hlas tvůj v ráji slyšel jsem, a bál jsem se,
 že jsem nahý; protož zkrýl jsem se. I dí
 jemu dobrotný soudce bez lání:
 Hlas můj často slýchal jsi, a nebál se,
 nébrž radoval; jakž tobě nyní tak
 hrozným jest? Kdo, že jsi nahý, oznámil
 tobě? Okusilli s stromu ovoce,
 s něhož jisti tobě zapověděl jsem?

Jemu s truchlou myslí Adam odpoví:
 Nebesa! ó jakž mi trudno před soudcem
 státi svým, že buďto všecku na sebe
 vinnu vzíti mám, buď drahou viniti
 polovici, družku svého života!
 jejíž chybu, že mi víru zdržela,
 krytí by raději, než v hanbu vydati
 bylo podobné. Než tíží potřeba
 neúchranná, trudné, strastné mušení!
 jinak na mou hlavu nesnesitelná
 spadne hříchu tíž i trestu. Bych i pak
 tajil čeho před tebou, ty, co bych já
 tajil, vyjevil by lehce. Žena ta,
 kterou jsi mi stvořil za pomocnici,
 dar tvůj nejvýbornější, tak spanilá,
 ach, tak dobrá, příjemná a nebeská,
 že se z rukou jejích zlého nebylo
 báti, jejíž čin, buď jaký kolivěk
 v sobě sám, vždy obraz vznášel pravosti,
 ta mi s stromu podala, i jedl sem!

Dí mu na to syrehovaná přítomnost:

Byla ona Bohem tvým. žes uposlechl
hlasu jejího, ne mého? byla ti
vůdcem, vyšší tebe, nebo rovnou jen
tobě, žes se svého pro ni odřekl
mužství, nedbal vlády, kterouž tobě Bůh
nad ní dal, jež z tebe jest, a pro tebe.
dokonalejšího ve všech hodnotách
pravých? Sličná zajisté a milostná
byla, aby k milosti, ne k poddání
povábila tebe. Její ozdoby
pod dobrou jen zprávou byly příjemné.
zpráva neslušela jí; ta byla tvým
právem, kdy by sebe znal byl toliko.
To kdy řekl. vece Evě v krátkosti:
Ženo, cos to učinila? rei a mluv!

Na to smutná Eva. studem okrytá,
vyznajíc se s pokorou a bez mnoha
vymlouvání, takto svému soudeci dí:
Had mne oklamal. i okusila jsem.

Uslyšev to Bůh. hned hada odsoudil
obviněného. Ten ač, jsa živočich,
viny s sebe složit nemohl na toho,
jenž své zlosti učině ho nástrojem
zprznil, proti přirození účelu.
nicméně, co porušená příroda
částka, zlořečen byl právě. Vědět
více nepřistálo člověku, an svých
mocí důmyslů dál nemohl sahati,
aniž pak tím umalil by vinu svou.
Jednak na Satana, hříchu původu,
v slovích tajemných soud vydal Hospodin:
na hada pak tuto klatbu uvalil:

Že to učinil jsi, budeš zlořečen
nade všecka hovada i nad všecky
živočichy polní; po svém plaze se
břiše, žráti budeš prach dny veškeré
svého života, a mezi tebou a
ženou nepřátelství položím, a tvým
mezi semenem a jejím: símě to
potře hlavu tobě, patu jemu ty.

Takto zazněl úsud božský, zplněný
v onen čas, kdy Ježíš Kristus z Marie,
druhé Evy, narozený Satana,
kníže povětří, byl padajícího
viděl s nebe jako blesk, a od mrtvých
vstana, knížatstva i moci obloupil,
na odivu povodě je triumfem;
a kdy v slavném na nebesa vzstoupení
jaté viděl vězně skrze povětří,
panství osvojené dlouho bezprávně
od Satana, jejížto posléz pod nohy
poddá nám on, který jeho potřetí
předpověděl dobu tu. A nyní se
k ženě se svým takto soudem obrátil:
Zmnožím bolesti a počínání tvé
velmi; s bolestí své děti roditi
budeš; bude muži tvému pod mocí
vůle tvá; on pánem bude nad tebou.
Posléz na Adama vynesl tento soud:
Že jsi poslechl hlasu ženy své, a jedl
s stromu toho, jejíž jsem zapověděl, řka:
S něho jísti nebudeš! zlořečena jest
země pro tebe, a jísti bolestně
budeš z ní dny všecky svého života.

Bodláčí a trní bude ploditi
 tobě, jedoucímu polní byliny.
 V potu tváři své ty jísti budeš chléb.
 dokavadž se nenavrátiš do země,
 poněvadž jsi z ní byl vzat. Znej původ svůj,
 Nebo prach jsi ty, a v prach se navrátiš.

Takto spasitel a soudce seslaný
 soudil člověka, a smrti hrozící
 ránu, na den provinění vyrčenou,
 stavil na čas drahný. Smilovav se pak
 nad nimi, že nazí stáli, povětrné
 vystaveni nehodě, kdež proměna
 nastávala brzká, tenkrát na se již
 ráčil služebníka způsob přijíti,
 jak kdy učedníkům nohy umýval.
 Nejinak, než otec dítek laskavý,
 nahotu jich údů odíl kožemi
 zvířat, zabiv je, neb novou přioděv,
 jako hada, koží, aniž obtížil
 sobě těla odíť nepřátelů svých.
 Netoliko těla jejich kožemi,
 brž i vnitřní, hanebnější nahotu
 okryl oděvem své spravedlnosti.
 před Otcovým obličejem zastřev je.
 Vrátiv pak se rychlým k němu vzstoupením,
 v lůno slávy se a blahoslavenství
 posadil, a všecko udobřenému,
 ač jest vševědoucí, co se s člověkem
 dalo, vypravoval s sladkou přímluvou.

Mezi tím, co tento výstupek a soud
 dál se v ráji, proti sobě Hřích a Smrt
 v bráně pekel seděli, jež od doby

té, co skrz ni hřicha mocí prošel vrah,
 otevřená stála do kořen, a ven
 z sebe litý plamen podál chrlela
 v směsici. I takto vece Smrti Hřích!
 Dítě mé! proč tuto na se hledíce
 prázdníme, an Satan, velký rodič náš,
 do jiných se zabral světů, hledaje
 šťastnějšího sídla nám, svým potomkům
 přemilým? Toť jisté, že ho zdaření
 městkná blahé, nešťastným byv, již by se
 vrátil ode vzteklych hnaný mstitelů;
 nebo není místa příhodnějšího
 k jeho kárání a pomstě jich. I mním,
 že se nová ve mně síla rozvíjí:
 křídlatím, a prostranného nabývám
 panství za hlubiny této mezemi;
 co mne táhne koli, buď to soucitnost,
 nebo která síla spolurozená,
 jsouci mocna v odlehlosti nejdalší
 tajným přízně svazem věci pojiti
 jednorodé. Ty můj stínu nedílný!
 půjdeš se mnou; neodloučí od Smrti
 Hřicha žádná moc. Než, aby obtížná,
 neschodným a nepřebrodným jezerem
 tímto, chůze nezdržela příchodu
 jeho, vystavme (toť skutek odvážný,
 ale tuším hodný vlády tvé i mé!)
 most, jenž od pekel až na ten nový svět,
 jímž teď Satan vládne, sklepy sahal by
 svými, na památku naší zásluhy
 velké o veškeré obce pekelné,
 jenžby příhodnou byl cestou napotom

pro jich výběhy neb přestěhování,
jak by jedny každé vedl osud svůj.
Zablouditi nemohu: tak silné mne
bádá vnuknutí a podnět nezvyklý.

Načež kvapně vece stín jí vyzáblý:
Jdi, kam tebe koli los neb náklonnost
táhne mocná: já tu dliti nebudu;
kam mne povedeš, tam půjdu bezpečně.
Již tu cítím mrtvoly, lup nezčíslný!
z všeho, co tam živo, umrlčí mi puch
vane chutně. Pročež v smělém skutku tvém
napomohu tobě věrnou posilou.

Takto řkúci, vůni mile polyká
ze smrtdelné změny na zemi. Jak kdy
dravých hejno supů na mnoho se mil,
na den boje, k poli, kde své rozbila
vojska stany, příbře, jsa vábeno
chutí mrtvín živých, na budoucí den
přichystaných k smrti v půtce krvavé:
takto čenichá to lité strašidlo
mrzké, kroutě prostrannými chřípěmi
hnilem v povětří, a z dále čpí mu žer.
Nyní obě potvory z bran pekelných
v pustou, hroznou Chaosovu bezvládu
letí ze dvou stran, a mocné (velkát jest
jejich moc) se vznášejíce nad mokem,
co kde plová tuhého i lepkého
v černém, vzteklém moři ze dna zbouřeném,
hrnou odevšad, a valí hromadně
k pekla nístěji: jak kdy dva strhnou se
větrí úhelní a na Kronionském
zavanouce moří silou odpornou,

spudi hory lednaté a zápory
staví v dráze, za Petsorou ¹⁾ domnělé
do Katai bohatého pomorí.
Nahrnutou látku, suchou, zimavou,
udeřila žezlem zkameňujícím,
jako trojzubníkem, Smrt, a ztužila,
jako ztužen ²⁾ Delos druhdy plynoucí:
zbytek pohled její svázal ztrnutím
Gorgoniným, k nepohnutí: potom klím
upevnili asfaltským, ten, pekelných
zšíří bran, a na hloub jeho do kořen
navalený násyp; přenesmírný stroj
uvršený na pěnave hloubi; most
vysokosklepý a délky náramné,
připojený k hrázi nepohnutedlné,
toho světa nyní bezobránného,
vydaného smrti; cestu širokou,
hladkou, povlovnou a schodnou do pekel.
Takto (lze-li věci k malým rovnati
velké) Xerxes podmaniti chvátaje
zvolnou Grécii, táhl k moři od Susy,
vznešeného Memnonova paláce,
umostiv pak cestu po Helesponté
sloučil Asii a Evropu, a vln
zpouřu přemnohými mrskal ranami.
Již to vtipné dílo, z skalin visutých
nad poddutou hloubí ustavený most,
vykonali uméle, dle šlépějí

¹⁾ Krajinou na půlnoc Ruské země. Katai, půlnoční krajina Chiny.

²⁾ Totiž od Neptuna, když tam Latona poroditi měla.

Satana, tam kde on stanul nejprv
 v letu svém, a přistal ubezpečile
 od Chaosu na povrchu, neplodnou
 stranu od okrouhlého světa tohoto:
 hřeby demantovými a řetězy
 upevnili všecek; tuze trvale
 upevnili jej, a nyní, na krátce,
 potkali se s nebe empyrejského
 mezemi a s světem tím, a na levo
 zůstavili peklo v dáli odlehlé:
 trojí cesta před nimi, a v končinu
 jedna každá rozdílnou se podává.
 Právě rozeznali dráhu do ráje
 vedoucí, kdy ejhle! Satan, v Anjela
 přejasného způsobě se ubírá
 mezi Centaurem a štíra zhvězděním.
 ano slunce vzstupovalo na skopce:
 přestrojený byl; než milí potomci
 otce poznali i přestrojeného.
 On se. zklamav Evu, blízko do křovi
 unkl nepatrně, a změniv podobu
 čekal následků. I viděl, kterak mu
 skrze Evu nesvědcomou na muži
 lest se povedla; a viděl hanbu jich.
 hledajících pokrývadla marného:
 zhlédna však jich soudce, Syna božího,
 prchl zleknutý: ne žeby utéci
 jeho doufal, varoval se toliko;
 strachuje se, vinník, co by na něho
 uvaliti mohla náhlost soudcova:
 potom navrátiv se nočně poslouchal,
 kterak smutnou ubohé to lidu dvě

vedlo rozmluvu a nářek žalostný,
 z něhož svůj si vyprav soud, a srozuměv
 odložený býti k časům budoucím,
 s potěchou a zprávou spěchal do pekel.
 U smésice břehu, tu kde podivný
 skončoval se most, ty, již mu naproti
 kvapí, potká náhle, milé děti své:
 radostné to setkání; a šíří se
 radost jeho nad dílem tak podivným.
 Dlouho stojí užaslý, až Hřích, ta deť
 jeho vlnná, takto zruší mlčení:

Otče! tvé jsou tyto skutky vznešené:
 tvé ty trofeje, ač za své neznáš jich,
 ty jich původ jsi, ty hlavní stavitel.
 Ihned jak srdce mé mne o tom zpravitlo.
 srdce mé, jež shoda kteráś tajemná
 pojí k tvému přelahodným sloučením!
 že jsi prospěl na zemi, jak tento sám
 svědčí pohled tvůj, i toužím na rychlost.
 ač nás oddílely světy, na rychlost
 toužím za tebou i s tímto synem tvým:
 tak jest osud nás tři spojil mohutný!
 Nezdrželo déle ni peklo v poutech nás.
 ni to nepřebrodné moře mráкотné
 od následování vzácných sledů tvých.
 Ty, až potud u bran pekel vězeným
 svobodu jsi zjednal nám: ty zsilil nás
 stavěti tak obšírně a okryti
 náramným tím mostem propast mráкотnou.
 Tvůj teď jest ten celý svět; tvá udatnost
 vydobyla, čehož nestavila jest
 ruka tvá: tvá moudrost s lichvou získala

vše, co vojnou ztraceno, a zouplna
pomstění jsme porážky své na nebi.
Tuto králem buď, kdy tam ti nebylo :
tam nechť sobě vždy, jak bitva určila.
vládne vítěz, jelikož se z nového
světa stěhuje, jej zadav volně sám ;
zadav napotom půl tobě království,
zděleného Empyreja mezemi ;
jeho čtverhraný ³⁾, tvůj okrouhlý ⁴⁾ jest svět ;
teď již tebe zkus, a pozná sílu tvou.

Nato vesele dí kníže temnosti :
Pěkná dcero, a ty, jenžs můj vnuk i syn !
Velký důkaz vydali jste rodem vás
býti Satanovým. Chlubnět jméno to,
slouti sokem nebes krále věčného !
Posloužili jste i mně, i veškeré
říši pekelné, tak blízko u nebes
brány triumf polučivše s triumfem,
most ten slavný s dílem mým, a zdělavše
jedno z pekla s tímto světem království.
naše království, a jednu krajinu
naskrz průchodnou. Nuž, kdy já putuji
do temnosti, po té vaší pohodlné
dráze, k připojeným ke mně mocnostem.
bych je zpraviv, radoval se nad tímto
s nimi naším zdařením: vy po této
cestě, mezi těmi světél koulemi,
vaším panstvím, přímo k ráji vzstoupejte.

³⁾ Cassendi a jiní vydávají Empyreum za čtverhrané.

⁴⁾ Tedy dokonalejší.

Tam váš byt, tam králování blažené :
tam svou vládu na zemi i v povětří
držte, zvláště nad člověkem, jediným
všeho pánem : toho sobě v porobu
nejprv uveďte, a posléz zabíte.

Posílám vás, jako náměstníky své,
s plnomocenstvím a svrchovanou moc
dávám na zemi. Jen vaše spojená
pilnost dá mi pevnou vládu v království
noyém tomto, hříchu skrz mé úsilí,
skrze hřích pak smrti blaze vydaném.
Prospějeli síla vaše spojená.
bezpečno jest peklo ; jděte, snažte se.

Praviv pustí je. Tu spěchem potvory
běh svůj nastoupí skrz hvězdy nejhlubší.
rozpryskující svůj jed : i poblednou
hvězdy, naražené jako mrtvici
planety teď opravdové trpěly
zatmění. Vždy zatím Satan silnicí
sstoupá k branám pekelným, a z obou stran,
roztržená mostem říčí směsice,
ztekouc odskakujícími vlnami
zhrzející vztekem jejím podpory.
Otevřenou do kořen a zbavenou
stráže vešel branou vrah, a našel
různo všecko. Nebo ti, jimž kázáno
tuto seděti, svou opustivše stráž,
přebli na svět nový : dále ostatek
stěhoval se do pekel, a hromadně
postavil se vůkol Pandemonia,
nádherného hradu Světlonošova.
Takto nazván Satan ku podobnosti

hvězdy jasné, ku kteréž jej rovnali.
 Tuto plukové jich stáli na stráži,
 kdyžto zatím stavové jich vzácnější
 sněmovali. sedíc, jaký osud by
 vyslaného vůdce meškal. Tak byl on
 odcházeje kázal, oni konali.
 Jak kdy v Astrakaně přechá před Rusem
 Tatar, vrahem svým, tam sněžném po poli:
 nebo rohatého Turkův měsíce
 utíkaje v Taursko nebo Kosbii
 Soň ⁵⁾ Baktrijský, za Aladule
 krajem holou zůstavuje pustinu:
 tak tu vyhnancové tito nebeští,
 zůstavivše bohopustých po sobě
 dralině končin, sesuli se mráкотou
 pekel k městu hlavnímu, a střehouce
 jeho snažně, každou chvíli čekali
 dobrodruha velkého, jenž vyšel byl
 hledat světů: on se středkem nepatrně
 běře, maje kroj a zbroj co nejnižší
 mezi anjelskými pluky bojovník;
 prošed pak skrz dvěře velké radnice
 Phntonovy, stane neviditedlně
 na vysokém trůnu svém, jenž od stupňův,
 bohatými osloněný čalouny,
 strmí vzhůru ve stkvělosti královské.
 Sedí za chvíli, a sám jsa nevidín
 vzhledá vůkol. Posláz jako s oblaku
 hlava jeho třípytící a postava

⁵⁾ jméno panovníků Per-ských před časy.

hvězdná zjeví se, ba stkvoucí nad hvězdy,
 uličená slávou, co mu koli jí
 dopuštěním Božím zbylo po pádu,
 nebo září falešnou: i užasl se
 nad tak náhlým bleskem zástup Styxový,
 zoče, po jehožto bažil spatření,
 mohutného vůdce navraceného:
 strhl se okřik hlasný; kvapně vstanouci
 s sídla mráкотného valná vladyků
 rada, s vinšovnou jej vítá radostí;
 on jim kyná rukou ticho znamená,
 těmi pak jich slovy získá pozornost:

Trůni, panstva, vladařové, knížatstva,
 mocnosti a moci! těmi jmeny vás
 nejen právem, brž i podlé vládení
 jmenuji a zovu; blaze vrátiv se,
 blaze nad nadání, vás teď s triumfem
 vyprovodím z této jámy pekelné,
 prokleté a mrzké, z domu bolesti,
 z tyranova žaláře! Teď, pánové,
 osednete valný svět, jen o něco
 menší, než jest nebe, naše vlast. Ten já
 těžkou odvahou a nebezpečnostvím
 velkým způsobil jsem vám. I dlouho by
 povídati bylo, co jsem v pochodu
 vytrpěl a konal, kterak trudně bředl
 skrze nepodstatnou, neobmezenou,
 pustou propast mateniny přehrozné!
 přes kteroužto nyní cestu Hřích a Smrt
 vydláždili širokou, by přeslavným
 vašim odlehčili kročejům. Než já
 drát se cestou netřelou a plovati

kotlinami nezkrocené propasti
 musil jsem. a ve střevách se brodit
 noci bezpočátečné a Chaosa
 divého. jenž z závisti svých tajemství
 lítě mému odpírali průchodu,
 ryčným křikem na svědectví osudy
 vzývající nejvyšší: pak odtamtud,
 kterak nalezl jsem svět novostvořený.
 o němž v nebi dávno pověst hlásala:
 dokonalé, divu plné stavení!
 sídlo člověka. jenž naším vyhnanstvím
 zblahoslavený má za svůj obyt ráj:
 toho, by se zpustil tvůrce. zavedl jsem
 lestně. a to poslyšte a divte se, —
 jablkem! Tvořec jeho pak, — i smíchu to
 hodno! — uražený. vydal miláčka
 svého, člověka, i svět ten veškeren
 smrti v lup a hříchu v moc, a tudy nám
 bez úsilí, bez trudu, a bez práce:
 tam se usadíme, tamto bydliti
 budem, vládu nad člověkem vedouce.
 jakož nade vším on vládu vésti měl.
 Pravda, že on také soudil mne, aneb
 hada radeji, to zvíře. v jehož jsem,
 svodě člověka, se ukryl podobě:
 soud můj nepřátelství jest, jež mezi mnou
 položiti chce a mezi člověkem;
 já že potru patu jemu. jeho pak
 símě mou. než kdy? to není praveno,
 potře hlavu. Kdožby mnedle za jedno
 hlavy potření. i za co horšího.
 světa nekoupil? Taf zpráva činů mých:

co vám nyní pozůstává, bohové,
nežli tudíž vjíti v blahoslavenství?

Řekl, a stane chvíli, očekáváje
všeobecné pochvaly a okřiku
uším milého; než, kam se obrátí,
slyší zevšad nezčíslných jazyků
přeohyzné sipění. hlas pohrdy
veřejné: i diví se, však nedlouho.
diviti mu jest se více nad sebou:
tenčí se a krátí jeho obličej;
přilnou k žebrům ramena a krouť se
svité spolu hnáty: až se zpotácev
svalí přepotvorný had a po bříše
plazí se a vzpíná, ale nadarmo!
jeho podlé soudu vyšší nechvátí
moc. a tresce v té, v níž hřešil. podobě.
Usiluje mluviti, než toliko
sikem za sik jazyk jeho vidlatý
vidlatým se ozve jazykům: neb teď
nápodobnou všickni vzali proměnu.
hady byli všickni, drzích spolníci
činů jeho: strašné sipěl v světnici
sikačů těch hvízd, již hustě hmyzejíc
vili ohony a hlavy potvorné;
tu se ještěřů a zmijí, slepýšů,
štírů. hyder, roháčů a padalců
zarojilo více, nežli na zemi
Gorgoninou druhdy krví skropené,
nebo na Ofiuse ⁶⁾ výspé. Uprostřed

⁶⁾ Ostrov ten před časy pro hadů množství pustý byl;
nyní slove Monte colibre, a jest blízko pomorí Španělského.

Satan, ze všech největší, teď jako drak
 vzrostl, hrubší onoho, jenž úpalem
 slunce v Pythickém se zrodil údolí
 z kalu Python náramný, a drakem jsa
 nad jiné se mocen posud býti zdál:
 za ním táhnou všickni šíré na pole.
 tam kde ostatkové rotý odbojné,
 s nebe spadlců, na stráži neb ve šikách
 stáli řádných u vysokém nadání,
 s triumfem že přicházeti uvidí
 vůdce slavného. Než jiný naprosto
 byl to pohled; stádo hadů šeredných:
 strach je uchvátí a strašná soucitnost:
 vidouce, i svou hned čijí proměnu:
 z ruk jim padá meč, jim padá hrot i štít,
 padají i sami: hrozný znovu sik
 povstane, a hrozná všecky pojímá
 změny nákaza: jichž nepravost a trest
 rovný byly. Tak se jejich pochvala
 hvizdem stala potupným, a do hanby
 triumf obrácen, z jich vlastních na se úst
 kypící. V té jejich změně, na blízce
 z vůle nejvyššího krále, vstane háj,
 na muky jich zveličením, podobné
 rostoucímu v ráji nesa ovoce,
 jehož, svodě Evu, užil za vnaďu
 pokušitel. Na kteréžto divadlo
 divné žádostivě oči vpeřívše,
 domnívali se, že místo jednoho
 množství nyní stromů zapověděných
 vyrostlo jim pro bolest a větší stud:
 pro krutý jim hlad a žízeň horoucí.

ač že posměch číjí, nelze zdržet se:
alebrž se přikulivše bromačné
lezli na stromy, a osadili je
hustěji než onu hadí vrkoče
kadeřavou Megeru: a chtivě rvou
jablka, pěkná na pohled, než luznější
oněch při živičném golfě rostoucích,
Sodoma kde splanula ⁷⁾; ta chuť i cit
podváděla spolu. Mnějíce svůj hlad
blázní! touto ukojiti pochoutkou,
kouší místo jablek v popel přehořký,
ježto rychle uražený svrcek úst
chřestným vrací prskáním. To kolikrát
hladem puzení a žízni zkušují,
tolikráte přeošklivou nechutí
křiví ústa, plná sazí, popela.
Často pak tím bludem byli mámeni,
ne co člověk, nad nimž triumfovali,
padlý jednou. Tak je trestal mučící
hlad, a dlouhé, neustálé sipění,
až jim z vůle Boží bylo ztracenou
na se vzítí podobu. Tu hanbu prý
výročně, dnů počet jistý, snášejí,
ku potření pýchy jich a radosti
posměvačné nade pádem člověka.
Jednak pověst o svém zdárném prospěchu
rozšířili druhdy mezi pohanstvem,
bajíce, že had, jim zvaný Ofion,
s Evrynomou, jež snad velevládna jest

⁷⁾ O těch dává zprávu Flavius Josephus.

Eva. nad Olympem držel vysokým
zprávu, odkud Ops a Saturn vylnali
jej, dřív Jova Diktejského zrození.

Zatím přezáhy to pekelníků dvě
stane v ráji: Hřích, již své mocí svou
příčinlivý tam, teď tělem přítomný,
stále sobě obývání zvoluje:

Hříchu v zápětí pak následuje Smrt,
neseděci dotud plavém na koni. ⁸⁾)

Těmi pak tu slovy k Smrti počne Hřích:
Drahý Satanášův potomku, ó vše
zmáhající Smrti! co se tobě zdá
o tom našem království? i zdaž, ač jest
trudnou cestou nabyto, tu bydleti
není lépe, než tamto stríci tmavého
prahu v pekle? byvše oba nectění,
nebání, ty hladem polon zmořena?

Jemu pošlá z hříchu vece potvora:
Mně, již věčná hladu muka sužuje,
nebe, peklo, ráj, jest jedno naprosto:
nejlépe mi tam, kde lupu nejvíce;
jímž tu, ač ho dralně, těžce tento svůj
nacpám žaludek, tu drštku ochablou.

Načež smilná matka tak jí odpoví:
Vezmi tedy napřed tyto všeliké
byliny a zeli, květ a úrody;
potom ryby, zvěř a ptactvo pernaté,
neposlední lahůdky! a cožkoli
kosa podtne časová, to napořád

⁸⁾ Zjev VI. 9.

zžirej, až já, osedši to veškeré
plémě lidské, všecku jeho nakazím
mysl i zrak i mluv i čin, až dozrál by
ten tvůj nejsladší a nejpřednější lup.

Takto řkouce, cestou táhnou rozdílnou
na zetření nebo usmrtní
věcí všech. a na štípení záhuby
uzrávající dřív nebo později;
kteréž vida Všemohoucí, u prostřed
svatých, s sídla svého paprskového
tak k jich jasným řádům hlasu povýšil:

Ejhle! jak ti pekelníci horlivě
kvapí na zkázu a zhoubu onoho
světa. pěkným. cele dobrým ode mne
stvořeného: v stavu tom i trvat měl,
kdyby nebylo naň hlupstvo člověka
zprovodilo těchto vzteklic plenících,
jež mi vytýkají hlupstva samému:
to i kníže pekel, to i rotníci
činí jeho. že tak lehce dopouštím
jíti jim a uvázat se v místo tak
nebeské. a shovívaje vděčiti
zdám se nepřátelům hrdým, jižto se
smějí. jako kdy bych, jakous podjatý
vášní, pustiv oddal všecko neřádu
jejich slepě: neví, že jsem proto jich
povolal, psů pekelných, a přivlekl sem,
aby slízali ten kal a špínu tu,
jižto hříšnost lidská čistou zprznila
přírodu. až nácpani a nažráni
jsouce k zdechu vyssaným a zhltaným
lupem, jedním vítězného ramena

tvého vztažením, ó Synu rozmilý!
 posléz břich i smrt i otevřený hrob,
 uvržení do propasti, zařítí
 peklo na věky, to hrdlo lakotné.
 Zem i nebe nové čistým stanou se
 sídlem svatosti, a vady nepřijmou:
 dotud vyrčená je klatba předchází.

Dokonal; a říše svatých hlasitě
 pěla Haleluja. Jako mořský jek
 zněla píseň hlasův jejich nezčíslných:
 Spravedlné jsou cesty tvé, a slušní jsou
 ve všech věcech tvoji soudové: i kdož
 ztenčí tebe? Tento jest tvůj milý Syn,
 lidu vykupitel, skrze něhožto
 nebesa i země nově povstanou
 věkem budoucím, neb s nebe sestoupí.
 Takto pěli; a tu tvůrce ze jména
 povolav svých mocných Anjelů, dal jim
 rozličné, té doby hodné úřady.
 Nejprv kázáno jest slunci zříditi
 tak svůj běh a světlo své, by po svrchu
 zemském střídalo se horko s studenem,
 ledva snesitedlné, a z půlnoci
 zimu shrbenou, a letní s poledne
 vyvolati vedro. Dán jest bledému
 zákon měsíci, i pěti planetám
 druhým povinnost i běh i tváři jich.
 Čas i úhly větrům vykázáni jsou,
 kdy a kdo svým zemi, moře, povětří
 kormoutilby dehem; ví hrom kdy bučeti
 strašně skrze mračná nebe klenutí.
 Jsou, kdož dí, že Anjelům svým rozkázal

příčkem hnouti země úhly oběma
 stupňů dvadeceti i více od osy
 slunečné: i vypáčili úsilím
 na přič kouli: druzí pak, že kázáno
 bylo slunci, praví, schylovati se
 šíří stejnou rovnonoční od cesty
 k býku s sedmi Atlantskými sestrami,
 od bliženců Spartských k raku zvratnému;
 odtud dolů přese lva i pannu, pak
 přes váhu až k kozorožci hluboko,
 a tak stanoviti času proměny
 vlastní kraji každému. Neb jinak by
 stálý jara úsměch trval na zemi
 svížím strojné kvítím: všudy den a noc
 rovní byliby, krom pasů úhelních.
 jichžto bydlitelům den by od noci
 svítil netměný, že svou by odlehlost
 nahrazuje slunce, nízko nad jejich
 půlnebem vždy vůkol kolem chodilo,
 neznaje ni východu ni západu:
 tu by chladné Kanady, a úžiny
 Magelanské netížili sněhové.
 Než však, vida okušení úrody
 slunce, jak tam Thyestovy ⁹⁾ od úcty,
 z naměřené cesty zvratem uběhlo:
 jakžby světa bydlitelé nehříšní
 byli jinak ušli, více nežli teď,
 zimy třesuté a vedra parného?

⁹⁾ Atreus pozvav bratra Thyesta k sobě, ze msty syna
 jeho uvařeného k jídlu mu předložil. Slunce v běhu svém od
 oběda toho pryč se odvrátilo.

Tyto zvolna dále změny na nebi
 rovnou na zemi i moři zpravily
 proměnu: mhlly, požáry, a morové,
 hnilé páry! Nyní z Grůna končiny
 zimavé a Samojedů lednatých
 břehův, protrhše své zámky měděné,
 ozbrojení ledem, sněhem, krupami,
 přivanouce s přenásilným vichřením
 Boreas a Cécias a hlasitý
 Argest, lesy páčili a troudili
 mořské z spodu valy. Jim se naproti
 Not i Afer, černý mrakem hromovým,
 řítí od poledne; rovnou vzteklosti,
 od východu vyjeli a západu
 Evr a Zefyr, s tíčícími po bocích
 Širokem a Libekem. Tak nejprvé
 vznikla mezi věcmi bezživotnými
 vojna záhubná: než, nyní nesvornost,
 decra hříchu, kruté nevření a smrt
 mezi nerozumná vnesla zvířata:
 nyní šelma válčí s šelmou, s ptákem pták,
 s rybou ryba: opustivše pokrmy
 trávne, zžírají se vesměs; člověku,
 uedbajíce jeho, buďto úskokem
 vyhýbají spěšným, buďto zuřivým
 na setkání supí naň se pohledem.
 Tyto bídy zrostaly, jež na díle
 spatřil Adam, v nejtemnějším jakkoli
 stínu ukrytý a pécím oddaný:
 horší jednak bídy v sobě pocítil,
 na bonřlivém vášní moři zmítan jsa,
 tímto odlehčít si hledal toužením:

Ó já nuzný z blaženého ! tak se ten
 nový, slavný skonal svět, a slávy té
 sláva já jsem proklet z požehnaného ?
 Ukrývám - e obličej Božímu,
 tomu někdy vřehu mého blažení !
 Blaze, kdyby tento konec nouzi byl ;
 vinu jsem, a rád bych nesl vinu svou :
 než, to neplatné ! vše, čehož požívám,
 vše, co zplodit mám, jest klatba zmnožená.
 Ó ty jindy s potěšením slyšený
 hlase : Plodte se a rozmnožujte se !
 ty mi zniš co smrt. I což mi ploditi,
 co mi rozmnožovati, leč prokletí
 na svou hlavu ? Cíté zlo, skrz vinu mou
 po vše věky uvalené na sebe,
 proklínati bude otce potomek !
 Běda tobě, že jsi hřešil, Adame !
 předku náš, ty za to díky můj ! Než ty
 díky proklináním budou. Takto kdy
 v bídě vlastní tápám, bída veškera,
 vyšlá ze mne, lítým na mne vrací se
 přítokem ! mne, střed svůj, celá tihota
 nouze zdavuje. Ó vrtké útéchy
 rájské, věčným nářkem draze koupené !
 Prosilli jsem, tvůrce ! bys mne člověkem
 z bláta způsobil a vyvedl z temnoty ?
 nebo uměstil v tom ráji rozkošném ?
 Nepříčinilali k mému životu
 vůle má, i slušné to a spravedlné,
 aby v dřevní prach mne zase obrátil,
 ano, odřekna se všeho, vrátiti
 žádám vše, co vzal jsem koli od tebe :

nemoha tvých pluň tvrdých výmínek,
 pod kterými dobra nehledaného
 podržeti měl jsem. Ztráta jeho trest
 dostatečný byl; i jaks jej citem mohl
 zveličiti neskonalých bolestí?
 Nepochopitedlná jest tvá spravedlnost!
 Než. ať pravdu řeknu, pozdní jest můj zpor:
 tenkrát zavrhnouti bylo výmínky
 jakékoli, když mi předloženy jsou:
 tys je přijal; zdali by ty dobra chtěl
 požívat. potom pak se hádati
 o výmínky? Dej, že tebe stvořil Bůh
 bez tvé vůle: což, by syn tvůj nezdárný
 přdestíral tobě trestajícímu:
 pročs mne zplodil? já jsem tebe neprosil!
 přijalli by ty tu hrdou výmluvu
 na potupu sebe? však, ne vůle tvá.
 zplodila ho přirozená potřeba:
 Bůh tě stvořil z vůle své, a ze svého.
 by mu sloužil; jeho milost odplatou
 byla tobě: slušněť tedy na vůli
 jeho kára viny tvé. I kořím se
 jemu tedy: spravedlná jest výpověď
 jeho, že jsem prach, a v prach se navrátím.
 Vítej žádoucí, kdy padne, hodina
 koli! proč pak ruka jeho prodlévá
 s vykonáním soudu odloženého
 na den tento? proč mi jest to přežití?
 proč mne tupí smrt, a věk můj dluží se
 k mukám neumírajícím? Ó což bych
 položil se v hrobě, v lůně matky své!
 tam bych odpočíval, pospal bezpečně:

nehřímal by více strašný jeho hlas
 v uši mé, a žádná bázeň o sebe,
 aneb o své syny, netrápila by
 srdce mého teskným očekáváním. —
 Jediná mne ještě stihá pochybnost,
 že bych nemohl všecek umítni, že to
 čiré dechnutí života, ten člověčí
 duch, ježž Bůh mi vdechl, by nemohl pojiti
 spolu s tímto tělesným svým oděvem:
 tuť bych v hrobě byl, neb v jinakém kdož ví
 v kterém, hrozném místě mrtev za živa?
 Strašné pomýšlení, jestli pravdivé!
 Ale proč? co zhřešilo, byl žiti dech
 toliko: a co, než v čem byl dech i hřích.
 může umříti? I nemá tělo nic
 takého; já umru tedy veškeren;
 spokoj tím se, myslí má, an hlouběji
 nemůž dosáhati rozum člověka.
 Zdali, neskončeným že jest Hospodin,
 jest i jeho hněv? i bytí i byl, a však
 člověk neskončeným není; tento jest
 k smrtedlnosti odsouzen. Jak může mstu
 na člověku bráti bez konce, ježž smrt
 skoná ovšem? můžli nesmrtící smrt
 udělati? totě odpor zřetelný,
 to i pro samého Boha nemožnost!
 důvod slabosti, ne moci. Čiliž on
 ze msty nekonečným k trestu udělá
 konečného člověka, by ukojil
 prechlivost svou, nikdy nenukojenou?
 tuť by nad ústavy prachu pronesl
 výřek svůj, a přešel meze přírody.

nepřechoditelné nikomu. Než co,
 ať jest smrt, ne jak jsem myslel, jediná
 rána, z smyslů vyzující člověka.
 nébrž od toho dne bída napotom
 neskončená, jižto v sobě počátek
 cítím již i vůkol sebe? — Běda mně!
 bázeň ta se hřmícím valí klopotem
 na bezbrannou hlavu mou! I smrt i já
 tedy věčni jsme a spolu vtělení:
 aniž jsem já proklet sám; jest prokleta
 celé ve mně potomstvo! tu otěiznu
 dostanete, synové! ó kéž ji sám
 utratím a nezůstavím nižádné!
 vydědili jsouce, jehož klnete,
 by jste blahoslavili? Ach, žeť pak jest
 zatracenu býti rodu celému
 pro jednoho člověka, tak nevinně!
 Nevinné? I můž co ze mne pojítí,
 leč co nepravo, a celé zkaženo
 na mysl i vůli, chtě a páchaje
 též co já? jakž božskou tedy před tváří
 viny prosti mohou státi? Toho já
 po všem rozpaku, že křiv mi není Bůh,
 přítí nemohu. Má prázdná omluva,
 mudrující rozum můj, že vinen jsem,
 dosvědčuje po všem okorování.
 Na mne, na mne nejprvé i posléze,
 jakžto na žídlo a původ neřesti,
 všecka slušným právem hany padá tíž.
 Ó by padl i hněv! — Ach, žádost bláznová!
 ty tak těžké břímě, těžší země té,
 těžší světa celého, ač žena ta

zlá je dělí s tebou, chtělby nésti sám?
 Tak i žádost tvá i bázeň podobně
 hubí vyproštění tvého naději,
 dovozuje býti tedy nešťastna
 nadevšecky minulé i potomni
 příklady, a Satanovi toliko
 rovna v úhoně i trestu. Svědomí!
 do jakés mne hroz a strachův uvrhlo
 propasti, kdež nenalezna východu,
 z větší u větší vždy tápám hlubině!

Takto Adam sobě stýskal hlasitě.
 v tiché noci, ježto, ne jak člověka
 přede pádem, zdráva, chladna, povlovna,
 nébrž černým provozena povětrím.
 mhlami, a přehroznou kryta mráкотou
 jsouci, vůči zlému jeho svědomí
 v dvojnásobné hrůze všecky stavila
 věci. Na zemi on ležel prostřený.
 na studené zemi! často naříkal
 na stvoření své, a vinil váhavost
 smrti, na den provinění vypověděné.
 Ó proč, pravil, nejde smrt, a na jednu
 třikrát milou ránu nezahubí mne?
 čili slova svého pravda nezdrží?
 s spravedlností váhá božská spravedlnost?
 Ach, smrt nedbá hlasu, božská spravedlnost
 nepospíchá na prosbu a volání
 vážným kročejem! Ó lesy, studnice.
 pahrbkové, doliny a besedy!
 ach, což radostnějším vaši stínové
 zněli nadarmo k mé písni ohlasem! —

Jej kdy takto ztrápeného viděla
 smutná Eva, s žalostného vstanoucí
 svého místa, jme se slovy měkými
 zkrocovati vášeň jeho zlícenou:
 on však potupně ji takto odmítá:
 Pryč mi z očí, hade! — Tohos nejvíce
 hodna jména, nenávistná, falešná,
 jako spolník tvůj. To zbývá toliko,
 aby v způsobě mu jsoucí podobna,
 hadí barvou vystráhala napotom
 živočicha každého, by nebeskou
 tváří tvou, tím krovem falše pekelné.
 nebyl oklamán! Než já bych pro tebe
 zůstal blahoslaveným, leč pýcha tvá,
 toulavost tvá marná, tu kde nejméně
 bylo bezpečství, na mou nedbala
 výstrahu, a slušnou pohoršila se
 nad nedověrou, a prahla vidína
 býti, třebaš ode čerta samého.
 Myslila ty hrdě překonati jej,
 utkající ale hada, svedena
 byla jsi a přelstěna; ty od něho,
 já pak od tebe, an jsem tě od boku
 pustil svého, mněje býti dospělou
 tebe v moudrosti i ctnosti každému
 proti útoku; i nepomněl jsem já,
 že ne ctnost, že ctnosti byl to prázdný stín;
 nic než žebro, křivé od přirození,
 z levé mi, jak skutek učí, vyňaté
 strany, bohdejž vyvržené raději,
 byvši nad počet mých kostí uznáno!
 Ó že Bůh, ten tvůrce moudrý, kterýžto

blahé nebe duchy zlidnil mužskými,
 stvořil posléze tu novost na zemi,
 pěknou vadu přirozenosti! i proč
 muži nenaplnil světa pojednou,
 bez ženského, jak jsou v nebi Anjelé,
 pohlaví? neb jiných nevynalezl
 stezek k rozmnožení rodu lidského?
 tuť by zlé to bylo vyvarováno,
 to i jiné nezčíslné, jež pojíti
 skrze ženu má. I pojďeť různice
 mnohá z její lsti, a muži nesnadnost
 pro tak úzké s pohlavím tím spojení:
 buď že hodné sebe choti nenajde,
 leč co blud neb neštěstí mu nahodí;
 buď že té, již žádá, zřídka dosáhne
 skrze převrácenost její, alebrž
 uvidí ji býti v rukou horšího:
 milujeli ona, zbrání rodiče;
 nebo pravou srdce svého milenku
 zahlédne, ach! pozdě, s ženou protivnou,
 jenž jest hanba jeho nebo nenávisť,
 sloučen buda na věky: to v moře psot
 svrhne jej a zruší pokoj domácí!

Vice neřka, pryč se obrátil. A však
 Eva, nedadoucí sebe zahnatí,
 slzy cedila a s rozervanými
 vlasy. padši k nohoun jemu pokorně,
 objímala je, a za odpuštění
 prosící, v ten nářek žel svůj vylila:
 Nezavrhuj mne tak krutě, Adame!
 Nebe svědkem, jakou lásku upřímnou,

jakou chovám k tobě v srdci netivost,
 oklamaná nešťastně, jsem mimo svou
 vůli urazila tebe. Klečeci
 objímám tvá kolena, a prosím tě,
 by mi odpustil a nepozbavil mne,
 na čem stává život můj, svých pohledů
 libých, rady své a věrné pomoci,
 jediné mé. v této strasti náramné,
 podpory a síly! Kam se obrátím,
 kde se octnu, zavržená od tebe?
 Ach, buď, pokud žijeme, snad krátkou jen
 chvíli, pokoj mezi námi! Spojmež se
 oba, jsouce oba v křivdě spojení,
 rovným nepřátelstvím proti vráhovi,
 ježž nám božská ukázala výpověď,
 proti hadu lítému! a nepadni
 na mne nešťastnou tvá hořká nenávisť,
 na mne ztracenou a mnohem nuznější
 tebe! Pravda, oba my jsme hřešili;
 tvým však hříchem urazil se jedno Bůh,
 ale mým i Bůh i ty: i vrátím se
 opět soudné na místo a nezbedným
 na nebe cchi dotíratí voláním,
 aby všecek soud ten, sňatý s hlavy tvé,
 uvalen byl na mne, na mne, příčinu
 bídý, hodnou celé jeho prehlosti!

Utichlatě slzeci a u nohou
 jeho, až by odpuštění nalezla
 poznané a oplakané viny své,
 trnouc ležela. I pojme útrpnost
 Adama, a obměkčeno srdce jest.

jeho. Vida ji, jen ještě nedávno
 život svůj, své potěšení jediné,
 nízce k nohoun poníženou v úzkosti,
 stvoření tak krásné, milost za vinu
 prosící, a bez rady a pomoci!
 vyzut jest tu chvíli z hněvu celého;
 těmi pak ji zdvihne slovy klidnými:
 Neopatrnás a příliš dychtivá
 prv jak nyní, žádající celého
 na se, jehož neznáš, trestu. Nastojte!
 snášej prvé podíl svůj! jak odoláš,
 nesouc posavad jen částku nejmenší,
 hněvu jeho celému, kdy tobě tak
 trudno jest mé tváři snést nelibost?
 Kdyby bylo prosbě soudů změnití
 nejvyšších, i předstíhal bych tebe já
 na to místo s hlasitějším úpěním,
 aby na mou hlavu ssul se celý hněv,
 odpuštěno bylo tobě slabější,
 dané v péči mou, mou vinou zkažené.
 Ale vstaň; nech vádě té a hanění
 konec jest; již dosti hany snášíme!
 nébrž láskou bojujme, by břemena
 obapolné bídy jeden ulehčil
 druhému. I mním, že vypověděná
 na den tento smrt ne náblým stane se,
 ale zdlouha krácejícím zlým, a dnem
 umírání dlouhým, který zveliči
 muku naši náramné. a posléze
 naše símé, símě strastné přepadne.

Jemuž osměleným srdcem Eva dí:
 Ze smutného zkušení, ó Adame,

poznávám, jak malé váhy u tebe
 mohou mít slova má, tak chybnými,
 ach, tak nešťastnými v skutku tenkrát
 nalezená pravém; nicméně, žes mne
 nehodnou svým opět oblahoslavil
 přátelstvím a nadějí, že na novo
 získám lásku tvou, tu mého jedinou
 srdce potěchu, nechť žiji nebo mru,
 nezatajím tebe, jaké myšlenky
 vznikly dobu tu v mých prsou sevřených,
 směřující k bídy naší oblevě,
 nebo skončení, jenž trudné, smutné jest
 sice, jednak protivenství tohoto
 snesitelnější a snazší k obrání.
 Jestli o potomky naše rmoutí nás
 starost nejvíce, že k jisté zrození
 jsouce nouzi, posléz pohlcení býť
 mají od smrti. I trudno zajisté
 býti jiným, býť své vlastní rodině
 nouze příčinou, a na prokletý svět
 strastné ze svých beder plémě vyvésti.
 ježto po životě, plném béd a psot,
 má se krmí stát tak mrzké potvoře.
 U tebe to, pokud není zplozeno,
 nešťastnému překaziti zárodu;
 bezdětným byv posud, zůstaň bezdětným:
 tak se o svůj lup smrt krutá připraví,
 budouc přinucena námi se dvěma
 spokojiti žalůdek svůj lakotný.
 Kdyby pak, že příliš trudno, domněl se,
 obcuje a spatřuje a miluje
 zdržeti se slušných skutků milosti,

manželského objímání sladkého,
 nébrž touhou, bez naděje, prahnouti
 před prahnoucím rovnou touhou milencem, —
 jenž by, mnedle, míru každou běd a muk,
 jichž se obáváme, převyšovalo :
 zbavme tedy sebe, zbavme símě své
 strachu všeho pojednou, a hledejme
 směle smrti: nebo, nenalezše jí,
 vykonejme službu její na sobě
 sami. Čemuž dlíme, strachem trnouce,
 jehož koncem jest jen smrt: zvolíce
 z tolikerých k smrti stezek nejkratší,
 nechvátáme zhouby zhladit záhubou ?

Tu buď umlkla, buď prudká zoufalost
 přetrhla jest řeči její ostatek ;
 tak se pak v svém duchu, na smrt pommíci,
 ztroudila. že líce její smrtnou
 mřely bledostí. Než Adam, zavrhná
 radu takou, z zoufalivých rozmyslů
 k lepší vznikl naději, a dí jí, řka :
 Evo, to tvé života a rozkoše
 potupení zdá se býti důvodem,
 že jest cosi v tobě velebnějšího
 nad to, čím tvá zhrzí mysl. Než žádost tvá
 samobitství zatemňuje velebnost
 onu v tobě domněnou, a znamená
 raději tvůj žel a tesknost pro ztrátu
 života i milované nad míru
 rozkoše. Než jestli smrti, jakožto
 bídy konce. žádáš, domnívajíce se
 vyrčeného trestu takto ujíti,

jista buď, že Bůh své pomsty rameno
 moudře ozbrojil, a svého nemůže
 cíle chybiti. I bojím více se,
 že by smrt, tak předchvácená, bolesti,
 k níž jsme odsouzeni, nezaprostila nás,
 nébrž urputný ten skutek Věčného
 vyzval by to zpravit, by v nás žila smrt!
 Prohlédejmež tedy k bezpečnějšímu
 rozmyslu, jež. tuším, v duchu spatřuji,
 mysle na ta slova soudu našeho:
 tvé že sámě patu potře hadovi.
 Bídná náhrada; leč že tím míněn jest,
 jakož myslím, úhlavní náš nepřítel
 Satan, ano v hadu zkryt jsa nalezl
 lest tu proti nám. I tomu potříti
 hlavu, msta by byla jistě! ztracená
 jednak, by, jak radíš, rukou násilnon
 sáhli bychom na sebe, neb bezdětní
 žili volně: tak by ušel trestu vrah
 souzeného, jenž by naše na hlavy
 padl dvojité. Nic tedy zmíněno
 nebud' o násilí více, neboliž
 neplodnosti volné, zbavující nás
 sladké naděje, a vkořeňující
 vášní v nás a pýchu, netrpělivost,
 svévolnost a vzpouru proti Bohu, a
 jhu, jež právem na nás ráčil vložiti.
 Pomni, kterak laskavě, jak bez hněvu,
 bez rouhání vyslychal a soudil nás.
 Mněli jsme, že záhuba, že náhlá smrt
 oba zachvátí. Než ai! on toliko
 bolest v dítek nošení a porodu

předpověděl tobě, brzkým zplacenou
 potěšením, plodem tvého života.
 Se mne pak se klatba svezla na zemi.
 Prací chleba svého dobývati mám:
 toli zlé? i nebyloli prázdňení
 horší? od své tedy práce budu živ.
 K tomu péče jeho záhy prohlédla,
 aby mráz neb horko netížilo nás;
 milostivě jeho ruce odily
 tělo naše nehodné, a soudě nás
 smiloval se nad námi; i budemli
 tedy prositi, čím více ucho nám
 otevře, a srdce svého nakloní
 k smilování, něc dělati neškodným
 ostré povětrí i déšť i sníh i led,
 jichžto příchod tamto v horách počíná
 nebe lícoměnné ukazovati,
 anto větrů vlhký, pronikavý dech
 toto pěkně střelující stromoví
 stírá, dera sličné jeho kadeře.
 To nás napomíná, bychom hledali
 krovu lepšího a lepší teploty
 pro zahřání zkřehlých oudů svých; a dřív
 než ta denní hvězda noci ustoupí
 chladné, bychom buďto její paprsky
 suchým v plápol roznícené palivem
 zachovali, buďto, strouce těla dvě,
 vyvodili oheň z lůna povětrí.
 Tak kdy onehdy dvě mračna sehnaná
 srazila se v hůře litém třasknutím,
 křivolaký vynikl blesk, a plamen seslaný
 zažeh lepé sosny kůru živícnou,

utěšené z dále teplo vysílal,
 jenž by slunce mohlo zastati. On nás
 na prosbu a žádost naši pokornou
 vyučí, jak olně tak i jiného
 všelikého užívati prostředku
 k ulehčení těchto nesnází a psot,
 které naše způsobila nepravost;
 tak že o to nebude nám pečovat,
 bychom tento život vedli pohodlně,
 majíc od něho vždy mocný posilek;
 až se, prachem jsouce, v prachu octneme,
 v tom svém domovu, a odpočinití
 dojdeme posledního. Což teď konati
 příhodno? i pojďme tam, kde soudil nás,
 tam se rozprostrouce před ním uctivě,
 vyznáváme vinu svou, a za milost
 prosíme zkronšeně, a zemi kropíce
 slzami a neustavným vzdycháním
 kormoutíce povětrí, ach! vzdycháním
 vysílaným k nebi z srdce vroucího,
 jevme lítost svou a tichou pokoru.
 Jisté, že se od nevole odvrátí
 spokojený; v jehož tváři přejasně,
 když se hněvným zdál a přísným nejvíc,
 což se stkvělo jiného, než dobrota,
 milosrdenství a láska nesmírná?

Takto kajícně byl mluvil otec náš;
 aniž Eva méně čila lítosti.
 Tudíž pak se odebrali na místo,
 kde je soudil Bůh, a rozprostřeli se
 před ním uctivě, a vyznávali tam

vinu svou, a prosili ho za milost
vroucně, smáčejíce zemi slzami
horkými a neústavným vzdycháním.
vysílaným zkroušeného ze srdce,
kormoutili povětrí a jevíli
pravou lítost svou a tichou pokoru.

Z p ě v j e d e n á c t ý.

Syn Boží modlitbu našich rodičuv Otci svému předkládá. Otec jich vyslyší, jednak oznámí, že nemohou déle bydleti v ráji, a posílá Michala s plukem Cherubínů, aby je vyhnal z ráje rozkoše, napřed ale zjevil Adamovi, co se s časem stane na zemi. Michal sstupuje. Adam ukazuje Evě smutné v přírodě proměny. Jde nebešťanu vstříc. Archanjel zvěstuje jemu výpověď z ráje. Nářek Evy. Adam se poddá. Archanjel uspívá Evu, vede Adama na pahrbek rájský, a u vidění jemu zjevuje, co se mělo dítí až do potopy.

Takto v zkroušené a nízké úkloně
modlice se trvali; neb sstoupivši
s nebe, sídla svého, předcházející
láska sňala kamenitost všelikou
s srdce jich, a n vnitř tělu dala zrůst
novému, jenž vylévalo vzdychání
nevýslovné, duchem vroucí modlitby
nadehnuté a okřídlané kvapnějším
k nebi letem, nežli nejhlasilější
výmluvnost. I vedli ne jak obecní
modlitelé sobě; prosba jejich pak

rovně důležitá byla, jako kdy
 podlé staré pověsti, ač ne tak sic
 jako tato staré, ono dávné dvě,
 Devkalion s čistou Pyrrhou, v svatyni
 Themidině, o vzkříšení lidského
 rodu ztopeného vroucně prosili. —
 Letí modlitba jich přímo do nebe,
 aniž od závistných jsouci zavána
 bouří, uchýlila jest se z dráhy své,
 nébrž kvapně skrze brány nebeské
 prošla, netělesná, pak se líbezným,
 jímžto zlatý dýmal oltář, kadidlem
 přioděvši, pomocí jich zástupce
 velikého, staví v tváři před trůnem
 Otce Hospodina, jemužto ji Syn
 představuje vesele s tou přímlovou:

Ejhle, Otče! prvotiny úrody
 zemské, již tvá milost, v lidské štípená
 srdce, vynáší! to lkání, modlitbu
 tuto vonným promíšenou kadidlem
 v kadidlnici zlaté já, tvůj syn a kněz,
 kladu před tebou. Ó, tato úroda,
 roslá ze semene, ježs ty v zkroušeném
 zasel duchu, mnohem chutná líběji
 nad onu, již za ústavnou člověka
 prací, byť i v nevinnosti setrval,
 všickni rajští nosili by stromové.
 Nakloň tedy ucha svého ku prosbě
 ponížené; slyš, ač němé, vzdychání
 jeho! Neví k modlitbě své jakých slov
 užiti; dejž, ať ji já, já přímlovce,
 slitování jeho, tobě vyložím.

Všickni, zlí i dobří, jeho skutkové
na mne padněte: těm z mých se dostane
ukončení zásluh, za ony má smrt
vydá výplatu. Ty Otče! přijmi mne,
přijmi tuto sladkou vůni pokoje
s člověkem, ať po ten malý počet dnů,
vyměřených jemu, aspoň smířený,
kdy ne beze smutku, živ jest před tebou,
až mu osud jeho, o jehožto já
oblehčení a ne odvrácení tě
žádám, až mu smrt dá v bránu lepšího
vjítí života, kde se mnou spasenci
moji v radosti a blahoslavenství,
jedno se mnou jsouce, budou bydleti,
jakož já i s tebou, Otče, jedno jsem.

Jemuž Otec s nepošmournou jasností:
Staň se vše, co žádáš, Synu rozmilý,
za člověka; vše co žádáš, uložil
dávno jsem. Než, déle v ráji bydleti
zakazuje jemu daný odemne
zákon přírodě. Ti čisté živlové
nesmrtní, neznajíce nížadné
hrubosti a míšeniny nezhodné,
vyřítí a vyvrhou jej neduhem
naraženého, a dadí hrubého
v hrubé povětří, kde ztrava smrtná
k porušení nejlíp uzpůsobí jej,
k porušení, dílu hřícha, kterýžto,
na všelike věci neduh uvaliv,
nezkažených pokazil. Já z počátku
dvěma nadaného dary stvoril jsem,
blahoslavenstvím a nesmrtností.

O první že přivedl sebe bláznové,
 druhý bolest jeho uvěčnití měl,
 leč jsem ku pomoci ustanovil smrt:
 smrt se jemu tedy lékem dostane,
 an jej, až se tuhým v jednom životě
 zkusí soužením a věrou docela
 přechistí a skutky věrnými. i hned
 v druhý dodá život, s spravedlivými
 vzkříšeného v nebe, zemi obnově.
 Nyní ale ve sbor blahoslavenců
 povolejme z nebe končin dalekých:
 nechci tajno býti jich, jak nakládám
 s člověkem, že vidonce mě s hříšnými
 nakládání anjely. ač pevní dost,
 v stavu svém se upevnili touzeji.

Dokonal: a na vznešené kynutí
 Synovo hned strážce jasný uderí
 v troubu, na Orebě snad, kdy sstoupil Bůh,
 slyšenou, snad někdy hrmiti mající
 na obecném soudu. Rozlehl se zvuk
 její po všech krajinách. a na rychlost
 z přeblažených, stinných květem milosti
 stanů svých, a od studnic a židel, vod
 života, kde v radostných se kochali
 společnostech, kvapí světla synové
 za rozkazem nejvyšším a zasednou
 místa svá. Tu s trůnu svrchovaného
 Všemohoucí jeví takto vůli svou:

Synové! ai člověk podoběn jest nám,
 znaje zlé i dobré, co byl ovoce
 jedl zapověděné. Však, nechť se tím
 vychloubá, že poznal dobré ztracené.

zlé pak nabyté. Jak mnohem šťastnější
 byl by chtěl jen dobré znáti, neznaje
 zlého naprosto ! Teď úpí, žalostí,
 prosí zkroušeně, jsa pohnut ode mne
 v duchu svém. Než, vím já prvé, kterak jest
 zůstaveno sobě marným, nestálým
 srdce jeho. Aby ale směleji
 vztáhna ruce své i na strom života,
 s něho nejedl, a nežil na věky,
 neb se nedomněl, že žije na věky,
 uložil jsem soudem jemu vyhnanství;
 vypuzený z ráje půjde, z níž jest vzat,
 orat země, země k němu hodnější.

Michale, ty rozkazy mé ostaráš !
 Pojmi bojovníků výbor plamenných
 z Cherubínů sobě, aby nepřítel
 bránit člověka, neb v prázdne chtěje se
 uvázati místo, nových netropil
 různic. Jdi a spěš, a z ráje božího
 vyžen bez lítosti ono hříšné dvě,
 z místa posvátného nesvaté, a kaž
 jim i rodu jejich výhost odtamtud
 věčný. By však mdloba nezchvátila jich
 pod příkrostí soudu doplněného,
 (vidímť, an své viny plačí slzavé
 s srdcem obměkčeným,) tajiž před nimi
 hrůzu všelikou. A jestli rozkazu
 trpělivé tvého budou poslušni,
 bez potěchy nepropust jich od sebe.
 Zvěstuj Adamu, co ve dny budoucí
 má se díti, tak, jak tebe osvítím ;
 oznam mu i smlouvu, kterou v semeni

ženy obnovím. a tak. ač tesklivé,
propust' v pokoji a na stráž k východu,
tam kde nejschodnější stezka do ráje.
postav Cheruba. jenž meče plamenem
dalekochvělým by z dále přehodce
plašil. střeha cesty k stromu života.
by se ráj můj duchům mrzkým nedostal
za peleš, a za lup jejich stromové
moji. jichžto ukradeným ovocem
po druhé by oklamali člověka.

Přestal Bůh. I hotovil se Archanjel
převelebný ku sstoupení brzkému:
s ním pluk jasný Cherubinů bedlivých.
Čtyry každý z nich. co Janus dvojitý.
tváří měl; a všecky jejich postavy
osazeny oky. oky množšími
nad Argovy, čilejšími. nežli by
mékým Arkadijské fletny hlaholem
uspil Hermes. pišťaly své pastéřské.
nebo prutem snodárným. A doby ty
procitívši Levkothea¹⁾ jala se
světlem svatým pozdraviti krytý mhlou
tento svět a svízím zemi kropiti
rosy balsámem. Tu první lidu dvě,
Adam s Evou, vykonavše modlitbu,
čili s hůry posilek, a naději
novou kruté zoufalosti zniknouti;
radost. ač že s bázní potud sloučenou.
Dí pak on ta Evě slova příjemná:

¹⁾ Slove bílá bohyně, a znamená jítro; u Římanů sloula Matura.

Evo! podobno, že toto všeliké,
 ježto máme, dobro s nebe sstupuje:
 by však od nás něco k nebi vzstoupalo,
 mocné dosti Boha přeblaženého
 myslí pohnouti, a jeho všemocné
 nakloniti vůle, trudno věriti.
 Jedno modlitba a tiché vzdychání
 z prsou lidských k trůnu Páně vyniká.
 Nebo, kdy jsem, kleče s srdcem pokorným,
 ukojiti toužil Boha prehlého,
 zdál se, udobřený, ucha k slyšení
 schylovati. Přesvědčení zrostalo
 ve mně, že vyslyšen budu laskavě:
 klid se vrátil do srdce, a na paměť
 mou ten slib: že potře vraha sámé tvé.
 Načež v zoufalosti nijak pomměti
 nebylo, to jisté mi se zdá, že smrt
 hořká minula, my žíti budeme.
 Zdravas tedy, Evo! matkou lidského
 rodu zvaná pravě, matkou věcí všech,
 co jich živo v světě, an skrz tebe živ
 člověk jest, a všecko živo pro něho!

Jemuž Eva s smutným, tichým pohledem:
 Zle se hodí chvalné jméno toto mně
 přestupnici, ježto dána za pomoe
 byvši tobě, osidlem tvým byla. jsem:
 mně. mně hana, nedověra, potupa
 všecka příleží. Než, neskončený byl
 v smilování soudce můj, že, příčina
 smrti já, mám pramen býti života.
 Po něm laskav ty, jenž mne tak vznešene
 nazývati ráčil, hodnon jiného

přijmi! Ale volá pole k práci nás,
 v potu uložené. jakkoli ta noc
 byla bezesná: neb ejhle! jitřenka,
 nedbající nevyspání našeho,
 nastupuje s úsměchem svou růžovou
 cestu. Vyjděmež! já nikdy napotom
 od tvého se boku nezdálím, kde nás
 zajme práce koli, nyní lopotná,
 až by zhasl den: ač, jaké lopoty
 v těchto libých procházkách? Tu bydlíce,
 ačže v padlém stavu, žíme pokojně.

Takto dí, tak žádá Eva pokorná;
 ale zprotivil se osud. Příroda
 dala znamení: pták, zvěř i povětrí
 braly změnu. Povětrí se, po krátké
 ranní červenosti, náhle zatmělo:
 na blízku, co střela, dravý Jova pták,
 sletě s dráhy povětrné, dvě ptačata
 pěknoperá žene lítě před sebou:
 tam s pahorku šelma lesem vladná, lev,
 prvněkrátě lově, stíhá tichý pár
 živočichů lesa nejspanilejších.
 jelena i laň: jich útěk k východní
 čelí bráně. Znamenaje stíhání
 toho Adam, praví k Evě s pohybem:
 Blízka jest, ó Evo, jakás proměna;
 snad že nebe v němém tomto divadle
 ssílá uložení svého předchůdce,
 nebo výstrahu již tuze bezpečným
 trestu nám a smrti zniklým poněkud:
 dlouholi, a ku jakému životu,
 kdož ví? snad i to, že prachem jsouce, v prach

obrátime se. a nebude nás víc.
 Čemu sic by dvojí ony úkazy
 utíkání před našima očima,
 v povětří i na zemi, též po cestě,
 v době též? Nač ona temnost k východu,
 dřív než polovici dráhy uběhl den?

Jaká tamto záře svítí na mračně
 západním, co jitro, prostírající
 paprskovou bělost modrém po nebi?
 padá zvolna; zdaž co s nebe přináší?

Nebloudil: neb tudy zástup nebeský
 dolů s jaspisové sstoupiv oblohy,
 osedl horu ráje. Slavné divadlo!
 leč že pochybnost a bázeň tělesná
 Adamovi oko zkalila v ten den.
 Nebylo tak slavné ono vidění.
 kdež se v Mehanaim potkav s Anjely
 Jakob, nžřel pole jasným okrytá
 vojskem: nezjevil se v Datan slavněji
 na plamenné hoře tábor ohnivý,
 proti králi Syrskému, an jíti chtě
 jediného člověka, co vražedník,
 zdvihl vojnu, vojnu neohlášenou.
 Nechav šiků jasných kníže Anjelský
 na hoře, by v ráje vešli držení,
 sám, kde Adam zkryt byl, bral se, odin jsa
 uviděný. Tento zoče velkého
 přicházení hostě k Evě takto ree:
 Hotov se, ó Evo! velké zprávy jdou
 s nebe nám. Tu chvíli bude stanoven
 osud náš, neb nový uložený nám
 zákon: tamtoť se stkvoucího oblaku,

jenž se s horou stýká, kdosi sstupuje
 z Nebešťanů, podlé jeho povahy
 jeden z mocností neb trůnů vznešených :
 v také velebnosti přichází ! ni tak
 strašný, bych se zhroziti, ni tak
 v obcování milý, jako Rafael,
 bych se přivínoval k němu s důvěrou :
 důstojný a vážný jest. I vyjdu mu
 v cestu uctivě ; ty slušně ustoupíš.

Řekl. I přiblíží se v brze Archanjel.
 Ne svou nebeskou jsa odín podobou,
 nébrž jako člověk bral se k člověku :
 po lesknoucí jeho zbroji vojenský
 plynul oděv z živoucího šarlatu,
 jemuž Sarský červec by se nevroval.
 od králů a hrdin starých nosený.
 v čase míru. Iris ²⁾ outky skropila.
 Pod nespjatou jeho hvězdnou přilbicí
 stkvěla se v svých prvotinách zmužilost,
 znikající z skončeného jinošství.
 Po boce, co s Zodiaka oblouku
 světlého, mu visel meč, strach Satana
 hrozný ; kopí v ruce jeho. Ukloní
 níze Adam se ; než onen královsky
 stana bez úklony, jeví příchod svůj.

Velkým s nebe rozkazům, ó Adame,
 vchodu netřeba : dost, tvá že modlitba
 vyslyšena jest, a smrt, v den poklésky
 uložena, ještě tebe nezchvátí ;

²⁾ Duba.

mnoho dnů ti dáno milosti, by mohl
 káti se, a jeden skutek mrzutý
 drahným skutků dobrých počtem okryti.
 Snad i tebe ukročený nebes Pán
 od osobování smrti loupežné
 zprosti docela: než déle bydleti
 v ráji tomto zbraňuje; já z něho tě
 vyhnat přicházím: pryč z této zahrady
 vyvest tebe, aby potom, z níž jsi vzat,
 oral zemi, zemi k tobě hodnější!

Více nepřidal: neb Adam k zprávě té
 s ohromeným srdcem trnul ztruchlelý,
 bez smyslu. Než Eva, kteráž, jakkoli
 skrytá, všecko vyslechla, tím úpěním
 svého nstranění místa zradila:

Nečekaná ráno, horší nežli smrt!
 Ach, tak tebe, ráji, opustiti mám?
 tebe, vlasti roznílá, vás, přeblahé
 procházky a stíny, bohů obydlí
 hodné! kde jsem nadála se dožiti
 pokojně, ač smutně, lhůty toho dne,
 jenž se oběma nám stát má smrteelným!
 Ó, má večerní i ranní libostko,
 kvítkové, jimž v zemi jiné nebude
 růsti; jichž jsem něžnou rukou hlídala
 od poupátek rozvíjení prvního,
 jména přidadouce! Kdo vám napotom
 zjedná výsluní, kdo skropí pramenem?
 A ty, stánku manželský, což bavilo
 zrak a čich, vším ozdobený ode mne!
 S tebou mám se žehnati, mám bráti se
 v ono údolí, v ten nízký odtud svět,

divoký a temný? Kterak hmotnějším
tamto oddychati máme povětrím,
zvyklí nesmrtedlné jísti úrody?

Jíž tak Anjel přejal mluvu laskavě:
Neplač, Evo, nébrž trpělivě nes
dobra ztrátu spravedlnou: ni srdce tvé
nemírně, eož tvého není, oblibuj.
Ne ty půjdeš sama, nébrž s mužem svým,
jehož povinna jsi následovati:
tu kde bydlí on, tu mni, že domov tvůj!

Načež Adam, jehož hrůzy přestala
ztrnulost, a duch se zsilil užaslý.
takto Michalovi vece pokorně:
Nebešfane! buď žes jeden z velebných
trůnů, budto mezi nimi nejvyšší:
kníže nad knížaty, jakž tě podoba
hlásí; vlídněs vykonal své poselství;
jenž by jinak oznámené ranilo,
vykonané zahubilo nás, ač že,
co jen lidská koli mdloba snéstí můž
zámutku a úzkosti a zoufání,
přinesla tvá zpráva. Stěhovati se
máme z místa blahosti, z té krajiny
sladké, jedné naší v nouzi potěchy,
s níž tak osvojeny oči naše jsou,
proti níž se všecka býti zdají nám
místa nehostinná, pustá, neznámá!
Ó, bych mohl se nadíti, že modlitba
změní vůli toho, který všechno můž.
neustal bych, dorážej na něho
křikem nezbedným. Než toliko prospěje
proti výřku jeho modlitba, co dech

proti bouři, ježto davem povane
 na toho, kdo vydehl jej; i poddávám
 tedy velkému se jeho rozkazu.
 To mne trápí nejvíce, že vyhnán jsa
 odtud, zasloněn mám býti před tváří
 Páně, zbaven blažených naň pohledů!
 Tuto mohl jsem navštěvovat s poklonou
 místo za místem, kde svým mne zjevením
 božským zblažit ráčil, říci synům svým:
 Na té hoře zjevil se, tím pod stromem
 viditedlný stál; v tom boru slyšel jsem
 jeho hlas, tu u studénky mluvil s ním.
 Mnohý vděčný oltář byl bych z trávníku
 stavil zeleného, mnohý uvršil,
 na památku věkům, kámen z potoka
 lesknoucí, a obětoval, den co den,
 sladkovonné gumi, kvítí úrody!
 Tam v té světa nížině, kde najíti
 jasný jeho zjev, a božské šlépěje?
 Nebo, utíkav ho, pokud prehlý byl,
 teď, že prodloužiti ráčil život můj,
 nébrž zaslíbíti símě, radostně
 vidím slávy jeho i tu nejzazší
 obrubu, a sledy jeho velebím.

Nato Michal s tváří vece ochotnou:
 Vědomo ti, Adame! že jeho jest
 nebe to i země veškera, ne ta
 skála sama. Jeho všudypřítomnost
 naplňuje zemi, moře, povětří,
 též i každý živý rod; on činnou svou
 mocí všecko zsiluje a zahřívá.

Tobě v držení a zprávu veškeru
 oddal zemi; nepotupný ovšem dar!
 Nemniž tedy rájem tím neb Edenem
 obmezenu býti jeho přítomnost.
 Tu snad hlavní sídlo býti mělo tvé,
 odkudž tvá by šířila se rodina,
 a pak od všech země končin dalekých
 putovala tebe velebit a ctit
 Arciotce velkého. Než veta jest
 po té prvotnosti: tamto v nížinu
 s svými bydlet syny půjdeš napotom.
 Jednak nepochybuj, že, jak tuto Bůh,
 tak i v údolí i plani obývá;
 všudy jeho přítomnosti znamení
 uzříš patrná, a najdeš okolo
 sebe dobrotu a milost otcovskou,
 obraz jeho tváři, sledy božských stop.
 Čemuž aby víru dal, a ztvrzen byl,
 před svým odebráním, věz, že poslán jsem
 zjevit tobě, co se ve dny budoucí
 díti s tebou má, i s tvými potomky.
 Zlé i dobré uslyšeti hotov buď,
 milost syrehovanou v stálém zápase
 s lidskou hříšností, by právě učil se
 trpělivosti, a v mírnost uvodil
 bázní radost svou a zbožným zámutkem,
 snášel dobromyslně zlý i dobrý los.
 Tak se tobě udá žítí bezpečně,
 až by hotového smrti přepadla
 hodina. Vzstup na tu horu! Nechat zde
 Eva (uzavřel jsem oči její snem)
 dole spí. an pro budoucnost budeš ty

bdíti, vzorem rovným, jakož jsi ty spal,
k životu kdy ona byla stvořena.

Jemuž takto Adam vděčně odpoví:
Vzstupiž, vůdce jistý! kam mne povedeš
koli, půjdu za tebou, a poddám se,
třeba kárající. ruce nebeské,
nébrž proti zlému prsa obrátím,
abych, ozbrojen jsa trpělivostí,
zvítězil, a z práce poklid vyzískal,
získatili jaký lze! — I vzstoupili
oba na vrch strmé hory k viděním
božským. Byla hora v ráji nejvyšší,
s níž se země půlkruh v jasném přezoru
rozprostřený na nejdalší odlehlost
jevil hledícím. Té výše neměla,
ni té výhlídky ta hora. na kterouž
jiným zhledem, prostřed pouště, našeho
pokusitel druhého vedl Adama,
ukazuje všechna jemu království
země okrsku, i moc a slávu jich.
Obsahalot oko jeho všeliká
místa, nynější i staré pověsti,
mocnářů a králů sídla slovutná:
od Kambalských valův, sídla hlavního
Kataiského Chána, od Samarkandy,
Temirova trůnu, blíže Oxusa
řeky, do Pekinu, králů Čínezských;
Agru, Lahor, velikého Mogola,
dolů k Chersonesu zlatému a, již
Peršan vládl, Ekbatanu, napotom
Ispahan; pak Moskvu, Cára Ruského,
též i Byzantium, sídlo Sultána,

rodilého z Turkestanu; království
viděl Negovo, ³⁾ a přístav Erkoko
nejzazší, i malé trůny pomořské:
Monzabu a Melindu a Sofalu,
jměnou za Ofír, až Kongo s Angolou
pod nejhlubším polednem; a odtamtud
Nigru od řeky až k hoře Atlasu,
valné Almanzora panství, Fez a Suz,
Maroko i Algiry i Tremizy;
odtud Evropu, a kde měl státi Řím,
světovládce; snad i Mexik bohatý
viděl v duchu, Montezumy stolici,
též i Peruanské sídlo bohatší
Atabalipy, a ještě nezpustlou
od loupeže Gvianu. — A nyní snav
s oka Adamova Michal mrákotu,
způsobenou od ovoce luzného
místo slibované zraku jasnosti,
k šlechetnějšímu je zpravil vidění;
světlíkem a routou nerv mu přečistil
zrakový (neb mnoho zříti měl) a tři
vcedil na něj krůpé z zdroje života,
jichžto síla vzácná sídlo nejhlubší
mysli jeho zraku tudíž pronikla,
tak že pro valné všech duchů zchvácení
zavřel Adam oči své a umdlev klesl.
Jehož ale pojma dobrý za ruku
Anjel. takto k pozornosti zbuzuje:
Prohlédniž, ó Adame! a první viz

³⁾ Aethiopii.

skutek, kterýž hřích tvůj zjednal prvotný
v některých z tvých potomků, ač dřeva se
vyjmutého nedotkli, ni s pekelným
spolčili se hadem, aniž zpáchali
ten hřích tvůj. Než z toho všecka pochází
nákaza, a plodí skutky násilné.

Prohlédl a viděl pole zdělané
z částky, na něm žaté v snopech obilí:
bravné pastviště a lisy jevila
oku druhá pole částka. Uprostřed,
na vzor mezníku, stál oltář prostičký
z drnu trávného. Sem upocený žnec
nese prvotinu ze své úrody,
zelené i žluté, maní sebrané
klasy, jak je dala v ruku náhoda.
Po něm přijde pastěř, tiché povahy,
nesa výbor vzácný z prvorozených
stáda: obětuje, rychle vynímá
tuk i drob, a potroušený kadidlem
klade na drobnické dříví, obřadů
zachovaje slušných. Špadne příznivý
s nebe oheň, ztráví náhlým plápolem
obět libovonnou; ale neztrávil
druhé oběti, neb štedrá nebyla.
Rozlítiv se ten, kdy s druhým rozmlouvá,
ndeří ho v slabinu a zabije
kamenem. I padne zbledlý, a smrtně
lkaje pustí duši s krve potokem
valným. Ustrnul se nad ním otec náš.
takto na rychlost se ozval k Anjelu:
Učiteli! jakéž trpí veliké
neštěstí ten dobrý muž, jenž upřímnou

konal obět: čili jest to náhrada,
kterou bere pobožnost a čistá mysl?

Jemu vece Michal, také pohnutý:
Tito dva jsou bratři, pošlí z beder tvých;
nespravedlný zabil spravedlivého
pro závist, že shlédlo nebe na obět
jeho. Vraždy té však pomsta nemine,
ani ztratí odplatu svou pobožnost,
ač, jak vidíš, povalený umírá
v krvi své a v prachu. Dí mu otec náš:
Běda toho skutku i té příčiny!
Toli ale jest ta smrt, to dráha ta,
kterouž do své vlasti, v prach se navrátím?
Strašné divadlo! jsa již tak ohavné
k vidění a k pomyšlení ukrutné,
ó co musí býti brozné k počítí!

Vece Michal: Smrt jsi v první podobě
její spatřil na člověku. Mnohé jsou
cesty v jámu potvory té vedoucí:
všecky brozné! jednak smyslům u vstupu
broznější, než u vnitř. Mnozí násilně,
jakos tuto viděl, zemrou, od ohně,
potopy a hladu: víc jich nestřídmost
zkazí v pokrmu; ta na svět uvodí
těžké neduhy, jichž zástup potvorný
vyjeví se tobě, aby nouzi znal,
kterou na rod lidský nezdrželivost
Evvy zprovodí. — A v tom se ukáže
smutný, tmavý, mrzutý dům neduhů,
plný churavosti všeliké: tu křeč
leží ukrutná a klání mučivé,
nátky, svírající srdce bolení,

žření, kámen, padúcnice, svrab a vřed,
 střevní dna, a mrtvice a posedlé
 třeštění, a tupá melancholie,
 hlavy závrat měsíčný, a vadnoucí
 hubenost a souchotiny, široko
 zhoubný mor, a vodnotělnost, lámání,
 dychavičnost, kašel, rýma. Náramné
 bylo zmitání a lkání hluboké!
 Zoufanlivost obcházela od lože
 k loži ochotně; svou kuši vítěznou
 napínala smrt, než ranou váhala,
 ačkoli ji úpěnlivě vzývali,
 jako dobro nejvyšší a poslední
 naději. Kdo, měj on srdce kamenné,
 nezplakal by nad tak mrzkým divadlem?
 Adam zplakal, ač se z ženy nezrodil:
 lítost muže přemohla a vydala
 slzám na chvíli, až mysl mužnější
 žele jemu přiskrovní; tu ledva se
 ukojiv, svůj takto náрек obnoví:
 Jak jsi bídný, rode lidský! ó jak jsi
 spadlý, dochovaný k stavu nuznému!
 lépe, aby posel dříve zrození!
 Dánli život nám, by tak se nechtěl?
 proč se přes moc vtírá nám? kdo, věda co
 bere, nezhrzel by žitím raději,
 sobě podaným, neb záhy složití
 nežádal, jsa rád, že jest mu v pokoji
 prostým býti. Můzli božský v člověku
 obraz, jenžto dobrým, přimým stvořen byl,
 ač jest vadným teď, tak býti snižený
 k nesnesené psotě, mukám nelidským?

Nemá člověk, božskou nesa podobu,
pro ten obraz svého učitele,
prost a prázden býti takých neřestí?

Obraz svého učitele, dí mu
Michal, tenkrát vyzuli, kdy bezuzdným
v otroctví se poddadouce žádostem,
tvářnost hřícha, pána svého mrzkého,
oblekli a opáčili matky své
Evý poklésku. I protož hanebný
jih je trest, a zohavuje vlastní jih
podobu, ne božskou, kterou zprznili
sami, opovrhše svatým přírody
pravidlem, a obrátivše zdraví své
v neduh škaredý a hodný, jelikož
nevážili sobě božské podoby.

Uznávám, di Adam, slušnost soudu jih.
Leč, což není, mimo tuto bolestnou,
jiné cesty, po níž bychom dojdouce
smrti, smísili se s prachem příbuzným?

Jest, řekl Anjel, pokud ono pravidlo:
Všeho s míru! zachováš, a veden jsa
od střídmosti, v pokrmu i v nápoji
posilku, ne obežerné rozkoše
budeš hledati. Tak tobě drahně let
uplyne, až jako zralé ovoce,
sňatý povlovně, ne mocí urvaný,
k smrti dospěv, skapneš v lůno matky své.
Dlouhověkost to. Než, prvé přežiješ
mladost, sílu svou i krásu, usvaďlý,
slabý buda šíd, a tupí smyslové
tvoji útěch, jež jsou nyní žádost tvá.
nepochutnají. Ta bystrá, rozkošná

mladost pomine, a mráz a suchota
rozhostí se v černokrevných žilách tvých;
pojde každá moc a vyschne všeliký
pramen života. I řekl rodič náš:

Neopru se smrti, dlouhověkosti
příliš nepožádám; vynasnažím se
raději co nejsnáze a nejlépe
zniknouti to těžké břímě života
do dne odevzdání jeho nosené:
trpělivě dočkám svého zproštění!

Načež takto jemu Michal odvece:
Ani tuze miluj, ani nenáviď
života, a co jsi živ, živ dobře buď:
dlouze neb krátce, poruč nebesům.
Nyní k vidění se hotov jinému.

Popatřil a viděl drahnou rovinu,
stany rozmanitých barev okrytou;
vůkol jedněch stáda pasoucího se
byla dobytka; tam z líbých nástrojů,
harf a varhan, sladký v ucho padá zvuk;
herce viděti, an klavisů a strun
cvičně dotýká a lehkým nadchnutých
prstů letem všecku hlasů výš i hloub
probíhaje řádně, hlučnou pohání
fugu. Druhý, z jiné strany, u výhni
stojí kovaje. Dvě hrudy celistvé
rozpustil a přehnal, měď a železo:
buď že oheň náhodný, jenž lesiny
na horách neb dolích ztrávil požárem,
zahřel žíly kovové, a na světlo
ústím rozvaliny kteréš vylinul,
buď že splákna zemi potok vyryl je;

nyní v rozmanité vzory tekuté
 slévá kov, a nejprvé své nástroje
 potom díla z něho robí řemeslná,
 kovaná i litá. Potom jiný rod
 s vysokých hor sousedských, kde sídlem byl,
 sstoupil na rovinu; vedlé povahy
 spravedliví muži býti zdáli se,
 pilní pravé boží cti a poznání
 jeho z tvorů vidomých; i neméně
 věcí těch, jež pokoje a zvolnosti
 poklad učí zachovati člověka.
 Nedlouho se krajem berou libezným,
 ai! tu od stanů jde zástup hladkých žen,
 drahým kamením a strojem svévolným
 zdobných. K zvučným harfám sladce milostné
 provozují zpěvy, plesem krácejíc.
 Zočili je mužové, a jakkoli
 vážní, tčkati svých očí nechali
 bezuzdně, a v prvních léčkách milosti
 vázše, každý miloval a milenku
 obral svou; a tudíž sňatků pílono
 milostných, až vyšla lásky vůdkyně,
 hvězda večerní. Tu ohněm žádosti
 jsouce rozpálení, zažhou pochodni
 svatební, a Polela, co manželských
 sňatků boha, ponejprvé vzývají.
 Ples a hudba po staních se rozléhá.
 Divadlo tak blažené, a milostné
 hříčky neztracené ještě mladosti,
 věnce, kvítí, zpěv a hudba přelíbá
 Adamovo srdce valně podjaly,
 kterýž, jak jest lidské sklonnost přírody,

brzo přilna k radosti, tak zvolal, řka :
 Světlo očí mých ! ó blahoslavený
 kníže Anjelský ! i lepší mnohem jest
 toto vidění, a více klidných dnů
 slibuje. než dvě ta předešlá ; ach, tať
 nenávist a smrt a muky hroznější
 vyrážela : ale zde svých účelů
 zdá se všechněch dosahati příroda.

Jemuž takto Michal : Nesuď o ceně
 věcí z rozkoše. ač s tvou se povahou
 srovnávati zdají. an jsi k lepšímu
 stvořen cíli. svatý, čistý, nadaný
 božským obrazem ! Ty stany rozkošné,
 jež jsi viděl byly stany mrzkosti,
 v nichžto bydlí toho rod, jenž vrahem byl
 bratra svého. Řemesel a umění.
 jakáž oslazují život. pilní jsou
 vynálezci důvtipní ; než. na Boha.
 od jehožto ducha všecken pochází
 důvtip, nemyslí. a neuznávají
 darův jeho. Jednak pěknou zůstává
 rodinu. Ten, jež jsi viděl. zástup žen
 krásný. byly dcery jich : co bohyně
 švarné. hladké. ozdobné, ač domácích
 prázdné ctností, na kterých se zakládá
 čest a chvála ženy nejvýbornější.
 K chlipnostem a chutí vilných zbuzení
 jsouce vychovány, zpěvy. plesy, stroj.
 klevety a rozpustilé vzhledání
 oblibují toliko. Těm mužové
 střídmi (synů Božích jmě jim zjednala
 pobožnost) své cti a celé odstoupí

slávy, mrzce! bezbožnicím ztepilým
za ničemný smích á luzné zabylstvo;
a tak teď, by brzo plouli volněji,
plynou v rozkoších a vedou chechtání,
jehož světem slz svět brzy opláče!

Jemu takto Adam, krátké zbaven jsa
radosti: Ó hanba, běda mužům těm,
že, tak pěkně nastoupivše pravosti
cestu, na křivou se náhle schýlili,
nebo v polovici dráhy ustali!
Tedy týž jest každé bídy člověčí
pramen: od ženy se vždycky počíná!

Od zženilé mužů rozmařilosti,
dí mu Anjel, počíná se raději!
Jsouce vyšším obdaření rozumem,
lépe nastoupiti na své měli by
místo. Ty však viziž jiné divadlo!

Pohlédne, a vidí rozprostřený kraj
valný před sebou, vsi, role, dědiny,
lidná města s branami a věžemi
vysokými; zbrojný zástup tvářnosti
zakrnělé, lítou vojnou hrozící;
obry hnátů náramných a odvážné
mysli. Část se v brani cvičí, opět část
jiná popěnění hřebce zabodá,
po různu neb v šikovaných vojensky
plucích, pěchoty i jízdy; anito
prázdnó: žene tamto výbor za kořist
skotů stádo, krásných býků, jalovic
krásných s tučné louky, vlnonosný brav,
tiché ovce s bečícími jehňaty,
ledva pastérové prehli s životem.

Na pokřik se strhne bitva vražedná:
 stírají se přeukrutnou vzteklostí
 plukové! Kde nedávno se popásal
 dobytek, tu leží pole hromadně
 braněmi a mrtvolami postlané,
 krvavé a zpustlé. Jiní žebříky,
 střelbou činí smělý útok na pevnost:
 obleženci s valů mečí k obraně
 hrot a kamení a síru ohnivou.
 Na obou tu stranách vidět přehrozně
 krve prolití, a činy obrovské.
 Jinde oberlaní městských ve branách
 hlasatelé zástup v radu volají.
 Šediví a vážní shromažďují se
 starci s bojovníky; mluví řečníci:
 ale bouře vznikají, až posléze
 člověk, důstojné a moudré povahy,
 v středním věku, vstana mnoho řečňuje
 o právu a křivdě, víře, pokoji,
 o náboženství a soudu nejvyšším.
 Urouhá se jemu množství veškero,
 ba i násilnou naň ruku vztáhlo by,
 leč že oblak ukryl jej a vychvátil
 z davu nevidědně. Tak se branná moc,
 bezprávi a nátisk po vši rozmáhá
 krajině, a není kam se utéci.
 Adam, celý v slzách, takto bolestně
 obrátiv se k vůdci svému nařiká:
 Jací tito nelidé! ó jací to
 otrokové smrti! již tak nelidsky
 zabíjejí lid, a tisíckrát ten hřích
 onoho, jenž bratra zabil, páchají.

Neníliž tu vražda bratří nad bratry,
lidí nad lidmi! Kdož však ten dobrý muž,
jenžto, leč že nebe vychvátilo jej,
o málo by zhynul pro spravedlnost?

Totě plod zle spojeného manželstva,
praví Michal, v němžto, jak jsi znamenal,
dobré s zlým se sloučilo. Dvě odporné
věci, kteréž jestli svede bláznovství,
plody na těle i mysli potvorné
vyvodí. Ten hle! jest obrů, na slovo
vzatých mužů počátek! Neb v ony dny
síla toliko se stane podivem,
ta i rekovstvím i ctností hrdinskou
nazývána bude; v boji získati,
podmaniti národy, a kořisti,
naloupené s mnohým krve prolitím,
domův nanésti, to stupněm nejvyšším
lidské bude slávy; bude děláno
za triumfu čest, a jméno vítěze,
lidu ochránce a boha, neboli
bohů syna, jimžby slouiti raději
bylo záhubci a morem národů.
Tak se pověst slavná získá na zemi;
a co hodno pověsti, to hluboké
zkryje mlčení. Než toho, sedmý jest
z tebe, jenžto v světě plném úhony
práv jsa jeden, proto nenáviděný,
proto tak byl vrahy osutý, že směl
spravedlivým býti sám, a kázati
o Bohu a soudu pravdu nemilou;
toho, jakos viděl, v vonném oblaku
pojal Svrchovaný hřebci rychlými;

aby, prost jsa smrti. mezi spasenci
krácel s Bohem v kraji blahoslavenství.
Takovátě etnosti mzda. Bys pak i trest
spatřil úhony, aj, pohlédni a viz.

Pohléděl a spatřil cele změněnou
věcí tvárnost; vojny hrdlo měděné
říčeť ustalo; hry, šprymy, veselost,
besedy a plesy všudy panují;
sňatky, smilstvo, cizoložstva, únosy,
jak kde na setkání Lada vábila:
potom od kvasů se rojí k různicem.
Posláz mezi ně kmet přijde velebný,
vyjevuje nad jich skutky nelíbnost
velikou, a svědčí proti cestám jich:
často v schůzky přichází, a nalezna
radovánky, žehrá, káže pokání
duším u vězení k sondu schovaným
brzkému. Než darmo jest! i přestane
kárati a umkne od nich stany své.
Potom roubav stromy rostlé na horách,
počne zdělávati koráb ohromné
velkosti, a loktem dél i šíř i výš
vyměří, a oklejuje vůkol klím;
v boku dvěře postaví, a pokrmu
nabrav zásobí i lid i zvěř, a aj!
zázrak divný! přijde v řadě určitém
z ptactva, hověd všech, i hmyzu drobného
sedmero neb dvě, a posláz kmet a tři
jeho synové a čtyry ženy jich.
Uzavřel je Hospodin. I povstane
vítr polední, a křídly černými
vana široko, mrak vešken pod nebem

sžene; hory mhu a páry k posile
 vykuřují; visí jako tmavý strop
 husté s nebe mračno; již se lije déšť
 přívalem. a lije se, až neznati
 zemi. Vyzdvižen jsa. zplývá na vodě
 koráb bezpečně, a čelem rohatým
 protírá a kolébá se po vlnách.
 Každé lidu sídlo zehvátí potopa;
 všecka sláva jich a pýcha hluboko
 pohřžena jest, a moře mořem se
 kryje neobmezeným. Kde nedávno
 v skvostných kralovala bujnost palácích,
 řvou a hnízí se teď mořské potvory.
 Z lidské rodiny, tak velmi zmnožené,
 zbytek celý v úzkém plyne korábu.
 Jak jsi tehdáž bolestil, ó Adame.
 vida rodu svého, ach, tak žalostnou
 zhoubu! Tebe příval jiný, tebe slz
 příval uchvátil, a sklonil ku zemi,
 až, jsa od Anjela vyzdvižen laskavě,
 mohl. ač mdlý. se udržeti na nohou.
 jak kdy otec želí dítek před sebou
 rázem zhubených, a ledvas Anjelu
 takto svého srdce úzkost vypravil:

Strastné divadlo! ó kéž jsem neviděl,
 co se mělo díti v čase budoucím;
 nesa toliko svůj vlastní zlého díl,
 žil bych šťastněji a losu s každý den
 měl co nésti. Nyní pak i ono zlé,
 jenž jest věkům udíleno zdáleným,
 padá na mne, an jsem, než se zrodila.
 viděl strast. dřív nežli jest že býti má,

myšlénka mne trápí. Nechtějš vědět
 člověk žádný před časem, co jemu se
 státi má, neb dítkám jeho; zlého jist
 může býti, kterémužto nevyhne
 přesvědčením svým, a bude snášeti
 u vyobrazení jako v jistotě
 bolest trudnou! Ale veta po všem jest;
 není již, jenž by se stráhl, člověka:
 malý těch, kdo z povodně se vyvrhli,
 počet hlad a nouze brzy dotríví,
 bludných pustém na moři. I doufal jsem,
 ažby násilí a vojna přestaly
 na zemi, že lép se ovšem povede;
 mír a pokoj svatý věncem blahých dnů
 lidskou zkrásí rodinu: než, nastojte,
 zklamán jsem! i vím, že pokoj zhubuje,
 jako vojna moří. Vůdce nebeský!
 odkudž to? i pojdeliž tu lidský rod?

Dí mu Michal: Lidé, kteréš nedávno
 spatřil v rozkoších a chlipné stkvostnosti,
 byli oni muži vzatí na slovo
 v činech rekovných i smělých výpravách;
 ale pravé ctnosti prázdní. Prolivše
 mnoho krve, mnoho krajů zhubivše
 lidu podmaňováním, a dosáhše
 slavných tudy jmen a hojné kořisti,
 přilnou k zvůli, rozkoši a prázdňení,
 k lakotě a vilnosti, až svévole
 zpupná pych a vraždu zbudí z přátelství.
 za dnů pokoje. I sami otroci
 podrobení bojem, svatou ztrativše
 svobodu i ctnost a bázeň potratí

Boží; odkavad jich zbožnost pokrytá
 v tuhých bitvách nedosáhne pomoci
 proti útočníkům. A tak ustydně
 jejich vroucnost; pečliví jen, kterak by
 život vedli bezpečný a rozkošný,
 světu dadí se a rozpustilostem,
 na tom, v čem jim zpupný vítěz pozvolí,
 dosti majíce. Vždy víc, než s potřebu,
 vydá země, pro zkoušení střídmosti!
 Tak se všickni zkazí, všickni pohorší,
 střídmost, spravedlnost, a pravda s věrností
 zmizí! Jen jeden člověk vyjmutým
 bude od zkázy, syn světla jediný
 v tmavém věku; dobrý proti příkladům,
 proti vábení a zvyku, nedbaje
 pohrůzek ni potopy ni násilí;
 ten jich, by se bludných varovali cest,
 napomene, postaví jim před oči
 plnou bezpečnosti, plnou útěchy
 etnosti dráhu; zvěstuje jim, jaký hněv
 čeká nekajících; ale vrátí se
 s posměchem. Než Bůh, vidoucí to, že jest
 muž ten spravedlivý mezi živými,
 káže mu tu divnou archu stavěti,
 (jak jsi zočil), aby znikl s domem svým
 všeobecné světa toho záhuby.
 Ledva s zvířaty a lidem od zkázy
 vyňatým se do korábu zaběře:
 otevrou se průduchové nebeští
 pojednou a bude přívál na zemi,
 ve dne v noci; všechny drabné propasti,
 protrženy budou studnice, a vzdmou

jezero, že z hrází jekem vystoupí;
 nad vysokost hor se vznese potopa.
 Tehdáž i ta hora rájská mocí vln
 vyvrácena bude: z sličné odranou
 zelenosti síla proudu zachvátí
 do hlubiny mořské. Tam se vkoření,
 slatinný a holý budouc napotom
 ostrov, telat mořských lože výslunné,
 skála zvučná vodních ptáků skřečením.
 Věz, že svatým není žádné u Boha
 místo, leč je pravým sami posvěti
 lidé obcováním. Nyní ale víz,
 co se potom dále přihoditi má.

Pohleděl, a užířel koráb zplývati
 na vodách se stavicích. I zapudí
 mračna vítr půlnoční, a suchým dchem
 svráští tvářnost povodně, co stařeny,
 ano zatím slunce okem horoucím
 na hladinu patří širokou a mók
 pije chladný žíznivě. Tak opadá
 zlehka moře vydmuté, a povlovným
 do hlubiny umyká se odtokem;
 zavříny jsou nyní všechny studnice
 propasti i průduchové nebeští.
 Nezplývá již archy více, alebrž
 na vysoké hory vrchu váznoucí,
 zdá se odpočívati; a hory z vod
 dobývají hřbetů, s jichžto výsosti
 bystré. hlučné proudy v utíkající
 moře srážejí se tokem bouřlivým.
 Vyletuje nyní z archy krkavec,
 za ním holubice. posel jistější,

vypuštěná dvakrát větve hledati
 zelené, neb země, kdeby stanula
 noha její: vrátivši se podruhé,
 nese v ústech olivový list. I oschl
 syrchek země. Tehdy stařec z korábn
 vyjde se vším oborem. a pozdvihne
 k nebi rukou svých i očí s nábožným
 díků činěním; i uzří nad hlavou
 oblak rosný, na oblaku sličnými
 duhu stkvoucí barvami, to rozkošné
 s Bohem pokoje a smlouvy znamení!
 Adamovo srdce. smutné nedávno,
 zaplésá, a zjeví on tak radost svou:

Ó, jenž přítomniti umíš budoucnost,
 učiteli božský! Nyní počínám
 znovu žíti, jist jsa tímto viděním
 posledním, že člověk s zvíří všelikou
 bude živ, i jeho símě. Tedy již
 méně želim světa synů bezbožných
 zhlazeného: jeden víc mne těší muž,
 jenž tak dokonalým, jenž tak spravedlným
 shledán jest, že nový z něho ráčí Bůh
 vyvoditi svet, a pustí vešken hněv
 mimo sebe. Jaký však jest oblouk ten
 roztažený na nebi, co obočí
 Boba ukojeného? či zápona
 jest to květná, stahující plynutou
 toho dešťového mraku obrubu,
 by se opět strhav zemi nezalil?

Dí mu Archanjel: Tvé zdání pravé jest;
 volné hněvu svému přítrž učiní
 Hospodin! ač nedávno, že člověka

stvořil, lituje čil bolest v srdci svém,
 vida zemi býti plnou násilí,
 chýliti se z cesty tělo všeliké:
 jednak, to kdy zhyne, milost u něho
 najde spravedlný, a lidská záhuby
 znikne rodina; i smlouvu učiní,
 potopy že více k země zkažení
 nebude, z svých moře hrází určených
 nevystoupí, nezalije světa déšť
 s živočichy jeho; nébrž uveda
 oblak na nebe, svou duhu rozprostře
 na něm krásnou, aby člověk zhlédna ji,
 pamětliv byl smlouvy té, že den a noc,
 osetí a žeň, a s vedrem sivý mráz
 budou trvati v své střídě ústavné,
 dokud zem i nebe, ohněm zčistěné,
 nestanou se novým sídlem spravedlných.

Z p ě v d v a n á c t ý.

Michal vypravuje dále od potopy světa; vykládá, co znamená smě ženy, mající potříti hlavu hadovi. Opisuje vtělení syna Božího, smrt jeho, z mrtvých vstání, na nebe vzstoupení, a stav Církve až do druhého příští jeho na soud poslední. Adam potěšený sstupuje s hory s Michalem a jde k Ěvě. Eva sladkými sny uspokojená, hotova jest jíti z ráje s Adamem. Pluk Cherubův se blíží s mečem plamenným; Michal vyvede Adama i Evu z ráje. Postavení byvše na dolině, vidí ráj naplněný hroznými tvárnostmi, a podávše ruky sobě, jdou v svět za povodem prozířetelnosti.

Jako pocestný, ač náhlí výprava
kvapná, odpočine v poledne: tak tu
Anjel mezi zhlazeným a vzkříšeným
světem zpočinul, by nač se tázati
měl snad Adam. Potom s sladkým přístupem
jme se obnoviti takto mluvu svou:

Viděls, an se počal, an se skonál svět,
povstal člověk jako z kmennu druhého.
Ještě mnoho zbývá, a tvé, zdá mi se,
oko umdlévá: jest ovšem tíhota

smyslům lidským, věci božské poznati.
 Protož dále tobě ústně vypravím,
 jedno náležitě pozoruj a slyš.
 Nový lidu národ, pokud, malý jsa
 ještě, přisnost soudu v čerstvé zachová
 myslí, v bázni Boží, ctně a spravedlně
 bude živ a rozmnoží se polehku.
 pole děláje a bera úrody
 hojné, víno, obilí, a začasť
 obětuje z skotů nebo bravů svých
 býka, ovci aneb kůzle, s štedrým mstu
 linutím a obsluhami svatými.
 bude dny své v nepotupné radosti
 trávití a přebývati drahný čas
 klidně, vedlé pokolení, pod zprávou
 otců svých, až člověk jeden povstane,
 srdce zpupného a chvály žádoucí;
 pěknou rovností a stavem bratrským
 nejša spokojen, moc sobě nad bratry
 svými osvojí a panství nehodné.
 svaté svornosti a právům přírody
 výhost dá: a bude loviti, ne zvěř,
 ale lid, i rukou násilnou i lstí,
 kdo se zpěcí vjiti v jeho porobu.
 Lovcem bude silným před Hospodinem
 nazýván, že nebes Pánu na vzdory
 Boží světa vládu sobě osobí.
 Slova buřičem, sám jiné viniti
 bude z buřičství. Ten s druhů zástupem,
 přivinutých rovnou k němu žádosti
 vlády tyranné, buď pod ním, nebo s ním,
 vyjde z Edenu a v poli na západ

černou najde jámu, kde se živice
 prýští vřelá z podzemí, úst pekelných.
 Z té a z cihel usmyslí si stavěti
 město nádherné a věži, jejížto
 vrch by nebe dosáhal, a zdělati
 sobě jméno, aby, kdy se rozptýlí
 po vší zemi, nezhynula pamět jich,
 bez ohledu, dobráli či zlá. Než Bůh,
 kterýž neviděné lidská prochází
 obydlí, a zhlíží skutky člověka,
 sstoupil na zemi, by viděl město jich,
 prvé než jich věž by věže přetměla
 nebeské; a ku potupě marnosti
 vloživ na jazyky ducha změtení,
 zhubil mluvu mateřskou, a místo ní
 nasel nezhodný slov hláhol neznámých.
 Na rychlost pak znikne štěbet obavný
 mezi staviteli: každý hlasitě
 křičí, nerozumí jeden druhému;
 ochraptěvše posléz, jako posměchem
 odměnným, se jítřili a vztékali;
 byltě velký v nebi smích a dívání
 dolů; uslyšen jest hluk, a vidína
 směska: takový byl konec stavení
 směšného a nazváno je změtením.

Načež Adam s nelibostí otcovskou:
 Zlořečený syn! jenž tak se vypíná
 nad své bratry, uchvacuje nedanou
 vládu od Boha. Jen ryba, zvěř a pták
 v ruce naše dáni jsou, to právo nám
 podal Bůh, a nad člověkem člověka
 neučinil pánem; nébrž zůstaviv

sobě jméno to. chtěl lidi od lidí
 býti volnými. Než tento výtržník
 nemá na tom dost, že pychem člověka
 trápí násilným, i Boha samého
 vyzvati a věži obelhnati chce.
 Bídník ! jaké vzhůru vezme pokrmy,
 pro sebe i pro ten zástup šalený,
 aby v tenkém nad oblaky povětří
 neuchřadly hrubé jejich útroby,
 z nedostatku ne tak chleba, jako dehu?

Vece Michal: Právě klněš člověka,
 jenž stav lidu klidný v taký uvalil
 zmatek, usiluje mu tu spanilou
 ducha stránku zvolnost, mocí odníti.
 Jednak věz, že pádein zašla prvotným
 zvolnost pravdivá, jež s pravým rozumem
 vždy jest pospolu, a dílné od něho
 nemá bytosti. Když rozum v člověku
 pozastíní se, neb slyšen nebývá,
 tudíž vášně urputné a žádosti
 nezřízené vládu jeho uchvátí,
 dádouc člověka, až potud zvolného,
 v mrzku porobu. A tndíž, že on sám
 v sobě nad rozumem volným nehodných
 nechá panovati moci, Hospodin,
 spravedlivý v soudu, vydá příkoří
 pánů násilných i jeho zevnitřní
 zvolnost. Tyranův jest potřebí; než to
 nevymluví tyrana. I časem tak
 od ctnosti (jenž rozum jest) se uchýlí
 národové, že ne křivda, alebrž
 spravedlnost a klatba jakás osudná

odejme jim zevnitřní jich svobodu,
 vnitřní ztrativším. Buď tobě příkladem
 stavitele korábu syn nevázný,
 kterýžto, že otce svého potupil,
 téžkou nese klatbu, buda sluhou sluh,
 on i s rodem nepravým. Tak druhý svět
 půjde jako první vzdýcky od zlého
 v horší, až je, unaven jsa bezpravím
 jejich Hospodin, své božské pozbaví
 přítomnosti, od nich svaté oči své
 odvrátí, a zůstaviv je vlastním jich
 porušeným cestám, zvláštní vyvolí
 národ sobě, od něhož by vzýván byl:
 národ od věrného pošlý člověka,
 z té strany Eufratu, v zemi modlářství,
 zrozen bude. Ó že lidé (k vířeli?)
 ještě za toho, jenž zničil potopy,
 otce života, v tu spadnou ohavnost,
 by se ukláněli dílu rukou svých,
 dřevu, kameni, co Bohu živému!
 Jeho ale rači svrchovaný Bůh
 z domu příbuznosti od ukydaných
 bohů povolati ve snách do země,
 kterouž jemu ukáže, a v národ jej
 učiniti velký, požehnaje mu,
 že skrz jeho símě hojné na všechny
 pronarody splyne blahoslavenství.
 Nemeškát, i jde, ač neví do jaké
 země, věře tomu, kdo ho povolal.
 Vidím jej, (ty nemůžeš) jak důvěrné
 bohy, přátely, a vlast svou opouští,
 Ury Kaldejské, a přes Haranův brod

stoupá : za ním dlouhým táhne průvodem
skot i brav i čeled mnohá : nevyšel
chudý ; a však Bohu, jenž ho do cizí
vybídł země, svěří všecko zboží své.
Již jest v Kanaan, již stan svůj rozbíjí
u Sichem a Mereh, rovni sousedské.
Tamto jemu v dar i jeho semeni
slibem Hospodin dá zemi veškeru :
od Hematu z půlnoci až k polední
poušti, (zovu věci posud neznámé)
od Hermonu vzhodního až na západ
k moři velkému ; tu Hermon hora jest,
moře tamto. Vidiš obě před sebou.
Vřeh ten na břehu má Karméi nazýván
býti ; Jordan, dvoupramenná řeka ta,
pravá meze východní ; to pohoří
drahné Semír jest : i tam se rozhostí
vnuci jeho. Ta však slova rozvažuj
bedlivě : že všechném země čeledem
požehnání vzroste v jeho semeni !
síně pak to jest ten velký spasitel,
kterýž hlavu potře zlému hadovi ;
tudíž jasněji jej tobě vyjeví.
Požehnaný otec ten, jež v budoucím
čase zváti budou věrným Abramem,
syna zůstává a vnuka po synu,
v slávě, moudrosti a víře rovného
sobě. Vnuk ten se dvanácti oborem
synů vyjde z Kanaan a do země
sstonpí, někdy Egypt zvané. Smáčí ji
řeka Nil : aj ! tamto sedmi prameny
padá v moře. Aby bydlel v zemi té

pohostinu, povolá ho mladší syn
 v času drahoty; syn, jemuž skutkové
 vzácní druhé dadí místo v království
 Faraonově. Tam umře, zůstaviv
 potomstvo, jež v národ zroste veliký.
 Rozmnožení jsouce, budou novému
 podezřeli králi, kterýžto, že se
 zmohli přistěhovanci, jich zrostání
 překážeje nehostinsky, otroky
 z hostí udělá a zbije syny jich
 novorozené; až bratří dva, jich jmě
 Mojžíš jest a Aron, jsouce od Boha
 sláni, vyprostí ten lid, by rozlomiv
 pouta, s kořistí a slávou do země
 navrátil se slíbené. Než prvé ten
 ukrutník, an Boha jejích neuzná,
 aniž poslu jeho bude slyšeti,
 musí zázraky a soudy hroznými
 býti přinucen: v krev nevycezenou
 obrátí se řekám bude nejprvé;
 záby, sténice a hnusné žízaly
 jeho dům i všecku zemi naplní;
 morem pomře dobytek, a po celém
 těle prýstící se neštovicemi
 vřed i jej i vešken jeho raní lid;
 krupobití s hřímáním a smíšený
 s krupobitím oheň strhá oblohu
 Egyptskou a sprší dolů přívalem
 bouřlivým a zpřeráží, co uchvátí,
 síji, strom i bylinu: co zůstane,
 zžře mračno kobylek; tma ukryje
 všecky končiny, tma makatedlná,

za tři dni: a posléz, jednou půlnocí.
 všechno v celé zemi prvorozené
 krutým padne pobitím. Tak zkročený
 desíti jsa ranami ten říčný drak,
 poddá se, a eizozemce propustí.
 Obměkčí se často jeho urputné
 srdce, ale vždy se ledu podobá,
 kterýž jihna ve dne, tvrdne toužej
 v noci, až, kdy propuštěný honit
 bude zástup, s vojskem moře zhltní jej:
 ale jim dá jíti jako po suše,
 odstoupivši na pravo i na levo
 na vzor křišťálové zdi: tak poslušno
 bude holi Mojžíšovy, pokud on
 s vyproštěnci svými břehu nedojde.
 Divné moci Bůh svým svatým propůjčí,
 ač že s nimi sám v svém bude Anjelu,
 jenž je v oblaku a sloupu ohnivém
 předcházeti bude, ve dne v oblaku,
 v noci v sloupu ohnivém, a poveda
 zastíní je zatvrzelým před králem,
 stíhajícímu cesty jich: i bude je
 stíhat celou noc: než přiblíží se
 zbrání jemu tma, až k bděm rannému.
 Tehdy z oblaku a sloupu pohlédne
 Bůh a vrahy pomate, a roztráští
 kola vozů jich, an z jeho rozkazu
 Mojžíš znovu na moře svou molitnou
 vztáhne hůl, a moře, holi povolné,
 srazí se a šiky jejich přikvačí!
 Vyvolený zástup bude bezpečně
 do Kanaan se bráti od břehu, skrz poušť,

cestou nerovnou. by vejda nepobidl
Kanaanitů k odporu. a nezběhlý
v boji sám snad strachem do Egypta se
navrátil a nevyvolil raději
sobě porobu a život neslavný.
Sladší ctným i nectným život bez boje.
leč jich zápalčivá pudí zoufalost.
Nemá býti bez zisku jich meškání
dlouhé na poušti: tuť zprávu založí
obecnou a zvolí soudce vznešené
z pokolení dvanácti. by řídili
zástup podle zákona. Bůh s Sinai
hory (trást se bude sivý její vrch
pod nohama Páně) s valným hřmáním.
blýskáním a zvukem trouby třepícím
uloží jim zákon: z částky obecná
stanoví práva. z částky svatému
při obětech řádu vyučující.
Vše to jedno stín a obraz onoho
bude semene. jež hada potřebší
vykoupem zjedná rodu lidskému.
Však, že smrtedlnému uchu hrozný jest
Páně hlas. i žádá lid. by vůli mu
jeho Mojžíš zvěstoval. a pozbavil
strachu jej. I svoli k jejich žádosti.
dobře vědomý. že k Bohu přistupu
není bez prostředníka. a poněkud
vezme na sebe ten úřad důstojný.
v podobenství prostředníka většího.
kteréhož on předpoví. a proroci
opěvati budou v časy potomní.
Tehdy. kdy se rád a právo upevní.

s takým zalíbením vzhledne Hospodin
na lid, vůle jeho šetříí, že svůj
mezi nimi stavít ráci příbytek.
Nejsvětější s smrtedlníky pobude.
Udělá se, vedlé jeho předpisu,
z cedru, zlatem obložená svatyně,
bude truhla v ni, a v truhle svědectví
smlouvy jeho; svrchu stkvoucí ze zlata
slitovnice stane: křídla vztažená
Cherubínů jasných zastrou ji, a sedm
třípytlicích se, jako hvězdy nebeské,
bude hořet lamp, a stane nad stánkem
ve dne oblak, v noci oheň blýskavý,
krom, kdy bráf se budou po taženích svých.
Posléz uvede je Anjel do země
zaslíbené Abramů i semeni
jeho. — Nelze vypravit ostatku,
jaké svedou bitvy, kolik porazí
králů, jaká podrobí si království,
aneb, kterak slunce, u prostřed nebe,
stane za den celý, nemeškaje noc
v běhu povinném, an člověk rozkáže :
Staniž slunce v Gabaon, a zastav se
měsíc v Ajalonu, nízkém údolí,
dokudž nepotře svých vrahů Israel.
Takto jmě vnuk z Abrama, syn Isakův,
míti má i s veškerým svým potomstvem,
jemuž vydobyti bude Kanaan.

Dí mu, přejav Adam řeč: Ó vyslanče
nebeský, mých mrákot osvětiteli!
Milés nad míru to věci vyjevil,
zvláště co se Abrama a semene

týká jeho! cítím aj, že oči mé
otevřiny jsou, a srdce okřívá,
ustrašené pomyslením, jakýby
osud čekal mne i lidské rodiny.
Vidím onen den, den jeho veliký,
v němž se požehnání všechněm dostane
národům. Ó láske nezasloužená
ode mne. jenž nepravého vědění
na nepravé cestě žádostiv jsem byl!
Jednak nepochopuji, proč Hospodin
lidu, s kterým bydlit ráčí na zemi,
rozličný a mnohý zákon uloží.
Mnohý zákon mnohé hříchy znamená;
jaké obcování Bohu s hříšníky?

Jemuž takto Michal: Bude jistě hřích
mezi nimi. jelikož jsou potomci
tvoji: tento jest však zřetel zákona,
by jim na důvod byl nepravosti jich,
nebo zákon hřícha k zpouře popouzí.
Vidouce. an zákon vinu odkryti
sice můž, ne však i odstraniti ji,
domyslí se býti toho potřebí,
by se. místo stinných očišťování
obětí a krve býků. vylila
dražší kteréś krev, a trpěl nevinný
za vinné. a člověk v spravedlivosti
také, jemu skrze víru přičtené,
našel milost před Bohem, a svého klid
svědomí, jež ukojiti zákonným
nemohl rádem, aniž cele plniti
zákon mravný, mimo jehož plnění
není života. Tak zákon vyjeví

nestatečnost svou, jsa dán tím ohledem,
 by, kdy plnost přijde časů, lepší je
 oddal smlouvě: způsobné a dospělé
 od podob a stínu k pravdě, od těla
 k duchu; od ústavy přísných zákonů
 k svobodnému vzetí hojné milosti;
 od služebné bázně k synovské, o od skutků
 práva k skutkům víry. Protož, jakkoli
 Bohu milý, Mojžíš, jsa jen zákona
 služebníkem, nedovede do Kanaan
 lidu zvoleného, nébrž Josue
 nazývaný u pohanů Ježíšem,
 nesa jmě i úřad prostředníka,
 kterýž, potřebv hada nepřátelského
 po dlouhém v té světa poušti blouzení
 člověka v ráj míru věčný uvede
 bezpečně. I zatím pak v tom Kanaaně
 zemském štipený lid dlouho pobude:
 šťastný, leč kdy hříchové se rozmohou
 v národu a zruší pokoj obecný,
 Boha dráždíce, by vydal v ruce jej
 nepřátelské, od nichž, kdy se obrátí
 na pokání, vychvátí ho začasté.
 Soudeci zprávu jeho, potom králové
 povedou: z těch druhému, jenž slovutným
 bude pro zbožnost a činy mohutné,
 slib se stane utvrzený přísahou,
 královská že berla jeho potrvá
 na věky; a všecka svatá proroctví
 shodným hlasem zavznějí, že z Davida
 (totě jméno toho krále) pojde syn,
 ono ženy símě předpověděné

Abramů i tobě : světa spasitel
 králům předohlášený, a poslední
 z králů, jehož kralování nebude
 konce. Prvé ale velká nastane
 posloupnost, a jeho syn a nástupník.
 veleslavný moudrostí a bohatstvím,
 truhlu Páně. v staních dotud chodící,
 v spanilém a stkvostném chrámě umístí.
 Po něm dílem budou dobří, dílem zlí
 králové. zlých větší řád : jich ohavná
 modloslužebnost a jiní hříchové.
 s lidu hříchem spojení. tak unáhlí
 Boha jich, že je i zemi, město jich.
 chrám i svatou skříni svou i náčini
 svaté zůstaví a vydá na loupež
 tomu městu zpupnému. cos nedávno
 viděl v zmatku, Babylonem zvanému.
 Tam jich v zajetí let nechá sedmdesát :
 pak je odtud vyvede, jsa pamětliv
 na smilování a smlouvu, kterouž byl
 přísáhl Davidu, že bude trvati
 po všecky dny nebeské. I vrátí se
 z Babylona z vůle králů, pánův svých.
 nakloněných od Boha, a zdělavše
 opět Boží dům, čas drahý v skrovnosti
 pobudou, až v lidnosti a bohatství
 zrostše, novými se ztroudí bouřemi.
 První ale v kněžstvu zniknou nevole ;
 mezi muži, jižto, Bohu sloužíce,
 mír by zachovati měli nejvíce :
 sám i Páně chrám jich pětka poruší.
 Posléz, nemajíce zřehdu na syna

Davidova: berlu sami uchvátí.
 jež se cizozemci v ruce dostane.
 aby, kdy se zrodí, pomazaný král
 pravý práva neměl svého Mesiáš.
 Jednak narození jeho zvěstuje
 hvězda neobyčejná, i předejde
 mudrce východní, již přijdouce
 v místo, kde to božské bude nemluvně,
 obětní jemu zlato, kadidlo,
 myrrhu. O tom místě Anjel velebný
 prostým pastěřům, stráž noční držícím,
 zprávu dá, i pospíší tam vesele,
 uslyšíce od Anjelů nebeských
 píseň vánoční. I bude panna mu
 matkou, otec pak moc svrchovaného!
 Vzstoupí na trůn dědičný a rozšíří
 království své po všech země končinách:
 plná chvály jeho budou nebesa!

Umlkl, znamená radost přílišnou
 na Adamu, ježto na vzor bolesti
 v slzy by se vylila, leč volný dech
 těmito byl sobě slovy učinil:

Utěšený proroku! ó nejvyšší
 ručiteli naděje! již patrně
 vidím, čehož vyskoumati nemohla
 mysl má, proč nejvzácnější nadějí
 naši mělo slouti ženy semeno.
 Zdravas, panno matko! Páně milenko!
 narozená z beder mých, by z tebe se
 narodil syn Boha svrchovaného,
 s člověkem se spojil Bůh. Toť jisté, že
 s strachem smrtným had svého potření

očekává. Kdež a jaký však to boj,
jaká rána potře hlavu vítězi?

Jemuž Michal: Nechtějš mníti o boji,
aneb o ranění místném hlav a pat;
Bůh ne proto sjednotí se s člověkem.
by se větší tvému opřel vrahovi
silou: aniž tak se Satan překoná,
jemuž s nebe spádu úraz hroznější
nepřekazil dáti ránu smrtnou
tobě. kterouž uléčí tvůj spasitel.
zahladé, ne Satanáše. alebrž
skutky jeho v tobě jako v rodu tvém.
To se jenom, jehož ty jsi zanedbal.
státi může poslušenstvím zákona
Božího a podstoupením smrti té,
jejíhož ty trestu hodným učiněn,
ty, i co se z tebe zrodí ve světě:
tak jen ukojí se božská spravedlnost.
Cele tedy zákon Boží vyplní
skrže poslušnost a lásku. ačkoli
samá láska vyplňuje jej. On tvůj
na se vezme trest a lidským odín jsa
tělem. vystaví se pro tě na život
potupný a klatbu smrti: slibuje
život každému, kdo v jeho uvěří
spasení, jsa skrže víru účasten
poslušenství jeho; skrže zásluhy
jeho spasen bude, ne skrz zákonné
činy své. I ztrpí hanbu, nenávisť,
jetí násilné a soud, a vydání
na smrt ohavnou a plnou bolesti,
ukřížován bude svého od lidu;

bude usmrcen. že život přinese.
 Však on příkuje i nepřátely své
 na kříž; zákon tobě odporný a hřích
 rodu lidského, by, ukřižování
 jsouce, nesoužili zpoléhajících
 právě na to jeho zadostčinění.
 Tak i umře, ale vstane od mrtvých
 brzy: dlouho panovati nebude
 nad ním smrt; než třetí ráno zasvítá,
 uvidí jej hvězdy jitřní znikati
 z hrobu, svěže, jako zorní vyniká
 záře. Dána vyplata, a spasen jest
 člověk od smrti skrz jeho útrpnou
 za člověka smrt, a bude každému
 život dán, kdo daru jeho znenedbá,
 brž jej přijme věrou skutků neprázdnou.
 Tento božský čin tvůj zničí soud i smrt,
 jíz jsi umřít měl, jsa v hříchu na věky
 zbaven života: ten skutek Satanův
 potře, zlomí jeho sílu, překoná
 mocná ramena dvě jeho, hřích a smrt.
 Bude v jeho hlavě tkviti hlouběji
 smrti šíp, než potře patn vítězi,
 nebo zbožným jeho spasencům, jichž smrt
 jenom smrti rovné bude usuutí;
 lehký přestup ke věčnému životu!
 Po svém z mrtvých vstání krátkou pomešká
 dobu na zemi, a svým se vyjeví
 ucedníkům, mužům, již ho blízcí vždy
 budou za života; tém on úřad dá,
 aby, naučení byvše od něho,
 vyučili národy a hlásali

vykoupení, křtíce ty, kdož uvěři,
 proudem běžícím, by zmyti od viny
 jsouce hřícha, ke životu čistému,
 byli k smrti hotovi, jak ohavné
 koli, an i rovnou umřel spasitel.
 Takto všecky učít budou národy;
 nebo nejen synům z ledví Abrama,
 brž i synům víry jeho, po celém
 světě, kázati se bude spasení;
 tudý každý národ bude pozebnán
 skrze simě jeho. Potom na nebes
 nebe vzstoupí slavný vrahů tvých i svých
 vítěz: tehdaž hada kníže povětří
 povede skrz všecka jeho království
 v okovech a nechá v hanbě trudného.
 Vejda v slávu, posadí se u Boha
 na pravici, zveleben jsa na nebi
 nade všecka jména; odkavad, kdy svět
 ku záhubě dozraje, v své moci a
 slávě přijde na živých i mrtvých soud:
 na soud mrtvých nevěrných, a odplatu
 věrných, kterým věčné blahoslavenství
 připraví buď v nebesích buď na zemi:
 nebo celá země jeden bude ráj,
 blažší, než jest Eden, sídlo rozkoše!

Pravil Archanjel, a přestal u této
 světa velké proměny. I odpoví
 Adam jemu s radostí a úžasem:

Neskončená dobrota! ó dobrota
 nesmírná! jenž tolik dobra ze zlého
 vyvede, ba zlé i v dobré obrátí!

Síla nad tu divnější, co v počátku
 vyvodila nejprv světlo z temnosti!
 Nevím, želetili mám, či býti rád
 hříchu tomu, jehož jsem se dopustil.
 z něhož mnohem více pojde dobrého,
 více Bohu chvály, více člověku
 dobré vůle od Boha, a za hněvem
 jeho smilování hojné. Pověz však,
 co, kdy vykupitel vzstoupí na nebe,
 přihodí se věrných jeho skrovnému
 počtu, mezi takým množstvím nevěrných,
 krutých pravdy nepřátel? Kdož povede
 jeho lid, kdo od násili zastane?
 zdali, než se měli k němu, krutěji
 nebudou se míti k jeho nástupcům?

Budou, pravil Anjel; než on věrným svým
 pošle utěšitele, dle otcova
 slibu, Ducha svého, kterýž bydliti
 bude v nich a zákon víry, účinný
 skrze lásku, v srdci jejich vyryje,
 aby cestou pravdy kráčeli; a tak
 ozbrojeni jsonce zbraní duchovní
 Satanášovým se oprou útokům,
 udusíce šípy jeho plamenné.
 Nižádných se lidských neustraší muk,
 ani smrti; vnitřní duše potěcha
 jedinou jim bude za protivenství
 náhradou, z níž nabudouce posily,
 často k užasnutí nejukrutnějším
 budou mučitelům svým; neb jeho Duch
 nejprv uředlníkům jeho štípený,

kázajícím mezi všemi národy,
 potom všechněm věřícím, je naplní
 dary divnými, že všemi jazyky
 budou mluvit, a divy činit,
 jakož jejich Pán je činil před nimi.
 Pročež mnoho lidu v každém národě
 získají, že poselství jich nebeské
 přijme s radostí; a posléz, skonavše
 službu svou, a stále cestou pravosti
 chodivše, a zůstavivše po sobě
 zprávu o skutecích, i o učení svém,
 umrou. Na jich místo, jakž to povědí
 sami, vlci přijdou, nenčitelé,
 vlci zuřiví, již všecka tajemství
 zvrátí ku posměchu nízkému
 lakomství a pýchy své, a poruší
 pověrou a bájkami tu spanilou
 pravdu schovávanou v psaných památkách,
 jenom duchem rozumínou budoucí.
 Tehdy důstojenství, jmen a hodností
 snažni jsouce, smyslí vládu duchovní,
 jednak světskou nechvátí, a svojíce
 sobě ducha Božího, ač každému
 věřícímu rovně dán jak slíben jest,
 pod zámyslem duchovního zákona
 sáhnou ke svědomí mocí tělesnou,
 vedlé zákona, jenž ani v písmě psán
 nebude ni v srdci vyryt od ducha.
 A to proč, než aby ducha milosti
 potlačovali, i jeho nezdílnou
 družku, svobodu; než aby bourali
 živé Páně chrámy, pevně stojící

na osobné víře, neli na cizí?
 Nebo kdož, by slova jeho, jakkoli
 vědomí a myšli jiných odporná,
 neomylna byla. může na zemi
 shledán býti? jednak mnozí přednost tu
 sobě osobí; a tudy násilí
 trpět bude pravá v duchu pobožnost,
 an se domyslí díl větší zástupu
 dosti Boha ctíti řádem toliko
 zevnitřním, a obsluhami prázdnými.
 Ujde pravda zlolejuými ubitá
 šípy; zhasne víra, řídká bude etnost.
 Svět, jsa dobrým křiv, a laskav na zlostné
 zalká pod břemenem svým. až zasvítá
 den, den dobrým oddechu. a bezbožným
 pomsty; v němž se zpomoeník tvůj navrátí.
 símě ženy, tajné prv, a zjevně teď
 tobě slíbené, tvůj spasitel a Pán.
 Onť se zjeví na oblacích nebeských
 s Otce slávou velikou, a zahladí
 Satana, i zhoršený skrz něho svět.
 Tehdy, až se přepálí a přechistí,
 nová s novým nebem země povstane,
 věky věků založených na právu,
 pokoji a lásce, dadí ovoce
 stálé radosti a blahoslavenství.

Dokonal. I dí mu Adam naposled:
 Ó jaks rychle změřil, blahoslavený
 proroku! ten změnný svět, až tam, kde čas
 ustane v svém běhu. Dále sama jest
 propast; věčnost, jižto konce nížádné

nedostihne oko! S velkou odehazím
 naukou, a s velkým myslí pokojem,
 maje tolik známosti, co nádoba
 tato z hlíny mohla koli chápati,
 nad kterouž se pnouti bylo hlupství mé!
 To jest tedy v světě moudrost největší:
 byti Boha poslušnu a s synovskou
 bázni milovati jej, vždy kráčet
 jako v přítomnosti jeho, šetriti
 božských jeho cest a na něj samého
 zpoléhati. Milosrdný na všecka
 díla svá, vždy přemáhaje dobrým zlé,
 z malých věci převeliké vyvádí:
 věcmi velmi prostými a slabými
 zvrací moc a moudrost světa celého.
 Tedy, za příčinou pravdy trpěti
 největší jest udatnost a vítězství
 největší, smrt věrným branou života.
 Také tvým příkladem mne učil spasitel,
 jemůž čest a sláva budiž na věky.

Jemu Anjel naposledy odpoví:
 Toto věda, došels vrchu moudrosti:
 nenaděj se vyššího, by všecky znal
 hvězdy ze jména, i moci nadvětrné,
 všecka hloubí tajemství a přírody
 božská díla na nebi i na zemi,
 v povětří i v moři; byt i celého
 světa bohatství a vládu obdržel.
 Pročež skutky hodné připoj k vědění
 svému; připoj viru, etnostné jednání,
 mírnost, dobromyslnost, a om všech

ctností duši pěknou, lásku k bližnímu:
 nebude ti žel, že ztratils tento ráj,
 maje v sobě sám ráj mnohem šťastnější!
 Sstupmež ale nyní s hory vidění;
 přišlať hodina, kázící odjíti.
 Ejhle! tamto postavená odemne
 na pahorku stráž již čeká odchodu.
 V průčelí pak jejích meč se plamenný
 blýská; nelze tedy déle dliti nám.
 Jdi, zbud' Evu: vyjavit' jsem též i jí
 dobrou ve snách budoucnost, a potěšil
 srdce, tím ji uzpůsobiv náchylnou
 všecku k poddanosti. Ty jí nicméně,
 co jsi slyšel, vyprav časem příhodným:
 zvláště co se týká víry v spasení
 pokolení lidského skrz semeno
 její, skrze ženy, pravím, semeno.
 Tak vy oba v jednomyslné věrnosti
 žítí mnohá ještě léta můžete,
 v smutku sice, za příčinou běd a psot,
 jednak u větší i mnohem radosti,
 kdyžto na blažený konec pomníte.
 Dokonal, a oba s hory sstoupili.
 K besídce, kde Eva spěci ležela,
 kvapí Adam napřed; ale ona bdíc
 těmito jej slovy přijme klidnými

Vím já, odkud jdeš, a kam se ubíráš:
 jest i ve snách Bůh, a dává nauku;
 on mi seslal dobrý, utěšený sen,
 když jsem smutkem umdlená a úzkostí
 byla usnula. I jdi, a poved' mne!

půjdu bez prodlení: s tebou jíti, jest
 v ráji ostati, a v ráji trvati
 bez tebe, jest jíti z něho bezděky.
 Tys mi všecko pod nebem. ty všudy mým
 rájem, sám jsa vyhnán z ráje vinou mou.
 Taf má aspoň, s ním jdu odtud, potěcha,
 že, ač skrze mne jest všecko ztraceno,
 skrze simé slabé ženy, nehodné,
 skrze simé mé se všecko napraví.

Takto řekla matka naše; slyšel ji
 Adam radostně, než neodpověděl.
 Byl již blízko Archanjel, a s druhého
 vrchu k stanovišti vykázanému
 v síku jasném Cherubíni sstoupali,
 na vzor větrného úkazu; i šli,
 nesouce se svrchem země z povlovna,
 jak se vzniklá z potoků mihla večerní
 nese po luzích, a plíží za patou
 tihmoucího domů z pole rolníka.
 Zvýší před vojskem se svítí vztrásaný
 Hospodinův meč, co strašná kometa:
 zírám povětří, a mírný prvé kraj
 ohnivěti počne vedrem horoucím,
 v způsob parna Libyjského. Uchopí,
 ano prodlévají, naše rodiče
 Anjel za ruku, a skrze východní
 vyved bránu, zůstaví je na blízké
 dolu rovině, a zmizí v rychlosti.
 Ohlédnou se zpět, a vidí na východ
 ráje, sídla rozkoše, ach! ztracené,
 meče plamenného zážeh strašlivý;

plná zbroje, plná hrozných oděnců
 brána. Prolíjí tu několik slz.
 přirozených člověku, jež utrou však
 rychle. Mohliť, an svět celý před nimi.
 zvolíť sobě místo k odpočinutí:
 řídila je božská prozřetelnost.
 Posléz, vedouce se rukou za ruku,
 tesklivě skrz Eden pastý krácejí.

Josef Jungmann.

Životopisný nástin.

Kterak někdy z malých začátku vyrůstají věci veliké, toho patrný příklad poskytuje znovuvzkříšení národu Českého v nynějším století. Až dosavad sice národ náš nově zrozený nevykonal nic tak velikého, čím by se skvěl před jinými a obdiv světa vyzýval, jak činíval před stoletími, avšak již pouze nový cílý život z mrtvých vstalého jest sám o sobě skutkem tak neobyčejným, podivu hodným, že vším právem zasluhuje nazván býti zjevem velikým, jehož historický význam teprv příští věk dovede náležitě oceniti.

Abychom neopakovali věci známé a stokrát již pověděné o skrovných začátcích novočeské literatury, přistoupíme hned k samé věci, naznačíce Josefa Jungmanna co předního z onoho malého hloučku vlastenců, kteří ku konci minulého a v první čtvrti nynějšího století uvázali se — sami sotva tušíce prospěchu svému počínání — v úkol, ať při nejmenším díme, odvážný a tak velice ne-

snadný, že k tomu bylo potřebí nemalého vzletu ducha, i jen pomyslití na takovou věc. Zakladatelé novočeské literatury, počavše po staleté přestávce mimo modlitební knihy a snáře vydávati také jiné spisy české ku poučení a zábavě čtenářů, nikoliv nepomyslili na tak daleké následky svého počínání, jakých se my dožili; oni vedeni byli více bezděčným citem nežli osvědčeným úmyslem. Jim zželelo se toho drahého, ušlechtilého jazyka mateřského, že má tak neslavně umlknouti na vždy, i hleděli mrtvolu již do rakve položenou ozdobiti alespoň ještě nějakým kvítím. nežli ji na věky bude krýti syrá země. Ale domnělá mrtvola jen spala, a silný zápach toho kvítí mocně působil na její nervy. až konečně procitla z hlubokého sna. prohlédla. vstala. i započala život nový, po dlouhém odpočinku tím svěžejší a bujarejší.

A z toho kvítí nejsilněji páchlo vůní oživující ono, jež zbožně položil na rakev nejvěrnější. ale nejskromnější syn zubožené vlasti — *tichý genius*. Tak nazval plným právem největší básník český Josefa Jungmanna, tohoto patriarchu nové literatury naší. bez něhož i zdvojené úsilí všech ostatních moderních pěstitelů českého písemnictví nebylo by dokázalo dohromady tolik, co dokázal jediný jeho *slovník*. Čím byl národu svému Jungmann, to nevymazatelným písmem zapsáno jest a věčně bude v srdci každého uvědomělého Čecha. a písmo to bude mu pomníkem trvalejším nežli ten kamenný, k němuž letos, v stoletou památku jeho narození, bude slavně položen základ. K té oslavě jeho přispěti má svou částkou i nové vydání jeho pověstného překladu „Ztraceného ráje“ Miltonova, věrný to, nezměněný otisk jeho druhého vydání, uspořádaného před 30 lety Jungmannem samým. Tu pak slušno jest, aby též tato literární jeho památka

provázena byla alespoň jen povšechným a přehledným vyličením života a působení toho časem i duchem novověkého národního bohatýra našeho, kdežto o podrobném a obšírném životopisu jeho s vyčerpáním všech přístupných pramenů jiná, povolanější péra pracují.

Josef Jungmann narodil se 16. července 1773 ve vsi Hudlicích v bývalém kraji Rakovnickém, na panství Krivoklátském, kde otec jeho Tomáš byl prostým rolníkem. Základ k literárnímu vzdělání svému položil v elementární škole rodiště svého, kterouž navštěvoval v letech 1781—84: potom dán k piaristům na normální školu do Berouna, kdež uče se němčině zůstal až do roku 1788. V Praze odbýval na to studie gymnasiální na Novém Městě, pak na universitě filosofické a právnické, kteréž poslední ukončil roku 1799.

Mladická léta Jungmannova připadají do času pro vývoj duchovního života v Čechách nad míru důležitého. Tehdáž za posledních let Marie Terezie a za panování císaře Josefa II. staly se rozhodné změny v celém zřízení školním, jako ve všech větvích správy státní zároveň. Jungmann užil za doby svých studií v Praze i výhod, kterých poskytoval nový způsob učení, zavedený císařem Josefem, i také těch, ač ještě velmi skrovných, které sobě vymohl nově probuzený směr národní. Mužové, jako Seibt, Meissner, Cornova, kteří skutečně otevřeli v Čechách novou dráhu v krásných naukách, ač prostředkem německého jazyka, působili s velikým prospěchem na vzdělání Jungmannovo. S druhé strany počal právě toho roku, když Jungmann vstoupil na universitu (1793), zasloužilý dějepisec český Pelcel přednášeti řeč a literaturu českou, pro niž tehdáž zřízena byla ponejprv katedra v Praze. Jungmann vřelou láskou zahořel k národu svému, jehož

jazyk a literatura staly se zamilovaným předmětem jeho studií. Vedle toho k vůli všeobecnému vzdělání svému věnoval pílí také přiučování se jazykům cizím, vlaskému, francouzskému i anglickému, dále pak i s ostatními slovanskými nářečími se seznamoval. Ještě co posluchač práv účastnil se Jungmann některými básnickými pokusy důležitého na onen čas podniknutí literárního „Sebrání básní a zpěvů“, ku kterémuž mladší spisovatelské síly sestředil přítel jeho Puchmajer roku 1795.

Roku 1799 ukončil Jungmann studia právnická, ale nezůstal při tom povolání. nýbrž obrátil se k stavu učitelskému, kde mu dříve kynulo zaopatření. Již roku 1800 dostal se za suplenta na gymnasium Litoměřické, a brzo na to učiněn skutečným profesorem. Téhož roku se zasnoubil se slečnou Johanou Světeckou z Černčic. V Litoměřicích vyučoval Jungmann až do roku 1806 v třídách gramatikálních, potom až do roku 1815 v humanitních.

Vedle svého povolání učitelského rozvínoval Jungmann vydatnou činnost na poli nově se vzímající české literatury. Začala se tehdejší nejprve poznávati potřeba, aby se literatura česká povznesla nad obor pouhých spisů pro lid obecný, ve kterém se dosavad pohybovala snahou, jinak zajisté uznání hodnou, Pelcla, Procházky, Rulíka, Krameriusa a jiných. Nikdo nepojal tuto potřebu tak vřele jako Jungmann, nikdo tak jako on si nebyl vědom velikosti a těžkosti takového předsevzetí; nikdo nezanechal po sobě tak skvělých pomníkův, svědčících o práci a sebe zapíravé pilnosti, podstoupené k důležitému cíli tomuto. Jazyk český musil býti teprv poznán v celém bohatství svém, mělo-li býti možné, aby literatura národní vyhověla pokročilým potřebám času a vy-

rovnala se literaturám jiným, které se byly neustále vyvínovaly po celý ten čas, co česká byla pohřížena v temnou mrákotu. K tomu konci dělal si Jungmann výpisky ze starších knih českých, zaznamenáváje si slova i celé fráse, kteréžto seznany vzrostly brzy v tak hojný materiál, že pojmouti mohl na jeho základě myšlenku svého velikého slovníka jazyka českého. Vůbec pak nesou jeho literární plody z té doby na čele svém snahu o ušlechtnění jazyka i slohu českého, a v tom ohledu památná jsou především jeho prosaická sepsání, jaká podával do Nejedlého „Hlasatele českého.“ K účelu broušení a třibení jazyka směřovaly jmenovité četné překlady jeho, jak veršem tak prosou, z literatur cizích, s jejichžto výtečnými plody záhy v původních jazycích se byl seznámil. Překlady Chateaubriandovy „Attaly“ (1805) a Miltonova „Ztraceného ráje“ (1811) byly největší a nejpracnější podniky toho druhu. Jimi ponejprv a skvěle ukázana působnost jazyka českého k dosažení podobné dokonalosti ve slohu, k jaké jiné řeči evropské byly dospěly. Obě jmenovaná díla dohotovil Jungmann v Litoměřicích.

Krom prací literárních obětoval zde po celý čas svého přebývání při velmi svědomitém zastávání úřadu učitelského část svobodné chvíle své bezplatnému vyučování jazyku českému žáků gymnasia, později též alumnů semináře biskupského.

Roku 1815 povolán jest Jungmann do Prahy na akademické gymnasium co profesor humanitních tříd, a následujícího roku povýšen jest na hodnost doktora filosofie. Toho času zdálo se, že zasvitají jazyku českému příznivější okolnosti ve školách, když dekrety císařskými r. 1816 a 1818 nařízeno, aby se na vzdělávání v něm

slušný ohled bral při vyučování mládeže gymnasiální. Jungmann, vyzván k tomu od tehdejšího ředitele gymnasií Grüna, preláta Strahovského, sepsal tehdáž, aby se úmyslu těchto dekretů dosti učiniti mohlo, svou „Slovesnost“, která vyšla r. 1820. Naděje, v dekrety ony skládané, byly však brzy zmařeny protivným působením nástupce Grünova v ředitelství kanovníka Pöllnera. V Slovesnosti užil Jungmann ponejprv tak nazvaného *analogického praropisu*, jež byl navrhl Dobrovský. Polemika, která povstala z toho mezi ním a Nejedlým (pověstná hádka o *i* a *y*), překročivši daleko meze literárního sporu, ztrpčila Jungmannovi mnohé chvíle; podobně i rozepře s Dobrovským o starobylost „Libušina soudu“, z jehož podvodného podstrčení tento vinil brzy Jungmanna, brzy toho neb onoho z přátel jeho.

Mezi tím užil Jungmann lepší příležitosti, nabyté z přebývání svého v Praze, ku podniknutí díla nad míru důležitého, sestavení totiž „Historie literatury české“ (1825), již i v daleké Anglii dostalo se časopisem „Foreign Quarterly Review“ velmi čestného uznání.

Konečně roku 1834 dokonat i arcidílo své, plod 30leté neunavné práce, veliký „Slovník“ jazyka českého, rozsáhlostí a důkladností slušně se rovnající všem podobným podnikům u jiných národů. Mimo úsilovnou práci stálo ho dílo toto i značných obětí peněžitých, an sobě co materiál k němu zakoupil mnohé vzácné sbírky, mezi nimi jmenovitě rukopisný slovník Rosův. Jungmannův Slovník vyšel během let 1835—1839 pomocí Matice české. Jest to dílo, jaké u jiných národů podnikají toliko akademie, neocenitelné důležitosti pro literaturu novočeskou, která v jistém ohledu teprv jím pevné pudy nalezla, když objeven celý bohatý poklad slovní jazyka českého

a tím samým učiněna býti mohla přítrž dosavadnímu na mnoze zbytečnému, s veliké části nemotornému, ne-li dokonce směšnému tvoření nových slov, čehož hlavní příčina byla nedokonalá ještě známost výrazů a obrátů ryze českých, v obecné zkažené mluvě ovšem již větším dílem v zapomenutí vešlých.

Roku 1835 jmenován jest Jungmann prefektem akademického gymnasia Pražského.

Nákladem též Matice vyšly roku 1842 Jungmannovy „Sebrané spisy drobnější“ (až dosavad v rozličných časopisech roztroušené), ku kterýmž připojil výtečný překlad Göthova idylického eposu „Herman a Dorota“: roku 1843 druhé, opravené vydání „Ztraceného ráje“, a roku 1845 nové, zcela přepracované vydání „Slovesnosti“, ku které připojil sbírku příkladů i ze spisovatelů novějších.

Roku 1844 po těžké nemoci pro ochabení tělesných sil žádal Jungmann za propuštění z úřadu, i dán roku následujícího na odpočinek, slouživ plných 45 let v povolání učitelském. Nepožíval však dlouho pokojnějšího života, neboť zemřel již 16. listopadu 1847. Skvělým důkazem úcty a lásky, jaké požíval Jungmann u celého národu Českého, bylo úcastenství, které se všeobecnějevilo při jeho smrti. Ke hrobu provázely jej tisíce a tisíce lidí všelikých stavů, i nebylo pamětníka tak slavného průvodu pohřebního. Po celé pak zemi České, na Moravě i v zemích vzdálených od žijících tam Čechů odbývány za něj smuteční slavnosti.

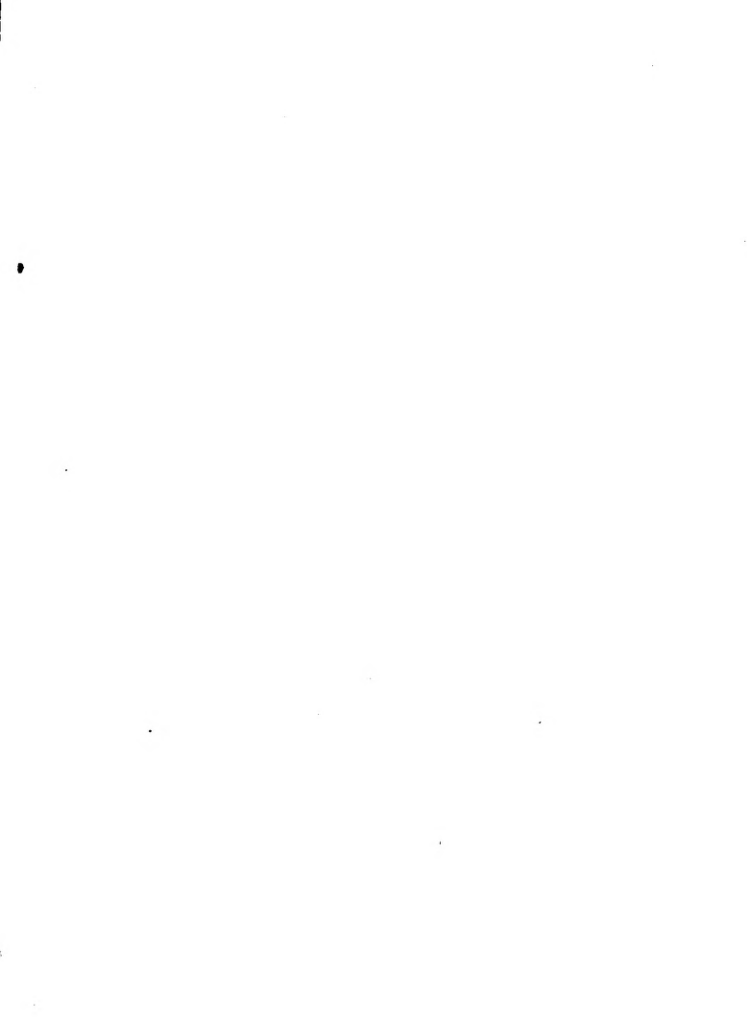
Zásluhy Jungmannovy jak o úřad učitelský tak o vědu a literaturu českou došly ještě za živobytí jeho zřejmého všeobecného uznání. Universita Pražská vyznamenala jej dvakráte důstojenstvím děkana fakulty filosofické (1827 a 1838), na rok pak 1840 zvolen k nej-

vyšší hodnosti její, za rektora magnifika. Roku 1830 byl od národního Musea českého jmenován členem sboru pro vzdělání řeči a literatury české, téhož roku zvolila jej učená společnost Krakovská za svého úda, roku 1834 král. česká společnost nauk za svého řádného člena, a roku 1847 jmenován jest údem akademie ve Vídni. Od vděčných krajanů svých poctěn byl Jungmann dvakráte (1832 a 1835) darováním stříbrného pokálu v uznání jeho zásluh o národní literaturu; roku 1835 obdržel od ruské akademie zlatý peníz pro zásluhy o vědu. Jeho cí. Výsost arcikníže František Karel, otec Jeho cí. král. ap. Veličenstva panujícího císaře Františka Josefa, poctil jej za Slovník velmi milostivým a pochvalným dopisem 4. dubna 1837. hned pak na to (17. dubna) J. V. císař Ferdinand obdaroval jej skvostným zlatým prstenem. Konečně roku 1839 vyznamenán Jungmann udělením jemu rytířského řádu Leopoldova.

Jungmann zasluhuje v plné míře názvu *tichého genia*, jak jej nazval Kollar. Bez hluku a bez okázalosti nejenom co nejsvědomitěji plnil povinnosti úřadu svého, nýbrž vedle toho nacházel dosti prázdné chvíle k neunavnému, obsáhlostí svou nevyrovnanému působení literárnímu. Jsa takto neustále zaměstnán jen málokdy a nerad z domácnosti své vystupoval, z čehož pošlo, že jenom nedostatečné poznáv praktický svět při mírné své povaze začasť přes potřebu ostýchavým byl v hájení dobrého svého práva, a raději mlčky trpíval křivdu, nežli by se byl dovolával spravedlnosti. V obcování byl Jungmann příjemný, a šlechetné srdce jeho vždy ochotné k obětem pro dobrou věc anebo ulevení strastem jiných. Co učitel byl vlídný přítel mládeže. Jako učenec jevil Jungmann ducha nad obyčej bystrého, ač nedovedl se vždy vybaviti z ob-

vyklých zastaralých náhledů. Jungmann byl jeden z oněch málo lidí, jichž osobní povaha nedopouští, aby jim někdo byl nepřítelem.

Roku 1859 zasazena byla s velikou slavností památní deska s nápisem na rodný jeho dům v Hudlicích: letos pak chystá se Praha oslaviti stoletou památku jeho narozenin položením základu k jeho pomníku.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG
5038
J75A15
1869
sv.3

Jungmann, Josef Jakub
Sebrané drobné spisy

